

Ο .

ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

ΑΓΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΡΓΟΥΣ Ο ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

ΥΠΟ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Δ. Θ.

Τερέως καὶ Οἰκονόμου τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. ΒΛΑΣΤΟΥ

20 ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ — ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ 2

1908

ΤΩ
ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ
ΠΡΟΕΔΡΩ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ

ΘΕΟΚΛΗΤΩ

ΕΥΛΑΒΩΣ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΣ

ΤΟΔ' ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ο ΠΟΝΗΣΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐλάχιστα μέχρι τινὸς ἐγνωρίζομεν περὶ τοῦ ἐν Ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Πέτρου, τοῦ Πολιούχου τοῦ Ἀργίου, ἐκ τῶν δύο αὐτοῦ ἀκολουθιῶν καὶ ἐκ τῆς σωζομένης παρὰ τῷ λαῷ παραδόσεως· ἀλλὰ καὶ αἱ γνώσεις ἡμῶν αὗται ἦσαν συζητήσιμοι, διότι οἱ ἐν ταῖς ἀκολουθίαις ὕμνοι, δι' ἄλλον σκοπὸν πεποιημένοι, δὲν ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἱστορικά πηγαί, καὶ αὗται δὲ αἱ ἐν ταῖς ἀκολουθίαις μικραὶ βιογραφίαι ἦσαν ἐλλιπεῖς καὶ ἐφαίνοντο ἐξηγμέναι μᾶλλον ἐκ τῶν ὕμνων καὶ τῆς παραδόσεως, οὔσης ἐν πολλοῖς συγκεχυμένης, ἢ ἐξ ἱστορικῆς πηγῆς. Καὶ ὁ συγγραφεὺς δὲ τῆς ἐν τῇ νέᾳ ἀκολουθίᾳ βιογραφίας, μὴ θεωρῶν ἐπαρκῆ μὴδὲ πλήρη τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα, ἀναγκάζεται ἐν τέλει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι πάντως ὑπῆρχε βιογραφία κατ' ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν συγγραφείσα, καθωραϊσμένη καὶ πεπλουτισμένη διὰ περιγραφῶν γεγονότων, ἐκφραζόντων τὰς λαμπρὰς ἀρετὰς καὶ τὰς θεοφιλεῖς πράξεις τοῦ Ἀγίου, ἣν ὁμως ὁ πανδαμάτωρ χρόνος καὶ αἱ κατὰ καιροὺς εἰς τὴν πατριδα ἡμῶν εἰσβολαὶ τῶν ἀλλοφύλων ὁλοσχερῶς ἐξηφάνισαν.

Μεταξὺ τῶν ποθόντων νὰ γνωρίζωσι τὰ κατὰ τὸν Πολιούχον Πέτρον ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς μάλιστα ἐτοποθετήθημεν τῷ 1889 Σχολάρχης ἐν Ἀργεὶ ἀνεζητοῦμεν νὰ μάθωμεν πλείονα καὶ ἡρεννῶμεν πρὸς τοῦτο τὰ πάντα, ἀλλ' οὐδὲν κατορθοῦμεν πρὸς λύπην ἡμῶν μεγάλην. Προσεφεύγομεν πρὸς τὰ κατὰ παράδοσιν λεγόμενα, ἠκούομεν πράγματα μεγάλα, καὶ ἐχαρακτηρίζομεν ταῦτα ὡς πιθανά, οὐχὶ ὁμως καὶ ὡς ἱστορικὰς ἀληθείας ἐλλείπει θετικῆς πηγῆς.

Ὅτε ὁμως θεία συνάρσει τῷ 1894 ἰδρύετο τῇ πρωτοβουλίᾳ ἡμῶν ὁ ἐν Ἀργεὶ ἄριστα καὶ νῦν λειτουργῶν Σύλλογος τῶν Ἀργείων **Ἀναδὸς** καὶ ὑπὸ ἐκατοντάδος ἐκλεκτῶν Ἀργείων συνεζητεῖτο τὸ Καταστατικὸν αὐτοῦ, ἀνεγράφη ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ καὶ διάταξις, ἵνα ὁ Σύλλογος ἐορτάζῃ θρη-

σκευτικῶς τῇ 3 Μαΐου ἐκάστου ἔτους, ὁπότε ἐορτάζεται ὑπὸ τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἡ μνήμη τοῦ Πολιοῦχου. Ἐμπνευσίς θεία ἦτο νὰ τεθῇ ἡ διάταξις αὕτη ἐν τῷ Καταστατικῷ, διότι αὕτη ἐγένετο ἡ ἀφορμὴ νὰ γνωρίσωμεν πανθ' ὅσα ἀφορῶσι τὸν Ἅγιον ἡμῶν Πέτρον. Ἡ ἐορτὴ τοῦ Συλλόγου, τῷ 1895, τὸ πρῶτον γενομένη, ἦτο ἐξόχως λαμπρά, διότι τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, ἀποτελοῦντα τὸ ἐκλεκτότερον μέρος τῆς Ἀργειακῆς κοινωνίας, μετέδωκαν ταχέως πᾶσι τὴν ἰδέαν τοῦ πανδήμου ἐορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου καὶ οὕτως ἀπαξάπαντες οἱ Ἀργεῖοι σὺν γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἐμπνεόμενοι ἔκτοτε ὑπὸ ἱερᾶς φιλοτιμίας, παρίστανται λαμπροφθοῦντες εἰς τὰς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου τελουμένας ἱερὰς ἀκολουθίας ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡδῇ. Οἱ κατὰ τὴν ἐορτὴν δὲ ταύτην κατ' ἔτος ἐκφωνοῦμενοι πανηγυρικοὶ λόγοι, αἱ συζητήσεις περὶ τοῦ Ἁγίου, καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἐκδιδομένη τότε ἐφημερίς **Δαναός**, δημοσιεύουσα βιογραφικὰς σημειώσεις περὶ τοῦ Ἁγίου, περιγράφουσα τὴν λαμπρότητα τῆς ἐορτῆς, ἐκίνησαν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἀργείων, οὐ μόνον τῶν ἐν Ἀργεὶ ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτοῦ· ἐφ' ᾧ καὶ τὰ ἄλλα Ἀργειακὰ σωματεῖα, ἰδίᾳ τὰ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ, συμμετέχουσι καὶ ἐορτάζουσι καὶ ταῦτα, τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθιερώσαντα ὡς θρησκευτικὴν αὐτῶν ἐορτὴν.

Ἐν ᾧ δ' ἡμεῖς κατ' ἀνάγκην περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τοῦ πρὸς τὸν Πολιοῦχον ὀφειλομένου σεβασμοῦ διὰ τοῦ μεγαλοπρεπεστέρου ἐορτασμοῦ τῆς μνήμης αὐτοῦ, ἐν τῇ Δύσει χωρὶς ἡμεῖς νὰ γνωρίζωμεν ἐγίγνετο κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἄλλη τις ἐργασία, φέρουσα εἰς φῶς πάνθ' ὅσα ἡμεῖς ἠγνοοῦμεν καὶ διαλευκαίνουσα πᾶν ὅ,τι ἦτο σκοτεινὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἁγίου. Τῆς ἐργασίας δὲ ταύτης ἐλάβομεν γνῶσιν τῷδε τῷ τρόπῳ.

Κατὰ τὸ ἔτος 1898 ἐζητήθησαν ἐκ Ῥώμης διὰ τοῦ ἐν Ναυπλίῳ Δυτικοῦ Ἱερέως πληροφοροὶα περὶ τοῦ Ἁγίου

Πέτρου τοῦ Ἀργους· μὴ ἔχοντες δ' ἄλλο νὰ πληροφορησώμεν, ἐχορηγήσαμεν τὰ φύλλα ἐκεῖνα τοῦ **Δαναοῦ**, ἐν οἷς περιείχοντο τὰ περὶ τοῦ Ἁγίου γεγραμμένα κατὰ τὰς τῶν προηγουμένων ἐτῶν ἐορτάς. Μετὰ παρέλευσιν ἔτους εἶδομεν ἐκδοθεῖσαν ἐν Ῥώμῃ πραγματείαν Ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ P. Enrico Rickenbach, διευθυντοῦ τοῦ αὐτόθι Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου, ἐπιγραφομένην «*Storia e scritti di S. Pietro d' Argo*», περιέχουσαν καὶ σελίδας τινὰς ἐκ τῆς ἐφημερίδος **Δαναός** εἰλημμένας. Ἡ πραγματεία αὕτη ἐνέπλησεν ἡμᾶς χαρᾶς, διότι ἐπλήρου τὸν διακαῆ ἡμῶν πόθον τελείως· ἐρειδομένη ἐπὶ ἱστορικῶν μνημείων, ἀρτίως ἀνευρεθέντων, ἐπληροφόρει ἡμᾶς περὶ τῶν ἐξῆς: «**Τίς ἦτο ὁ Πέτρος· τίς ὡς μοναχός· τίς ὡς Ἐπίσκοπος· τίς ὡς συγγραφεὺς καὶ τίνα τὰ ἔργα αὐτοῦ**». Ἐνεπλήσθημεν ὁντως χαρᾶς μεγάλης, διότι ἐκ τῆς πραγματείας ταύτης ἐμάνθανόμεν τὸ πρῶτον, ὅτι ἀνευρέθη ἐν χειρογράφῳ τῆς μεγάλης βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ ἀρχαιοτάτῃ βιογραφίᾳ τοῦ Ἁγίου τούτου Πατρὸς καὶ τέσσαρες ἀκόμη θαυμάσιοι λόγοι αὐτοῦ προκαλέσαντες τὴν συζήτησιν ἅμα καὶ τὸν θαυμασμόν τῶν δυτικῶν θεολόγων καὶ τῶν περὶ τὴν Βυζαντινὴν λογοτεχνίαν ἀσχολουμένων.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διὰ τῆς πραγματείας ταύτης παρεχομένων πληροφοριῶν ἐγένετο παρ' ἡμῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου **Δαναός** τῇ 3 Μαΐου τοῦ 1901 διάλεξις, τὸ δὲ τὴν αἰθουσαν τῶν τελετῶν πληροῦν πλήθος, μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀπεδέχθη ἐν τέλει τὴν πρότασιν ἡμῶν, ἀνακηρύξαν ἐπίτιμα μέλη τοῦ Συλλόγου τὸν τε συντάκτην τῆς πραγματείας P. Enrico Rickenbach καὶ τὸν τότε ζῶντα ὑποβιβλιοφύλακα τοῦ Βατικανοῦ Giuseppe Cozza—Luzi, τὸν εὐρόντα ἐν τῷ χειρογράφῳ τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἁγίου καὶ συγκεντρῶσαντα τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν τῷ IX τόμῳ τῆς *Novae Patrum bibliothecae* ἐν τε τῷ Ἑλληνικῷ πρωτοτύπῳ καὶ ἐν μεταφράσει Λατινικῇ μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ τῶν

ἔργων τούτων. Μετὰ τοῦτο ἀπεστείλαμεν αὐτοῖς τὰ προσήκοντα γράμματα καὶ ἐλάβομεν παρ' αὐτῶν εὐχαριστήρια· μετ' οὐ πολὺ δὲ τῇ συστάσει τοῦ G. Cozza—Luzi ἐπρομηθεύθημεν τὸν IX τόμον τῆς εἰρημένης Πατρολογίας.

Οὕτω δὲ ἐν τῷ Συλλόγῳ καὶ διὰ τοῦ Συλλόγου κατωρθώθη μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν νὰ μάθωμεν τὴν ἱστορίαν τοῦ σοφοῦ Ἱεράρχου ἡμῶν Πέτρου· ἐξ ἄλλης δὲ πηγῆς ἐπληροφορήθημεν περὶ τῆς συλήσεως τοῦ λειψάνου αὐτοῦ ὑπὸ Λατίνου ἐπισκόπου ἐν ἔτει 1421 καὶ ἐξ ἄλλης, ὅτι ὁ μέγας ἱεράρχης Πέτρος παρέστη εἰς τὴν ἐν ἔτει 920 συγκροτηθεῖσαν σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀργους ἱκανὰ ἐξηκριβώσαμεν καὶ κατάλογον ἐκ πεντήκοντα περίπου ἀρχιερέων αὐτῆς κατηρτίσαμεν.

Τὴν συγκεντρωθεῖσαν ταύτην ὕλην τῇ προτιροπῇ πολλῶν φίλων ἔγνωμεν νὰ δημοσιεύσωμεν, ἵνα γνωσθῇ ἐν κύκλῳ εὐρυτέρῳ ἡ ἱστορία τοῦ Ἀγίου.

ΠΗΓΑΙ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀνὰ χεῖρας βιβλίου ἀπορρέει πρωτίστως ἐξ ἀδιαφιλονίκητον κύρος ἔχουσῶν πηγῶν καὶ βοηθημάτων τῶνδε :

α'.) Τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ ὑπὸ τοῦ Giuseppe Cozza—Luzi (1) ἀνευρεθείσης ἀρχαιοτάτης βιογραφίας τοῦ Ἀγίου, συγγραφείσης ὑπὸ μαθητοῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ.

β'.) Τῶν ἀνευρεθέντων τεσσάρων λόγων αὐτοῦ, οἵτινες μαρτυροῦσι τὴν σοφίαν καὶ τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ.

γ'.) Τοῦ εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς εἰρημένης βιογραφίας καὶ τῶν λόγων τοῦ Ἀγίου προτασσομένου ὑπομνηματίου τοῦ G. Cozza—Luzi.

δ'.) Τῆς παλαιᾶς ἀκολουθίας ἐκδοθείσης τὸ πρῶτον Ἐνετίῃσι τῷ 1727, εἶτα ἐν Ναυπλίῳ τῷ 1836 καὶ τρίτον ἐν Ἀθήναις τῷ 1860.

ε'.) Τῆς νέας ἀκολουθίας, συντεθείσης ὑπὸ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Ἀρχιεπισκόπου Ἀργολίδος Δαυιδῆ τοῦ Πετρούλῆ καὶ ἐκδοθείσης τῷ 1870 ἐν Ἀθήναις.

ς'.) Τῆς μνημονευθείσης ἀνωτέρω πραγματείας τοῦ P. Enrico Rickenbach, γραφείσης Ἱταλιστὶ καὶ ἐκδοθείσης ἐν Πάρισι τῷ 1899.

ζ'.) Τοῦ ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου Νικολάου τοῦ Μαλαξοῦ συγγραφέντος βίου Θεοδοσίου τοῦ νέου, περιεχομένου ἐν τε τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ Ἀγίου τούτου καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ Συναξαριστῇ.

η'.) Τοῦ συντόμου χρονικοῦ, τοῦ συννημμένως τῇ τοῦ δουκὸς ἱστορίᾳ ἐκδοθέντος.

θ'.) Τοῦ χειρογράφου, τοῦ ὑπὸ τοῦ I. Σακελλίωτος περιγραφέντος ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας.

ι'.) Τοῦ ὑπὸ τοῦ Le Quien περισπουδάστου ἔργου Oriens Christianus ἐπικαλουμένου.

(1) Ἀπέθανε κατὰ Μάιον τοῦ 1905.

ια'). Τῶν πρακτικῶν τῶν Ἱ. Συνόδων, τῶν ἐν τῇ δαψιλε-
στάτῃ συλλογῇ τοῦ Σπ. Μήλια περιεχομένων.

ιβ'). Τῶν σφριζομένων Κωνστ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκο-
νόμων.

ιγ'). Τοῦ ἀρχείου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος καὶ

ιδ'). Ἐκ πολλῶν ἄλλων ἔργων, ἐπιστολῶν ἀνεκδότων
καὶ πληροφοριῶν ἐκ τῆς ἐφημερίδος Δαναός.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἀργους, τῆς ὁποίας ἀξιάγαστον ἀγλάνισμα ἐγένετο ὁ Πολιούχος ἡμῶν Ἅγιος Πέτρος, εἶνε ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων, ὁφείλουσα τὴν ἰδρυσιν αὐτῆς εἰς τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέαν. Ὁ Παυλῖνος γεννηθεὶς τῷ 354 καὶ ἀποθανὼν τὸν Ἰούνιον τοῦ 431 διηγεῖται ἐν τῷ XXIV ποι-
ήματι αὐτοῦ, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐκήρυξεν ἐν Ἀργεὶ καὶ ἀνεσκεύασεν ἐν αὐτῷ τοὺς σοφιστὰς τῶν Ἑλλήνων μεταβαλὼν τὰς ματαιολόγους αὐτῶν γλώσσας (1). Ἡ τόσον παλαιὰ αὕτη πληροφορία ὑποχρεοῖ ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἰδρυτὴς τῆς ἐν Ἀργεὶ Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἶνε ὁ πρωτόκλητος μαθητὴς τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ ἐπομένως ὅτι ὁ θρόνος αὐτῆς εἶνε Ἀποστολικός. Ὑπάρχει δ' ἐν τοῦ-
τοις καὶ γνώμη ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἰδρύθη κατὰ τὴν Β' καὶ ἄλλην κατὰ τὴν Ε' ἑκατονταετηρίδα.

Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀργους ἐτέλει ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δι-
καιοδοσίαν τῆς Μητροπόλεως Κορίνθου ὑπ' ἀριθμὸν Β' καὶ διέμεινε τοιαύτη μέχρι τέλους τοῦ 16'. αἰῶνος, (2) οὔσα κεχωρισμένη τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Ναυπλίου. Κατὰ τὰ τέλη τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος (879) βλέπομεν παρακαθημένους ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσῃ Συνόδῳ τὸν Ἐπίσκοπον Ἀργους Θεότιμον καὶ τὸν Ναυπλίου Ἀνδρέαν, οἱ ὅποιοι καὶ συνυπέγραψαν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Συνό-
δου ταύτης. (3) Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἐπὶ αὐτοκράτορος

(1) Hic pater Andreas, hic qui piscator ad Argos
Missus, vaniloquas docuit mutescere linguas
Qui postquam populos, raptis erroris iniqui
Retibus explicuit, traxitque ad retia Christi

Thessalicas fuso damnavit sanguine Patras (S. Paulinus Nolanus Poemate 24). Ὁ Παυλῖνος οὐκ ὀρθῶς μνημονεύει τὰς Θεσσαλικὰς Πάτρας ὡς τό-
πον τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἀποστόλου· ἀφ' οὗ μάλιστα εἰς τὸ XXVII ποίημα αὐτοῦ ὁ ἴδιος λέγει ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου μετενήχθη ἐκ τῶν Πατρῶν
τῆς Ἀχαΐας εἰς Κωνσταντινούπολιν.

(2) Μητροπόλις Κορίνθου, ἐπισκοπὰ ὑπ' αὐτὴν α') Δαμαλῶν, β') Ἀρ-
γους, γ') Μονεμβασίας, δ') Ζακύνθου, ε') Ζημενᾶς καὶ ς') Ματῖνης
(Γεωκλέους Συνέκδημος Notitiae 10. 528)

(3) Δαψιλῆς Συλλογὴ Σπ. Μήλια τόμ. Β' σελ. 930.

Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ 1081—1118 ἢ καὶ ἔτι βραδύτερον ἐπὶ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου ἠνώθησαν αἱ ἐπισκοπαὶ Ἀργους καὶ Ναυπλίου εἰς μίαν μὲ ἔδραν τὸ Ἄργος (1). Κατὰ Φίλιππον δὲ τὸν Κύπριον οὕτως ἠνωμένη ἡ ἐπισκοπὴ Ἀργους ὠνομάσθη Μητρόπολις, ἀνευ ὅμως ἐπισκοπῶν ὑποκειμένων αὐτῇ (2). Εἶχε δὲ τὴν ΠΗ' τάξιν μεταξὺ τῶν Μητροπόλεων τοῦ Οἴκουμενικοῦ θρόνου. Ἀνυπόστατος ἄρα εἶνε ὁ ἰσχυρισμὸς τινῶν ὀνομαζόντων τὸν Πολιούχον τοῦ Ἀργους Πέτρον, **Ἐπίσκοπον Ἀργους καὶ Ναυπλίου**, διότι ὁ μέγας ἀνὴρ ἤκμαζε κατὰ τὰ τέλη τῆς Θ' καὶ ἀρχὰς τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, οὐδὲ τὸν τίτλον τοῦ **Ἀρχιεπισκόπου**, δι' οὗ τινες τιτλοφοροῦσι τὸν κλεινὸν τοῦτον Ἱεράρχην ἔφερέ ποτε, διότι ὅτε οὗτος ἤκμαζε τὸ Ἄργος ἀπετέλει ἐπισκοπὴν ὑποκειμένην τῇ Μητροπόλει Κορίνθου.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Φραγκοκρατίας ὑπέστη καὶ ἡ Μητρόπολις τοῦ Ἀργους τὸ πάθημα, ὅπερ ἔπαθον καὶ αἱ ἄλλαι Μητροπόλεις καὶ ἐπισκοπαί, αἱ ὑποκύψασαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑνετῶν καὶ τῶν Φράγκων, διότι οὗτοι κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον ἀπεδίωκον τοὺς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους καὶ ἐπέβαλλον Λατίνους, ἀναγκάζοντες ἅμα τοὺς ἀνατολικοὺς ἱερεῖς ν' ἀναγνωρίζωσιν αὐτοὺς ὡς πνευματικοὺς αὐτῶν ἀρχηγούς. Οἱ ἀνθιστάμενοι ὑφίσταντο ἀπηνεστάτους διωγμούς (3). Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τὸ Ἱερὸν λείψανον τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Ἱεράρχου Πέτρου ἀνηρπάγη ἐξ Ἀργους ὑπὸ Λατίνου ἐπισκόπου (4).

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐν ἔτει 1395 καταστροφῆς τοῦ Ἀργους ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ κατακτητοῦ Σουλτάνου Βαγιαζήτ ἡ ἔδρα τῆς Μητροπόλεως μετνήχθη εἰς Ναύπλιον (5).

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας δὲ ἡ ἔδρα τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Ἀργους ἦτο ἐν τῷ χωρίῳ Μέρμπακα τοῦ δήμου Μηδέας παρὰ

(1) Χριστιαν. ἀρχαιότητες Κ. Ζηρίου ἐν Δελτ. Ἱστορ. καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρ. τομ. Α' σελ. 522 καὶ ἐφ. Δαναός ἀριθ. 101.

(2) Le Quien Oriens Christianus τομ. β' 183.

(3) Ἐκκλησιαστ. Ἱστορ. Δ. Κυριακοῦ τομ. Β' σελ. 181 καὶ περιοδ. «Σωτήρ» φυλ. 12.

(4) Σύντομον χρονικόν.

(5) Le Quien Oriens Christ.

τὸν νῦν σφζόμενον ἀρχαιότατον ναὸν τῆς Παναγίας, ὅτε δὲ μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1770 ἐπανάστασιν κατεστράφη καὶ ἡ Μητρόπολις αὕτη, οἱ Μητροπολίται Ἀργους κατῴκουν ἐν Ἀργεῖ, ἀνεγείραντες μητρόπολιν καὶ οἰκίαν παρὰ τὸν παλαιὸν ναὸν τοῦ Πολιούχου (1). Ἰστέον δ' ὅτι τῆς μὲν οἰκίας τῶν Μητροπολιτῶν σφζονται ἔτι καὶ νῦν ἵχνη· τοῦ δὲ παλαιοῦ ναοῦ οὐδὲν ἵχνος ἐναπέμεινεν, ἀφ' οὗ ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ νέου οὐ μακρὰν τοῦ παλαιοῦ ἀναγερθέντος ἐπὶ μᾶλλον περιβλέπτου θέσεως.

Κατὰ τὸν ἀγῶνα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μητροπολίτου Γρηγορίου ἐν ἔτει 1821 ἐν ταῖς φυλακαῖς Τριπόλεως, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἀργους διηυθύνετο ὑπὸ Τοποτηρητῶν, οἵτινες πλὴν ἐνός, ὄντος διακόνου, ἦσαν ἀρχιερεῖς, εἴτε τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἐκπτώτοι γένόμενοι, εἴτε παρεπιδημοῦντες πρόσφυγες (2).

Ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι τοῦ 1842 ἀπετέλεσεν ἡ ἐπισκοπὴ Ἀργους μίαν ἐπισκοπὴν μετὰ τῆς Κορίνθου οὕσα κεχωρισμένη τῆς τοῦ Ναυπλίου, ἐχούσης ἴδιον ἐπίσκοπον, Ἀργολίδος τιτλοφορούμενον. Ἀπὸ τοῦ 1842 αὕτη τε μετὰ τῶν τῆς Ἀργολίδος καὶ Ὑδρας ἀπετέλεσαν μίαν εὐρυτάτην ἐπισκοπὴν ὑπὸ ἑνα ἐπίσκοπον. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1852 ἐχωρίσθησαν πάλιν καὶ ἀπετέλεσαν τρεῖς ἐπισκοπὰς ὡς τὸ πρῶν, τῆς τοῦ Ἀργους ἐνωθείσης μετὰ τῆς τοῦ Ναυπλίου, ὡς ἔχει καὶ νῦν, καὶ ἀποτελεσάσης ἰδίαν ἐπισκοπικὴν περιφέρειαν, ἐπικληθεῖσαν **ἀρχιεπισκοπὴν** (3). Ἦδη δὲ πάλιν κατὰ νόμον ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ψηφισθέντα ἐσχάτως (4) καὶ αὕτη καὶ πᾶσαι τοῦ Βασιλείου αἱ Ἀρχιεπισκοπαὶ ὑπεβιδάσθησαν εἰς Ἐπισκοπὰς, πλὴν τῆς τῶν Ἀθηνῶν διατηρούσης τὸν τίτλον τῆς Μητροπόλεως.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς καθ' ὅλου Ἐκκλησίας καὶ ἐπι-

(1) Ἐπιστολὴ ἀνέκδοτος τοῦ Ἀργεῖου Δ. Πετρούκα τοῦ 1833, ἧς ἀντίγραφον ἐπέμψεν ἡμῖν ἐξ Ἀργους ὁ κατέχων αὐτὴν κ. Δ. Βαρδουνιώτης.

(2) Σφζομ. Κ. Οἰκον. τόμ. β' σελ. 15.

(3) Σφζομ. Κ. Οἰκονόμου καὶ Ἀρχιεπὶν Ἱ Συνόδου.

(4) Ἐν ἔτει 1900. Ἰανουαρίου 22 ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.

σκοπῆς τοῦ Ἀργους· ἐφεξῆς δὲ καὶ περὶ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἡμῖν Ἱεραρχῶν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης. Εἶνε ὄντως πολὺ δυσχερὲς, ἢ μᾶλλον ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ λεπτομερὴς καὶ πλήρης τοῦ θέματος τούτου ἐκθεσις, διότι αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐπιδρομαὶ ἐπὶ τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν πατρίδος καὶ αἱ κατακτῆσεις αὐτῆς ὑπὸ λαῶν ἀγρίων, μηδεμίαν ἰδέαν τοῦ καλοῦ ἐχόντων, ἐξηφάνισαν καὶ κατέστρεψαν πάντα ἐκεῖνα τὰ μνημεῖα, ἅτινα θὰ παρείχον τὰ μέσα πρὸς ἐξερεύνησιν καὶ ἐκθεσιν παντὸς ἐνδιαφέροντος ζητήματος. Εὐτυχῶς ὅμως πολλὰ μνημεῖα διαφυγόντα τὸ ὀλοθρεῦον πῦρ παρέχουσιν ἡμῖν πληροφορίας τινάς· τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων, τὸ πολῦτιμον ἔργον τοῦ Le Quien, ἐπιγραφόμενον Oriens Christianus, ἐκδοθὲν ἐν Παρισίοις τῷ 1740, χειρόγραφά τινα καὶ ἐπιστολαὶ διέσωσαν ὀνόματά τινα ἐπισκόπων τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Ἀργους ἐπισκοπῆς, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἄλλας πληροφορίας. Περὶ τοῦ σοφοῦ δ' ἡμῶν Πολιούχου ἔχομεν ἐπαρκεῖς καὶ αὐθεντικὰς πηγὰς, αἵτινες οὐδεμίαν ἀπορίαν ἢ κενὸν ἀφίνουσιν ἀπλήρωτον.

Διὰ τῶν ἐρευνῶν ἡμῶν ἠδυνήθημεν νὰ συγκεντρώσωμεν τεσσαράκοντα καὶ ἑπτὰ ἐν ὧν ἀρχιερεῖς, ποιμάντορας τῆς ἐπισκοπῆς Ἀργους (1)· εἶνε δὲ οἷδε :

α'.

Περιγένης.

Πρῶτος γνωστὸς κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐπίσκοπος Ἀργους εἶνε ὁ Περιγένης, ἀκμάσας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν γνωστικῶν αἱρέσεων, αἵτινες ἐτάρασσον κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἑκατονταετηρίδας τὴν νεοπαγῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Περὶ τοῦ Περιγένους τούτου ὁ *Primasius*, ἥτοι ὁ συγγραφεὺς τοῦ συγγράμματος τοῦ καλουμένου *Praedestinatius*, ὁμιλῶν περὶ τῆς 10' αἱρέσεως τῶν Σηθιανῶν (2)

(1) Ἐν τούτοις δὲν συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ ὡς τοποτηρηταὶ χρηματίζαντες ἀρχιερεῖς α') ὁ πρῶτος Τριπόλεως Διονύσιος, β') ὁ Ἡλίουπόλεως Ἀνθίμος καὶ γ') ὁ Μετρώων Μελέτιος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1821—1833, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ ἀνήρχοντο οἱ ἀρχιερατεύσαντες εἰς πεντήκοντα.

(2) Παρὰ τῷ Le Quien Or. Christ. Τομ. Β' σελ. 183.

λέγει «Τούτους ἀναφανέντας εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀχαΐας κατεπολέμουν ὁ ἅγιος Περιγένης, ἐπίσκοπος Ἀργους, δεικνύων, ὅτι ἐκ τοῦ ἐνὸς ἀγίου ἀνδρὸς καὶ δικαίου Ἰσαὰκ ἐγεννήθησαν δύο γόνοι ἀμφιθαλεῖς, ὧν τὸν μὲν ἡ εὐλογία ἔσπευε, τὸν δὲ ἕτερον ἡ κατὰρα κατεδίκασε. Τοιαῦτα βεβαιούντος τοῦ Περιγένους οἱ μὲν πιστεύσαντες ἐσώθησαν, οἱ δὲ ἀπιστοῦντες ἀνεθεματίσθησαν» (1).

β'.

Γενέθλιος.

Δεύτερος μετὰ τὸν Περιγένην γνωστὸς ἡμῖν ἐπίσκοπος Ἀργους εἶνε ὁ **Γενέθλιος**, ὁ ὁποῖος ἦτο σύνεδρος εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσαν τοπικὴν σύνοδον ἐν ἔτει 448 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Βλαβιανοῦ. Ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ παρῆσαν τριάκοντα ἐπίσκοποι καὶ τινες πρεσβύτεροι· ἐξ Ἑλλάδος παρῆν μόνος ὁ ἡμέτερος **Γενέθλιος**, ὅστις ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν συνεδριάσεων ὑπογράφεται οὕτω «**Γενέθλιος ἐπίσκοπος Ἀργείων ὁρίδας ὑπέγραψα**» (2).

Κατὰ τὴν σύνοδον ταύτην συνεζητήθησαν τὰ τῆς αἱρέσεως τοῦ ἀρχιμανδρίτου Εὐτυχοῦς, ὅστις μὴ σεβασθεῖς, μηδ' ἀρκεσθεῖς εἰς τὰ ἐν τῇ Γ' Οἰκουμενικῇ συνόδῳ τῷ 431 ὁρισθέντα, ἀπετόλμησε νὰ λέγῃ· «Μὴ εἶναι τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου ὁμοούσιον ἡμῖν, ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἔνωσιν γενέσθαι, μίαν δὲ ἀποτελεσθῆναι μετὰ τὴν ἔνωσιν, μυθολογῶν καὶ φαντασίᾳ φορέσαι σάρκα τὸν Κύριον καὶ τῇ θεότητι πάθημα προσνέμων»· ἐφ' ᾧ καὶ καθηρέθη καὶ κατεκρίθη. (3)

(1) Οἱ αἰρετικοὶ οὗτοι Σηθιανοὶ ἐσημνύνοντο, ὅτι κατήγοντο ἐκ τοῦ Σηθ, υἱοῦ τοῦ Ἀδάμ, ἐδόξαζον δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ Σηθ κατὰ σπέρμα καὶ διαδοχὴν γένους ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστός, οὐχὶ γεννηθεῖς, ἀλλὰ κατὰ θαυμαστὸν τινα τρόπον φανερωθεῖς, καὶ αὐτὸς εἶνε τότε ὁ Σηθ καὶ Χριστὸς νῦν ἐπιφοιτήσας τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς μητρὸς ἄνωθεν ἀπεσταλμένος (Ἐπιφαν. αἰρ. λθ' κεφ. β' καὶ γ'). Ἡ αἵρεσις αὕτη εἶχε σχεδὸν ἐξαφανισθῇ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἀκόμη τοῦ ἀγίου Ἐπιφανίου, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε τῷ 402.

(2) Δαναὸς ἐφημ. ἀριθ. 95 καὶ Δαφιλ. συλλογ. τῶν πρακτικῶν τῶν συνόδων.

(3) Αὐτόθι.

γ'.

Ὁνήσιμος.

Μετὰ τὸν Γενέθλιον ἀπαντῶμεν τρίτον τὸν **Ὁνήσιμον**, σύνεδρον ἐν τῇ ἐν Χαλκιδόνι συγκροτηθείσῃ Δ' Οἰκουμένη τῇ Συνόδῳ τῷ 451 ἐπὶ Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας. Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ ἐπεκυρώθησαν αἱ ἀποφάσεις τῆς κατὰ τὸ ἔτος 448 συγκροτηθείσης τοπικῆς Συνόδου ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Φλαβιανοῦ κατὰ τοῦ αἰρετικοῦ Εὐτυχοῦς καὶ τῶν ὁμοφρονησάντων αὐτῷ Διοσκόρου καὶ ἄλλων. Κατέκρινε δὲ τὴν ἐπὶ Θεοδοσίῳ τοῦ μικροῦ γενομένην τῷ 449 ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, ἐν τῇ ὁποία ἐπεκράτησεν ἡ βία καὶ ἡ αὐθαίρεσις, ἐκακώθη δὲ καὶ ἐκ τῶν κακώσεων ἀπέθανεν ὁ Πατριάρχης Φλαβιανὸς καὶ ἡ ὁποία ἔνεκα πάντων τούτων ἐχαρακτηρίσθη δικαίως ὡς ληστρική. (1)

δ'.

Θαλῆς.

Μετὰ ταῦτα ἀναφέρομεν τέταρτον ἐπίσκοπον Ἀργους τὸν **Θαλῆν**, ὁ ὁποῖος ἐν τινι πρὸς τὸν Λέοντα τὸν αὐτοκράτορα συνοδικῇ ἐπιστολῇ ὑπογράφεται οὕτω «Thales episcopus Argi». (2) Ἡ σύνοδος ἦν τοπικὴ συνεληθούσα ἐν Κορίνθῳ. (3)

ε'.

Ἰωάννης.

Ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 680 συνεκροτήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ ΣΤ' Οἰκουμένη σύνοδος, σύνεδρος ἐν αὐτῇ παρεκάθησε μετὰ καὶ ἄλλων ἐξ Ἑλλάδος ἱεραρχῶν (4) καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀργους **Ἰωάννης**, ὁ ὁποῖος ἐν τοῖς πρακτι-

(1) Εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην, Δ' Οἰκουμένην, παρήσαν ἐξ Ἑλλάδος οἱ ἐπίσκοποι Κορίνθου Πέτρος, Ἀργους Ὁνήσιμος, Μεγάρων Νικήτας, Πλαταιῶν Δομνίνος, Μεσσήνης Ἰωάννης, Τεγέας Ὀφελίμος, Ναυπάκτου Εἰρηναῖος. (Δαναὸς ἐφημ. ἀριθ. 96).

(2) Le Quien. Oriens Christ.

(3) Περιδ. Ἱερομνήμων Βόλου ἀριθ. 6.

(4) Οἱ ἐξ Ἑλλάδος παρστάντες ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ ἐπίσκοποι εἶνε οἱ ἐξῆς: Κορίνθου Στέφανος, Ἀθηνῶν Ἰωάννης, Λακεδαιμονίων Θεοδόσιος, Τήνου Δημήτριος, Πάρου Στέφανος, Μήλου Εὐτύχιος, Θήρας Γεώργιος (Δαναὸς ἐφ. ἀριθ. 94).

κοῖς ὑπογράφεται ὡς ἐξῆς «**Ἰωάννης ἐλέω Θεοῦ ἐπίσκοπος τοῦ Ἀργους ὀρίδας ὑπέγραψα**». Ἡ Σύνοδος αὕτη ἐγένετο ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγονάτου, ὅστις παρέστη ἐν τῇ Συνόδῳ μετὰ τῆς συγκλήτου. Συνεκροτήθη δὲ αὕτη ἔνεκα τῆς αἵρέσεως τῶν Μονοθελητῶν, οἱ ὅποιοι καὶ κατεκρίθησαν. (1)

ς'.

Λέων.

Ἐν ἔτει 869 ἀπαντῶμεν ἐπίσκοπον Ἀργους ὀνόματι **Λέοντα**. Ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Μακεδών, ἀφ' οὗ ἐξεθρόνισε τὸν μέγαν Φώτιον, ἀνεβίβασεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν ὑπὸ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Βάρδα ἐκθρονισθέντα πατριάρχην Ἰγνατίον· ἵνα δὲ πλείοτερον περιποιηθῇ τοὺς φίλους τοῦ Ἰγνατίου, συνεκάλεσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον τῷ 889, ὅπως ἐγκρίνῃ τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα. Ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, παρέστη καὶ ὁ Ἀργους Λέων καὶ μετ' ἄλλων ἐπισκόπων ἐξ Ἑλλάδος. (2)

ζ'.

Θεότιμος.

Μετὰ δέκα ἀκριβῶς ἔτη, τῷ 879, συνεκροτήθη ἄλλη σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ ὁποία εὗρισκομεν σύνεδρον τὸν Ἀργους **Θεότιμον** μετὰ δέκα ἄλλων ἐπισκόπων ἐξ Ἑλλάδος, ἐν οἷς καὶ τὸν Ναυπλίου Ἀνδρέαν. Ὁ πολὺς Φώτιος, ὁ ὁποῖος χάριν τοῦ Ἰγνατίου εἶχεν ἐκθρονισθῇ ὑπὸ τοῦ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνοιο, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰγνατίου ἀνεβιβάσθη πάλιν εἰς τὸν πατριαρχικόν

(1) Ὁ κατὰ τῶν αἰρετικῶν Μονοθελητῶν ὅρος τῆς συνόδου ταύτης ἔχει οὕτως: «Ὅρον θεῖον κατὰ τὰς ἐσπερίους συνόδους ἐξέθεντο οἱ συνεληθόντες πατέρες, δύο φύσεις, δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ ἐνός Χριστοῦ, Ἰησοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καταγγέλλοντα· ὃν γὰρ τρόπον ἡ παναγία καὶ ἄμωμος αὐτοῦ σὰρξ θεωθείσα οὐκ ἀνῆρέθη, ἀλλ' ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῆς ὄρω τε καὶ λόγῳ διέμεινεν, οὕτω καὶ τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ θέλημα θεωθὲν οὐκ ἀνῆρέθη».

(2) Οἱ παρστάντες ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ ἐξ Ἑλλάδος ἐπίσκοποι ἦσαν οἱ ἐξῆς: Ἀθηνῶν Νικήτας, Κορίνθου Ἰλαρίων, Ἀργους Λέων, Κερκύρας Μιχαήλ, Μήλου Ξενοφών, Ἀνδρου Σαμουήλ, Λακεδαιμονίας Θεόκλητος, Θηβῶν Μαρκιανός, Εὐρίπου Θεόδωρος, Ζητουνίου Γεώργιος. (Ἐφ. Δαναὸς ἀριθ. 92 καὶ δαφιλ. συλλογὴ συνοδ. πρακτικῶν, Σπ. Μήλια).

θρόνον. Ἡ ἀνοδος αὐτοῦ ἐχαιρετίσθη παρὰ πάντων, διότι ἦτο ὁ μόνος ἱκανὸς ν' ἀντιπαλαίσῃ πρὸς τὰς ἀλαζονικάς ἀξιώσεις τοῦ Πάπα καὶ ματαιώσῃ τὰς ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς βλέψεις αὐτοῦ. Ἀναβάς δὲ τὸν θρόνον συνεκάλεσε τὴν σύνοδον ταύτην, ἐν τῇ ὁποία παρῆσαν ἀντιπρόσωποι καὶ τῶν τριῶν ἄλλων πατριαρχείων καὶ αὐτοῦ τοῦ πάπα Ῥώμης, ὅστις καὶ διὰ γραμμάτων ἀναγνώσθεντων ἐν τῇ Συνόδῳ ἐδήλου ὅτι ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου. Ἡ Σύνοδος δ' οὕτω μετὰ βοῆς ἀνεγνώρισε καὶ ἐπεκύρωσε τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Φωτίου. (1)

η'.

Πέτρος.

Ὀλίγα δ' ἔτι μετὰ ταῦτα ἐξέλαμψεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἀργους ὡς ἀστήρ περιλαμπής ὁ Πολιοῦχος ἡμῶν Πέτρος, πανταχοῦ προχέων καὶ διασκορπίζων δαψιλῶς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς σοφίας, καὶ μεταλαμπαδεύων αὐτὸ εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καταφανῶν ἀρετῶν. Ἡ ἀκμὴ τοῦ Ἀγίου ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Ἀργους συμπίπτει μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς Ι' ἢ τὸ τέλος τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος. Περὶ τοῦ σοφοῦ τούτου ποιμενάρχου, τοῦ καὶ Πολιούχου τοῦ Ἀργους, ἔσται ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὁ λόγος, ἀφ' οὗ καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ παρόντος βιβλίου εἶνε ἡ ἐκθεσις τῶν ἀφορώντων εἰς Αὐτόν.

θ'.

Κωνσταντῖνος.

Μετὰ τὸν Πολιοῦχον ἡμῶν ἡρχιεράτευσεν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Ἀργους ὁ Κωνσταντῖνος. Οὗτος πάντως εἶνε ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐσχάτως εὐρεθείσης ἐν τῷ Βατικανῷ βιογραφίας τοῦ Πολιούχου ἡμῶν ἁγίου Πέτρου, διότι ἐκ ταύτης προκύπτει, ὡς θέλομεν ἰδεῖν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ὅτι ὁ

(1) Ἐξ Ἑλλάδος παρῆσαν κατὰ τὴν σύνοδον ταύτην οἱ ἐξῆς ἐπίσκοποι Ἀθηνῶν Σάββας, Κορίνθου Ἰωάννης, Ναυπάκτου Ἀντώνιος, Εὐρίπου Θεοφύλακτος, Ζητούνιου Γρηγόριος, Πατρῶν Λέων, Μεθώνης Ἀθανάσιος, Μήλου Φίλιππος, Ἀργους Θεότιμος, Ναυπλίου Ἀνδρέας. (Ἐφημ. Δαναὸς ἀριθ. 95).

συγγραφεὺς τῆς βιογραφίας ἦτο καὶ μαθητὴς τοῦ ἁγίου καὶ διάδοχος αὐτοῦ ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ θρόνῳ. Τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον Κωνσταντῖνον ἀναφέρει δεύτερον μετὰ τὸν Πολιοῦχον τὸ χειρόγραφον, ὅπερ περιέγραψεν ὁ Ἰωάν. Σακελλίων (1).

ι'. — λ'.

Ἐν τῷ εἰρημένῳ χειρογράφῳ ἀναγράφονται εἴκοσι τρεῖς ἐν ὧν ἐπίσκοποι, ὧν πρῶτος μὲν εἶνε ὁ Πολιοῦχος ἡμῶν ἅγιος Πέτρος, τελευταῖος δὲ ὁ Ἰωάννης, ὁ εἰς Μητροπολίτην Ἀργους καὶ Ναυπλίου προαχθείς, ἀκμάσαντες διαδοχικῶς καὶ ἀντιπροσωπεύοντες τριακοσιετηρίδα ὅλην συναπτήν. Δυστυχῶς ἐν τῷ χειρογράφῳ τούτῳ μόνον τὰ ὀνόματα τῶν Ἐπισκόπων ἀναφέρονται, ἐφ' ᾧ καὶ ἡμεῖς περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἀπλὴν μνησίαν αὐτῶν.

ι'. Χριστόφορος

ια'. Πέτρος

ιβ'. Ἰωάννης

ιγ'. Νικόλαος

ιδ'. Σιδίνιος

ιε'. Ἀνδρέας

ισ'. Θεόδωρος

ιζ'. Σιδίνιος

ιη'. Πέτρος

ιθ'. Βασίλειος

κ'. Θεοφύλακτος

κα'. Σιδίνιος

κβ'. Γρηγόριος

κγ'. Νικόλαος (ὁ καὶ κτήτωρ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου)

κδ'. Ἰωάννης (ὁ καὶ κτήτωρ τῆς νέας = Ἐκκλησίας)

κε'. Γρηγόριος

κς'. Κωνσταντῖνος

κζ'. Θεόδωρος

κη'. Λέων (ὁ κτήτωρ τῆς ἁγίας Μονῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ σφύζεται ἐπιγραφὴ ἐπὶ πλακὸς λευκοῦ μαρμάρου, ἐντετοιχι-

(1) Δελτ. Ἱστορ. καὶ Ἑθνολ. Ἑταιρείας τομ. Β' σελ. 32—38.

σμένον δεξιὰ τῆς κυρίας εἰσόδου εἰς τὸν ναὸν ἔχουσα οὕτω
† Ἐπὶ βάρβαρον τῷ ναῶ σου, παρθένε
Λέων Ἀργείων ἀλιτρός θυηπόλος ὧπερ (!) παράσχοις
λύτρον ἀμπλακημάτων.

Εἰς ἀντάμειψιν, εὐλογημένη κόρη †

(ἔτους ς' χ' ν' ζ', μηνὴ (!) Ἀπριλλίῳ (!) (13 ἰνδ. ιβ') (1)).

Ὁ Λέων οὗτος εἶνε πιθανὸν ὁ ἐν τινὶ συνόδῳ τῆς Κων-
σταντινουπόλεως παρευρεθείς, ἐν ᾗ ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ καὶ
ἐγκαθίδρυσις τοῦ Σωτηρίχου τοῦ Παντευγενοῦς πατριάρχου
Ἀντιοχείας (2).

κθ'.

Νικητάς.

Οὗτος ἠκμαζεν ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ 1166.

λ'.

Ἰωάννης.

Οὗτος εἶνε, ὡς καὶ προηγουμένως εἶπομεν, ὁ ἐπίσκοπος
ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἠνῶθη ἡ ἐπισκοπὴ Ἀργους μετὰ τῆς τοῦ
Ναυπλίου καὶ ἐπεκλήθη Μητρόπολις. Τὸ βραχὺ χρονικὸν
μετὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ δουκὸς Μιχαὴλ ἀναφέρει τάδε. «Τὸ
Ἄργος γέγονε Μητρόπολις ἐν ἔτει 6697 ἡ ἀπὸ Χριστοῦ
1189, Ἰωάννης δ' ἦν ὁ ἀναβιβασθεὶς Μητροπολίτης εἰς 88ον
θρόνον. Γέγονε δ' ὕστερον ὁ θρόνος 115ος» ἥτοι ὑπὸ
τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐγένετο μητρόπολις 88^η, μετὰ
δὲ ταῦτα ὑπεβιβάσθη εἰς τὴν 115 θέσιν ἐπὶ τῆς βασιλείας
Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου.

λα'.

Ἐν τῇ «Turcograecia» τοῦ Μαρτίνου Κρουσίον σελ. 285
ἀναφέρεται ὅτι ὑπάρχει ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου Μητρο-
φάνους παραινετικὴ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ναυπλίου καὶ
Ἀργους κατηγορηθέντα ὑπὸ τῶν ἰδίων κληρικῶν ἐπὶ ἀρ-

(1) Ἐσθ. Δαναὸς ἀριθ. 102. Φέρεται δὲ καὶ Τυπικὸν τοῦ Ἐπισκόπου
Ἀργους καὶ Ναυπλίας Λέοντος ἐκ τοῦ ἔτους 1143 διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἀν-
δρῶν ἀπὸ γυναικείου μεταβληθὲν ἐν Ἀρέᾳ μοναστήριον ἕνεκα τοῦ φόβου τῶν πειρα-
τῶν. (Κρουμβάχερ Ἱστορία Βυζαντ. Λογοτεχνίας μεταφρ. Σωτηριάδου τομ. Α'
σελ. 638). *

(2) Le Quien Or. Christ.

γυρολογίᾳ καὶ σφετερισμῷ· ἴσως δ' ἕνεκα τούτου ἀπεσιω-
πήθη καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. (1)

λβ'.

Διονύσιος.

Ἐν τῷ αὐτῷ συγγράμματι σελ. 320 ὑπάρχει ἐπιστολὴ
Διονυσίου τοῦ Ναυπλίου καὶ Ἀργῶν, «Τῷ λογιωτάτῳ
Νοταρίῳ κυρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ Ζυγομαλᾷ τῷ ἐν Ἀ-
γίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ υἱῷ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος»
διαλαμβάνουσα περὶ καταχρήσεων καὶ ἀρπαγῶν ἐκ μέρους
τῶν ἱερέων τῆς ἐξαρχίας τοῦ εἰρημένου Νοταρίου τῆς με-
γάλης Ἐκκλησίας. (2)

λγ'.

Διονύσιος.

Ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις μνημονεύεται ἐπίσκοπος
Ναυπλίου καὶ Ἀργους Διονύσιος ἕτερος, μαθητὴς τοῦ φι-
λοσόφου Θεοφίλου τοῦ Κορυθαλέως, τοῦ Καλδινιστοῦ, περὶ
οὗ Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων παρατηρεῖ ἐν τῷ περὶ πατριαρ-
χῶν Ἱεροσολύμων περισπουδάστῳ αὐτοῦ συγγράμματι ἐν
Κεφ. ια' τάδε. «Διονύσιος Μητροπολίτης Ναυπλίου, φιλό-
σοφος ἀριστος καὶ αὐτὸς μαθητὴς τοῦ Κορυθαλέως. Ὁ
Διονύσιος ἦν μὲν μαθητὴς ἐν τοῖς φιλοσοφικοῖς τοῦ Κο-
ρυθαλέως, οὐδαμῶς ὅμως μέτοχος τῶν Καλδινικῶν αὐτοῦ
πλάνων, ὅπως οὐδ' ὁ Γερμανὸς ὁ Αἰτωλὸς, ὁ Μητροπολί-
της Νικαίας, ὁ ἕτερος μαθητὴς τοῦ Κορυθαλέως. (3)

λδ'.

Ἐτερος Μητροπολίτης Ναυπλίου καὶ Ἀργους ἀναφέρε-
ται ὑπὸ τοῦ Σπονίου, ὅστις τῷ 1676 σημειοῖ, ὅτι εὗρε παρὰ
τῷ Μητροπολίτῃ Πατρῶν τὸν Μητροπολίτην Ναυπλίου.

(1) Ἡ ἐπιστολὴ ἀρχεῖται οὕτω· «Ἱερώτατε Μητροπολίτα Ἀργους καὶ Ναυ-
πλίου ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι». (Le Quien Or. Christ. 184) Ἐν δὲ τῇ «Turco-
graecia» (σελ. 285) ἀναγινώσκουμεν οὕτως ἔχουσαν τὴν ἀρχὴν «Μητροφάνης Ἐλέφ
Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πα-
τριάρχης.—Ἱερώτατε Μητροπολίτα Ναυπλίου ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφε
καὶ συλλειτουργέ· ἐντιμώτατοι κληρικοὶ Ναυπλίου...»

(2) Le Quien καὶ αὐτόθι.

(3) Ὁ Διονύσιος πάντως θὰ εἶνε ὁ ἐν τῇ «Turcograecia» (σελ. 323) Βιβλίῳ 4
ἀναφερόμενος.

λε'. καὶ λς'.

Μελέτιος καὶ Γαβριήλ

Οὗτοι ἐπεσκόπευσαν διαδοχικῶς περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος (1).

λζ'.

Μελέτιος.

Οὗτος ἤκμασε τὸ 1770 ἢ ὀλίγον βραδύτερον (2).

λη'. καὶ λθ'.

Ἰάκωβος καὶ Γρηγόριος.

Ὁ Ἰάκωβος ἠρχιεράτευσεν πρὸ τοῦ ἔτους 1800, καθ' ὅσον ἀπέθανε τῷ 1799 ἢ 1800· κατήγετο ἐκ Καλαμάτας καὶ ἐξ ἐπιφανοῦς οἰκογενείας Ἀρμόγκαβλῆ, ἐκλιπούσης ἥδη παντελῶς (3). Ἐπὶ τοῦ Ἰακώβου τούτου ἐκτίσθη ἡ ἐν Ἀργεὶ Μητρόπολις παρὰ τὸν παλαιὸν ναὸν τοῦ Πολιούχου (4). Τῆς Μητροπόλεως ταύτης λείψανα σφύζονται ἔτι καὶ νῦν. Διάδοχος τοῦ Ἰακώβου τούτου ὑπῆρξεν ὁ **Γρηγόριος**, ὁ ὁποῖος ἔκτισε πλυσίον τῆς ἐπὶ Ἰακώβου νεοκτισθείσης Μητροπόλεως οἰκίαν, τὴν ὁποίαν παρέλαβεν ὁ διάδοχος καὶ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, Γρηγόριος καὶ οὗτος καλούμενος, καὶ κατόικησεν ἐν αὐτῇ μέχρι τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1821 (5).

μ'.

Γρηγόριος

Οὗτος, ἐπονομαζόμενος Καλαμαράς, διεδέχθη ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Ἱεροῦ ἀγώνος τὸν θεῖον αὐτοῦ Γρηγόριον, κατήγετο δὲ ἐκ τοῦ δήμου Ἀλαγωνίας τῶν Καλαμῶν (6). Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν ἀγώνος ἐκλήθη εἰς Τρίπολιν καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἐν Τριπόλει

(1) Le Quien Or. Christ. B'. 184.

(2) Ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐπιστολῇ (σελ. 15 σημ. 1) γέγραπται ὅτι: «Πρὸ τοῦ αἰδίου Μελετίου, ἀρχιεπισκόπου τῆς ἐπαρχίας, ἔκειτο (ἡ Μητρόπολις) παρὰ τῇ εἰς τὸ χωρίον Ὠμέρμπακα κειμένῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας». Ὅρα καὶ κατωτέρω λη' καὶ λθ' καὶ σελ. 25 σημ. 2.

(3) Ἰεζ. Βελανιδιώτου ἐν Ἱερομνήμονι Βόλου ἀριθ. 7.

(4) Ἡ αὐτὴ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀργεῖου Περρούκα τῆς 5 Ἰουνίου 1833.

(5) Αὐτόθι.

(6) Ἱερομ. Βόλου ἀριθ. 7.

Τούρκου Πασᾶ· καὶ ἵνα μὴ παράσχη τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν ὅτι πρόκειται περὶ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὑπῆκουσεν εἰς τὴν πρόσκλησιν καθὼς καὶ ἄλλοι ἐπτὰ ἀρχιερεῖς (1) καὶ τινες τῶν προυχόντων τῆς Πελοποννήσου. Ἐκλείσθησαν πάντες εἰς τὰς σκοτεινὰς καὶ δυσώδεις φυλακὰς τῆς Τριπόλεως, ἐνθα ὡς γνωστὸν ὑπέστησαν μέχρι τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1821, ὅτε ἠλώθη ἡ Τρίπολις, μυρίας βασάνους παρὰ τῶν πολιορκουμένων καὶ ἔνεκα τούτου ἔξαγριουμένων Ὁθωμανῶν. Ἐκ τῶν ἀνηκούστων ἐκείνων βασάνων καὶ κακουχιῶν ἀπέθανε καὶ ὁ ἡμέτερος Γρηγόριος ἐν τῇ φυλακῇ, καθὼς καὶ ἄλλοι τέσσαρες ἀρχιερεῖς, διασωθέντων μόνον τοῦ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, τοῦ Τριπόλεως Δανιὴλ καὶ τοῦ Κορίνθου Κυρίλλου (2).

Τοποτηρηταὶ

1821—1833

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τοῦ Καλαμαρά τὰ τοῦ Ναυπλίου καὶ Ἀργους ἐκκλησιαστικῶς δινυθύνοντο ὑπὸ **τοποτηρητῶν**, ὅπως καὶ τὰ τῶν ἄλλων χηρευσασῶν ἐπισκοπῶν. Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ ἔτους 1821 ἐτάχθη τοποτηρητὴς Ναυπλίου καὶ Ἀργους ὁ ἀρχιδιάκονος τοῦ ἀποθανόντος Γρηγορίου **Ἀθανάσιος** καὶ παρέμεινε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1824.

(1) Ὁ Κορίνθου Κύριλλος, ὁ Μονεμβασίας Χρυσάνθος, ὁ Δημητσάνης Φιλόθεος, ὁ Ναυπλίου καὶ Ἀργους Γρηγόριος, ὁ Χριστιανουπόλεως Γερμανός, ὁ Ἡλείας Φιλάρετος, ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ.

(2) Ὁ Κορίνθου Κύριλλος ἀνετώτερόν πως τῶν ἄλλων διῆλθε τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ ἐν Τριπόλει σκληροῦ περιορισμοῦ, διότι ἐτηρεῖτο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὁθωμανοῦ ἄρχοντος Κιαμίλου, φιλανθρωπῶς πρὸς αὐτὸν χρησαμένου (Κ. Οἰκονόμου σφύζομενα τόμ. Β' σελ. 8).

Περὶ τοῦ Γρηγορίου τούτου ὁ Ἀργεῖος Δ. Περρούκας ἐν τῇ καὶ ἀνωτέρῳ μνημονευθείσῃ ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἀναφέρει, ὅτι περιέπεσεν εἰς χρηματικὰς ἀνάγκας μεγάλας καὶ ἠναγκάσθη νὰ προδῇ εἰς πώλησιν τῶν κατὰ τὸ χωρίον Μέρμπακα ἀκινήτων κτημάτων τῆς Μητροπόλεως. Ἐπειδὴ δὲ εὗρεν ἐμπόδια ἐκ μέρους τῶν προσεστώτων, ἵνα ὑπερникητῇ ταῦτα προέβλεπεν ὅτι εἶχεν ἐξοδότην ἱκανὰ χρήματα διὰ τὴν ἐν Ἀργεὶ παρὰ τὴν Μητρόπολιν οἰκίαν, ἣτις ἐθεωρεῖτο κτῆμα τῆς ἐπαρχίας. Οὕτω δὲ κατώρθωσε νὰ πωληθῶσι τὰ ἐν Μέρμπακα κτήματα (περιβόλια, χωράφια καὶ ἀμπέλια) διὰ τῶν ὁποίων εἶχε προικισθῇ ἡ ἐν Μέρμπακα παλαιὰ Μητρόπολις, ἣτις ἐκάη ὑπὸ τῶν Ὁθωμανῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1770 (Ἐπιστ. Περρούκα τῆς 5 Ἰουλίου 1833).

Μετά τὸν Ἀθανάσιον τοποτηρητὴς ἐγένετο ὁ **πρόην Τριπόλεως Διονύσιος**, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐκπέση τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ τῷ 1819.

Μετά τὸν Διονύσιον τοῦτον τοποτηρητὴς, Ναυπλίου μόνον, κατέστη ὁ **Δαμαλὼν Ἰωάνης** ἀπὸ τοῦ 1830—1833. Ἐν Ἀργεὶ δὲ φαίνεται ἐκτελῶν χρὴν τοποτηρητοῦ ὁ **πρόην Ἡλίουπόλεως** (ἐπισκοπῆς Ἐφέσου) **Ἀνθίμος ὁ Κομυνηνός**, ἰδίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1828. Οὗτος καταλιπὼν τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1821, κατέφυγεν εἰς Σπέτσας, ἐκεῖθεν εἰς Κύθηρα, ἔνθα διέμεινε μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυβερνήτου, ὁπότε ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα διωρίσθη Ἀργεὺς ἐπίτροπος· κατὰ τὸν Νοέμβριον δὲ τοῦ 1833 ἐγκατεστάθη ἐπίσκοπος Κυκλάδων. Κατὰ τὸ ἔτος 1833 Ἰουλίου 15 ὡς Ἐκκλησιαστικὸς τοποτηρητὴς Ἀργεὺς φέρεται ὑπογεγραμμένος ὁ **πρόην Μετροῦν (1) Μελέτιος** ὑπὸ τὸ πρωτόκολλον τῶν ἐν Ἑλλάδι εὐρισκομένων ἀρχιερέων, ἀποδεξαμένων τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν σύστασιν διαρκoῦς Συνόδου. Ὁ Ἡλιουπόλεως Ἀνθίμος φέρεται ὑπογεγραμμένος εἰς τὸ πρωτόκολλον τοῦτο, ἀλλ' ἄνευ τοῦ τίτλου τοῦ τοποτηρητοῦ, ὃν κατεῖχε τότε ὁ Μετροῦν Μελέτιος.

Λόγου γενομένου περὶ τοῦ Ἡλιουπόλεως Ἀνθίμου, δίκαιον καὶ πρέπον εἶνε νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἀνθίμος οὗτος ἐγένετο σωτὴρ τοῦ Ἀργεὺς ἀπὸ φοβερᾶς σφαγῆς, ἣν ἐπεχείρησεν ὁ ἐν Ἀργεὶ ἐστρατοπεδευμένος Γαλλικὸς στρατὸς κατὰ τῶν ἀθῶν κατοίκων αὐτοῦ τῇ 4 Ἰανουαρίου 1833 ἕνεκα παρεξηγήσεως τινος. Ἡ σφαγὴ καὶ τὸ πῦρ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐξωλόθρευε πολλούς, αἱ ὁδοὶ ἐπληροῦντο πτωμάτων καὶ ὁ ἀὴρ ἐκ τῶν οἰμωγῶν καὶ θρήνων τῶν ὀλλυμένων τραυματιῶν καὶ τῶν συγγενῶν τῶν ἀθῶν θυμάτων. Πάντες ἐγκατέλιπον τὰ ἔργα αὐτῶν πρὸ τῆς ἀδίκου καὶ ἀπροσδοκίτου ταύτης μανίας καὶ ἐζήτουν κρυσφύγετα, ἵνα σωθῶσιν· ὁ δὲ Γαλλικὸς στρατὸς ἐγένετο κύριος ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως τῆς ἐρημωθείσης ἀγορᾶς καὶ περιήρχετο μανιώδης τὰς συνοικίας

(1) Ἐπισκοπὴ τῆς ἐν Θράκῃ Μητροπόλεως Ἡρακλείας.

ζητῶν θύματα νέα, παραδιάζων θύρας, κρημνίζων στέγας μικρῶν οἰκίσκων καὶ ἀπειλῶν τελείαν καταστροφὴν, ἥτις θὰ ἐπήρχετο βεβαίως, ἂν μὴ ὁ φιλόανθρωπος καὶ φιλόπατρις Ἱεράρχης Ἀνθίμος ἐνδεδυμένος τὴν μεγάλην ἀρχιερατικὴν στολὴν δὲν μετέβαινε διὰ μέσου τοῦ μαινομένου πυρὸς εἰς τὸν στρατῶνα καὶ δὲν ὠμίλει μετὰ θάρρους πρὸς τὸν διοικητὴν, ἀποδεικνύων τὴν ἀθρότητα τῶν Ἀργείων καὶ χρωματίζων μετὰ παρησίας τὴν θηριωδίαν, μεθ' ἧς οἱ στρατιῶται ἐξετέλουν τὰς διαταγὰς τῶν προϊσταμένων αὐτῶν καὶ ζητῶν τέλος τὴν δικαιοσύνην καὶ φιланθρωπίαν τοῦ διοικητοῦ τοῦ στρατοῦ τούτου. Καὶ πράγματι ὁ Γάλλος διοικητὴς σεβασθεὶς τὸν συμπαθεῖ Ἱεράρχην καὶ ἐκτιμήσας τοὺς λόγους αὐτοῦ, διέταξε γενικὴν ἀποχώρησιν, μεθ' ἣν ἔπαυσεν ἡ σφαγὴ, ἀφ' οὗ ἐφονεύθησαν πλέον τῶν 250 καὶ ἐπληρώθησαν πολυαριθμότεροι. (1)

μ.α'.

Κύριλλος

1833 — 1836

Ὅτε τῷ 1833 κατηρτίσθησαν αἱ ἐπισκοπικαὶ περιφέρειαι τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἡ τοῦ Ἀργεὺς ἐπαρχία ὑπῆχθη ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Κορίνθου, χωρισθεῖσα τῆς τοῦ Ναυπλίου καὶ ἀποτελεσάσης μετὰ τῆς Ἐπιδαύρου Τροιζινίας, Ἐρμιονίδος καὶ Καλαβρίας ἰδίαν ἐπισκοπὴν (2). Κατὰ τὸ ἀπὸ 7 Νοεμβρίου τοῦ 1833 ἐγγράφον τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὴν γραμματεῖαν καὶ κατὰ τὸ ἀπὸ 21 ἰδίου μηνὸς Β. Διάταγμα ἐπίσκοπος τῆς Κορινθίας καὶ τοῦ Ἀργεὺς κατέστη ὁ μέχρι τοῦδε **Μητροπολίτης Κορίνθου Κύριλλος** (3). Οὗτος ἦν ἐκ τῶν τριῶν διασωθέντων Ἀρχιερέων μετὰ τὰς ἐν Τριπόλει δεινὰς ταλαιπωρίας (4)· κατήγετο δὲ ἐκ Τριπόλεως καὶ ἐπεκαλεῖτο Ῥοδόπουλος, τῆς δὲ οἰκογενείας ταύτης τῶν Ῥοδοπούλων κλάδοι διασφύζονται ἔτι

(1) Ἐν ἐφημερίδῃ **Δαναὸς** ἀριθ. 7—11, δι' Ἀλεξ. Δ. Βαρδουνιώτου.

(2) Ἐν τῷ Συνοδικῷ ἀρχεῖῳ ἔγγραφον τῆς 7 Νοεμβρίου 1833.

(3) Δύοθι καὶ Κ. Οἰκονόμου σφῆμα. τόμος Β' σελ. 117.

(4) Ἴδε ἀνωτέρω μ' σημ. 1 σελ. 25.

ἐν Τριπόλει καὶ ἐν Ἀργεῖ καὶ ὁ νῦν Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος εἶνε ἕγγονος τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἱεράρχου Κυρίλλου, καλουμένης Ζαχαρίας, διότι ἡ θυγάτηρ ταύτης Σοφία, τὸ γένος Σταμέλου, ἦν μήτηρ τοῦ Π. Μητροπολίτου. Ὁ Κορίνθου Κύριλλος ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τοῦ 1833 εἶχε διορισθῇ πρόεδρος τῆς Α' περιόδου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὡς τοιοῦτος διετέλεσε μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1836, ὅποτε διωρίσθη ὁ Κυνουρίας Διονύσιος. Ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Κορινθίας Κυρίλλου καὶ τὴν τοῦ Κυνουρίας μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου ἦτο καὶ ὁ Ἀργολίδος Κύριλλος (πρῶν Λαρίσσης). Ὁ Κορίνθου ἐπέζησε μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1836 (1)

Ἑκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ

1836—1842

Τῇ 6 Μαρτίου διωρίσθη ἐπὶ τῆς χηρευσάσης ἐπισκοπῆς Ἑκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Ναθαναὴλ Ἀγγελετοπούλου, ἱερομονάχου τῆς Μονῆς Φενεοῦ, Μακαρίου πνευματικοῦ ἐκ τῆς Μονῆς Φανερωμένης καὶ τοῦ λογίου κληρικοῦ Ἰωσήφ Κωνσταντινίδου. Αὕτη ἐνεργεῖ καὶ διευθύνει τῆς ἐπισκοπῆς Κορίνθου καὶ Ἀργους τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις, διεβιδάζει ἔγγραφα καὶ λαμβάνει διαταγὰς παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τῷ 1838 ἡ Ἱ. Σύνοδος παρήγγειλε κατόπιν ἀναφορῶν τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὸν πρῶν ἐπίσκοπον Μενδενίτσης Γρηγόριον (2) νὰ μεταβῇ εἰς Ἀργος μετὰ τοῦ

(1) Ἡ Ἑκκλησιαστ. Γραμματεία ἀνήγγειλε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὸν θάνατον αὐτοῦ τῇ 26 Φεβρουαρίου 1836, τὴν σφράγισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὅπως αὕτη λάβῃ πνευματικὴν ἐπίσχεσιν τῆς χηρευσάσης ἐπισκοπῆς μέχρις ὅς ἀποφασισθῇ ὁριστικώτερον τι (Συνὸς. Ἀρχεῖον). Τῷ 1837 συγγενὴς τις τοῦ ἀποθανόντος Κυρίλλου ἐξ Ἀργους ἐπονομαζόμενος Ῥοδόπουλος ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. (αὐτόθι)

(2) Ὅτε τῇ 7 Νοεμβρίου 1833 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνέταξε καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν Γραμματειῶν πρὸς ἔγκρισιν κατάλογον τῶν διοριστέων ἐπισκόπων, ἀνέφερεν ἐν τῷ ἔγγραφῳ αὐτῆς, ὅτι εἰς τὸν κατάλογον συμπεριλήφθησαν καὶ πάντες οἱ παρεπιδημοῦντες ἐπίσκοποι, πλὴν τοῦ Μενδενίτσης Γρηγορίου καὶ τοῦ πρῶν Σταγῶν Ἀμβροσίου, τούτου μὲν λόγῳ σωματικῆς ἀνικανότητος, τοῦ δὲ Μενδενίτσης, διότι πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐπώλησε τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ καὶ λαβὼν τὰ χρήματα ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Ἰθάκην καὶ ἀπ' οὗ κατηνάλωσεν αὐτὰ ἐπανήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1828. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ Κυβερνήτου Ἱ. Καποδίστρια, εὖρε κακὴν ὑποδοχὴν,

Ἰωσ. Κωνσταντινίδου καὶ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις κατὰ τοῦ ἱερέως Γ. Λαλουκιώτου καὶ καλέσῃ αὐτὸν εἰς ἀπολογία. Γενομένων δὲ πάντων τούτων ἐδίκασεν ἡ Ἱ. Σύνοδος τὸν εἰρημένον ἱερέα εἰς εἰκοσαήμερον ἀργίαν (1). Ἡ ἐπιτροπὴ φαίνεται διοικοῦσα μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1842, ὅποτε δύο ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, ὁ Ἰωσήφ Κωνσταντινίδης καὶ ὁ Ζαχαρίας Μαθᾶς, παραιτοῦνται, ἐκτιθέμενα τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν καὶ ζητοῦντα ἄλλην θέσιν (2).

μβ'.

Κύριλλος

(πρῶν Λαρίσσης)

Μετὰ τὴν παραίτησιν τῶν δύο μελῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, ἐπιφαίνεται διοικῶν τὰ τῆς ἐπισκοπῆς Κορινθίας καὶ Ἀργους ὁ Ἀργολίδος Κύριλλος, πρῶν Λαρίσσης, τυγχάνων τότε καὶ πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου. Τῇ 17 Ἰανουαρίου 1842 πέμπει πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον ἀναφορὰν τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Φενεοῦ, ἐκλεξαμένων νέον συμβούλιον ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἡγουμένου αὐτῶν· αὕτη δὲ ἀπαντᾷ ἐγκρίνουσα· ζητεῖ τὴν ἐγκρίσιν ὅπως χειροτονήσῃ πρεσβυτέρους κατὰ τοὺς διαφόρους δήμους τῆς Κορίνθου καὶ Ἀργους καὶ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπαντᾷ αὐτῇ (3). Κατὰ φθίνοντα δὲ Αὐγούστου τοῦ 1842 ἐκλείπει οὗτος τῶν ζώντων χρηματίσας καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ πλειστάκις μέλος οὗτῆς. Φιλόθεος δὲ τις Οἰκονομόπουλος ζητεῖ κατὰ Ἰανουάριον φθίνοντα νὰ λάβῃ 21 ἡμερῶν μισθὸν τοῦ ἀποδιώσαντος θείου αὐτοῦ τοῦ Ἀργολίδος (4).

Ἐπειτα δὲ διὰ λόγους ἀγνώστους διωρίσθη παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοποτηρητῆς Σαλῶνων, ὅπου διατρίβων ἔδειξε διαγωγὴν ἀναξίαν ἐπισκόπου. Παρίεργον δ' ἐν τούτοις εἶνε, ὅτι καίπερ οὗτος μὴ ἔχων ἐπισκοπὴν ἐγένετο μετὰ ταῦτα μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου. (Ἀρχεῖον Ἱ. Συνόδου καὶ Σφῶμ. Κ. Οἰκονόμου Β' 492).

(1) Ἀρχεῖον Ἱ. Συνόδου.

(2) Ὡσαύτως.

(3) Ὡσαύτως.

(4) Ὡσαύτως.

μγ'.

Γεράσιμος

(πρόην Αιγίνης καὶ εἶτα Ὑδρας)

Οὗτος πρὸ τοῦ Β. Διατάγματος τοῦ 1833 ἦν Μητροπολίτης Αἰγίνης (1). διὰ τοῦ Διατάγματος δὲ τούτου ἐγκατεστάθη ἐπίσκοπος Ὑδρας. Τῇ 28 δὲ Ὀκτωβρίου 1842 μετεβιβάσθη εἰς τὴν δῆμνον χηρεύσασαν ἐπισκοπὴν Ἀργολίδος, προσλαβὼν τὴν μετ' αὐτῆς βραδύτερον (18 Δεκεμβρίου 1842) συγχωνευθεῖσαν ἐπισκοπὴν Ὑδρας (2). Οὕτως ἡ ὑπὸ τὸν Γεράσιμον ἐπισκοπὴ περιελάμβανε τὰς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τρεῖς, Κορίνθου καὶ Ἀργους, Ἀργολίδος καὶ Ὑδρας, τοῦτο δὲ γίνεται κατὰ δῆλον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐπίσημος αὐτοῦ ἀλληλογραφία περιστρέφεται περὶ ὑποθέσεις τῶν τριῶν τούτων ἐπισκοπῶν (3). Διατελὼν δὲ μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου ἀπέθανε τὸν Ἰούνιον 1843 (4).

Γενικὴ ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ

1843—1852

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γερασίμου ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν, συγχωνευθεῖσων εἰς μίαν μεγάλην, ἀφείθη εἰς γενικὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτροπὴν, ἡ εἰς γενικὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐπίτροπον Κορινθίας καὶ Ἀργολίδος τιτλοφορούμενον· τοιοῦτοι δὲ κατὰ τὸ ἐ.ε.ε.τὲς αὐτὸ διάστημα ἐχρημάτισαν οἱ Π. Α. Φραντζῆς, Ἰωσ. Κωνσταντινίδης, Ζαχαρίας Μαθᾶς καὶ εἰς τὶς ἑτεροὺς (5).

(1) Κατὰ διήγησιν Αἰγινήτου γέροντος ἱερέως, ἐκ παραδόσεως διασώζοντος ταύτην, σημειοῦμεν πρῶτον μὲν ὅτι ἐπεκαλεῖτο Σπανὸς διὰ τὸ ἔχειν μικρὸν γένειον καὶ δεύτερον ὅτι ὁ νῦν Μητροπολιτικὸς ναὸς Αἰγίνης ἡ «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» ἐθεμελιώθη ὑπ' αὐτοῦ τῷ 1806 καὶ ὅτι τὸ παρακείμενον φρέαρ τῇ ὑποδείξει αὐτοῦ ἀνεώχθη.

(2) Σφζόμ. Κ. Οἰκονόμου Β' τόμ. σελ. 218 καὶ 490.

(3) Συνοδ. Ἀρχεῖον.

(4) Σφζόμ. Κ. Οἰκον. Β' σελ. καὶ 92.

(5) Σφζόμ. Κ. Οἰκονόμου τόμ. Β' καὶ Ἀρχ. Συνοδ.

μδ'.

Γεράσιμος

1852—1867

Οὗτος ἦν ἀνεψιὸς καὶ πρωτοσύγγελος τοῦ ἐν ταῖς φυλακαῖς Τριπόλεως τελευτήσαντος Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας Χρυσάνθου τοῦ Παγώνη, δι' οὗ ἐπώνυμον καὶ ὁ Γεράσιμος ἐπωνομάζετο. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ θείου αὐτοῦ ἐτάχθη τοποτηρητὴς ἐπὶ τῆς χηρευσάσης Μονεμβασίας καὶ παρέμεινε τοιοῦτος μέχρι τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1824 (1). Κατὰ τὸν ἀγῶνα διετετέλεσεν ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Πετρόμπεη, πολλὰς προσενεγκὼν ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀγωνιζομένην πατρίδα· ὅτε δὲ τῷ 1834 ἐξεργράνη ἡ ἐπανάστασις τῶν Λακωνικῶν τῆς Μάνης ἐπὶ τῇ διαλύσει τῶν μοναστηρίων καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐκκλησιαστικαῖς μεταρρυθμίσεσιν ἡ Ἱ. Σύνοδος κατ' αἴτησιν τῆς Κυβερνήσεως ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἐξεργερούμενην Μάνην τὸν Θεοφάνη Σιατιστέα (ἀπὸ τοῦ 1852 ἀρχιεπίσκοπον Μαντινείας καὶ Κυνourίας γενόμενον † 1868) ὡς σύμβουλον εἰρήνης· οὗτος δὲ συμπάρελαβε καὶ τὸν Γεράσιμον Παγώνην καὶ εἰργάσθη μετ' αὐτοῦ ἀποτελεσματικώτατα, διότι κατῴρθωσαν νὰ καταστείλωσι τὰς ταραχάς (2). Ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τοῦ 1852 γενόμενος ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος ἐποίμανε θεοφιλῶς τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποίμνιον μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1867, ὅτε πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν. Αἱ ἀρέται αὐτοῦ πᾶσαι καὶ ἰδίᾳ τὸ φιλόπτωχον ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν Ἀργείων μετὰ πολλῶν ἐπαίνων ἀναφέρονται.

Ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γερασίμου τῇ συστάσει τοῦ Ἱεροκέρυκος Ἀργολίδος, ἐρωτηθέντος ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου, διωρίσθη τῇ 5 Ἀπριλίου 1867 ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τριῶν ἱερέων, ἥτις διηύθυνε τὰ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μέχρι τοῦ Ἰουλίου, ὅτε ἐχειροτονήθη νέος Ἀρχιεπίσκοπος.

(1) Κ. Οἰκονόμου σφζόμ. τόμ. Β' 15.

(2) Αὐτόθι β' 288.

με'.

Δανιήλ

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1867 χειροτονηθεὶς ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀργολίδος **Δανιήλ ὁ Πετρούλιας**, ἀνὴρ εὐπαίδευτος, γνώστης ξένων γλωσσῶν, συγγραφεύς, μεταφραστὴς ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ δόκιμος (1)· συνθέτης δὲ καὶ ὑμνογράφος τῆς νέας τοῦ Πολιούχου ἡμῶν ἀγίου Πέτρου ἀκολουθίας (2), περὶ ἧς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ τοῦ ἀνὰ χειρας βιβλίου ῥηθήσονται τὰ δέοντα. Ποιμένας καὶ οὗτος ὡς ποιμὴν καλὸς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ποίμνην ἐτελεύτησε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1872.

Ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ

Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Δανιήλ, ἦτοι ἀπὸ τοῦ Νοεβρίου 1872 μέχρι τοῦ Αὐγούστου 1874 τὰ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς διώκensen ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τριῶν ἱερέων συγκροτουμένη.

μς'.

Καλλίνικος

Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1874 ἐχειροτονήθη διὰ τὸν θρόνον τῆς Ἀργολίδος, **Καλλίνικος ὁ Τερζόπουλος**, ἱεροκλήρυξ Ἀρκαδίας, διαπρέπων ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ θεοῦ λόγου πείθων καὶ σαγννεύων τὰ πλήθη διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ. Ὁ βίος αὐτοῦ, ὡς ἀρχιερέως, οὐ μόνον ἦτο βραχύς ἀλλὰ καὶ πλήρης δυσθυμίας, διότι κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ ὑπεβλήθη ἐκὼν ἄκων, Κύριος οἶδε, εἰς δαπάνας ἀνωτέρας τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, τόσον διὰ τὰ ἀναπόφευκτα τῆς χειροτονίας ἔξοδα, ὅσον καὶ δι' ἄλλα, τὰ ὅποια ἡδύνατο ν' ἀποφύγῃ, καὶ ἔνεκα τῶν ὁποίων ἐπεσκιάσθη ἡ αἴγλη, ἥτις ἠκολούθει τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὡς ἱεροκλήρυκος. Ἀρχιερατεύσας δ' οὕτω

(1) «Λόγοι ἐν λίθοις» ἢ ἡ Γραφὴ βεβαιουμένη ἐκ τῆς Γεωλογίας σύγγραμμα Δομινίκου Μακωσλάνδου, μεταφρασθὲν ὑπὸ Δανιήλ Πετρούλια ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐκδόσεως τοῦ Ἀγγλικοῦ, (ἐν Ἀθήναις 1867).

(2) Ἐν Ἀθήναις 1870.

ἐπὶ μῆνας δέκα τέσσαρας ἀπέθανε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1875.

Ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ

1875—1882

Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1875 μέχρι τοῦ Μαρτίου τοῦ 1882 διώκensen τὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τριμελὴς ἐξ ἱερέων ἐπιτροπὴ πολλὰκις μεταρρυθμισθεῖσα.

μζ'.

Νίκανδρος

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1882 ἀνῆλθε τὸν θρόνον τῆς Ἀργολίδος ὁ καὶ νῦν θεοφιλῶς καὶ εὐκλεῶς ἀρχιερατεύων **Νίκανδρος** ὁ Δελούκας, προλύτης τῆς θεολογίας καὶ καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν μαθημάτων ἐν τοῖς ἐν Ἀθήναις ἐκπαιδευτηρίοις. Τὰ μάλα δὲ καλλίφρονος ὢν ἐχρημάτισε διάκονος τοῦ ἐν Ἀθήναις Μητροπολιτικοῦ ναοῦ καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ ἀνακτορικοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐγένετο καὶ ἡ εἰς ἀρχιεπίσκοπον χειροτονία αὐτοῦ. Ἡ περὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ἱκανότης, ἡ τοῦ χαρακτῆρος σταθερότης, ἡ περὶ τὰς χειροτονίας ἱερέων φειδῶ, τὸ πρὸς ἀνθρώποις τοῦ κλήρου καὶ διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ ἐνδιαφέρον, ἀρεταὶ ὁμολογουμένως κοσμοῦσαι τὸν Σεβασμιώτατον Ἱεράρχην Νίκανδρον, ἐφείλκυσαν τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, ὅπερ εὐχεται, ἵνα ἐπὶ μῆκιστον ἔτι σώζῃ αὐτὸν ὁ Κύριος ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ αὕτη μὲν εἶνε ἡ γνωστὴ ἡμῖν πλειὰς τῶν πνευματικῶν ἀστέρων, οἵτινες κατελάμπρυναν τὸν ἀποστολικὸν θρόνον τοῦ Ἀργους καὶ καθωδήγησαν διὰ τῶν σοφῶν αὐτῶν διδασμάτων τὴν λογικὴν τοῦ Χριστοῦ ποίμνην εἰς τοὺς εὐάνθεϊς λειμῶνας τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος. Πάντων δὲ τούτων ὑπέρεκειται ὁ σοφὸς καὶ θεὸς Ἱεράρχης Πέτρος, οὗ τὴν μνήμην τιμᾷ καὶ γεραίρει ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία, κατατάξασα αὐτὸν ἐν τῷ χορῷ τῶν ἁγίων διὰ

τὰς πολλὰς καὶ θεοφιλεῖς αὐτοῦ πράξεις, **θαυματουργὸν** δ' ἅμα καὶ **σημειοφόρον** ἐπικαλέσασα διὰ τὰ θαύματα τὰ ὁποῖα καὶ ἐν ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον δι' αὐτοῦ ἐτέλεσεν ὁ Ὑψιστος. Περὶ τοῦ ἀειλαμποῦς τούτου ἀστέρος ποιούμεθα λόγον ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

Σημειοῦμεν ἐνταῦθα καὶ τοὺς **Λατίνους ἐπισκόπους**, οἵτινες ἐγκατεστάθησαν ἐν Ἀργεὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Φραγκοκρατίας τῆς Πελοποννήσου περὶ τὸ ἔτος 1255 καὶ οἵτινες ἐκλείπουσι κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν περὶ τὸ 1525.

Λατίνοι ἐπίσκοποι τοῦ Ἀργους ἀναφέρονται δέκα ὀκτώ, εἶνε δὲ οἱ ἐξῆς·

I 1255

II 1264

III 1307

IV Βεντουρίνος 1356

V Νικόλαος

VI Ἰάκωβος α'. 1368

VII Ἰωάννης 1395

VIII Κονράδος α'.

IX Siguntanones 1421

X Κονράδος 1424

XI Φραγκίδης

XII Βαρθελεμῆς α'. 1434

XIII Βαρθελεμῆς β'.

XIV Παῦλος α'.

XV Ἰάκωβος β'. 1440

XVI Αὐγουστῖνος 1479

XVII Τρύφων

XVIII Παῦλος β'. 1525

(Πουκεβίλλ «Περὶ γηγενῶν τῆς Ἑλλάδος» Τομ. Ε'. σελ. 202—203).

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Ἡ ἱστορία τοῦ ἐν Ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Πέτρου, ἐπισκόπου τοῦ Ἀργους, δικαίως πρέπει ν' ἀναγραφῇ οὐ μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ἱστορίᾳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς περιφανεστάτας σελίδας τῆς ἐνδόξου ἱστορίας τῆς πόλεως, ἥς ἐχηρμάτισε πνευματικὸς Πατήρ. Ἡ ἱστορία τοῦ Πολιούχου τοῦ Ἀργους εἶνε ἀληθῶς μεταξὺ καὶ ἄλλων περιλαμπρον μνημεῖον μαρτυροῦν τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐκλειαν τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς τοῦ Ἀργους· εἶνε ὄντως πολύτιμος λίθος ἐκπέμπων μαρμαρυγὰς καὶ λαμπρύνων τὴν ὅλην ἱστορίαν τῆς τοῦ πάλαι ἰδίως εὐκλεοῦς ταύτης πόλεως. Διὰ τοῦτο οὐ μόνον λεπτομερῶς ὅσον εἶνε δυνατόν πρέπει νὰ ἐκτεθῇ, ἀλλὰ καὶ ὡς γνῶσις ὠφέλιμος εἰς τὸν νοῦν ἐκάστου δέον νὰ ἐναποτεθῇ καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη διαδοχικῶς νὰ παραδίδῃται.

Α' Πατρὶς τοῦ Ἀγίου.

Ὁ ἐν Ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Πέτρος πατρίδα εἶχε τὴν Κωνσταντινούπολιν ⁽¹⁾, τὸ περικαλλὲς Βυζάντιον, ὅπερ κατὰ τὰ μέσα τῆς Θ' καὶ ἀρχὰς τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἡκυ-

(1) Παρὰ πολλῶν ἐπιστεύετο ἕως ἐσχάτων, ὅτι ὁ Πολιούχος τοῦ Ἀργους ἅγιος Πέτρος, πατρίδα εἶχε τὴν Σικελίαν· ἡ πλάνη αὕτη προήλθεν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ἣν ἔφερον ὁ ἐν Λατινικῇ μεταφράσει ὑπὸ τοῦ Blandizi δημοσιευθεὶς λόγος τοῦ Πέτρου εἰς τὸν μακάριον Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Μεθώνης «Petri Siculi...» καὶ ἕνεκα τῶν ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ περὶ Αἴτνης καὶ Ἀγίας Ἀγάθης ἀναφερομένων. Ἐν Ἀργεὶ ὁμοῦ καὶ ἡ παράδοσις καὶ αἱ μικραὶ ἐκείναι ἐν ταῖς ἀκολουθίαις βιογραφίαις ἔλεγον πάντοτε ὅτι ὁ Πέτρος ἦτο τοῦ Βυζαντίου κλεινὸς βλαστός. Τοῦτο ἐπεκυρώθη καὶ ὅτε ὁ μνημονευθεὶς λόγος ἀνευρεθεὶς ἐν τῷ πρωτοτύπῳ δὲν περιεῖχε ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὴν λέξιν Siculi, ἥτις εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ Blandizi εἶχεν ἀσθαίρτως προστεθῇ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν μνησίαν, ἣν ποιεῖται ὁ ἅγιος Πέτρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ περὶ Αἴτνης καὶ Ἀγίας Ἀγάθης, φρονούμεν ὅτι οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν, ἵνα ἐκ ταύτης ὑποτεθῇ ὅτι πατὴρ αὐτοῦ ἦτο ἡ Σικελία, διότι τότε καὶ οἱ περὶ Ἀφρικῆς γράφοντες σοφοὶ Εὐρωπαῖοι πρέπει νὰ λέγονται Ἀφρικανοὶ τὴν πατρίδα, ὅπερ ἄτοπον.

σεν ὁ Πέτρος, ὑπερεῖχε τῶν ἄλλων πόλεων καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ κατὰ τὴν δόξαν, καὶ ἐλαμπρύνετο διὰ τῆς τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἀλουργίδος, διὰ τῆς περιφανοῦς τῶν συγκλητικῶν χορείας καὶ τῆς τῶν λογίων καὶ σοφῶν πληθούς. Ἐν τῇ γῆνι ταύτῃ τοῦ Πέτρου πατρίδι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια τῶν κατοικούντων ἐξωτερικεύετο τότε διὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἱερῶν ναῶν, ἐξοχώτερος τῶν ὁποίων ἦτο ὁ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀνεγερθεῖς, ὁ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, διὰ τῶν πολυτελῶν ἀμφίων καὶ διὰ τῆς τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα θαυμασίως ἐξεγειροῦσης Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἥτις ὑπερκάλλως ἐξετέλει τὰς ὑπὸ τῶν ἁγίων μουσουργῶν συντεθειμένας ᾠδὰς καὶ ὕμνους. Ἐν αὐτῇ τέλος διήνθουν αἱ παντοειδεῖς ἀρεταί. ⁽¹⁾

Ἐγεννήθη δὲ κατὰ τὰ μέσα τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, διότι ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 70 ἐτῶν, ὡς πληροφορεῖ ἡμᾶς ὁ βιογράφος μαθητῆς αὐτοῦ ⁽²⁾ καὶ ὅτι τῷ 920 ἔλαβε μέρος, κατὰ τὴν πληροφορίαν τοῦ ὑμνογράφου Νικολάου τοῦ Μαλαχοῦ ⁽³⁾, εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσαν σύνοδον, ἡ γέννησις αὐτοῦ συμπίπτει ὀλίγον μετὰ τὸ 850.

Β' Γονεῖς καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Ἀγίου.

Οἱ γονεῖς τοῦ Πέτρου διεκρίνοντο ὄχι μόνον κατὰ τὸν ἐπίγειον πλοῦτον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Τὸν πλοῦτον δὲν μετεχειρίζοντο διὰ τὰς ἐπιγείους ἡδονὰς καὶ ματαίας ἀπολαύσεις, ἀλλ' ἐθεράπευον δι' αὐτοῦ τὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν, μὴ παύοντες ἐλεοῦντες τοὺς δυστυχεῖς καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Ἡ τράπεζα αὐτῶν εἶχε πάντοτε ἐνδεεῖς συνδαιτημόνας, καὶ αἱ νύκτες μεγάλῃν παρεῖχον παραμυθίαν εἰς ἐκείνους τῶν

(1) Vita S. P. § γ'.

Διὰ τοῦ Vita S. P. θὰ σημειῶται πᾶσα εἰς τὴν ἐν τῷ Βατικανῷ εὑρεθεῖσαν βιογραφίαν παραπομπή.

(2) Αὐτόθι § κ'.

(3) Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ὁσίου Θεοδοσίου, τοῦ ἐν τῷ δήμῳ Μηδέας τῆς Ἀργολικῆς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἀγίου Πέτρου ζήσαντος.

πενομένων, οἵτινες ἤθελον νὰ μένωσιν ἄγνωστοι. Καὶ ἐν ᾧ ταῦτα ἔπραττον διὰ τοὺς ἐκτὸς τοῦ οἴκου, ἐμερίμνων ἐπίσης σπουδαίως, ὅπως καὶ οἱ ἐντὸς αὐτοῦ πολιτεύωνται κατὰ Θεόν. Αἱ πρὸς τὰ τέκνα συνεχεῖς αὐτῶν νοουθεσίαι καὶ τὸ ἴδιον παράδειγμα διέπλαττον οὕτω τὰς εὐμαλάκτους αὐτῶν καρδίας, ὥστε κατέχοντα τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, μίαν νὰ ἔχωσιν ἐπιθυμίαν καὶ ἓνα νὰ ἐπιδιώκωσι σκοπόν, νὰ ἀρέσωσι δηλόνότι εἰς τὸν Θεόν. Ἐφ' ᾧ καὶ διῆγον ἐν σωφροσύνῃ, μελετώντα ἀείποτε τὸν νόμον τοῦ Κυρίου. Ὅλος ὁ οἶκος, μὴδ' αὐτῶν τῶν ὑπηρετῶν ἐξαιρουμένων, ἦν ἀρεστὸς τῷ Θεῷ καὶ τοῖς ἀνθρώποις, ἅτε διάγων ἐν εὐσεβείᾳ καὶ θαυμαστῇ ἀρμονίᾳ. ⁽¹⁾

Ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ταύτῃ ἐβλάστησε καὶ ἔθαλλε θαυμασίως ἡ ἀρετὴ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, ἥτις ὑπερυψώθη μέχρι τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀπαρνήσεως τοῦ κόσμου καὶ τῶν τοῦ κόσμου. Καὶ ἰδοὺ ὁ πρωτότοκος ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου **Παῦλος**, πρῶτος λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω τοῦ Κυρίου· ἐγκαταλείπει τὴν κοσμικὴν τύρβην καὶ εἰσέρχεται εἰς ἡσυχαστήριον, ἔνθα καρεῖς μοναχὸς ἐπιδίδεται εἰς τοὺς ἀσκητικὸς ἀγῶνας τῆς μοναστικῆς ζωῆς. Τὸν Παῦλον ἠκολούθησεν ὁ δεῦτερος ἀδελφὸς **Διονύσιος** καὶ μετὰ τούτους ὁ **πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ** προσέτι δὲ καὶ ἡ **ἀδελφὴ αὐτῶν**, νεαρῶτάτη παρθένος, προετίμησεν ἀντὶ τῶν τοῦ κόσμου θελγῆτρων τὸν μοναστικὸν βίον. Ὁ Παῦλος ἐγείνεν εἰς ὅλους τούτους διδάσκαλος καὶ ὁδηγὸς ἐν τῇ ἀσκήσει μετὰ πολλοὺς δὲ καμάτους καὶ ἀσκητικὸς ἰδρωτάς οἱ μὲν γονεῖς καὶ ἡ ἀδελφὴ ἐν Κυρίῳ ἀνεπαύθησαν, ὁ δὲ Παῦλος καὶ Διονύσιος ἀδιαλείπτως ἠγωνίζοντο τὸν καλὸν τῆς μοναστικῆς ἀσκήσεως ἀγῶνα. ⁽²⁾

Γ' Ὁ Ἅγιος ὡς μοναχός.

Ὀλίγον δὲ χρόνον ὕστερον ὁ **Πέτρος**, νεαρῶτατος τὴν ἡλικίαν, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ **Πλάτωνος**, καταλιπὼν

(1) Vita S. P. § δ'.

(2) Αὐτόθι § ε'.

τὸν οἶκον κατήλθε καὶ οὗτος εἰς πόλιν ἀσκητικὴν. Ὅλος ἐνθους ὑποδυθεὶς τὸν ἀγῶνα, τόσον γενναίως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἠγωνίζετο, ὥστε ἐκίνει τὸν θαυμασμὸν πάντων. Κατέστη ὁ τύπος καὶ ὁ ὑπογραμμὸς πρὸς τοὺς συναγωνιζομένους ὁμήλικας αὐτοῦ, οἵτινες προσεπάθουν νὰ ἐφαρμοσῶσιν εἰς ἑαυτοὺς πᾶν ὅ,τι ἔβλεπον ἐν τῷ Πέτρῳ. **Ἡ ταπεινοφροσύνη**, ἡ ὑψίστη τῶν ἀρετῶν, τὸ ἐξαιρετικὸν γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ, καὶ πρὸ πάντων τοῦ μοναχοῦ, κατεῖχε τὴν ψυχὴν τοῦ Πέτρου, διότι οὔτε ἡ μεγάλη σοφία, ἥς ἦτο κάτοχος, οὔτε ἄλλο τι ἐκ τῶν πολλῶν φυσικῶν πλεονεκτημάτων, δι' ὧν περιεκοσμεῖτο, ἦσαν ἱκανὰ νὰ γεννήσωσιν ἐν αὐτῷ τὴν ἰδέαν τῆς οἰήσεως καὶ μεγαλοφροσύνης, τοῦναντίον μάλιστα ἦτο περισσότερον ταπεινὸς καὶ ἀνελάμβανε προθύμως τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τῶν εὐτελεστέρων ὑπηρεσιῶν. Τὰς ἡδονὰς τοῦ σώματος περιεφρόνει, **διότι ἡγάπα τὰ μέγιστα τὴν σωφροσύνην**. Περιχαρὴς ὦν πάντοτε καὶ τὸ πρόσωπον ἔχων μετὰ χάριτος προσμειδιῶν ἦτο δυσκίνητος εἰς ὀργήν, εὐπροσέγγιστος δὲ καὶ περιχαρὴς εἰς τὰς συνεντεύξεις· ἐν τῇ ὁμιλίᾳ παρέθετε γνώμας σοφῶν ἀνδρῶν καὶ σοφὰ πατέρων ἀποφθέγματα, συνδυάζων πάντοτε τὸ εὐχαρι μετὰ τοῦ διδακτικοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι ἐθεώρουν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς, ὅτε ἤκουον τοὺς ἀπὸ τοῦ σωφρονοῦντος ἐκείνου στόματος ἐξερχομένους λόγους γλυκυτέρους τοῦ μέλιτος. Τὸ κάλλος δὲ καὶ ἡ λαμπρότης τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐγίγνοντο κατάδηλα καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος, τοῦ ὁποίου ἡ ὠραιότης θαυμασίως ἀπέστιλβε, **διότι εἶχε, κατὰ τὸν αὐτόπτην μαθητὴν, καὶ τὸ σῆμα, καὶ τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα, καὶ τὸ μειδίαμα ἀξιοθαύμαστα**. Τὴν μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος ἀρμονίαν ἐγνώριζεν, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, νὰ κρατῇ ἀδιασάλευτον **διὰ τῆς συντόνου προσευχῆς καὶ ἀσκήσεως**· νυκτὸς δὲ καὶ ἡμέρας ἐπεμελεῖτο νὰ καθαίρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ πάσης κηλίδος⁽¹⁾.

Φιλαλήτης ὦν οὐδὲ χάριν παιδιᾶς ἐδέχετο τὸ ψεῦδος·

(1) Vita S. P. § 5'.

ὄρκος δὲ μικρὸς ἢ μέγας οὐδέποτε ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ τὴν ἀλήθειαν κηρύξαντος στόματος αὐτοῦ. Καλλιεργήσας τὰς συμφνεῖς αὐτῷ ἀρετὰς καὶ πολλαπλασιάσας τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον, ἐμόρφωσεν ἐν ἑαυτῷ χαρακτῆρα ἀδαμάντινον, ψυχὴν ἀγνὴν καὶ καρδίαν συμπαθεῖ καὶ φιλάνθρωπον, ὧν ἕνεκα ἐθεωρεῖτο τὸ σέμνωμα τῶν συμμοναστῶν. Ἐχὼν δὲ τὴν διάνοιαν μεγαλοφύα καὶ τὸ πνεῦμα γόνιμον καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς θύραθεν καὶ Ἐκκλησιαστικῆς σοφίας, ἀπέτεκε τὴν καλὴν ὥδινα τῶν λόγων, ὡς δεικνύουσιν οἱ ἄχριοι τοῦδε ἀνευρεθέντες τέσσαρες λόγοι αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ βιογράφου ἀναφερόμενα καὶ μὴ πω ἀνευρεθέντα συγγράμματα⁽¹⁾.

Τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Πέτρου σοφίαν μανθάνων ὁ τότε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαος ὁ Μυστικός, ἐσκέπτετο, ἵνα ὅσον τάχος ἀναβιδάσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, ὅπως ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης λυχνίας ὡς λύχνος φαινὸς φωτίσῃ καὶ σώσῃ τοὺς ἐν τῷ πελάγει τούτῳ τοῦ βίου χειμαζομένους. Χηρεύει ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἀποστολικὸς θρόνος τῆς Κορίνθου καὶ ὁ Πατριάρχης ἀποτείνεται πρὸς τὸν Πέτρον, θέλων νὰ πληρώσῃ δι' αὐτοῦ τὴν χηρεύσαντα περικλεᾶ Μητρόπολιν, ἀλλ' ἀποτυγχάνει, διότι οὗτος τὴν ἡσυχίαν ποθῶν καὶ τὸ ὕψος καὶ τὰς εὐθύνas τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος ἀναμετρῶν, δὲν ἔστρεψε ν' ἀνταλλάξῃ τὴν προσφιλεῖ αὐτῷ ἐρημικὴν ζωὴν μετὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τύρβην. Διὰ τοῦτο ὁ Πατριάρχης ἐστράφη πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Πέτρου Παῦλον⁽²⁾, ἄνδρα εὐσεβεῖ καὶ ἐνάρετον καὶ ἐπλήρωσε μὲν δι' αὐτοῦ τὸν χηρεύσαντα ἀποστολικὸν θρόνον, δὲν ἔπαυσεν ὅμως ἀπὸ τοῦ νὰ θέλῃ νὰ ἀναβιδάσῃ καὶ τὸν Πέτρον εἰς

(1) Vita S. P. § 5'.

(2) Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Παύλου, Ἐπισκόπου Κορίνθου, ἐορτάζεται ὑπὸ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας τῇ 27 Μαρτίῳ. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Βυζαντ. λογοτεχνίας τοῦ Κρουμβάχερ μετάφρ. Σωτηριάδου τόμ. Α'. σελ. 393 ἀναγινώσκουμεν τὰδε· «Παῦλος ὁ Ἐπίσκοπος Μονεμβασίας (γράφ. Κορίνθου) ἐν ἀρχῇ τοῦ 11 αἰῶνος, ἀδελφὸς τοῦ Ἐπισκόπου Ἀργεῶς Πέτρου, κατέλιπε βραχεῖαν ἀφήγησιν περὶ ἀναχωρητηῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ περὶ τῆς Μάρθας ἡγουμενίσσης τῆς ἐν Ἀργεὶ Μονῆς τῆς Θεοτόκου».

ἄλλην ἐπισκοπικὴν ἔδραν, ἀλλ' ὁ μακάριος ἀνὴρ ἐννοήσας τοῦτο φεύγει κρύφα καὶ ἔρχεται εἰς Κόρινθον παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Παύλῳ. Μένων δὲ ἐν τινι ἐκτὸς τῆς πόλεως ἡσυχαστηρίῳ ἡσκεῖτο ὡς καὶ πρότερον, ἐνεκαρτέρει εἰς τὴν μελέτην καὶ συνέτασεν ἐγκώμια, δι' ὧν ἐξύμνει πολλοὺς τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ τῶν θείων ἀνδρῶν⁽¹⁾.

Καὶ ἐν Κόρινθῳ δὲ ἐνωρίτατα ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ σοφία τοῦ ἀνδρὸς ἐγένοντο γνωσταί, καὶ ἐκεῖθεν ἡ ταχύπτερος φήμη μετέφερε καὶ ἐξήπλωσε πανταχοῦ αὐτάς. Τοῦτου ἕνεκα ὅτε ὁ ἐπίσκοπος Ἀργους πρὸς Κύριον ἐξεδήμυσεν, οἱ Ἀργεῖοι μετὰ Ναυπλίων καὶ ἄλλων ἦλθον μετὰ σπουδῆς εἰς Κόρινθον, ἵνα παρακαλέσωσι τὸν Πέτρον, καὶ αὐτοὶ προσωπικῶς καὶ διὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Παύλου, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἐπισκοπὴν τῆς ἑαυτῶν πατρίδος· ἀλλ' ὁ μακάριος φεύγει, παρακούσας καὶ εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ ἀδελφοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον πάντοτε προκειμένου περὶ πάσης ἄλλης ὑποθέσεως ἦτο εὐπειθέστατος, καὶ μένει ἄγνωστος μέχρις οὗ ἐνόμισεν ὅτι εἶχε παρέλθῃ πᾶς ἐκ μέρους τῶν Ἀργείων κίνδυνος. Οὗτοι ὅμως εἶχον ἀποφασίσῃ, καὶ μεθ' ὅρκου μάλιστα, νὰ μὴ δεχθῶσιν ἄλλον ἐπίσκοπον πλὴν τοῦ Πέτρου· διὰ τοῦτο ὅταν ἔμαθον τὴν εἰς Κόρινθον ἐπάνοδον αὐτοῦ, ἔσπευσαν ἰπάλιν ἐκεῖ παρακαλοῦντες καὶ λέγοντες τὰ ἀποφασισθέντα καὶ ὅτι πολλὰ ἀρτιγενῆ νήπια ἀπέθανον ἀβάπτιστα δι' ἔλλειψιν ἱερέων καὶ ὅτι πολλοὶ ἀποθανόντες ἐτάφησαν ἀνευ τῆς εἰθισμένης ἀκολουθίας. Οὕτω μεταπεισθεὶς ὁ θεῖος ἀνὴρ ἀπεδέχθη τὴν ποιμαντορίαν τῆς ἐπισκοπῆς Ἀργους ἀποβλέψας εἰς τοῦτο καὶ μόνον, τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν⁽²⁾.

Ἡ ἀνάρρησις αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἐγένετο πάντως μετὰ τὸ ἔτος 879, διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω⁽³⁾, ἀρχιερεὺς Ἀργους ἦτο ὁ Θεότιμος, πολὺ δὲ πιθανῶς ἡ ἀνάρρησις ἐγένετο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, ὁπότε συμπίπτουσι καὶ τὰ σκάνδαλα

(1) Vita S. P. § 7'.

(2) Vita S. P. § 9' καὶ 1'.

(3) Ἀνωτέρω «Ἐκκλησία τοῦ Ἀργους» σελ. 13 καὶ σελ. 19 ζ'. σημ. 2.

διὰ τὸν τέταρτον γάμον τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος, περὶ ὧν ὁ βιογράφος μαθητῆς τοῦ Πέτρου ἀναφέρει, πρὶν ἢ ἔτι ὁ Παῦλος ἀναλάβῃ τὴν ποιμαντορίαν τῆς Κόρινθου.

Δ' Ὁ Ἅγιος ὡς ἐπίσκοπος.

Τεθεὶς οὕτω ὁ λύχνος ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἤρξατο νὰ λάμπῃ καὶ φωτίσῃ ὡς πυρσὸς μέγας καὶ νὰ ὀδηγῇ ὡς φάρος τηλαυγὴς εἰς τὸν εὐδιον τῆς σωτηρίας λιμένα τοὺς μακρὰν αὐτοῦ χειμαζομένους. Ὁ σοφὸς ἱεράρχης Πέτρος δεξιῶς πηδαλιουχῶν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ἐκκλησιαστικὸν σκάφος, διώρθου πᾶν τὸ κακῶς ἔχον ὡς καλὸς οἰκονόμος, ὅτε μὲν διὰ λόγων γλυκέων, ὅτε δὲ διὰ τρόπου αὐστηροῦ· ἄλλοτε πάλιν ἀπέκοπτε διὰ τῆς μαχαίρας τοῦ πνεύματος τὸ σεσηπὸς καὶ ἄλλοτε ἐμάλασσε διὰ τῆς πραότητος τὴν τραχύτητα τῆς πληγῆς καὶ τέλος κατώρθου διὰ τῆς σκαπάνης τοῦ λόγου νὰ ἐκριζώσῃ πάθη χρόνια καὶ ἀνίατα, ἅτινα ὑπῆρχον ἐρριζωμένα ἐν ταῖς καρδίαις πολλῶν τῶν τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, πάντες δὲ φωτιζόμενοι ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς ἀληθείας, ὅπερ ὁ πεφωτισμένος ἱεράρχης ἐγνώριζεν, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, νὰ μεταλαμπαδεύῃ, ἐγίνοντο εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι· ἐφ' ᾧ καὶ ἔβλεπέ τις μεταξὺ τοῦ ποιμνίου νὰ διαλάμπωσιν ἔργα θεοφιλῆ καὶ πράξεις φιλάνθρωποι.⁽¹⁾

Ἡ φιλοξενία καὶ ἡ φιλοπτωχεία τοῦ ἁγίου ἦσαν ἀξιοθαύμαστοι· οὐδεὶς προσφεύγων εἰς αὐτὸν ἀπήρχετο δυσηρεστημένος· οἱ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καθ' ἐκάστην πληροῦντες δυστυχεῖς, ἀνάπηροι, τυφλοί, νέοι, γέροντες, ὀρφανὰ καὶ χῆραι, ἀφειδῶς καὶ μεθ' ἱλαρότητος πολλῆς ἐλεοῦμενοι, ἀπεμακρύνοντο δοξάζοντες τὸν Κύριον. Νέοι ἀγράμματοι ὑπ' αὐτοῦ ἐκπαιδευόμενοι διεμοιράζοντο εἰς τὰς τέχνας κατὰ τὴν κλίσιν αὐτῶν· οἱ ἀνευ προστασίας εὗρισκον θερμὸν προστάτην· οἱ ἕνεκα τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν ἐγκαταλείποντες τὴν ἑαυτῶν πατρίδα καὶ ἐν Ἀργεὶ καταφεύγοντες εὗρισκον τὸν Ἅγιον μὲ ἀντάρκειαν χορηγοῦντα αὐτοῖς

(1) Vita S. P. § 1'.

πάντα τὰ χρειώδη. Ἡ ἄμετρος τέλος πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπῃ ἔκαμνε αὐτὸν πολλάκις νὰ ῥίπτῃ ἀνευ κρότου ἐκ τῆς οἰκίας ἐν ὥρᾳ χειμῶνος καὶ περὶ μέσας νύκτας πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην καὶ στρωμνὰς καὶ μανδύας καὶ αὐτὸν αὐτοῦ τὸν χιτῶνα· παρέστη δ' ἀνάγκη πολλάκις ἕνεκα τούτου οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ νὰ ἀγοράζωσιν αὐτὰ ταῦτα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ἐλεήμων ἐκείνου καρδία τόσον εὐαγγελικώτατα ἠθέλησε νὰ ἐνδύσῃ τοὺς ἐν χειμῶνι γυμνιτευοντας (1).

Τὰς τοιαύτας τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς ἀρετὰς ἐπιβραβεύων ὁ Θεὸς ἐγίγνετο δαψιλῆς σιτοδότης, διδοὺς εὐφρορίαν εἰς τοὺς καρποὺς τῆς γῆς καὶ πληρῶν τὰς ἀποθήκας πάντων, ὥστε καὶ οὗτοι νὰ δύνωνται νὰ εὖ ποιῶσι, κατὰ τὸ ἀξιωματικὸν παράδειγμα τοῦ ποιμενάρχου αὐτῶν καὶ ξένους ἐπὶ μακρὸν χρόνον νὰ ξενίζωσι, χωρὶς νὰ ἐρωτῶσιν αὐτοὺς πόθεν ἔρχονται καὶ ποῦ πορεύονται. Καὶ τὸ πάντων μέγιστον, ὁ τοὺς ποιοῦντας ἐλεημοσύνας ἀγαπῶν Θεὸς εἶχε πάντοτε ἐπικλινὲς τὸ οὖς Αὐτοῦ εἰς τὰς ἱκετηρίους δεήσεις τοῦ Ἱεράρχου καὶ γοργῶς ἐπακούων αὐτοῦ προσευχομένου, ἐχορήγει τὰ παρ' αὐτοῦ αἰτούμενα, ἔστω καὶ ἂν ταῦτα ὑπερέβαινον τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν (2).

Ε' Ἡ δύναμις τῶν προσευχῶν τοῦ Ἀγίου.

ΘΑΥΜΑΤΑ

α'. Διατροφή τοῦ λαοῦ ἐν λιμῷ.

Λιμὸς ἐμάστιζε τὴν Πελοπόννησον· τόσον δὲ μέγας ἦτο, κατὰ τὸν βιογράφον μαθητὴν, ὥστε οἱ κάτοικοι προσεπάθουν νὰ θεραπεύσωσι τὴν πείναν αὐτῶν τρώγοντες ῥίζας φυτῶν καὶ χλόην· τόσον δὲ μεγάλην ἔκαμνε φθοράν, ὥστε αἱ οἰκίαι, αἱ στενωποί, αἱ πάροδοι, αἱ πλατεῖαι καὶ αὐτὰ τὰ ὑπαιθρα ἦσαν πλήρη νεκρῶν, διότι οἱ ἐπιζῶντες δὲν

(1) Vita S. P. § 12', 16'.

(2) Αὐτόθι: § 16'.

εἶχον δυνάμεις νὰ θάπτωσιν αὐτούς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ θεὸς Ἱεράρχης Πέτρος ἀναδείκνυται εὐεργέτης καὶ σωτὴρ· διότι ἀνέλαβε πλήρως πίστεως τὴν διατροφήν τοῦ τε ἰδίου ποιμνίου καὶ τῶν γειτνιαζουσῶν πόλεων καὶ κωμῶν καὶ ἀγρῶν διὰ τοῦ ἐνυπάρχοντος ὀλίγου σχετικῶς πρὸς τὴν ἀνάγκην σίτου. Ἀφ' οὗ ἤλεσε τὸν σῖτον ἐναπέθηκε τὸ ἄλευρον ἐντὸς πίθων· ἀρτοποιοὶ δὲ διορισθέντες κατεσκεύαζον ἄρτους, οἱ ὅποιοι διεμοιράζοντο εἰς τὰ πανταχόθεν συρρέοντα πλήθη. Ὅτε δὲ τὸ ἄλευρον εἶχε σχεδὸν καταναλωθῇ ἕνεκα τῆς ἀφειδίας καὶ τῆς μεθ' ἱλαρότητας ἐνεργουμένης εὐποιίας, ἐν τῷ πυθμένι δὲ μόνον ἐνὸς πίθου εἶχεν ἐναπομείνῃ ἡμιδέδιμνον, οἱ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην τεταγμένοι ἔλεγον εἰς τὸν ἱερὸν ἄνδρα, ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἄρτοι ἐπαρκεῖς, οὔτε διὰ τὸ ἐν τῇ πόλει πλῆθος, ἀγανακτήσας ὁ μέγας (1), λέγει ὁ μαθητὴς, διέταττε νὰ ἐκτελῶσι μετὰ σπουδῆς τὰ παρηγγελμένα. Ὅταν δὲ οὗτοι λυπούμενοι διὰ τὴν ἐπίπληξιν ἦλθον εἰς τὴν ἀποθήκην καὶ εἶδον ἑκπληκτοὶ, ὅτι ὁ τὸ ὀλίγον ἄλευρον περιέχων πίθος ἦτο πλήρης ἀλεύρου, ἐνέπεσον εἰς ἀφασίαν ἐκ τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐκπλήξεως, ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν ἀρχιερέα ἔλεγον τὸ παράδοξον καὶ ἐζήτουν συγγνώμην διὰ τὴν ἀμέλειαν. Ἐπιπλήξας δ' αὐτοὺς ἔτι μικρὸν ὁ θεὸς πατήρ, διότι μὲ ῥαθυμίαν καὶ μικρολογίαν προσφέρονται πρὸς τοὺς πένντας, παρήγγειλεν αὐτοῖς νὰ μὴ φανερώσωσιν εἰς κανένα τὸ γεγονός. Ἀλλ' εἰ καὶ οὗτοι ὑπακούοντες εἰσῆλθον, ὁ πίθος ὅμως, ἐπειδὴ ἐκκενούμενος δὲν ἐξεκενούτο ἕνεκα τῶν συνεχῶν προσευχῶν τοῦ Ἀγίου, ἐκήρυσσε καὶ ἀνευ φωνῆς τὸ συμβαῖνον. Καὶ ἔσωσε μὲν ὁ Ἰωσήφ ἐκεῖνος τὸν πεινῶντα λαόν, ἀλλ' εἶχεν ἐπὶ τούτῳ προμνησίας ἀπὸ ἐτῶν ἐπτὰ καὶ ἀποθήκας πλήρεις γεννημάτων· καὶ ὁ Θεοδίτης δὲ Ἠλίας ὡσαύτως διέθρεψε διὰ τοῦ ἐν τῇ ὑδρίᾳ ὀλίγου ἀλεύρου μόνον τὴν Σιδωνίαν χήραν καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἀλλ' ὁ θεὸς ἡμῶν Πέτρος διὰ τοῦ ἐν τῷ πίθῳ ὀλί-

(1) Διὰ τῆς προσωνομίας ταύτης μέγας πολλαχοῦ προσονομάζει ὁ βιογράφος μαθητὴς τὸν Ἅγιον, ὅπερ τρανῶς μαρτυρεῖ τὸν μέγαν σεβασμὸν, ὃν εἶχον οἱ περὶ αὐτὸν πρὸς αὐτόν.

γου ἀλεύρου ἐπύρκεσεν εἰς τὴν δαψιλῇ διατροφὴν πολλῶν χιλιάδων πολιτῶν καὶ ξένων (1).

Τὸ μέγεθος τοῦ θαύματος τούτου ἐνέπνευσε καὶ τοὺς ὑμνογράφους τοῦ Ἀγίου νὰ συνθέσωσι τοὺς ἐξῆς ὕμνους·

«*Ρῆμάτων ἐνεργεία, ὡς Ἡλίας ἀλεύρω θεραπεύων τὴν ἔνδειαν, ἐπήρκεσας ἀφθόνως, παμμάκαρ δεομένοις, καὶ κραυγάζοντας ἔδειξας, ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ*» (2).

«*Ρῆματι Θεοῦ καὶ ζώσῃ πίστει, παμμάκαρ τὸ ἐν τῷ πύθῳ μένον ἄλευρον, ἔδειξας ἀκένωτον, τούτῳ δὲ ἐξέθρεψας τοὺς σιτοδεία πάσχοντας, λαοὺς ὑψάμενος, λιμοῦ τε καὶ θανάτου θεόφρων, ἀνυμνολογοῦντας Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας*» (3).

Τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ Ἀγίου διαδιδόμενα πανταχοῦ προσείλκυν καὶ βαρβάρους, οἱ ὅποιοι θαυμάζοντες τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ἀπηνούντο τὰ πάτρια καὶ ἐξομνύοντες τὴν θρησκείαν τῶν προγόνων αὐτῶν ἐγίγνοντο χριστιανοὶ καθαριζόμενοι διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἀναγεννώμενοι διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος (4).

β' *Δύτρωσις αἰχμαλώτων ἀπὸ τῶν πειρατῶν.*

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ πειρατεία εἶχεν ὑψώσῃ θρασείαν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐλυμαίνετο τοὺς παρὰ τὴν θάλασσαν οἰκοῦντας. Κρῆτες πειραταὶ ἔχοντες πειρατικὰ πλοῖα ἔζων βίον ληστρικόν, λεηλατοῦντες καὶ νήσους καὶ πόλεις καὶ κώμας ἐνεδρεῦντες· καὶ τοὺς μὲν τολμῶντας νὰ ἀντισταθῶσιν ἐφόνευον, τοὺς δὲ μὴ ἀνθισταμένους ἔσυρον αἰχμαλώτους εἰς τὰ πειρατικὰ αὐτῶν πλοῖα. Μανθάνοντες δὲ τὴν μεγάλην τοῦ θείου ἀνδρὸς εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς καταδυναστευομένους συμπάθειαν, κατήρχοντο εἰς τὰ

(1) Vita S. P. ιγ'. Κατὰ τὴν σωζομένην ἐν Ἀργεὶ παράδοσιν ὁ λιμὸς οὗτος διήρκεσεν ἕτη τρία.

(2) Παλαιᾶς ἀκολουθίας τροπ. ζ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος.

(3) Νέας ἀκολουθίας τροπ. ψδ. η' τοῦ Κανόνος.

(4) Vita S. P. § ιδ'.

παράλια τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ ἀπ' οὗ ἔδιδον καὶ ἐλάμβανον πίστεις ἐπώλουν τοὺς αἰχμαλώτους πρὸς τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀγίου ἀπεσταλμένους, λαμβάνοντες παρ' αὐτῶν λύτρα. Τοῦτο ἐγένετο τακτικῶς κατὰ πᾶν ἔτος (1).

Ἐν ᾧ δὲ ποτε οἱ πειραταὶ ἔφερον πλῆθος αἰχμαλώτων, ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, ἐξήγαγον πάντας τούτους καὶ ἐπώλησαν εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀγίου ἀποσταλέντας, ἐκράτησαν ὅμως ἐντὸς τοῦ πειρατικοῦ ὠραιότατὴν καὶ σώφρονα γυναῖκα. Τοῦτο μαθόντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἀγίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ τὰς πληροφορίας ταύτας διδοὺς ἡμῖν βιογράφος αὐτοῦ μαθητής, παρεκάλουν θερμῶς ἐπὶ πολλὰς ὥρας, ἵνα ἐξαγοράσωσι καὶ τὴν κρατουμένην γυναῖκα, δίδόντες πανθ' ὅσα ἠθελον ζητήσῃ· ἐκεῖνοι δὲ ἰσχυριζόμενοι ὅτι θὰ φέρωσιν αὐτὴν εἰς τὸν ψύλαρχον, ὃχι μόνον δὲν ἔστερξαν ν' ἀποδώσωσι τὴν αἰχμαλώτιδα, ἀλλ' ἐξοργισθέντες ἐξήγαγον τὰ ξίφη κατὰ τρόπον βάρβαρον, διαρπάσαντες δὲ καὶ τοὺς ἄλλους εἰσήγαγον αὐτοὺς πάλιν εἰς τὸ πειρατικὸν πλοῖον καὶ ἀπέπλευσαν ταχέως. Ἀποτυχόντες δὲ τῆς ὅλης ὑποθέσεως οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀγίου καὶ λυπούμενοι ἐπανῆλθον καὶ διηγήθησαν εἰς τὸν μέγαν τὸ συμβάν. Ἡ δὲ μακαρία ἐκείνη καὶ συμπαθὴς ψυχὴ ὑπὸ τοσαύτης κατελήφθη λύπης, ὥστε δὲν ἠδυνήθη οὐδὲ λέξιν νὰ εἴπῃ· δάκρυα δὲ ὡς ἀπὸ κρήνης ῥέοντα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν κατέβρεχον τὰς παρειὰς καὶ τὸ πολὺν αὐτοῦ γένειον. Εἰσελθὼν δ' ἀμέσως εἰς τὸν κοιτωνίσκον, ὡς εἰς ἱερὸν ἄδυτον, ἐν τῷ ὁποίῳ συνείθιζε νὰ προσαναφέρῃ τῷ Θεῷ τὰς παννυχίους εὐχάς, προσνύχετο ἕως ἑσπέρας ἐπικαλούμενος τὸν Σωτῆρα, ἵνα σπεύσῃ εἰς σωτηρίαν τῶν αἰχμαλώτων. Ἐξηκολούθει ἀκόμη τὴν προσευχὴν αὐτοῦ ὁ Ἅγιος, ὅτε περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἦλθον ἀγγελιαφόροι τρέχοντες καὶ λέγοντες, ὅτι ἐν ᾧ τὸ πειρατικὸν πλοῖον προσήραξέ που, ἐπεφάνη ἀπὸ τινος τῶν νησιδῶν φυλακίς, ἥτις ὤρμησεν ἐπὶ τὸ πειρατικὸν προσπαθοῦν νὰ σωθῇ δι' ἰσχυρὰς κωπηλασίας καὶ συνέλαβεν αὐτό. Μετὰ τὴν ἀγγελίαν ταύ-

(1) Vita S. P. § ιδ'.

την ὁ θεῖος ἀνὴρ μεθ' ὅλου τοῦ προσωπικοῦ ἔψαλλε δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὕμνους εὐχαριστίας, δοξάζων τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν αἰχμαλώτων. Ἄμα δὲ ἐγενεῖν ἡμέρα, ἦλθεν ἡ φυλακὴς ἐστεφανωμένη καὶ ῥυμουλκοῦσα τὸ πειρατικὸν μετὰ τῶν πειρατῶν καὶ αἰχμαλώτων· καὶ οὕτω οἱ μὴ στέργοντες πρότερον μηδὲ ἀντὶ λύτρων ν' ἀφήσωσι τοὺς αἰχμαλώτους, ἐφέροντο αὐτοὶ αἰχμάλωτοι (1).

γ' Σωτηρία διωκομένης παρθένου.

Καὶ δὲν ἦτο μόνον συμπαθὴς ὁ θεῖος ἀνὴρ πρὸς τοὺς καταδιωκομένους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἀλλὰ καὶ μετὰ σθένους ἤλεγχε τοὺς διώκτας ἀναστέλλων τὴν ὀρμὴν αὐτῶν καὶ βίαν. Τοῦτο μαρτύρεται ἐκ τοῦ ἐξῆς, ὅπερ διηγεῖται ὁ βιογράφος μαθητῆς. Εἰς τῶν τότε στρατηγούντων κατεδίωκεν ἀπελευθέραν ὠραιότατην παρθένον, ἥτις φεύγουσα τοὺς ὄνυχας τοῦ ἀρπακτικοῦ τούτου γυπός, προσέφυγεν εἰς τὸ ἱερὸν ἐπικαλουμένη τὸν Θεὸν σωτῆρα καὶ τὸν θεῖον Πέτρον ἀντιλήπτορα. Οὗτος δ' ὁ μακάριος ἔτοιμος πάντοτε νὰ παρέχῃ τὴν προστασίαν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἀδυνάτους ἤλεγξε μετὰ παρηγορίας τὸ ἄτοπον, ἀλλ' ὁ ἐλεγχος ἐξηρέθισε τὸν διώκτην στρατηγόν, ὅστις ἤρξατο νὰ ἐκφέρῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ δυσώδους βορβόρου, βλασφήμους λόγους. Ὁ Ἅγιος τότε μὲ πραεῖαν φωνὴν εἶπε: **«Εἰ τὸν Θεὸν οὐ δεδίαμεν, οὕτ' ἀνθρώπους αἰδεσθυσόμεθα»**· καὶ τοῦτο εἰπὼν ἀπῆλθεν, ἐκεῖνος δὲ πάραντα κατελήφθη ὑπὸ ῥίγους φοβεροῦ καὶ ἐτιμωρεῖτο ὑπὸ πυρετοῦ σφοδροῦ, πληγὴς ὑπὸ τοῦ λόγου τούτου ὡς ὑπὸ μάστιγος. Τρέμων δὲ καὶ περίφοβος ὁ στρατηγὸς ἔστελλε καὶ ἐζήτει συγγνώμην καὶ διέτασσε ν' ἀφεθῇ ἡ κόρη ἐλευθέρα. Τούτου δὲ γενομένου, ἐπικολούθησε καὶ ἡ αἰτηθεῖσα συγγνώμην ἐκ μέρους τοῦ Ἁγίου, ὁ ὁποῖος καὶ εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας καὶ μετανοοῦντας ἦτο συμπαθέστατος· ἀμέσως δ' ἐπειτα καὶ ἡ λάβρα τοῦ πυρετοῦ ἐκόπασε καὶ ἡ ὑγίεια ἀποκατέστη. Ὁ ταῦτα δὲ παθὼν καὶ θαυμασίως ἰαθεὶς

(1) Vita S. P. § 16'.

ἐτίμα ἔκτοτε τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα αὐτοῦ καὶ ἐδιδάχθη νὰ ᾔνε ἐφεξῆς εὐλαβῆς καὶ ἐν πᾶσι προσεκτικός (1).

Τὸ γεγονός τοῦτο καὶ τὴν λύτρωσιν τῶν αἰχμαλώτων ἔχων ὑπ' ὄψει ὁ ὑμνογράφος τῆς παλαιᾶς ἀκολουθίας συνέθεσε τὸ ἐξῆς τροπάριον:

«Ὁὐκ ἐξέλειπες Πάτερ, ἐκ τῶν διαρπαζόντων ὑόεσθαι πένητα, ἐλέγχων τοὺς ἀδίκους, τὴν γνώμην ἀναστέλλων, εἰς κακίαν τὴν πρόχειρον· ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ» (2).

δ' Θεραπεία δαιμονιζομένης γυναικός.

Παρθένος δὲ τις ἐν ὀρίμῳ ἡλικίᾳ νυμφευθεῖσα, κατελήφθη ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον ὑπὸ τοσούτου μίσους πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ὥστε ὅταν ἐβλεπεν αὐτὸν ἢ ὅταν ἐμάνθανεν ὅτι ἤρχετο ἐρρίπτετο κατὰ γῆς, ἐσπάρασσε καὶ ἐμενεν ἀφωνος ἐφ' ἱκανὰς ὥρας, μηδὲν ἄλλο πράττουσα, ἢ τὰ ἔργα τῶν δαιμονιζομένων· συνερχομένη δὲ οὐδὲν ἐκ τούτων ἐνεθυμεῖτο. Θλίψις ἔνεκα τούτου καὶ ἀθυμία κατεῖχε πάντας τοὺς οἰκείους· ἐφ' ᾧ ὁ πατὴρ αὐτῆς τίλλων τὸν πῶγωνα καὶ δακρυρροῶν ἦλθε πρὸς τὸν θεῖον Ἱεράρχην Πέτρον, καὶ διηγούμενος τὸ πάθος ἐζήτει κλαίων τὴν βοήθειαν αὐτοῦ, ὅπως ἀπαλλαγῇ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τόσον μεγάλου κακοῦ. Εὐσπλαγχισθεὶς δὲ οὗτος τὸν θρηνοῦντα πατέρα συνεκάλεσεν ἱερεῖς καὶ προσνύχηθαι μετ' αὐτῶν ἐπ' ἐλαίου· τελέσας δὲ τὴν θείαν μυσταγωγίαν, παρήγγειλε ν' ἀλείψωσι τὴν πάσχουσαν διὰ τοῦ ἡγιασμένου ἐλαίου. Ἐν ᾧ δὲ τοῦτο ἐγίνετο ἐπὶ ἐπτὰ ὅλας ἡμέρας, ἀπηνάλαγην ἡ γυνὴ τοῦ κατέχοντος αὐτὴν πονηροῦ πνεύματος καὶ ἔκτοτε μετ' ἀγάπης πολλῆς ἐβλεπε τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα καὶ ἀνεδείχθη ἀγαθὴ οἰκοδόσποινα (3).

Τὸ γεγονός τοῦτο ὁ μὲν παλαιὸς ὑμνογράφος διηγεῖται ἐν τινι τροπαρίῳ οὕτω:

(1) Vita S. P. § 15'.

(2) Ὡδὴ γ' τοῦ Κανόνος τῆς Παλ. ἀκολουθίας.

(3) Vita S. P. § 17'.

«Νεκρὰν ὥσπερ τὴν κόρην, ὑπὸ πνεύματος Πάτερ δηχθεῖσαν τοῦ πονηροῦ, εὐχῇ συντιονωτάτη, ἐλαίῳ ὑπαλείψας, δεινῶν ἔλυσας ψάλλουσας, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ» (1).

Ὁ δὲ νέος ἐπόμενος τῷ παλαιῷ συνέθεσε τὸ ἐξῆς ἐκφραστικώτατον ἕγμα:

«Τὸ τὴν κόρην βασανίζον πνεῦμα ἄλαλον, δυνάμει τοῦ λόγου σου, μακρὰν διώξας αὐτῆς, εἰς Ἄδου τάρταρα, φεύγειν ἐπέταξας, ὡς ἀπόστολος, θαυματουργῶν ὀνόματος, τοῦ Χριστοῦ ἐπικλήσει» (2).

Πολλὰ τοιαῦτα λέγει ὁ αὐτόπτης μαθητής, καὶ τούτων μείζονα ἐνήργει ζῶν ὁ θεῖος ἀνὴρ, ὁ ὁποῖος ἀποφεύγων πᾶσαν ἐκ τούτων δόξαν, ἐφρόντιζε νὰ μένωσιν ἄγνωστα καὶ ἐν ᾧ ὁ βιογράφος παρέλκεται νὰ διηγηθῇ καὶ ἄλλα θαυμαστά ἔργα τοῦ Ἁγίου, ἅτινα ἐποίησεν ἐν ζωῇ, παραιτεῖται ὅμως διὰ τὴν συμμετρίαν τοῦ λόγου καὶ ἵνα μὴ καταπονήσῃ τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ. Καὶ τί εἶνε τὸ θαυμαστόν, λέγει, ὅτι ἠξιώθη παρὰ Θεοῦ τοῦ χαρίσματος τούτου τοιοῦτος θεῖος ἀνὴρ, ὁ ὁποῖος ἀπεμακρύνθη τελείως τῶν ματαιοτήτων τοῦ κόσμου, καὶ ὁ ὁποῖος διетήρησεν ἑαυτὸν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀγνὸν καὶ σώφρονα, γενόμενος ἐραστὴς τῆς παρθενίας, φίλος τῆς ἀληθείας, ἀριστεύς ἐν τῇ κατὰ τῶν παθῶν πάλῃ, ἀγαπήσας εἰς ἄκρον τὴν δικαιοσύνην καὶ μετελθὼν πᾶσαν ἀρετὴν (3);

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ βιογράφος τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου τοῦ νέου, ὁ πολὺς Νικόλαος ὁ Μαλαξός, ὁ γνωστὸς ποιητὴς πολλῶν μελिरύτων ὕμνων, κανόνων καὶ ἱερῶν ἀκολουθιῶν (4). Λέγει δ' οὗτος ὅτι ὁ ἀγιώτατος Πέτρος, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀργους, ὁ **σημειοφόρος**, λαβὼν πατριαρχικὰ γράμματα

(1) Ὁδὴ ζ'. τοῦ Κανόνος.

(2) Κανὼν ὁδὴ ζ'.

(3) Vita S. P. § 17.

(4) Οὗτος ἤκμασε τῷ 1538 καὶ ἦν πρωτοπαπᾶς Ναυπλίου.

ἐπείγοντα αὐτὸν νὰ μεταβῇ ὅσον τάχιστα εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετέβη καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐν ἔτει 920 συγκροτηθεῖσαν σύνοδον ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας Πατριαρχίας Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ. Προκειμένου δὲ ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἀπεκαλύφθη αὐτῷ τε καὶ τῷ Πατριάρχῃ συγχρόνως, ὅτι ὁ ἐν τῷ δήμῳ Μπδέας τῆς Ἀργολίδος μονάζων **Θεοδόσιος**, δὲν ᾔτο, ὡς εἶχε διαβληθῇ, ἀγύρτης καὶ πλάνος, ἀλλ' ἐνάρετος ἀσκητὴς καὶ δοῦλος τοῦ Θεοῦ πιστός· ἐφ' ᾧ καὶ ἐπανελθὼν ἱερέα αὐτὸν ἐχειροτόνησε καὶ μετὰ χρόνον ἀποθανόντα μεθ' ὅλου τοῦ κλήρου καὶ πλήθους λαοῦ ἐκίδευσεν, ἐπὶ τούτῳ μεταδὰς εἰς τὸ παρὰ τὰ ἀνατολικά τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος ὄρη μονύδριον αὐτοῦ καὶ ἐνεταφίασε πρὸ τοῦ αὐτόθι ναοῦ τοῦ τιμίου Προδρόμου (1).

ΣΤ' Ἀσθένεια καὶ τελευτὴ τοῦ Ἁγίου.

Διῆγεν ἡδὴ ὁ μακάριος Πέτρος τὸ ἐβδομηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ ἐνέμενε στερεῶς εἰς τὴν ἐκ νεότητος τακτικὴν τῆς ἀσκήσεως, μὴ ἀποσπώμενος αὐτῆς οὔτε ἕνεκα τοῦ γήρατος, οὔτε ἕνεκα τῆς κατατρυχούσης αὐτὸν νόσου. Προσῆγγισε τέλος ὁ ὑπ' αὐτοῦ προσδοκώμενος χρόνος, ἐπλησίασαν αἱ δι' αὐτὸν ποθηταὶ ἡμέραι τοῦ θανάτου, τὸν ὁποῖον εἶχε προγνωρίσῃ κατὰ θαυμαστὸν τρόπον, ὡς προεγνώρισε καὶ τὴν μετ' ὀλίγα ἔτη γενομένην καταστροφὴν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ἀφ' οὗ δὲ ἐγνώσθη ὅτι ὁ μέγας ἀνὴρ ἀσθενεῖ, ἀθρόα συνέρρεον τὰ πλήθη τῶν πόλεων καὶ κωμῶν, ὡς διηγεῖται ὁ αὐτόπτης μαθητής· παρῆσαν δὲ καὶ μοναζόντων ἀγέλαι, καὶ τῶν μοναζουσῶν ἡ κοσμιότης, καὶ τῶν παρθένων ἡ σεμνότης διαλάμπουσα εἰς τὴν ὄψιν, καὶ τῶν γυναικῶν ἡ σωφροσύνη, καὶ νέοι καὶ γέροντες, ἵνα πάντες ἴδωσι διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν γλυκυτάτην ἐκείνην μορφήν καὶ ἀκού-

(1) Νικ. Μαλαξός ἐν βίῳ τοῦ Ὁσίου Θεοδοσίου τοῦ νέου.

σωσι τὴν μέλι ἀποστάζουσιν φωνὴν καὶ λάβωσι τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἀγίου ποιμενάρχου αὐτῶν ὡς ἀσφάλειαν καὶ φύλακα τῆς ζωῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ἡ φωνὴ τοῦ ἀσθενούντος Ἱεράρχου ἠκούετο, ἐνουθέτει καὶ ἐστήριζεν εἰς τὴν πίστιν τὰ πνευματικὰ αὐτοῦ τέκνα καὶ ὑπενθύμιζεν αὐτοῖς, ὅτι ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ἐνταῦθα μένουσαν πόλιν, ὀφείλομεν τὴν μέλλουσαν νὰ ἐπιζητῶμεν διὰ τῆς πλήρους καὶ ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθηκόντων· τοῦτο ἐγίγνετο ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς. Ὅτε δὲ ἡ φωνὴ ἐξασθενήσασα δὲν ἠκούετο πλέον, τότε διὰ τῆς χειρὸς εὐλογῶν καὶ διὰ τοῦ τύπου τοῦ τιμίου Σταυροῦ κατοχυρώνων πάντα, ἔνευε νὰ ἀπέρχωνται. «Καὶ ὑμεῖς, λέγει ὁ βιογράφος μαθητῆς, καὶ ὑμεῖς τοὺς περὶ αὐτὸν τῷ Θεῷ ἀναθεῖς καὶ μικρὸν καθ' ἑαυτὸν ὑποψιθυρίσας, καὶ τὸν Σταυρὸν τῷ προσώπῳ περιγραψάμενος, καὶ ἰλαρὸν ἐπιβλέψας, γεγανωμένῳ καὶ χαίρόντι εἰκῶς, ὥσπερ ὑπομειδιῶν, τὰ ὄνυμα μύσας, ἀταράχως διαῤῃκε τὸ πνεῦμα» (1).

Ζ' Ἡ ταφὴ τοῦ Ἱεροῦ λειψάνου.

Ἡ εἰδῶσις τοῦ θανάτου τοῦ Ἱεράρχου ἀμέσως διεδόθη ἀνὰ τὰς πόλεις καὶ κώμας, ὁπόθεν ἤρξαντο νὰ συρρέωσι τὰ πλήθη. Συστήματα ἱερέων καὶ χοροὶ μοναστῶν ἰστάμενοι περὶ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου σκήνους ἐψάλλον ᾠδὰς καὶ ὕμνους· ἔπειτα λαβόντες τὴν ἱεροφόρον λάρνακα, τῶν ἱερέων βασταζόντων αὐτήν, ἔφερον διὰ μέσου τῆς πόλεως κρατοῦντες λαμπάδας καὶ ψάλλοντες. Περὶ τὸ ἑσπέρας δὲ ὑποστρέψαντες κατέθεντο τὸ ἱερὸν λείψανον εἰς τὸν θεῖον ναὸν τῆς Θεοτόκου· ἐν ᾧ δὲ ἐτελεῖτο ἡ ἱερὰ τελετὴ καὶ ἡ θεία λειτουργία, ὅπερ συνειθίζετο τότε νὰ γίνηται ἐπὶ τοὺς ἀποθνήσκοντας ἀρχιερεῖς, ὅλον τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀγίου νεκροῦ περιελάμπετο ὑπὸ φωτός, λεπτὸς δ' ἰδρῶς

(1) Vita S. P. § 10' καὶ 11'.

περιέλουεν αὐτό, καὶ τὸ χρῶμα εἶχεν ὑπέρυθρον καὶ ὁ νεκρὸς ἐφαίνετο ὡς ζῶν καὶ ὑπνώτων (1).

Τὸ ἱερὸν λείψανον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατῴκει ἡ ἀγία ψυχὴ τοῦ Ἱεράρχου Πέτρου, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐθεωρήθη ὡς θησαυρὸς πολύτιμος καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμῃ τεθῆ ἔν τάφῳ· διὰ τοῦτο οἱ Ναυπλιεῖς ἦλθον εἰς φιλονικίαν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους, ἐπειδὴ ἤθελον νὰ μετακομίσωσιν εἰς Ναύπλιον τὸ ἱερὸν σῶμα, προὔχωρσαν μάλιστα καὶ μέχρις ὅπλων, ἀλλ' ἀπέτυχον τοῦ εὐσεβοῦς πόθου, ἀποκρουσθέντες ὑπὸ τῶν Ἀργείων, ὄντων πολυπληθεστέρων. Οὕτω δὲ κατετέθη εἰς τὸν τάφον, ὁ ὁποῖος ἦτο κατεσκευασμένος εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ θείου ναοῦ, τὸ πολύαθλον ἐκεῖνο σῶμα, τὸ ὑπὸ τῶν ἀρετῶν τελείως ἀποκαθαρθέν (2).

Η' Θαύματα μετὰ θάνατον

Εὐθὺς δ' ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀγίου ἐγένοντο κατὰ ὅπλα τὰ διὰ τοῦ Ἱεροῦ αὐτοῦ λειψάνου ἐνεργούμενα θαύματα καὶ σημεῖα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὁ θεῖος Ἱεράρχης ἔλαβε παρὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας τὴν καλὴν προσωνυμίαν τοῦ **Θαυματουργοῦ** καὶ **Σημειοφόρου**· καὶ δικαίως, διότι, ὡς λέγει ὁ βιογράφος μαθητῆς πρὸς ἀκροατὰς συγχρόνους αὐτοῦ, τὸ ἅγιον λείψανον «**ἐγένετο πηγὴ ἀκένωτος ἰαμάτων, μύρα προχέον, δαίμονας ἀπελαύνον καὶ νόσους παντοίας ἰώμενον**». Ὁ δὲ παλαιὸς ὑμνογράφος τὰ διὰ τῶν λειψάνων τοῦ ἀγίου τελούμενα θαύματα διατρανοῖ ἐν ᾠμασιν ὡς ἐξῆς :

«**Λαμπρά σου τὰ βραβεῖα καὶ εὐκλεῆ· θεραπεύεις γὰρ πάθη ἀνιάτα, καὶ μαρτυρεῖ, δαίμων πολυχρόνιος ἐκβληθεὶς, ἡ δὲ τὴν χεῖρα ἔχουσα, τὴν ἐξηραμένην καὶ σκολιάν, ἀπέλαβεν ὡ πάτερ, ὁμοίαν τῇ ἐτέρᾳ τῇ προσεγγίσει τῶν λειψάνων σου**» (3).

(1) Vita S. P. § 2 α'.

(2) Ἀνθ. S. P. § 16'.

(3) Κανόνος ᾠδὴ θ.

«Θεία χάρις ἀπώρηται, ἐπὶ τῇ θήκῃ τῶν λειψάνων σου... διὸ καὶ εἰς ὁσμὴν μύρων σου δραμούμεθα, τῶν θαυμάτων ἀπολαύοντες, καὶ νοσημάτων τὴν ἴασιν ἀρνόμενοι, Ἀρχιερεῦ ὦσι» (1).

Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ· ἀντιδοξάζει τοὺς αὐτὸν δοξάσαντας καὶ ἐπιβραβεύει τοὺς κατὰ τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα ζήσαντας. Τὸν σώφρονα ἐκ παιδός, τὸν δίκαιον, τὸν φιλαλήθη, τὸν φιλόξενον, τὸν φιλόπτωχον, τὸν φιλάνθρωπον, τὸν παντὸς κακοῦ ἀπεχόμενον, τὸν τὴν εὐποιάν καθ' ἅπαντα τὸν βίον ἐπαγγελλόμενον, τὸν πρῶτον, τὸν ἀόργητον, τὸν ἀνεξίκακον καὶ εἰς παραλόγους θυμοὺς δυσκίνητον θεῖον Ἱεράρχην Πέτρον καὶ ἐν ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησε καὶ ἐδόξασεν ὁ Θεὸς δοὺς αὐτῷ τὴν χάριν τοῦ τελεῖν θαύματα καὶ σημεῖα. Ὁ τῆς ἔξω καὶ τῆς θείας σοφίας ἐγκρατής, ὁ διηθησμένην γλῶσσαν ὁμιλῶν καὶ γράφων, ὁ παιδευτικός καὶ εὐφραδὴς διδάσκαλος, ὁ διὰ τοῦ ξίφους τῆς παρηρσίας τοῦ λόγου ἀποκόπτων τὴν ὀρμὴν τῶν καταδυναστευομένων, ὁ λυτρούμενος αἰχμαλώτους καὶ σώζων τοὺς δυστυχοῦντας, ἔλαβε τῆς δόξης τὸν στέφανον καὶ ἡξιώθη θείων βραβείων καὶ τιμῶν καὶ ἦδη μετὰ δικαίων συνευφραίνεται, μεθ' ὁσίων συναγάλλεται, μετ' ἁγγέλων τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναμέλει. Τὴν δὲ λογικὴν αὐτοῦ ποίμνην καὶ πάντας τοὺς μετὰ πίστεως ἐπικαλουμένους αὐτὸν ἀοράτως φρουρεῖ καὶ προστατεύει, καθιστῶν πάντοτε τὸν Κύριον εὐμενῇ ἐπὶ πάντας διὰ τῶν ἱκεσιῶν αὐτοῦ.

Θ' Τὸ Λείψανον τοῦ Ἀγίου

Ἐπὶ πεντακόσια ὅλα ἔτη ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ Ἀγίου, τὸ ἱερὸν λείψανον αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἐν Ἀργεὶ καὶ ἐφυλάσσετο ἐν τάφῳ ὡς ἱερὸν θησαύρισμα. Ἀτυχῶς ὅμως ἐπὶ Ἑνετοκρατίας ἐσυλήθη τῇ 21 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1421, ἡμέρᾳ Τρίτῃ, ὑπὸ τοῦ Λατίνου ἐπισκόπου Σιγουντονάνη, ὡς ἀφηγεῖται ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς τοῦ βραχέος χρονι-

(1) Δοξαστικὸν τῶν Αἰώνων.

κοῦ, τοῦ συνεκδοθέντος τῇ τοῦ Δουκὸς Βυζαντινῇ ἱστορίᾳ. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰς πιέσεις καὶ τὰς παντοειδεῖς βιοπραγίας, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶχον τὴν ἀτυχίαν νὰ πέσωσιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἑνετῶν καὶ τῶν Φράγκων· εἶνε δ' ὡσαύτως γνωστόν, ὅτι οἱ κατακτηταὶ αὐθαιρέτως ὅλως καὶ βιαίως ἀρπάζοντες πᾶν ὅ,τι καλὸν εἶχεν ἡ πολυπαθὴς καὶ δούλη ἡμῶν πατρίς, ἀπέστελλον αὐτὸ εἰς τὴν Ἑνετίαν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Δύσεως. Πλὴν τῶν δηώσεων καὶ τῶν καταστροφῶν, τὰς ὁποίας βαθύτατα ἡσθάνθη ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, βαρύτερον ἐπὶ τούτοις ἔφερε τὸν ζυγὸν καὶ τὴν ἐκ τούτου ὀδύνην, ὅταν οἱ κατακτηταὶ οὗτοι, Χριστιανοὶ μάλιστα ὄντες, ἐπέβησαν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν κατὰ τρόπον βάρβαρον, ἢ ὅταν ἐβλεπον αὐτοὺς νὰ ἐπιβάλλωσι χεῖρα βέβηλον πρὸς σύλησιν τῶν τιμαλφῶν καὶ πολυτίμων, τὰ ὁποῖα ἡ μακραίων εὐσέβεια τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν πρὸς κόσμον τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ λαμπρότητα τῆς θείας λατρείας εἶχεν ἐν αὐτοῖς συγκεντρώσῃ. Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἀναπολήσῃ τις τὴν στιγμὴν ταύτην τὰ ἀνήκουστα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διεπράχθησαν, ὅταν ἡλώθη ὑπὸ τῶν Φράγκων καὶ Ἑνετῶν ἡ Κωνσταντινούπολις; Τίς λησμονεῖ τοὺς ἡμιόνους κοπρίζοντας ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους τοῦ περικαλλεστάτου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὠδηγήθησαν τὰ ἄλογα ταῦτα κτήνη, ὅπως μεταφέρωσιν ἀλλαχοῦ τὰ πολύτιμα ἄμφια καὶ ἱερὰ σκεύη τοῦ πρώτου τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἱεροῦ Ναοῦ καὶ τὰ τεμάχια τῆς κατακερματισθείσης πολυτίμου Ἀγίας Τραπεζῆς;

Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς βίας, ὑψ' ἧς ἐστέναζε βαρυσταλγὴς ἡ φιლτάτη ἡμῶν πατρίς, ἐσυλήθη καὶ τὸ λείψανον τοῦ Ἀγίου ἡμῶν Πολιούχου. Οἱ Λατῖνοι ἐπίσκοποι ἦσαν οἱ κρατοῦντες ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν, ἐκδιωχθέντων τῶν ἡμετέρων, καὶ ἐπομένως δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἦτο εὐκολον νὰ συληθῇ τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου ἡμῶν Πέτρου ἐκ τῆς πόλεως τοῦ Ἀργους καὶ νὰ μεταφερθῇ ἀλλαχοῦ. «Φασὶ δέ, λέγει αὐτολεξεὶ τὸ χρονικόν, ὅτι ὅταν ἦνοι-

ξαν τὸν ἅγιον τάφον ἐκείνον ἐγένετο σεισμὸς ἐν τῷ τόπῳ καὶ ἐξῆλθεν εὐωδία πλείστη καὶ ὁ τάφος πεπληρωμένος ὡτὸς καὶ τὰ τίμια λείψανα σεμνῶς κατακείμενα, ἃ καὶ λαβόμενοί τινες τῶν πιστῶν ἐγένοντο πολλαὶ ἰάσεις».⁽¹⁾

Δὲν ἐφόβησε παντάπασιν τὴν τολμηρὰν χεῖρα τοῦ ἱεροσύλου ὁ ἐπὶ τῷ ἀνοίγματι τοῦ τάφου γενόμενος σεισμὸς, οὐδὲ συνεκίνησαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἡ τὸν ἀέρα πληρώσασα εὐωδία τοῦ ἱεροῦ λειψάνου καὶ τὰ τελεσθέντα τὴν στιγμὴν ἐκείνην θαύματα, οὐδὲ τὸ ὅπως τὸ πληροῦν τὸν τάφον ἐξεθάμβωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Λατίνου ἐπισκόπου, ὥστε νὰ σεβασθῇ τὸν τόπον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἀνεπαύετο τὸ ἱερὸν σκῆνος, στηρίζον τὴν πίστιν τῶν προσερχομένων διὰ τῶν τελουμένων δι' αὐτοῦ καθ' ἐκάστην ἀπείρων θαυμάτων καὶ νὰ μὴ προβῇ εἰς τὴν ἀρπαγὴν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Παλλαδίου τοῦ Ἀργίου, ὅπερ βεβαίωτα οἱ μετὰ ταῦτα ὑποδουλώσαντες τὴν Ἑλλάδα Ὀθωμανοὶ ἠθέλουν σεβασθῇ, ὡς ἐσεβάσθησαν καὶ σέβονται ἤδη καὶ ἄλλα ἱερὰ κειμήλια.

Τὸ Ἀργεῖον δὲν ἔχει πλέον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ τὸν ἀνεκτίμητον τοῦτον θησαυρόν, οὐδ' ἀναπνέει τὴν ἐκ τῶν μυροδόλων λειψάνων τοῦ Πολιοῦχου αὐτοῦ ἐκπεμπομένην μυρίπνοον καὶ ἱαματικὴν αὔραν. Εὐρισκόμενον τότε ὑπὸ τὴν δεσποτείαν χριστιανῶν μὲν, ἀλλὰ καὶ τῶν βαρβάρων τυραννικωτέρων καὶ σκληροτέρων τυράννων δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ, ἀλλ' ἀπώλεσε τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου εἰς τὸ ὁποῖον ἡ θεία χάρις τοσαύτην ἐδαψίλευσε δύναμιν. Ἡρπάγη ὑπὸ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν Ἑνετῶν καὶ τῶν Φράγκων, οἵτινες οὐδὲν ἄφινον ἐκ τῶν πολυτίμων, οὐδὲν ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἅτινα παρήγαγε κατὰ τοὺς προηγουμένους χρυσοὺς αἰῶνας ἡ Ἑλληνικὴ εὐφυΐα. Μήπως δὲν εἶνε λάφυρα ἐξ Ἑλλάδος ὅλα ἐκεῖνα τὰ μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, δι' ὧν εἶνε πεπλουτισμένα τὰ πλείστα Εὐρωπαϊκὰ μουσεῖα;

(1) Τῆς ἐν Παρίσις ἐκδόσεως σελ. 198.

Μήπως δὲν εἶνε ἀρπάγματα τῶν δυτικῶν κατακτητῶν τὰ ἐπὶ παπύρων καὶ περιγαμνῶν πολύτιμα χειρόγραφα, περιέχοντα ἀθάνατα προϊόντα τῆς πεφωτισμένης διανοίας τῶν σοφῶν Ἑλλήνων;

Εὐτυχῶς εἰ καὶ ἐστερήθη τὸ Ἀργεῖον τοιοῦτου ἱεροῦ κειμήλιου, ὑπεῖκον εἰς ἀνωτέραν βίαν, ἐκράτησεν ὅμως ἀμείωτον τὴν πρὸς τὸν Πολιοῦχον εὐλάβειαν· τιμᾷ τὴν μνήμην καὶ ἐπικαλεῖται τὴν προστασίαν τοῦ Ἀγίου πάντοτε. Ὁ θεῖος Ἱεράρχης Πέτρος ὑπῆρξεν αἰείποτε καὶ τώρα εἶνε τὸ ἐγκαλλώπισμα τῶν Ἀργείων. Τοῦτο ἐμαρτύρει ἄλλοτε ὁ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀγίου παλαιὸς φερώνυμος ναός, ὁ ὁποῖος πρὸ τοῦ ἀρπαγῇ καὶ καταστροφῇ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἦτο περικαλλέστατος⁽¹⁾· τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ σήμερον ὁ ἐπ' ὀνόματι Αὐτοῦ τιμώμενος καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως πρὸ δεκάδων ἐτῶν ἀνεγνηγεργμένος ἐκ βάθρων περικαλλὲς ὡσαύτως ναός· τοῦτο μαρτυροῦσι τρανῶς καὶ οἱ ἀπανταχοῦ Ἀργεῖοι, οἵτινες ἄγουσιν ἐορτὴν εὐφρόσυνον καὶ πανηγυρίζουσιν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἀγίου⁽²⁾. Εἴθε καὶ μυριάκις εἴθε ἡ πρὸς τὸν Πολιοῦχον εὐλάβεια τῶν Ἀργείων νὰ τηρηθῇ παρ' αὐτοῖς μὲν ἀμείωτος, γενικευθῇ δὲ καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Χριστιανοῖς, ἵνα πάντες ἔχωσι τὸν Ἅγιον ἡμῶν θερμὸν προστάτην καὶ φύλακα ἄγρυπνον.

(1) Ἐκ τῆς ἐν τῇ παλαιᾷ ἀκολουθίᾳ βιογραφίας.

(2) Τῇ 3 Μαΐου ἐκάστου ἔτους.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Πρὸς ἑκδοσιν τῆς τε ἀρχαίας βιογραφίας καὶ τῶν ἀνευρεθέντων τεσσάρων λόγων τοῦ Ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Πέτρου εἶχομεν ὑπ' ὄψει τὴν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Α. Giuseppe Cozza—Luzi γενομένην ἑκδοσιν (1). Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἑκδοσις αὕτη εἶνε πλήρης σφαλμάτων οὐ μόνον περὶ τὴν πλοκὴν τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν στίξιν· ἀνὰ πᾶσαν δὲ σελίδα ἀπαντῶντα τὰ σφάλματα ταῦτα παρέχουσι πράγματα εἰς τὸν ἀναγνώστην. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐν τοῖς ἔργοις τούτοις ἐμφαινόμενη περὶ τὴν γλῶσσαν ἀμέλεια ὀφείλεται ἐν μέρει καὶ εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ταῦτα συνετέθησαν, οἵτινες ἦσαν χρόνοι γλωσσικῆς καταπτώσεως, ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατόν ποτε ν' ἀποδώσῃ τις τὰ ἐν αὐτοῖς φερόμενα γλωσσικὰ ἁμαρτήματα εἰς τὸν σοφὸν Ἱεράρχην Πέτρον, τὸν δεξιώτατον ἄλλως τεχνίτην τοῦ λόγου, ἢ ὅσον ἀφορᾷ τὴν βιογραφίαν εἰς τὸν βιογράφον μαθητὴν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν πολλὰ τῶν σφαλμάτων τούτων προέρχονται ἐκ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀπροσεξίας τῶν ἀντιγραφῶν, ἀντιγραφάντων ἴσως καὶ ἐξ ἄλλων ἐσφαλμένων ἀντιγράφων· ἄλλα δὲ πάλιν δυνατόν νὰ προέρχωνται καὶ ἐξ ἐσφαλμένων ἀναγνώσεων τῶν χειρογράφων. Ἄν εἶχομεν ὑπ' ὄψει ἑκδοσιν πανομοιότυπον πρὸς τὰ χειρόγραφα, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χωρίσωμεν ἀσφαλῶς τὰ ἐκ τῶν ἀντιγραφῶν προϊόντα ἁμαρτήματα ἀπὸ τῶν ἡμαρτημένων ἀναγνώσεων.

Θέλοντες δὲ ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατόν νὰ ἀπαλλάξωμεν τοὺς ἀναγνώστας ἐκ τῆς δυσφορίας, ἣν προσενοῦσι τὰ ἐν τῇ ἑκδόσει ταύτῃ ἀπαντῶντα πάντοειδῆ σφάλματα διωρθώσαμεν τὰ προφανῆ τοιαῦτα, ἐπιτάξαντες τὰς ἡμαρτημένας γραφὰς ἐν ὑποσημειώσεσιν, ἀφέντες ἀνέπαφον τὸ κείμενον ὡς ἂν ἦτο ἀδύνατος ἡ διόρθωσις ἀνευ τῆς παντελοῦς αὐτοῦ ἀνατροπῆς.

(1) Novae Patrum Bibliothecae vol IX Ῥώμη 1888.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΒΑΤΙΚΑΝῳ ΑΝΕΥΡΕΘΕΙΣΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ.

Ὁ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1905 ἐκλιπὼν τῶν ζώντων ἀκάματος ἱστοριοδίφης καὶ ὑποβιβλιοφύλαξ τῆς μεγάλης τοῦ Βατικανοῦ βιβλιοθήκης Giuseppe Cozza—Luzi, ἀνεσκίρτησεν ἐκ χαρᾶς, ὅτε τὸ 1883 ἀναδιψῶν τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ χειρόγραφα ἀνεῦρεν ὅλως τυχαίως καὶ ἀπροσδοκίτως ἐν τῷ Παλατινῷ κώδικι, ὑπ' ἀριθ. 27 καὶ σελ. 25, τὴν βιογραφίαν τοῦ Πολιούχου ἡμῶν. Εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πόσῃν χαρὰν ἠσθάνθη ὁ ἀείμνηστος οὗτος ἀνὴρ, ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ ἀνευρεθεῖσα βιογραφία ἦτο ὁ ἀλάθηντος μάρτυς, ἵνα βεβαιώσῃ πανθ' ὅσα ἔγραψεν ἀποκρούσας γνώμας ἄλλων καὶ διαφωτίσας τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἁγίου ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συντεταγμένῳ καὶ ἐτοίμῳ πρὸς ἑκδοσιν ὑπομνηματίῳ. Ἡ βιογραφία αὕτη ἐπέχυσεν ἀληθῶς μέγα φῶς καὶ διεσκέδασε τὴν ἐπικαθημένην ἀχλὺν ἐπὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἁγίου ἡμῶν Πέτρου· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνευρὼν αὐτὴν λέγει, ὅτι ἐξ ἀνελπίστου φῶς ἀνέτειλε καὶ ὅλον τοῦτο τὸ ἔργον ἡμῶν διὰ μεσημεριοῦ φωτὸς καταλάμπει (1). Χαίρων λοιπὸν οὕτως ὁλοψύχως, ὡς λέγει, ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην, μετὰφρασιν εἰς τὴν Λατινικὴν καὶ τελευταῖον εἰς τὴν ἑκδοσιν τῆς εἰρημένης βιογραφίας (2).

Συγγραφεὺς τῆς βιογραφίας ταύτης, ἣν ὁ ἀνευρὼν αὐτὴν ὀρθότατα ἀποκαλεῖ **Θησαυρὸν οὐ σμικρὸν ἐν φιλολογικοῖς πράγμασιν**, εἶνε αὐτόπτης μαθητὴς τοῦ Ἁγίου, ἐκ παιδὸς προσληθθεὶς καὶ ἱερεὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθεὶς καὶ διάδοχος αὐτοῦ γενόμενος ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ θρόνῳ. Περὶ τούτων μαρτυρεῖ αὐτὴ ἡ βιογραφία, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ συγγραφεὺς λέγει τάδε: «Πρὸ τῶν ἄλλων ἐμοὶ προσῆκον ἀποτινύναι τὰ τροφεῖα, **παιδείας τε εἵνεκα καὶ τῆς ἐκ παιδὸς ἀγωγῆς καὶ τῆς ἱεροσύνης** εἰς

(1) «Tandem ex insperatto lux oboritur; totumque hoc opus nocturno meridiano lumine collustrat» (commentarium Cozza—Luzi § 34).

(2) Commentar. § 35.

ἄνδρα ἥκοντι» (1). Καὶ ἐν τέλει πάλιν: «Ἐγὼ μὲν, ὦ μακάριε, κατὰ δύναμιν ἐξέτιθα τὰ τροφεῖα· κατὰ πολὺ μὲν ἥττον τῶν ὁσῶν καλῶν καὶ τοῦ μεγέθους τῆς ὑποθέσεως, οὐκ ἔλαττον δὲ τῆς προθέσεως» (2). μεθ' ὃ παρακαλεῖ τὸν ἐν οὐρανοῖς ἤδη εὐρισκόμενον Ἀγγιον νὰ καθιστᾷ τὸν Κύριον εὐμενῇ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ φοιτηταῖς καὶ νὰ ἐνισχύῃ αὐτὸν ὅπως ποιμαίνει καὶ διευθύνῃ θεοφιλῶς τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποίμνιον καὶ ὅπως διαπερῶν τὸ βαθὺ τοῦτο τοῦ βίου καὶ ἀσέληνον πέλαγος καταντήσῃ, εἰς ὃν καὶ αὐτὸς κατήντησε λιμένα καὶ ὅπως μετ' αὐτοῦ, χαριστήρια καὶ σωτήρια θύσῃ τῇ Ἀγίᾳ, Τριᾷδι, τὸ μόνῳ Θεῷ (3).

Ἐκ τοῦ χειρογράφου δέ, ὅπερ περιέγραψεν ὁ ἐπὶ τῶν χειρογράφων τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἱ. Σακελλίων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναφέρονται κατὰ σειρὰν διαδοχῆς εἴκοσι τρεῖς ἐν ὅλῳ Ἱεράρχαι τῆς ἐπισκοπῆς Ἀργους, ὧν πρῶτος μὲν ἀναφέρεται ὁ ἐν Ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Πέτρος, ἐπόμενος δ' αὐτῷ Κωνσταντῖνος, συμπεραίνομεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς βιογραφίας εἶνε ὁ ἀμέσως ἐπόμενος τῷ Πέτρῳ Κωνσταντῖνος (4).

Ἡ βιογραφία αὕτη δὲν εἶνε ξηρὰ ἐξιστόρησις, συγγραφεῖσα πρὸς ἀνάγνωσιν τοῦ βίου τοῦ Ἀγίου, ἀλλ' εἶνε λόγος ἐγκωμιστικὸς, ἐκφωνηθεὶς ἐνώπιον πολλοῦ ἀκροατηρίου· τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τοῦ περιεχομένου, ἐν τῷ ὁποίῳ γίνεται λόγος, ὅτι πρόκειται περὶ ἐπαίνου καὶ εὐφημίας (5), ὅτι πρὸ τούτου καὶ ἄλλοι εἶχον ἐπιχειρήσῃ ὁμοίους ἐπαίνους (6). Ἐν τῇ ιη' μάλιστα παραγράφῳ καταδηλότερον γίνεται τοῦτο, διότι ὁ βιογράφος μαθητὴς λέγει, ὅτι παραιτεῖται τῆς ἀφηγήσεως καὶ ἄλλων θαυμάτων χάριν τῆς συμμετρίας τοῦ λόγου καὶ ἵνα μὴ βαρύνῃ τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ «Πολλὰ τοιαῦτα, μείζω, καὶ παρῆκεν ὁ λόγος τῆς συμμετρίας ὁρροντίζων . . . ἃ καὶ παριστάντα με καὶ πρὸς ἑαυτὰ ἔλκοντα παρητησάμην τῆς τῶν πολλῶν φειδόμενος ἀκοῆς (7).

(1) Vita S. P. § α'. (2) Αὐτόθι: § κδ'. (3) Vita S. P. § κδ'. (4) Δαναὸς ἐφ. φιλ. 101 καὶ 102 καὶ ἀνωτέρω σελ. 20 θ'. (5) Vita S. P. § α' καὶ γ'. (6) Αὐτόθι: § δ'. (7) Αὐτόθι: § ιη'.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΕΤΡΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΓΕΝΟΜΕΝΟΥ ΑΡΓΙΟΥΣ (1)

α'. Καὶ πάντας μὲν προσῆκε τοὺς ἀρετῇ τῶν ἄλλων διενεγκόντας (2) τῶν κατ' ἀξίαν ἐπαίνων τυγχάνειν· πολλῶν γε δήπου τοὺς ὅσοι ταύτης εἰς ἄκρον ἀφίκοντο, καὶ ὥσπερ ἐν ἱερῷ χωρίῳ συνήθροισαν τῇ ψυχῇ πᾶν ὅ,τι τῶν ἐκείνης καλῶν. Οἱ καὶ τοῖς ἄλλοις πρόξενοι τιμῶν ἀθανάτων ἐγένοντο τοῖς μιμεῖσθαι τούτους φιλονικήσασιν. Καὶ πῶς οὐ περὶ πρωτεῖα ἤρισεν (3) ἄν, πολλοῖς ἀρχέτυπον ἀρετῆς γεγονώς, εἶγε (4) φιλότιμος ἦν ὁ νῦν εὐφημούμενος, καὶ μὴ τὸ ἥθος ἐκέκιντο μέτριον, καὶ τὴν ἐσχάτην αἰὲν χώραν ἀπένεμεν ἑαυτῷ; (5) Ὅν καὶ πάλαι μοι προθυμουμένῳ κατὰ δύναμιν ἐπαινεῖν ὡς πρὸ τῶν ἄλλων ἐμοὶ προσῆκον ἀποτινύναι (6) τὰ τροφεῖα παιδείας τε εἵνεκα καὶ τῆς ἄλλης ἐκ παιδὸς ἀγωγῆς καὶ αὐτῆς ἱερωσύνης εἰς ἄνδρα ἥκοντι, ἀπειργον· αἱ συχναὶ περιπέτεται ἄλλως τέ με καὶ δέος ὑπείσχει (7) τοσοῦτον ἀναρριπεῖν κίνδυνον, καὶ τὸ τῆς ὑποθέσεως μέγεθος κατασμικρύνειν, ὅσον ἐπὶ τῷ τῶν ἡμετέρων λόγων χαμαιπετεῖν.

β'. Ἀλλὰ μὴ στέγων τὸ ὄνειδος (8) τῶν εἰς τοῦτό με παρορμώντων αἰεὶ εὐλαβούμενός τε μὴ καὶ ἀχαριστίας (9) γραφὴν ἀπενέγκωμαι, καὶ μὴποτε οὐδὲ ὅσιον ἦν (10) πολλῶν εἰς τοῦτο ἐπιχειρησάντων (11) ἐμὲ σιωπᾶν, ἑμαυτὸν ἐδοκίμασα καθεῖναι πρὸς τὰ κείνου γράφειν, ταῖς ἐκείνου πρεσβεΐαις τεθαρρηκώς. Οὐ πάντα καθεξῆς, (τίς γὰρ ἂν ἐφί-

(1) Ἐν τῇ Λατινικῇ μεταφράσει τῇ συνεκδοθείσῃ τῷ Ἑλληνικῷ πρωτοτύπῳ προτάσσεται ἡδε ἡ ἐπιγραφή:

Vita et conversatio
S. patris nostri
Petri Episcopi
Argivorum

(ab eius successore descripta).

(2) διενέγοντας (3) πρωτεῖα ἤρισεν (4) ἤγε (5) ἑαυτῷ. (6) ἀποτινύναι: (7) ὑπείσχει (8) τὸν ὄνειδον (9) ἀχαριστίας (10) ἢ (11) ἐπιχειρησάντων

κοιτο λόγος κατὰ μέρος ταῦτα διεξιέναι διὰ μοι καὶ τὸ τῆς μακρᾶς σιωπῆς ἀποδειλιῶντι τὸ πλῆθος;) ἀλλ' ὅσα χαρακτηρίζειν οἶδε τὸν ἀληπτον αὐτοῦ βίον, καὶ ὅσα ἡ μνήμη ἀποσχεδιάζει, ὦν καὶ τὰ καίρια σιωπώμενα, κινδυνεύει τῷ χρόνῳ διαρρηῖναι.

γ'. Οἱ μὲν οὖν ⁽¹⁾ πλείστοι τῶν ἐπαίνους ἐπιχειρούντων ἐξυφαίνειν τισί, πολλὴν ἀναλίσκουσι χρόνον μακρὸν ἀποτείνοντες λόγον περὶ τε πατρίδος καὶ γένους καὶ πατέρων εὐκλείας, καὶ ὄλβου καὶ περιφανείας τῶν ἐπαινουμένων, ἐκ τούτων δοκοῦντες ἐξαίρειν αὐτούς· ἐμοὶ δέ, πῶς οὐκ εὐηθες τὸν αἰσιδίμον Πέτρον ἀποσεμνύνειν ἐκ τῶν κάτω καὶ τῶν τῆς γῆς, τὸν τούτων ἀφέμενον καὶ μόνον τὰ ἄνω καὶ μόνιμα στέρξαντα· ὡς εἰ καὶ τούτων ἔχρῃν διαμνημονεύειν νόμῳ τῆς τέχνης, πολλῆς ἂν μοι λόγων ⁽²⁾ εὐπορίας οὐκ ἐδέησε περὶ τῆς Κωνσταντίνου διεξιόντι μεγαλοπόλεως, ἣν ἔλαχε πατρίδα ὁ θεῖος ἀνὴρ, τῆς τῶν ἄλλων ἀπασῶν προκαθημένης, ἣ τε δὴ βασιλίδος, ὅσας ἡλίας ἐφορᾷ, καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ κομώσης καὶ συγκλήτῳ περιφανεί, καὶ σοφῶν πληθούσης ἀνδρῶν· ἐν ἧ λόγων ἀμύλλαι καὶ ἀρετῶν ἰδέαι παντοίων, ἐν ἧ μεγέθη καὶ κάλλη ναῶν, καὶ ἀναθημάτων πολυτέλειαι καὶ θεραπεία τοῦ θεοῦ τὸ ταύτης ἐξαίρετον.

δ'. Πατέρων δὲ ἔφθ μακρῷ ⁽³⁾ τῶν ἄλλων ἐπ' εὐσεβείᾳ γνωρίμων, οὐ τῷ πλούτῳ πρὸς ἡδονὰς ἀποχρωμένων, ἀλλὰ τοῦτον ὡς ἐν ἀσύνλῳ ταμείῳ ταῖς τῶν πενήτων ἐναποτιθεμένων ⁽⁴⁾ χερσίν. Οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ὅσον ἀφ'esτήκεσαν ⁽⁵⁾ φιλοχρηματίας· οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς κιχρῶσι τὴν χεῖρα πρὸς ἔλεον παρήλλαττεν ἡμέρα καὶ νύξ, ἀλλ' ἡ μὲν τῇ τραπέζῃ συνενωχουμένους εἶχε τοὺς ἐνδεεῖς, αἱ δὲ νύκτες ⁽⁶⁾ αὐτοῖς, τῇ πρὸς τὰ ἱερὰ προόδῳ, πόσῃν οὐκ ἐνεποιοῦν τοῖς πενόμενοις παραψυχὴν λανθάνειν ἐθέλουσιν. Ἡ δὲ πρὸς τοὺς παῖδας συχνὴ νουθεσία καὶ τῶν ἱερῶν λογίων ἐξάπλωσις καὶ πειθὼ τὸ εὐκόλον ἐσωφρόνιζε ⁽⁷⁾ τῆς νεότητος, καὶ ὅλον

(1) Μετὰ τὸ οὖν ἐπαναλαμβάνεται ἄνευ λόγου τὸ ἄρθρον οἱ (2) λόγον (3) μάκρῳ (4) ἐναποτιθέμενον (5) ἀφ'esτήκεσαν (6) νύκτες (7) ἐσωφρόνιζε

ἀνῆγε τὸν νοῦν πρὸς τὸν Θεόν, ὡς κατεστάλθαι ⁽¹⁾ μὴ μόνον αὐτοὺς καὶ σωφρόνως βιοῦν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ οἰκετικόν· τοῦτο δὴ πλέον ἀνέπεισε τοὺς υἱεῖς, τῷ κρείττονι προσανέχειν μᾶλλον ἢ τοῖς γονεῦσι.

ε'. Καὶ δὴ πρῶτος Παῦλος, ὁ τὰ πρεσβεῖα λαχὼν τῆς γεννήσεως καὶ πρῶτος λύσας τὴν ὥδινα τὴν μητρικὴν, περικαῶς ⁽²⁾ ἔχων πρὸς τὰ θεῖα, αὐθόρμητος ἀφίκετο ⁽³⁾ πρὸς Πέτρον ἐκεῖνον, τὸν ἐπὶ προφητεῖα καὶ προγνώσει καὶ θαύμασι διαδόχον, ἃ ⁽⁴⁾ ἡ περὶ αὐτοῦ διέξεισι βίβλος. Ὃν καὶ βασιλεὺς τῆς ἀρετῆς ἀγασθεὶς πολλαῖς ἱκετηρίαις τοῦ ὄρους ἀπαναστάντα σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀνέπειθεν εἰς αὐτὸν ἵκειν· δι' ὃν καὶ φροντιστήριον φιλοτίμως δεμόμενος ἱερὸν οὗτο ⁽⁵⁾ βαθύπλουτον, ὃ ⁽⁶⁾ καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς μαρτυρεῖ χρόνος, αὐτῷ ἐνεχείριζεν. Ἐφ' ᾧ τὴν κόμην πρῶτος ἀποκειράμενος Παῦλος ὁ θεῖος, καὶ πᾶσι χαίρειν εἰπὼν, καὶ πάντων ἀπειλάμενος τῶν ὅσα τὸν νοῦν ἐντρέπειν οἶδε πρὸς τὰ τῆς γῆς ὥσπερ τι πρωτόλειον προσήκτο Θεῷ· καὶ μετ' αὐτὸν ὁ δευτέρως Διονύσιος· οὗς καὶ πατὴρ καὶ μήτηρ ἐκμυνησάμενοι καὶ ἀδελφὴ παρθένος ἐτι νεάζουσα τὸν μοναστικὸν ἠροῦντο βίον καὶ τὴν ἐπίμονον ἀσκήσιν. Ὃν Παῦλος ἐγγόνει διδάσκαλος καὶ πατήρ, τὸ παράδοξον. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τῇ φύσει λειτουργήσαντες μετὰ τῶν μυρίων ἐκείνων καμάτων, μετὰ τοὺς ἀσκητικούς ἰδρωτάς ἐπ' ἐλπίσι χρησταῖς ἀπέτισαν τὸ χρεὼν μακαρίως ἀναπαυσάμενοι.

ς'. Ὑπελέλειπτο ⁽⁷⁾ δὲ Παῦλος καὶ Διονύσιος τὴν ἀσκήσιν ἐπιτείνοντες, ὦν κατὰ ζῆλον καὶ μίμησιν καὶ Πέτρος αὐτοὺς ἅμα Πλάτωνι τῷ ἀδελφῷ ⁽⁸⁾, νέαν ἄγων ἐτι τὴν ἡλικίαν, ἐξ αὐτῆς ἀφ'ετηρίας ⁽⁹⁾ κατέβη πρὸς πάλιν ἀσκητικὴν, καὶ τὸν ἀγῶνα ὑποδύς, τοσοῦτον ἐφιλονείκησεν ὑπερβαλέσθαι τῷ φερεπόνῳ τοὺς ἡλικας, ὡς ἀρχετύπῳ τούτῳ χρῆσθαι αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ πᾶν εἴ τι τῶν ἐκείνῳ προσόντων καλῶν, μετεγγράφειν καὶ μεθαρμόζειν πρὸς τὸν οἰκεῖον βίον. Οὐδὲ γὰρ ὡς τῆς ἐξωθεν παιδείας περιχει-

(1) κατεστάλθαι (2) περικαῶς (3) ἀφίκετο (4) τὸ ἃ τοῦτο ἐλλείπει (5) οὗτο (6) τὸ ὃ ἐλλείπει (7) ὑπολέλειπτο (8) τ' ἀδελφῷ (9) ἀφ'esτηρίας

λής, ἐφρόνει τι μέγα καὶ μετέωρον· ἀλλὰ πρὸς μὲν τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς ὑπερνηφάνως εἶχε· καὶ γὰρ ἦν ὅτι μάλιστα καὶ σωφροσύνης φίλος. Πρὸς δὲ τὰλλα ⁽¹⁾ καὶ μάλα μέτριος, εἰ καὶ τις ἄλλος, ὥς καὶ τῷ πειθηνίῳ μηδὲ παραιτεῖσθαι καὶ τὰς εὐτελεῖς τῶν λειτουργιῶν, καὶ πρὸς μὲν γέλωτα ἄχρι μειδιάματος τῷ προσώπῳ διαχεόμενος, πρὸς ὀργὴν δὲ δυσκίνητος, περὶ τὰς ἐντεύξεις εὐπρόσιτος. Τὸ δὲ ἐν συνουσίαις αὐτοῦ ἀστεῖον καὶ εὐχαρι. Οὐκ ἔξω τοῦ σεμνοῦ τοὺς συνόντας ἐπήγετο, ὥς εἶποτε δεήσοι διαλεχθῆναι μικρόν, σοφῶν ἀνδρῶν ἀποφθέγματα καὶ συνετῶν πατέρων εἰς μέσον προὔτιθετο, ὥς τῷ ἀστείῳ μᾶλλον παρέπεσθαι τὸ ὠφέλιμον ⁽²⁾ καὶ τοὺς κατηκτικούς τῶν ἐξ ἐκείνου τοῦ σωφρονούντος στόματος ἰόντων λόγων κρίνεσθαι μακαρίους. Ἀλλὰ καὶ σχῆμα καὶ βάδισμα καὶ βλέμμα καὶ μειδιάμα θαυμάζειν ἦν αὐτοῦ καὶ ἀγαπντόν, εἰ τις μιμήσαιτο, ἰδεῖν τε ἦν καὶ λῖαν ἐράσμιος· εἶχε γὰρ τῷ ψυχικῷ κάλλει συναποστίλβουσαν θαυμάσιον ὄσον καὶ τὴν ὥραν τοῦ σώματος, ὅπερ εἰ αἰσθοῖτο ⁽³⁾ σκιρτῶν καὶ κατεπαιρόμενον νηστείαις καὶ παννύχιοις ἀγρυπνίαις ἐδάμαζε καὶ προσευχῇ ἐκτενεῖ καὶ ἀμετεωρίστῳ καὶ στάσει ἐπιτεταμένη καὶ μελέτῃ συχνῇ· καὶ ὥσπερ πῶλον ἦγχε δυσήνιον.

ζ'. Καὶ τίς τῶν πόνων καὶ τῶν κόπων, οὓς νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐξήντλει, διεξέλθοι τὸ πλῆθος καὶ μέγεθος; Ὁ καὶ ἀνδρείας ⁽⁴⁾ τεκμήριον ἐναργοῦς, ἐπὶ τοσοῦτο δὲ φιλαλήθης ἦν, ὥς μηδ' ἐν μέρει παιδιᾶς τὸ ψεῦδος προσίστασθαι. Οὐδ' ἔστι τις, ὃς ἠνωτίσατο τῆς μακαρίας ἐκείνης γλώττης ὄρκον, οὐ μικρόν οὐ μέγαν, προῖεμένης ποτέ. Τῇ μὲν τοι εὐλογιστὰ τὰ μόρια τῆς ψυχῆς πείσας μὴ στασιάζειν καθ' ἑαυτά, πῶς οὐκ ἂν τῇ συνέσει διαιτητῆς κρίνοιτο δίκαιος. Καὶ τούτῳ μὲν ἀγαθῷ φύντι ⁽⁵⁾ ἐξ ἀγαθῶν, ἐκ πρώτης γενέσεως συγγενεῖς ἦσαν αἱ γενικαὶ ἀρεταί· ἀλλὰ τοῦ φύναι καὶ αὐξηθῆναι καλῶς, μᾶλλον αὐτῷ τὸ γενέσθαι καλῶ διεσποῦδαστο· ἐπεὶ ⁽⁶⁾ καὶ πολλοῖς τῶν φαύλων τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν πρόσσεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτων ὁ σπουδαῖος,

(1) τ' ἄλλα (2) ὠφέλιμον (3) αἰσθητο (4) ἀνδρεία (5) φύντι (6) . Ἐπεὶ

ἀλλ' ἐξ οἰκείων γνωρίζεται προαιρέσεων. Αὗται γὰρ ἀξιοῦνται παρὰ τῶν καλῶς τὰ πράγματα κρίνειν εἰδότην πλείονος προεδρίας τε καὶ τιμῆς· ἀλλ' ὥσπερ ⁽¹⁾ καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα, μόνου ἐστὶ τοῦ δράσαντος, καὶ ὁ ἐκ τούτων ἔπαινος ἀληθῆς καθεστώς, ἰδιός ἐστι τοῦ κεκτημένου. Τὸ δὲ μεγαλοφῦες αὐτοῦ καὶ γόνιμον, μὴ καὶ περιττὸν ἢ γράφειν· ὃς πολλῶν ἐγκύμων ἐγένετο σοφῶν μαθημάτων· καὶ ταύτην ἀπέτεκε τὴν καλὴν ὥδινα τῶν λόγων, ὥς καὶ αὐτὰ δηλοῖ τὰ τούτου ἐκπονηθέντα συγγράμματα.

η'. Τούτων ἀπάντων πειθόμενος ὁ τότε ἀρχιερεὺς, Νικόλαος δ' ἦν ὁ Ἰταλός, ἀνὴρ λόγιος καὶ αὐτός, οὐδ' ἦττον κατ' ἀρετὴν ἐπαινούμενος, δι' ἣν καὶ ὑπερορίαν κατεδικάσθη, εἰ καὶ δόξης ὕστερον ἡττηθεὶς τοῖς τὰ βασιλέως φρονήσασιν ἐπὶ τῷ τετάρτῳ γάμῳ συνείπετο καὶ συνωκονόμει εὐπροσώπως τὸ μῦσος ἀποσκευαζόμενος. Καὶ τὸν ἀνδρα τῆς ἀρετῆς καὶ λογιότητος ἀγασθεὶς, ἐβούλετο καὶ διὰ σπουδῆς, ὅτι πλείστης εἶχεν, ἀρχιερωσύνης τιμῆσαι, καὶ τοῖς πρώτοις τῶν θρόνων ἐγκαθιδρῦσαι. Πολλῶν ἀπεληλαμένων τῶν τότε ἀρχιερέων, τῶν δὲ καὶ ἀπορραγέντων, ⁽²⁾ ὁ δὲ καὶ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦ πράγματος εὐλαβούμενος καὶ τὴν ἡσυχίαν φιλῶν, πρὸς δὲ καὶ τοῖς τότε τελουμένοις ἀπαρεσκόμενος ἀνένδοτος ἦν. Μεταπέμπεται δὲ Παῦλον ἀδελφόν, ἀνδρα δι' ἀσκησιν ἀρετῆς προεστῶτα τότε τῆς μονῆς καὶ τῶν ἄλλων κατάρχοντα· καὶ τὰ μὲν παραινέσει καὶ λόγοις μελικοτηρίοις, τὰ δὲ καὶ ἱκετηρίοις καὶ πείθει καὶ ἀρχιερέα τῇ Κορινθίων ⁽³⁾ καθίστησιν ἐκκλησίᾳ. Ὡς δὲ καὶ αὐτῆς κατηναγκάζεται Πέτρος παρὰ τοῦ ⁽⁴⁾ τῆς βασιλίδος προέδρου, τὴν βίαν ἀποδιδράσκων συγκατῆει ⁽⁵⁾ μὲν ἐν Κορίνθῳ ⁽³⁾ τῷ ἀδελφῷ.

θ'. Χρόνῳ δὲ συχνῷ ἐφ' ἐνὶ τῶν τῶν ἔξω τῆς πόλεως φροντιστηρίων καθ' ἑαυτὸν ἠσκεῖτο τῶν προτέρων ἐχόμενος καὶ τῇ μελέτῃ σχολάζων ἐπὶ μᾶλλον καὶ πολλοὺς τῶν θείων μαρτύρων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν ἐξυμνῶν ἐγκωμίοις, πολλοὶ ⁽⁶⁾ γὰρ αὐτὸν πρὸς τοῦτο ἐξεδιάζοντο· ἀλλ'

(1) ὥστε (2) ἀπερραγέντων (3) Κορινθίων (4) τὸ τοῦ ἐλλείπει (5) συγκατῆει (6) . Πολλοί

οὐκ εἰς τέλος ἀπώνατο τοῦ σκοποῦ. Παραπόδας γάρ, ὁ τῶν Ἀργείων ἀπεβίω πρόεδρος· καὶ ἦκον αὐτοί τε Ἀργεῖοι καὶ Ναύπλιοι πανδημεῖ(1), καὶ μὴν(2) καὶ οἱ τῆς περιοικίδος Κορινθόθι, μακρὰν ἱκετίαν πρὸς τὸν ἀοίδιμον Παῦλον ποιοῦμενοι, δοθῆναι αὐτοῖς ἀρχιερέα τὸν ἀδελφόν. Καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸς προεθεύμειτο,(3) ἀλλ' οὐδὲν εἶχεν ἀνύειν, ἐκεῖνον ὁρῶν ἐπὶ πολὺ ἀνανεύοντα, τὸν εἰς τὰλλα(4) καταπειθῆ καὶ εὐήκοον ὥς καὶ φυγῇ χρήσασθαι χρόνῳ ἐφ' ἱκανῶ. Καὶ τοῦτο δηλοῖ καὶ ὁ περὶ φυγῆς αὐτῷ λόγος γραφεῖς.

ι'. Ὡς δὲ ἐπανῆκεν οὐκ ἠναγκάζετο μὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ· παρὰ μέντοι τῶν Ἀργείων ἠνωχλεῖτο(5) συχνότερον, ἐπομνυμένων μὴ ἂν ἕτερον καταδέξασθαι· διεξιόντων ὅσα πρὸς πειθῶ φέρειν οἶδε, καὶ ὥς ἐρημιά ἱερέων πολλὰ τῶν ἀρτιγενῶν βρεφῶν ἀνηρπάσθη ἄωρα, στερηθέντα τοῦ θείου λουτροῦ, πολλοὶ δὲ τῶν ἐξοδευόντων τῶν συνήθων οὐκ ἔτυχον ὕμνων ἐπιταφίων. Τούτοις καὶ ἄλλοις κατὰ μικρὸν ὑπενδούς καὶ καταμαλακισθεὶς τὴν προστασίαν αὐτῶν ἀνεδέξατο. Οὕτως ἀφιλότιμος ἦν καὶ πρὸς μόνην ἑώρα(6) τὴν τῶν ψυχῶν ἐπιμέλειαν. Ὡς δὲ ἐπὶ τῶν ἔργων ἐγένετο, εὐθὺς μὲν ἐπεμελήθη τῆς εὐταξίας τῶν ὅσοι τοῦ βήματος καὶ τοῦ λοιποῦ κλήρου καὶ τῆς ἄλλης τοῦ ἱεροῦ εὐκοσμίας καὶ καταστάσεως· εἶτα τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἀπάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν εὐφορείας· καὶ εἴ τι μῦθος, εἴ τι μίasma, πάντα μακρὰν ἀπεώσατο τὰ μὲν παραινέσει, οἷος ἐκεῖνος μέλιτος γλυκυτέραις, τὰ δὲ τομαῖς ταῖς μετὰ φειδούς(7) ἐκκόπτων τὸ σεσηπός, καὶ τῇ τῶν λόγων καταιονῶν σπογγίᾳ, καὶ τὸ νόσημα καταλλήλοις ἐμπλάστοις ἐπαφώμενος καὶ θεραπεύμενος ἐπιμελῶς, πολὺ τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἐμπειρότερον, ὅσῳ σωμάτων ἐκεῖνοι, οὗτος δὲ ψυχῶν ἱατρός.

ια'. Εἶπερ ἂν αὐτὸν ἀποστολικώτατον ἄνδρα, σοφία λόγων καὶ παραινέσεσιν ἐκμοχλεύοντα χρόνια πάθη ἐνδομυχοῦντα καὶ σχεδὸν ἀνιάτρευτα. Ἐπεὶ δὲ Θεὸν ἐλέω μᾶλλον τῶν ἄλλων ἦδει(8) θεραπεύεσθαι, τοσοῦτον ἐξέτεινε τὴν

(1) πανδημοῦ (2) καὶ μὴν (3) προεθεύμειτο (4) τ' ἄλλα (5) ἠνωχλεῖτο (6) ἑώρα (7) μεταφειδούς (8) ἦδει

χεῖρα πρὸς ἔλεον, ὥς μὴδ' αὐτοῦ φείδεσθαι τοῦ πυθμένου. Οὐκ ἂν ἀνέμενε τὸν σῖτον ἢ τι τῶν γεωργίων ταμείῳ κλείεσθαι(1)· ἀλλ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ τῶν ἐπετειῶν καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν, ὅποιον ἂν ᾖ, διεδίδου τοῖς πέννησιν· οὐ τοῦ καιροῦ στοχαζόμενος τῆς ἐνδείας, οὐ τὴν βίαν τῶν ἐπηρεαστῶν ὑπιδόμενος(2), ὥς εἰ δεήσοι, δανείῳ χρῆσθαι πολλάκις, κάκεινων κορεννύναι τὸ ἅπλυστον. Καὶ εἶδες τὴν αὐλὴν καὶ προαύλιον, στενοχωρούμενα δι' ὅλης ἡμέρας πενήτων, γερόντων, νέων, ὀρφανῶν, χηρῶν, ἀναπῆρων τὸ σῶμα, τὰς ὄψεις λελωθνημένων· οἷς ἀφθόνως ἐπῆρκει σπουδῇ. Καὶ εἶγε τις τῶν διακονούντων(3) μικρὸν παρημέλησε πρὸς τὸν ἔλεον, ὁ δὲ πέννης ἐλθὼν εἰς τὴν αὐρίον κατεῖπε τῆς βραδύτης, διπλοῦν εἰληφῶς ἀπήει(4) τὸ διωρισμένον, ὥς καταναγκάζεσθαι τοὺς ἐξυπηρετοῦντας(5), ὅτε μὴ τύχοιεν, ἔχοντες μεταίτιν ἐξ ἑτέρων καὶ οὕτω τὸ κελευσθὲν ἐκπληροῦν.

ιβ'. Ἰδὼν(6) δὲ Θεὸς τὸ τῆς τούτου χειρὸς ἀφειδές, εὐσιτηρίαν ἐδίδου καὶ καρπῶν ἀφθονίαν καὶ τοὺς σιτώνας ἐνεπίπλη(7) τοσοῦτον ὥς δεδυνῆσθαι καὶ τὸ δάνειον ἀποτινύειν, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς ἐνδεέσι καὶ ἄλλοις τοῖς ἔξωθεν ἐπαρκεῖν· πολλοὶ γάρ οἱ ἐπιξενούμενοι, καὶ μάλιστα μοναχοί, ὥς εἰ καὶ ὅλον τις ἐνιαυτὸν ἐπιξενωθείη μὴδ' ἀνακρίνεσθαι ἢ διερωτᾶσθαι πόθεν ἀφίκεται καὶ ποῦ πορεύοιτο. Ὀρφανοὺς δὲ καὶ προστασίας ἐστερημένους ἀποτρέφων αἰεὶ ἔστιν οὗς καὶ τῆς οἰκίας ἀπαναστάντας ἐφόδοις βαρβαρικαῖς, πᾶσι μὲν αὐτάρκως τὰ χρειώδη παρεῖχε. Τοὺς δὲ νέους οὐκ ἀμοίρους ἢ ἀπαιδεύτους(8), ὅσοι δὲ ἂν ἐπιτηδείως εἶχον, πρὸς μαθημάτων ἀνάληψιν ἐχώριζεν αἷς ἠρέσκοντο τῶν τεχνῶν. Εἰ δεήσοι δὲ μεταδῆναι πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἢ ἀγρὸν ἢ παράστειον, ἡλίκον τὸ χρῆμα τῆς εὐποιίας, αὐτὰ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν σκεύη χρειώδη τοῖς δεομένοις ἐδίδοδο. Στρωμναὶ δὲ καὶ μανδύαι καὶ ἄμφια μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ χιτῶνος ἀωροὶ τῶν νυκτῶν ἄνωθεν ἐρρίπτετο τοῖς πενομένοις ἀψοφητί· ὥς ἀνάγκην εἶναι

(1) κλείεσθαι (2) ὑπιδόμενος (3) διακονοῦμένων (4) ἀπήει (5) ἐξυπηρετοῦμένους (6) Ἰδὼν (7) ἐνεπίπλη (8) ἀπαιδευστούς.

τοῖς τὰ ἐκείνου χειρίζουσιν ὁσημέραι πολλάκις αὐτὰ τὰ ἴδια ἐξωνεῖσθαι (1) εἰ τύχοι, ἢ ἕτερα.

ιγ'. Ἀλλὰ πῶς ἂν τις παρέλθοι καὶ τὸ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστοῦμενον; Λιμὸς ἐπέζεε τὴν τοῦ Πέλοπος ἐπὶ τοσοῦτῳ δὲ ταύτην ἐπεβόσκειτο καὶ κατέτρυχεν, ὥς καὶ τὰς οἰκίας, καὶ στενωπούς, καὶ ἀμφοδα καὶ πλατείας, ἔτι δὲ καὶ τὰ (2) ὑπαιθρα ἐμπλησθῆναι νεκρῶν, μὴ τῶν ζώντων ἐξικανούντων ἔτι τῇ γῇ κατακρύπτειν τὰ σώματα. Καὶ πλήρη μὲν τὰ πολυάνδρια, πλήρεις δὲ χῶραι τῶν κειμένων, τῶν μὲν (3) ῥίζαις βοτανῶν ἐνασχολουμένων (4), τῶν δὲ ἔτι πόαν (5) φαγόντων, καὶ (6) τὸ πνεῦμα ἐναφνέντων. Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Ἰωσήφ ἀρτοποιοὺς ἐπιστήσας, καὶ ὅσος σίτος ἐνῆν εἰς ἄλευρον διεργασάμενος, καὶ κεραμείοις ἀγγείοις ἐναποθεῖς, ὥς μὴδ' ἐν τούτῳ ἀπασχολοῖντο (7) οἱ τῷ λιμῷ κατεργασμένοι (8), τὸ δὴ λεγόμενον, ἀληλεσμένον αὐτοῖς ἐποίει τὸν βίον· καὶ ἀρτοποιῶν διεδίδου τοῖς συρρέουσι πλῆθεσιν ἕκ τε τῶν οἰκείων καὶ τῶν ὁμόρων πόλεων καὶ κωμῶν καὶ ἀγρῶν. Ἐπιλείποντος δὲ τοῦ ἀλεύρου τῇ ἀφειδίᾳ καὶ τῷ τῆς εὐποιίας ἀπλήστῳ καὶ ἰλαρῷ, ὥς ἐφ' ἐνὸς πίθου πυθμένι καὶ μόνον ἡμιέδιμνον ὑπολελειφθαι καὶ τῶν εἰς τοῦτο τεταγμένων μὴδὲ πρὸς τὴν ἐνδον πληθύν λεγόντων ἄρτους ἔχειν ἡμέρας μῆς, ἀγανακτήσας ὁ μέγας, ἡπειγμένως ἐνεκελεύετο τὰ δεδογμένα πληροῦν. Ὡς δὲ τῇ λύπῃ κατὰσχετο (9) πρὸς τὸ σιτανεῖον ἀφίκοντο, καὶ τὸν πίθον ἀλεύρου πλήρη κατεῖδον (10) ὑπὸ δέους τε καὶ ἐκπλήξεως εἰς ἀφασίαν ἐνέπιπτον· καὶ τῷ ἀρχιερεῖ τὸ παράδοξον διεσάφουν, καὶ τῆς ὀλιγωρίας ἡτοῦντο συγγνώμην. Ὁ δὲ μικρὸν ἐπιπλήξας αὐτοῖς ὥς βαθύμως καὶ μικρολόγως τὰ πρὸς τοὺς πένντας ἔχουσι, σιγᾶν ἐνεκελεύετο καὶ περὶ τούτου ἐχεμυθεῖν (11). Ἀλλ' οὐκ ἦν ἄρα (12) λαθεῖν, τῷ τὸν πίθον ἐφ' ἵκαναῖς ἡμέραις κενούμενον μὴ κατακενοῦσθαι, καὶ τὸ πραττόμενον κηρύττειν καὶ δίχα φωνῆς. Ἐπὶ μὲν τῷ Θεοσίτῃ τοσοῦτον οὐκ

(1) ἐξωνεῖσθαι (2) κατὰ (3). Τῶν μὲν (4) βοτανῶν ἐνασχολούμενοι (5) καὶ ἔτι πόη (6) ὁ καὶ ἐλλείπει (7) ἀπασχολοῖντο (8) κατεργασμένοι (9) κατὰσχετο (10) κατεῖδον (11) ἐχεμυθεῖν (12) οὐκ ἦν ἄρα

ἐπελελοίπει (1) τὰ τῆς ὑδρίας, ὅσον ἐπαρκεῖ αὐτῷ καὶ τῇ Σιδωνία χῆρα καὶ τοῖς ἐκείνης παισίν· τὰ δὲ τοῦ πίθου πολλοῖς ἀπέχρησε καὶ πολίταις καὶ ξένοις τὰ πρὸς τροφήν. Καὶ ζήλω μὲν κινουμένου τοῦ προφήτου καὶ θυμουμένου κατὰ τῶν ἀσεβῶν, εἰς στενὸν τὰ τοῦ ἀλεύρου περιεγράφετο· Πέτρου δὲ συχναῖς ἱκετηρίαις τὸ θεῖον ἐκκαλουμένου πρὸς οἰκτον λαῶν εὐσεβῶν λιμῷ καταδαπανουμένων, εἰκότως ἐπεδαψιλεύετο καὶ τὰ τῆς τροφῆς.

ιδ'. Ταῦτα θρυλλούμενα σχεδὸν ἀνὰ τὴν ὑπὸ οὐρανὸν ὑπηγάγετο καὶ βαρβάρους, οἱ κατὰ κλέος τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς ἀφικνούμενοι, ἐξώμυντο μὲν τὰ πάτρια καὶ τὴν ἐκ προγόνων θρησκείαν, τῇ δὲ ἡμετέρα μετετάττοντο (2) καθαιρόμενοι καὶ μεταπλαττόμενοι τῷ θεῷ λουτρῷ. Καὶ Κρῆτες δὲ πειρατικάς ναυσὶ χρώμενοι ἂν δὴ ληστρικὸν διέζων (3) βίον, καὶ νήσοις καὶ πόλεσι καὶ κώμαις ταῖς παραλίαις νυκτὸς ἐνεδρεύοντες καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας ληϊζόμενοι· οὓς μὲν τῶν γρύξαι τολμώντων ἔργον ἐποιοῦντο μαχαίρας, τοὺς δ' ὅσοι κατεπτηχότες εἶποντο σιγῇ, εἰλκον εἰς δουλείαν οἰκτρῶς· πυνθανόμενοι δὲ τὸν εἰς ἄκρον ἔλεον τοῦ ἀνδρὸς τῇ Ναυπλίᾳ καταίροντες καὶ πίστει (4) λαμβάνοντες καὶ διδόντες, τοὺς αἰχμαλώτους ἀπεδίδουσιν αὐτῷ. Καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἀνὰ πᾶν ἔτος οὐ διελίμπανον.

ιε'. Καὶ δῆποτε περὶ τυχόντες σῶφρονος γυναικός, ἀγαθῆς τὴν ὄψιν καὶ τὴν ὥραν διαπρεπούς, ἦκον μεθ' ἐτέρων· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἀνδρας τε καὶ παῖδας καὶ γυναῖα ἐξηγον τῆς νεῶς εἰς τὸ πωλητήριον, αὐτὴν δὲ μόνην ἐνδον παρακατεῖχον τῷ ἑαυτῶν φυλάρχῳ ἀποίσειν προφασιζόμενοι. Ἡμῶν δὲ ἰσχυρῶς ἐγκειμένων, ὅσοι παρῆμεν, πρὸς τὸ κἀκείνην λαβεῖν καὶ τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας τριδόντων, καὶ πᾶν ὅ τι βούλοιντο διαβεβαιουμένων διδόναι, βαρβαρικώτερον γυμνοῖς ἐπελθόντες τοῖς ξίφεσι, καὶ τοὺς ἄλλους διαρπάσαντες εἰσῆγον ἐν τῇ νηὶ, καὶ τὸν ἀπόπλουν ἐποιοῦντο. Διαμαρτόντες τῶν ἐλπίδων ἡμεῖς καὶ τῆς ὅλης ἀποτυχόντες πράξεως πρὸς τὸν μέγαν εἰσήειμεν (5) διεξιόντες τὸ πεπραγμένον. Τί

(1) ἐπελελοίπει (2) μετετάττοντο (3) διαζώντες (4) πίστει (5) εἰσήειμεν

δαὶ ἡ συμπαθὴς ἐκείνη καὶ μακαρία ψυχὴ; Τοσοῦτο συνεχύθη τῇ λύπῃ, ὥς μὴδ' ἀνέχεσθαι φθέγγασθαι δάκρυον αὐτῷ κατέρρει (1) τῶν ὀφθαλμῶν ὡς ἀπὸ τινος κρήνης, κατάβροχος ἦν τὴν παρειάν, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεπολιωμένον γένειον, καὶ τῷ κοιτωνίσκῳ εἰσδύς ὡς ἐν ἀδύτῳ ἱερῷ, ἔνθα τὰς παννύχους εἰώθει προσαναφέρειν εὐχὰς τῷ Θεῷ, διακαρτέρει μέχρις ἑσπέρας· οὐπω τὰ τῆς εὐχῆς ἔληξε. Καὶ ἦκον ἄγγελοι θέοντες μετὰ δύσιν ἡλίου, ὡς ἅμα τῷ τὴν ληστρικὴν ναῦν ἀκρωτηρίῳ (2) προσχεῖν, μία τῶν φυλακίδων τριήρης ἀπὸ τινος τῶν κύκλῳ νησιδίων φανεῖσα, ὥρμησεν ἐπ' αὐτήν· ἡ δὲ ταχὺ ναυτοῦσα, ἐχρῆτο συντονωτέρα φυγῇ· καὶ οἱ τῆς τριήρους πῦρ αὐτοῖς ἐπαφέντες, τῆς ἐρεσίας ἐπέσχον καὶ τούτων ἐκράτησαν. Τούτου δὲ ἀγγεληθέντος (3), εὐχαριστηρίους ᾠδὰς δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ᾄδομεν τῷ Θεῷ· καὶ ἅμα ἡμέρᾳ ἦκεν ἡ τριήρης ἐστεφανωμένη καὶ τὴν πολεμίαν ἀναδησαμένη ναῦν, καὶ ταύτην ὡς ἐφόκιον ἔλκουσα, αὐτοὺς τοὺς πολεμίους ἀγούσα, καὶ τὰ αἰχμάλωτα σώματα. Οὕτω Θεὸς εἶχε τὸ οὗς ἐπικλινὲς αἰεὶ ταῖς ἐκείνου εὐχαῖς· καὶ οἱ πρότερον μὴδὲ τιμήματος ἀνεχόμενοι προέσθαι τοὺς αἰχμαλώτους, αἰχμαλῶτοι ἦγοντο τὸ ἔμπαλιν· οἱ Κρῆτες, ὡς λόγος, πρὸς Κρῆτας κρητίζοντες.

15. Πῶς ἂν κἀκεῖνο παρέλθοιμι τὸ τῆς ἀπελευθέρως κόρης διὰ μόνην ὥραν τοῦ σώματος ὑπὸ τοῦ τότε στρατηγού· τος εἰς δουλείαν ἐλκομένης, καὶ τῷ ἱερῷ προσφυγούσης, καὶ πρὸς ἄμυναν τοῦτον τὸν μέγαν ἐκκαλουμένης; Ὅς ῥύεσθαι συνήθως ἔχων τοὺς ὑπὸ στερεωτέρας ἐλκομένους χειρὸς, τὸ τοῦ πράγματος ἁτοπον ἐλευθέρῳ γλώσση διήλεγχεν· ἡττώμενος δὲ τῆς κόρης ἐκεῖνος, ὡς ἐξ ἀμάρas, δυσῶδες ἀπέβλυσεν ῥῆμα τοῦ στόματος. Ὁ δὲ πρᾶξι φωνῇ· «Εἰ τὸν Θεὸν οὐ δεδίαμεν, εἶπεν, οὐτ' ἀνθρώπους αἰδεσθῆνόςμεθα», (4) καὶ εἰπὼν ἀπηνάλαττετο. Καίως τῷ λόγῳ πληγεῖς, ὥσπερ μᾶστιγι συνείχετο ῥίγεσι καὶ πυρετοῖς ἐξητάζετο· καὶ πέμπων ἠκηβόλει (5) συγγνώμην αἰτῶν καὶ

(1) κατεῖρε (2) ἀκρωτηρίῳ (3) ἀγγέλλοντος (4) οὐκ ἀνθρώπους αἰδεσθῆνόςμεθα; (5) τὸ ἠκηβόλει διωρῶν ἠκηβόλει ἐκ τοῦ ἐκβολῶ = ῥίπτω μακρὰν ἢ μακρόθεν τὰ βέλη, ἐνταῦθα μεταφορικῶς

τὴν ἱκέτιδα (1) τοῦ Θεοῦ ἀφείσθαι ἐνεκελεύετο καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀπανίστασθαι. Ἦς ἀφειμένης καὶ τῆς συγγνώμης ἐφεπομένης, ἐπεκλάτο γὰρ ταῖς ἱκετείαις καὶ περὶ ταύτας ἦν λιπαρὸς ὁ θεὸς ἀνὴρ, παραυτίκα μὲν ὑπελώφα (2) τὸ λάβρον τοῦ πυρετοῦ, αὐτὸς δὲ ῥῆον (3) ἐγεγόνει· καὶ ὅσον οὐπω τῆς ὑγείας (4) τυχῶν, τὸν εὐεργέτην, ὥσπερ ἐξ ἐκείνου τὴν πνοὴν ἔλκων διὰ στόματος ἦγε, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐξεκρέματο πρεσβείας μανθάνων μὴδὲν εἶ μικρὸν ἠγεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων, ἀλλ' εὐλαβεῖσθαι καὶ προσέχειν ἐν ἅπασιν.

16. Καὶ παρθένῳ δέ τινι νόμῳ γάμων ἀνδρὶ συζυγίῃ καθ' ὥραν, μῖσος ἄλεκτον ἐνέπεσε, καὶ πρὸ τῆς ὀμιλίας πρὸς ὀμόζυγον ἐξ ἐνεργείας τοῦ πονηροῦ· τοσοῦτον, ὡς εἴπον τοῦτον (5) κατίδοι, ἢ καὶ μόνον ἐρχεσθαι πύθοιτο, κατὰ γῆς ῥίπτεῖσθαι καὶ σπαίρειν, καὶ τὰ τῶν δαιμονώντων διενεργεῖν (6), κεῖσθαι τε ἄφωνον ἐφ' ὥραις ἱκαναῖς· καὶ ὅτε ἀναφρονήσοι μὴδὲν τῶν γενομένων (7) ἐπαισθάνεσθαι. Ὁ δὲ αὐτῆς πατὴρ συμπαθείᾳ ἦγε (8) τουτονὶ τὸν θαυμάσιον δακρυρροῶν καὶ τίλλων τὸν πῶγωνα, καὶ τὸ πάθος διεκτραγῶδων καὶ πρὸς ἄμυναν ἐκκαλούμενος τοῦ τοσοῦτου δεινοῦ. Ὁ δὲ τὸν ἀνθρώπον ἀπολοφύρομενον ἠλέει μὲν, ἀπεπέμπετο (9) δέ, Θεοῦ μόνου λέγων εἶναι, καὶ τῶν ἐκεῖθεν χάριν εἰληφόντων, τὰ τοιαῦτα ἰᾶσθαι. Ὡς δὲ ἱκετεύων ἐνέκειτο μεταπεψῆμενος ἱερέας, καὶ ἅμα τούτοις εὐχὴν ἐπ' ἐλαίῳ πεποιτικῶς, καὶ τὴν θεῖαν μυσταγωγίαν τετελεκῶς προὔτρεπετο τὴν κόρην ἐκ τούτου ἀλείψασθαι· οὐ γενομένου ἐν ὅλαις ἡμέραις ἐπτά, καὶ τὸ πάθος ἀπεδιεπομπεῖτο καὶ συνδιῆγεν ἐκείνη ἐκτοτε (10) τῷ ἀνδρὶ πρὸς τοῦτον ἡμερον βλέπουσα καὶ φανεῖσα οἰκουρὸς ἀγαθῇ.

17. Πολλὰ τοιαῦτα, μεῖζω, καὶ παρῆκεν ὁ λόγος τῆς συμμετρίας φροντίζων, ἃ μὴδ' ἐκεῖν' διεσπούδαστο, λανθάνειν ἐθέλοντι, καὶ τὸ φιλότιμον ἐκκρουομένῳ καὶ πρὸς μόνην τούτῳ χρωμένῳ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἀγαθόν· ἃ, καὶ

(1) οἰκέτην (2) ὑπελώφα (3) ῥῆον (4) ὑγείας (5) τοῦτο (6) διενεργεῖ (7) μὴδὲ τῶν γενομένων (8) ἐν τῇ θέσει τοῦ ἦγε ἦτο ἡ λέξις· τῇ (9) ἀπέμπετο (10) ἐκ τότε

περιστάντα με καὶ πρὸς ἑαυτὰ ἔλκοντα, παρητησάμην, τῆς τῶν πολλῶν φειδόμενος ἀκοῆς. Καὶ τί θαυμαστὸν ἀνδρὶ τῶν χειρόνων μακρὸν ἀφεστηκότι, καὶ τῶν τοῦ σώματος μικρὸν ποιουμένῳ λόγον, καὶ ἀγνείαν ἐκ παιδὸς ἡσκηκότι, καὶ παρθενίας ἐραστῇ, καὶ ἀληθείας φίλῳ, καὶ σωφροσύνην τιμηκότι, καὶ ἀνδρείως κατὰ παθῶν ἀριστεύσαντι καὶ δικαιοσύνην εἰς ἄκρον ἡγαπηκότι, καὶ φρονήσει τὴν τῆς ψυχῆς καλῶς διαιτησαμένῳ τριμέρειαν, καὶ πᾶσαν ἰδέαν ἀρετῆς μετιόντι, μὴ ⁽¹⁾ τὸν νοῦν ἔχειν ἀφανῆ καὶ ταῖς τούτου ἐνεργείαις, ἀπλαῖς ἐπιβολαῖς, ὥσπερ ἐν ὄψει τῶν μακαρίων ἐκείνων θαυμάτων γενομένῳ θεατῇ, χαρισμάτων καταξιοῦσθαι καὶ τὰ μέλλοντα προορᾶν;

1θ'. Καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ πᾶσαν ὑπεραίρον τραγωδίαν πάθος τῆς Πέλοπος καὶ αὐτὰ δὲ τὰ τοῦ τέλους αὐτῷ δι' αἰνιγμάτων ἐδεδήλωτο ⁽²⁾. Ὅναρ ἐδόκει τὸν παρθένον καὶ φιλούμενον τῷ Χριστῷ μαθητὴν Ἰωάννην ὁρᾶν καὶ διαπυνθάνεσθαι περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ τοῦ Λόγου ⁽³⁾ γεννήσεως· καὶ ὅτι, φησί, «πολλῶν εἰς τοῦτο ἐξηγησαμένων, καὶ μὴ πρὸς τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἐξικνουμένων τῶν σῶν, αὐτὸς ἂν διαλευκάναις ⁽⁴⁾ μᾶλλον ἀπάντων καὶ διασαφῆσαις ⁽⁵⁾, ὡς τῷ ἀκηράτῳ στήθει ἀναπесῶν, κἀκεῖθεν τὴν περὶ τούτου γνῶσιν ἐλκύσας ἀψευδῇ τε καὶ ἀπλανῇ». Τὸν δὲ πρὸς τὸ μὴ λῦσαι τὸ διαπορούμενον ⁽⁶⁾, ἀπορώτερον αὐταῖς λέξεσι φάναι, ὡς ἐπὶ τῷ τέλει Θεοφυλάκτου ὀλεῖται ἡ Πελοπόννησος, καὶ ἅμα τῷ λόγῳ, οἷχεσθαι. Καὶ τότε μὲν ἡμῖν ἠγνοεῖτο ⁽⁷⁾ τὸ ῥηθὲν πρὸς ἕτερον ἀναφέρουσι τοῦνομα ἐκείνῳ δὲ διεξιόντι τὸν ὄνειρον, δάκρυα τῶν ὀμμάτων προϋπιδεν ἀστακτί, τὸν ὄλεθρον τῆς ⁽⁸⁾ τοῦ Πέλοπος ἐγνωκότι, καὶ τὸ πέρας τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, καθ' ὃ ⁽⁹⁾ καὶ τὸ ἀποβιῶναι τὸ ἀπορον λύεσθαι. Τῶν βαρβάρων μετὰ μικρὸν κατασχόντων τὴν νῆσον ἐφ' ὅλοις ἔτεσι τρισί, καὶ τοὺς πλείους διεργασμένων, καὶ πάντα ληΐσασμένων τὰ αὐτῆς καὶ πεδίων ἀποφηνάντων ⁽¹⁰⁾ ἀφανισμοῦ, ὡς μὴδ' ἔτι τῆς παλαιᾶς εὐδαιμο-

(1) Μὴ (2) δεδήλωτο (3) λόγου (4) διαλευκάνει (5) διασαφῆσαι (6) διαπορούμενον (7) ἠγνοεῖτο (8) τὴν (9) καθ' ὃ (10) πεδίων ἀποφανάντων.

νίας ἔχνη ἐκεῖσε ὁρᾶν, ἢ τῆς τῶν τότε ἀνθρώπων εὐταξίας καὶ καταστάσεως.

κ'. Προσεπετείνεται γ' οὖν αὐτῷ τὰ τῶν κόπων, ὥσει καὶ χθὲς τῶν ἀγώνων ἀρξαμένῳ ἀνθρώπῳ, καὶ τῇ συντροφῇ νόσῳ δεδαπανημένῳ καὶ τῷ γῆρα ⁽¹⁾ τρυχομένῳ, καὶ γὰρ ἦν ἐπὶ γεγονῶς ἐβδομήκοντα, καὶ ταῖς ἄλλαις κακοπαθείαις κατεσκληκότη ⁽²⁾ τὸ σῶμα, περὶ ὧν τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν ἐπεκδιηγούμενον ἕκαστα; Ἀλλ' ἦκεν ὁ τῆς ἀναλύσεως προσδοκώμενος καιρὸς· καὶ συνέρρει τὰ πλήθη τῶν πόλεων καὶ κωμῶν αὐτοῦ δὴ παρῆσαν καὶ μοναζόντων ἀγέλαι καὶ τὸ κόσμιον τῶν μοναζουσῶν, καὶ παρθένων αἰδώς, σώζουσα τὸ σεμνὸν ἄχρι καὶ ὄψεως, καὶ γυναῖκες σώφρονες, καὶ νέοι καὶ γέροντες, πάντες καὶ πᾶσαι τῆς ἐκείνου ἡδίστης καὶ ὄψεως καὶ φωνῆς ἐμφορηθισόμενοι καὶ ἀκούσοντες, καὶ τὴν εὐλογίαν ὡς ἀσφάλειαν καὶ φρουρὰν τῆς ζωῆς κομισόμενοι. ⁽³⁾ Ὁ δὲ μέχρι τὰ τῆς φωνῆς διετετράνωτο ⁽⁴⁾, καὶ ὁ λόγος διήρθρωτο νοθεσίαις ὑπεστήριξε ⁽⁵⁾, καὶ τῶν παρόντων καταφρονεῖν ὑπεμίμνησκε, καὶ μόνον ἔχεσθαι τῶν μελλόντων, ὡς μενόντων αἰεὶ. Καὶ τοῦτο ἐφ' ἡμέραις τρισίν· εἶτα διεξήει ⁽⁶⁾ καὶ τοὺς ἐξιτηρίους, ὡς δὲ τὰ τῆς φωνῆς ἐνεκόπτετο, χειρὶ καὶ τύπῳ σταυροῦ κατοχυρῶν πάντα, ἀπιέναι διένευε. Καὶ ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν τῷ Θεῷ ἀναθείς, καὶ μικρὸν καθ' ἑαυτὸν ὑποψιθυρήσας, καὶ τὸν σταυρὸν τῷ προσώπῳ περιγραψάμενος, καὶ ἰλαρὸν ἐπιβλέψας, γεγανωμένῳ καὶ χαίροντι ἔοικως ὥσπερ ὑπομειδιῶν, τὰ ὄμματα μύσας ἀταράχως διαφῆκε τὸ πνεῦμα.

κα'. Καὶ πάλιν ἠθροίετο τὰ πλήθη καὶ συστήματα ἱερά, καὶ χοροὶ μοναστῶν περιστάντες τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σῶμα ὕμνοις ἐγγείρον καὶ ψαλμοῖς· καὶ τὸν ἱεροδόρον ἄραντες σκίμποδα ὑποβασταζόντων ἱερέων διὰ μέσης τῆς πόλεως ὑπὸ λαμπάσιν ἦσαν ⁽⁷⁾ ἄδοντες· καὶ περὶ δεῖλιν ὁψίαν ὑποστρέφοντες τὸ θεῖον τῆς Θεοτόκου κατειλήφεσαν τέμε-

(1) γῆρα (2) κατεσκληκότη (3) κομισόμενοι (4) διετράνωτο, (5) ὑπεστήριξε (6) διεξήει (7) ἦσαν

νος, καὶ τῆς ἱερᾶς τελετῆς καὶ μυσταγωγίας τελουμένης, εἰώθους τοῦτο ἐπὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι γίνεσθαι, ἀθρόον φῶτι τὸ πρόσωπον περιελάμπετο τοῦ θείου ἀνδρός, καὶ λεπτὸς αὐτῷ περιεργεῖτο ἰδῶς, καὶ τὸν χρῶτα εἶχεν ἐρυθραίνόμενον ὥσει ζῶν καὶ ὑπνῶν.

κβ'. Τότε δὴ καὶ Ναύπλιοι τοῖς Ἀργεῖοις διενεχθέντες καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἔλκειν τὸ μακάριον ἐκεῖνο φιλονικούντες λείψανον, καὶ τῇ Ναυπλίᾳ μετακομίζειν, καὶ πρὸς ὅπλα χωρήσαντες, τῇ πολυπληθείᾳ τῶν Ἀργείων καὶ ἄκοντες ἐξέπιπτον τῆς ὁρμῆς, καὶ τοῦ σκοποῦ διημάρτανον. Καὶ κατετίθετο τῇ σορῷ, ἢ τῷ λαιῷ μέρει τοῦ θείου νεῶ κατεσκεύαστο, τὸ πολυπαθὲς ἐκεῖνο καὶ νόσοις ταριχευθὲν, καὶ εἴ τι μικρὸν ἐξ αὐτῆς ἀπροαιρέτως ἢ ὕλην τυχὸν ἐπεσμάσατο, δι' αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἀρετῆς ἰδρώτων καθηράμενον (1). Ὁ καὶ διαδύλους εὐθὺς ἐδείκνυ τὰς ἐνεργείας, μῦρα προχέον ὡς ἐκ πηγῆς, καὶ δαίμονας ἀπελαῖνον, καὶ νόσους παντοίας ἰώμενον, καὶ ὑποφαῖνον τὴν ἐκείθεν ἐκδεξαμένην αἰδιότητα. Ὁ τοίνυν οὕτω καὶ ἐκ τοιούτων γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς, παιδευθεὶς δὲ καὶ βιώσας, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξε καὶ τοῖς πράξει καὶ θεωρίᾳ, καθ' ὅσον οἶόν τε προσφκειωμένοις Θεῷ διαμιλληθεὶς, οὐ καὶ τῶν ἴσων ἀμοιβῶν τεύχεται καὶ μετ' ἐκείνων τετάσσεται; Καὶ τίς ἀντερεῖ; Παραβαλλόμενος γὰρ τῷ δικαίῳ καὶ φιλοξένῳ, τῷ τε θεοσεβεῖ καὶ παντὸς ἀπεχομένῳ κακοῦ, οὐκ ἀποίσεται τὰ δευτερεῖα.

κγ'. Ἀντεξεταζόμενος δὲ τῷ σώφρονι, τῷ τε πρακτικῷ καὶ θεωρητικῷ, πολλῶν δῆπου τῶν πρεσβείων ἀνθέξεται. Οὕτω συνέψεται τῷ προῖκα χρηστῷ καὶ μεγαλοψύχῳ καὶ πρὸς ἔλεον ἐτόιμῳ, καὶ μὴν τῷ πράφῃ καὶ συμπαθεῖ, τῷ ἀνεξικάκῳ καὶ ἀοργήτῳ, καὶ μὴ προχείρῳ πρὸς ἀλόγους θυμοὺς ὑπερβαλεῖται τοὺς πλείονας. Τῷ παιδευτικῷ καὶ διδακτικῷ τοῖς πρώτοις τῶν διδασκάλων συστήσεται ἀγαπητὸν τοῖς ἀληθέσι ποιμέσιν, οἱ συνδιαιτῇσονται τῷ συμποίμῳ οὐκ ἀπολειφθήσεται τῶν κατ' ἐπίγνωσιν τῷ ζήλῳ χρῆσα-

(1) καθηράμενον

μένων κατὰ καιρόν. Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τὰς ἀδίκως ἐκτεινομένας χεῖρας κατὰ τῶν ἀκληρούντων τῷ ξίφει τῆς παρησίας ἐξέτεμε· τῷ δὲ συγκεραννύναι τὸ πρᾶον τῷ στύφοντι, πόσων οὐχ ὑπερέξει; Τῷ δὲ τῶν λόγων εὐφραδεῖ καὶ σαφεῖ ἔστιν ὅτε καὶ διηνησμένων μετὰ μεγέθους, πῶς οὐκ ἐξισωθήσεται, τοῖς, οὓς ἐμιμήσατο; Καὶ οὕτω τοῖς μὲν ἀμιλληθεὶς, τοὺς δὲ μιμησάμενος, τῶν δὲ μὴ ἀπολειφθεὶς, τοὺς δὲ πλείους ὑπερελάσας χρῆναι σκοπεῖν ὅσων ἀξιωθήσεται τῶν ἀναρρήσεων καὶ γερῶν.

κδ'. Ἐγὼ μὲν, ὦ μακάριε, κατὰ δύναμιν ἐξέτισα τὰ τροφεῖα· κατὰ πολὺ μὲν ἥττον τῶν σῶν καλῶν καὶ τοῦ μεγέθους τῆς ὑποθέσεως, οὐκ ἔλαττον τῆς προθέσεως. Σὺ δέ, ἀλλ' ἀνωθεν ἀποπτεύεις ἰλεως, καὶ τὰς καθ' ἡμῶν ἐπεχειρομένας τοῦ πονηροῦ καταιγίδας καὶ ἄγρια κύματα καταπραΰναις ταῖς πρὸς τὸ θεῖον ἐντεύξεσιν. Εἰ γὰρ ἔτι περιὼν καὶ κρυπτόμενος τῷ προκαλύμματι, διαφανεῖς ἐκέκτιστο τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας, καὶ τῷ τοῦ νοῦ διαυγεῖ τὰ ὑπὲρ κατάληπν ἔφαντάζου, τῶν ἐλύτρων περιπραγέντων, καὶ καθαρῶς τῷ καθαρῷ συνῶν καὶ θεώμενος ἀσωμάτως σὺν ἀσωμάτοις ἐκεῖνα, τὰ πολλοῖς ἀθέατα, πολλῶν γε δὴ μᾶλλον ἐπαμυνεῖς (1) τοῖς ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ ἀγκύρα τὰς ἑαυτῶν ἐλπίδας ἐξαπαμένους σοί. Σὺ καὶ βασιλέων ἡμῶν θυμοὺς σφοδρῶς ἐπιπνέοντας κατευνάσας ἐστόρεσας τὸ κύμα τῶν συμφορῶν, καὶ φθόνου περιπαρέντας ὁδοῦσιν ἐξέσπασας, καὶ τῶν κακοῦν ἐβελόντων (2), ἐπέσχες ὁρμὴν ἀκατάσχετον. Ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν μὴ ἐλλίποις τὸ νωθρὸν ἡμῶν διεγείρων, ὡς εἴωθας· εὐμενῇ τε καθιστῶν τοῖς οἰκέταις καὶ φοιτηταῖς, ὃν ἐκ καρδίας ἠγάπησας Κύριον, καὶ ἐχθρῶν ἐπικράτειαν, τῷ ὑπνικῷ τὸ ἀστασίαστον, τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ εἰρηναῖον, καὶ ἀδιάσπαστον τῇ σῇ ποιμνῇ, ποιμένος εὐμοιρεῖν ἀγαθοῦ.

κε'. Καὶ πρὸς τοῦτοις καλῶς καὶ ἀξίως τῶν ὑμετέρων προρρησεων, ποιμαίνειν καὶ διυθύνειν τὸ τοῖς εὐτελέσιν ἡμῶν καταπιστευθὲν, οἷς εὐδόκησε κρίμασι Κύριος, ποιμνιον· καὶ ἀκυμάντως διαπερᾶν τὸ βαθὺ τοῦτο τοῦ βίου

(1) ἐπαμυνεῖς (2) ἐβελόντων

καὶ ἀσέληνον πέλαγος, ὡς ἂν καὶ αὐτοὶ καταντήσαιμεν, εἰς
ὄν καὶ αὐτὸς λιμένα κατήντησας· καὶ σὺν σοὶ χαριστήρια
καὶ σωτήρια θύσωμεν τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι, τῷ μόνῳ Θεῷ· ὃ
πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΥΧΕΛΑΙΟΝ ΚΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΑΥΤΟΥ

περιγραφόμενος ἐν τῇ ἀνωτέρῳ βιογραφίᾳ

Ἐν τῇ τόσον ἀρχαιοτάτῃ ταύτῃ βιογραφίᾳ περιγράφεται
ἐν παραγράφῳ ιζ' (1) σαφέστατα καὶ ἐμφαίνεται ἐναργέ-
στατα καὶ ἡ τέλεισι καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ μυστηρίου τοῦ
Ἀγίου Εὐχελαίου. Μαρτυροῦσι δὲ ταῦτα, ὅτι πρὸ τοῦ συν-
τελεσθῆ τοῦ σχίσμα ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐτέλει
τὸ μυστήριον τοῦτο, ὡς τελεῖ αὐτὸ σήμερον ἡ Ἀνατολικὴ
Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἥτοι
πρὸς ἴασιν ψυχῆς καὶ σώματος, καθάπερ διακελεύονται τὰ
θεόπνευστα ῥήματα τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου (2).

Σημειοῦμεν δ' ἐνταῦθα τοῦτο, ἵνα καὶ διὰ τῆς ἀρχαιοτά-
της ταύτης μαρτυρίας καταδειχθῇ τοῖς Δυτικοῖς, ὅτι ἐκαί-
νοτόμησαν καὶ ἐν τῷ μυστηρίῳ τούτῳ κατὰ παράβασιν τῶν
Γραφικῶν λογίων καὶ τῆς ἀρχαιοτάτης Ἐκκλησιαστικῆς
παραδόσεως. Καὶ βεβαίως καινοτομία εἶνε καὶ διαστροφὴ
τοῦ σκοποῦ τοῦ Ἀγίου Εὐχελαίου ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπὸ
τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος πράττει ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία τε-
λοῦσα τὸ Εὐχέλαιον ἐφάπαξ καὶ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐπιθανα-
τίως πάσχοντος καὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις αὐτοῦ πνοαῖς εὐρι-
σκομένου, παρέχουσα τοῦτο τοῖς ἐκδημοῦσιν ὡς **ἐφόδιον**
ἢ ὁδοιπόριον (Viaticum mortis), καὶ οὐχὶ εἰς ἴασιν ψυχῆς
καὶ σώματος καὶ πολλάκις ἐν πάσῃ τοιαύτῃ ἀνάγκῃ, ὡς
ὀρθότατα πράττει ἡ ἡμετέρα Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκ-
κλησία.

(1) Ἰδὲ σελ. 69 καὶ ἐν σελ. 47—48. (2) Ἰακώβου ε' 14

Ο ΑΓΙΟΣ ΩΣ ΡΗΤΩΡ

ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΥΤΟΥ

Τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Ἀγίου ἀνδρὸς
περὶ τε τὴν θύραθεν καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν
καταδεικνύουσιν οἱ ἄχρι τοῦδε εὐρεθέντες τέσσαρες λόγοι
αὐτοῦ· ἐλπίζεται δὲ ὅτι θὰ εὐρεθῶσι καὶ ἄλλα ἔργα τοῦ
Ἀγίου· καὶ ὑπάρχουσι βεβαίως τοιαῦτα, ἀφ' οὗ ὁ βιογρά-
φος αὐτοῦ μαθητὴς πληροφορεῖ ἡμᾶς λέγων περὶ τοῦ δι-
δασκάλου αὐτοῦ, ὅτι «**Πολλῶν ἐγκύμων ἐγένετο μαθη-
μάτων· καὶ ταύτην ἀπέτεκε τὴν καλὴν ὠδίνα τῶν
λόγων, ὡς καὶ αὐτὰ δηλοῖ τὰ τοῦτου ἐκπονηθέντα
συγγράμματα**» (1), ἅτινα ὡσαύτως θὰ διατρανώσωσι τὸν
πλούτον τῆς σοφίας καὶ γνώσεως αὐτοῦ. Ἐν τούτοις καὶ
ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν λόγων αὐτοῦ καταδείκνυνται
καὶ ἡ ῥητορικὴ δεινότης, καὶ ἡ ἑκτακτος εὐγλωττία αὐ-
τοῦ, ἥτις δικαίως παραβάλλεται πρὸς τὴν γλυκύτητα, ἣν
εἶχον οἱ λόγοι τοῦ Νέστορος, τοῦ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (2) διὰ
τοῦτο ἐπαινουμένου. Τὸ ἑδάφος δὲ ἐπὶ τοῦ ὁποίου διεκρίθη
εἶνε ἄνευ δισταγμοῦ ἡ εὐγλωττία, διότι εἶχε τὴν δύναμιν
νὰ συνδέῃ τὴν καλλονὴν τοῦ τύπου πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ
λόγου· ὀρθότατα δὲ κρίνει ὁ Rickenbach, ὅτι οἱ λόγοι
οὗτοι εἶνε πλούσιοι εἰς καλὰς εἰκόνας, εἰς παραβολὰς ἐν-
τέχνως ἐκλελεγμένας, εἰς ἐκφραστικὰ σχήματα προσδί-
δοντα εἰς τὸν λόγον δύναμιν καὶ λαμπρότητα (3)· προσφύε-
στατα δὲ ὁ Ehrhard λέγει περὶ τοῦ ἡμετέρου Πέτρου τάδε:
«Μολοντί ὁ Πέτρος ἐπανειλημμένως ὁμολογεῖ τὴν ῥητο-
ρικὴν αὐτοῦ ἀνικανότητα, ἐν τοῖς τέσσαρσι λόγοις αὐτοῦ·
ἀποδεικνύεται πλουσίως τεθραμμένος ἐν τῇ Βυζαντινῇ
ῥητορικῇ. Ἐν τῷ εἰς Ἀθανάσιον ἐπιταφίῳ εὕρισκει εὐκαι-
ρίαν νὰ ἀναφέρῃ τὸν Λυκοῦργον, Ὁμηρον, Σόλωνα, Κλει-

(1) Vita S. P. § 5'. (2) Storia e scritti di S. Pietro d'Argo (σελ. 14)
(3) αὐτόθι: σελ. 15

σθένην, Σωκράτην κ. ἄλ., αἱ κλασικαὶ δὲ αὐταὶ ἀναμνήσεις εἶνε τόσον πρόχειροι εἰς αὐτόν, ὅσον καὶ τὸ βιβλικὸν ὄνομα Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Ἰωσήφ, Ἰώβ, Μωϋσῆς, Ἀαρών, Φινεές, Δαυὶδ, Δανιήλ, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς καὶ οἱ Ἀπόστολοι, πρὸς οὓς συγκρίνει τὸν ἐπίσκοπον Μεθώνης. Ὁ λόγος περὶ Φυγῆς, ὃν συνέγραψεν ὅτε ἀπέκρουσε τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κορίνθου δὲν ἐπανευρέθη ἔτι». (1) Περὶ δὲ τῆς λαμπρότητος καὶ τῆς ἐν γένει σπουδαιότητος τῶν λόγων τούτων λαμβάνει τις πλήρη ἰδέαν ὅταν μετ' ἐπιστάσις μελετήσῃ αὐτούς, ὁπότε θέλει συμφωνήσῃ μετὰ τοῦ Cozza—Luzi λέγοντος ὅτι «Δὲν ὀζουσι τοῦ τέλους τοῦ Θ' ἢ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ι' αἰῶνος, ἀλλ' ἄλλων καλλιτέρων ἐποχῶν εὐγλωττίας» (2)

Περὶ τῶν τεσσάρων τούτων λόγων, τῶν τόσων ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας θαυματομένων, ἐροῦμεν ὀλίγα εἰσαγωγικῶς πρὸ ἐκάστου αὐτῶν, ἐκδιδομένων ἐφεξῆς.

Α΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕἰΣ ΤΗΝ ΣΥΛΛΗΨΙΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΗΣ

ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Ὁ λόγος οὗτος προῆλθεν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Μεσσήνῃ τῆς Σικελίας μοναστηρίου τοῦ Ἀγίου Βασιλείου καὶ ἐκ τοῦ μοναδικοῦ κώδικος 42, ὅστις εἶνε βιβλίον πανηγυρικόν, ἥτοι συλλογὴ λόγων πανηγυρικῶν εἰς ἁγίους καὶ ἑορτάς, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν τάξιν τῶν μοναστηρίων ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀναγινωσκομένων. Ἐν τέλει τοῦ βιβλίου τούτου ὁ γραφεὺς αὐτοῦ σημειοῖ τὰ ἑξῆς: «Τὸ πανηγυρικὸν τοῦτο βιβλίον ἐγράφη τῇ χειρὶ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Δανιήλ τοῦ μοναχοῦ καὶ σκευοφύλακος τῆς μεγάλης

(1) Κρουζάχερ ἱστορία τῆς Βυζαντ. Λογοτεχνίας, μετὰφρ. Σωτηριάδου ἐν Βιβλιοθήκῃ Μαρσαλῆ, τόμ. Α' σελ. 333. (2) «Non quidem saeculi IX finem vel X primordia redolent, set potius meliora eloquentiae tempora» (Commentariolum pag. XXXIX)

μάνδρας τοῦ Σωτήρος τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Μεσσήνης τῇ 2 Σεπτεμβρίου, Σαββάτῳ ὥρα 9 ἔτει 6817, Ἰνδικτιῶνος ς'» (1).

Πρῶτος κατέγραψε τὸν λόγον τοῦτον ὁ μοναχὸς Benedictus Monaldini, ὅστις καὶ εἰς τὴν λατινικὴν μετέφρασεν αὐτόν. Τῷ 1747 ὁ Piazza λαβὼν ἀντίγραφον ἐκ τοῦ καταγραφέντος ἐξέδωκεν αὐτὸν ἐν Λατινικῇ μεταφράσει.

Ὁ Carolus Passaglia οὐ μόνον ἐδημοσίευσεν αὐτὸν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ καὶ ἐν Ἱταλικῇ μεταφράσει καὶ μετὰ σχολίων ἐν Ρώμῃ 1854, ἀλλὰ καὶ ἐξέλεξεν αὐτόν ὡς θέμα τοῦ ἐναρκτηρίου αὐτοῦ λόγου ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἀκαδημίᾳ. Καὶ ἐν τῇ Συλλογῇ δ' αὐτοῦ ὁ Antonius Ballerini συμπεριέλαβεν αὐτόν (2) ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν Ἱταλικῇ μεταφράσει. Καὶ ὁ Migne ὡσαύτως ἐξέδωκεν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ καὶ ἐν Λατινικῇ μεταφράσει (3). Ὁ Cozza—Luzi ὡσαύτως ἐξέδωκεν αὐτόν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐν τῷ πρωτοτύπῳ καὶ ἐν Λατινικῇ μεταφράσει (4). Ἐκ τοῦ λόγου δὲ τούτου, ὅτε Cozza—Luzi καὶ ὁ Theodorus Toscani μετέφερον πολλὰ εἰς τὴν ὑμνολογίαν τῶν Δυτικῶν «Περὶ τῆς συλλήψεως τῆς Θεοτόκου», ὡς καὶ ὁ E. Rickenbach ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀγίας Ἀννης ἔργῳ αὐτοῦ. Πρὸ τριῶν δ' ἐτῶν ὁ αὐτὸς λόγος τοῦ Ἀγίου ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς τὸ ἐν Σύρῳ ἐκδιδόμενον περιοδικὸν «Καθολικὴ Ἐπιθεώρησις» (5). Προεισαγωγικῶς δὲ εἰς αὐτόν σημειοῦται ὅτι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς «Ἀμιάντου Συλλήψεως τῆς Θεοτόκου», ἑορτασθείσης ὑπὸ τῶν καθολικῶν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1904, ἐδημοσιεύθη ἐν Ῥώμῃ ἱστορικὸν κειμήλιον ἐκ χειρογράφου τῆς ἐν Πανόρμῳ βιβλιοθήκης τοῦ Πανόρμου καὶ οὗτινος ἀντίτυπον ἀπεστάλη καὶ τῇ διευθύνσει τοῦ εἰρημένου περιοδικοῦ, ἥτις καὶ ἐδημοσίευσεν αὐτὸ προτάξασα καὶ γραμμὰς τινὰς περὶ τῆς ἀξίας τοῦ λό-

(1) Cozza—Luzi commentar. § 29. Rickenbaches storia e scritti di S. Pietro d' Argo (σελ 19) (2) Sulloge monument... Romae 1854 vol I p. 112 (3) Patrolog Graec vol. 104 (4) Novae Patrum bibliothecae vol IX (5) Ἔτος Γ' ἀρ. 56 καὶ 57

γου, καὶ ὀνομάζουσα αὐτὸν ἄξιον λόγου κειμήλιον, θεοσεβέστατον θυμίαμα πρὸς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, βαθυσεβάστων θυμίαμα.

Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ καὶ ἀλλεπαλλήλων ἐκδόσεων τοῦ λόγου τούτου μετὰ μεταφράσεων καὶ σχολίων καὶ τῶν ἄλλων συζητήσεων, αἵτινες γίνονται περὶ αὐτοῦ, καταφαίνεται ὅτι οἱ θεολόγοι τῆς Δύσεως καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπερμαχοῦσι τοῦ νεοτεύκτου δόγματος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας **Περὶ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου**, πολλὴν καταβάλλουσι προσπάθειαν νὰ παραστήσωσιν, ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἐχρησίμευσεν ὡς αἰτία ν' ἀνακηρυχθῇ τὸ δόγμα τοῦτο ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας⁽¹⁾.

Περίεργον ὅμως εἶνε πῶς ὁ λόγος οὗτος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ αὐτοῖς εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον ἀγωνίζονται, ν' ἀποδείξωσιν δηλονότι ὅτι ἡ Θεοτόκος Μαρία συνελήφθη δίχα προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἀφ' οὗ οὐδαμοῦ τοῦ λόγου τούτου τοιοῦτό τι ἀναφέρεται. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι ὁ Ἅγιος Πέτρος ἐξαίρει διὰ τῆς διακρινούσης τοὺς λόγους αὐτοῦ εὐγλωττίας τὴν ἀγιότητα καὶ ἀθωότητα τῆς Ἄννης, ἅμα δὲ καὶ τοῦ Ἰωακείμ, καὶ ἐπικοσμεῖ τὰς ἀρετὰς τοῦ θεολέκτου τούτου ζεύγους διὰ ῥητορικῶν ἐπικοσμήσεων, ἀλλ' αἱ ἐξάρσεις καὶ ἐπικοσμήσεις αὗται οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀναφορὰν πρὸς τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα **«Πάντες γὰρ ἡμᾶρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ»**⁽²⁾.

Ἡ μελέτη τοῦ ἀμέσως κατωτέρω καταχωριζομένου λόγου τούτου πείθει πάντα ὅτι παρενοήθη καὶ παρεξηγήθη τὸ ἀληθές νόημα τοῦ λόγου τούτου ἐν τῷ ὁποίῳ ἡλίου φεινότερον φαίνεται, ὅτι **γεννήτορες**, κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους, τῆς Θεοτόκου Μαρίας ὑπῆρξαν οἱ ἐνάρετοι καὶ ἅγιοι Θεοπάτορες Ἰωακείμ καὶ Ἄννα. Ἀντὶ δὲ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως πρὸς τοὺς ἀποτολμήσαντας νὰ συκοφαντήσωσι τὸν σοφὸν Ἱεράρχην Πέτρον, τὸν Ἅγιον ἡμῶν Πολι-

(1) Richenbach, «Storia e scritti di S. Pietro d' Argo» σελ. 20

(2) Ῥωμ. γ' 23, ε' 10, Ἰωάν. γ. 6. Γαλ. γ' 32, ψαλμ. ν' 7.

οῦχον, ἀρκετὸν εἶνε νὰ παραθέσωμεν τὰ ὀλίγα ἐξ ὧων γράφει ὁ Πρίγκηψ Max, δοῦξ τῆς Σαξωνίας, διδάκτωρ τῆς θεολογίας, τῆς νομικῆς κλπ., καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Freiburg ἐν Ἑλβετίᾳ, τὸ δόγμα Δυτικὸς ἐν τῷ περισπουδάστῳ νέῳ αὐτοῦ ἔργῳ, τῷ καλουμένῳ Vorlesungen über die orientalische Kirchenfrage⁽¹⁾ περὶ τοῦ δόγματος τῆς ἀσπίλου συλλήψεως. «Ζητοῦσι τὸ δόγμα τοῦτο (περὶ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως), νὰ ἐπικυρώσωσι διὰ χωρίων ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς λειτουργίας καὶ τῶν Ἑλλήνων πατέρων. Πρέπει τις ὅμως νὰ ᾔηνε προσεκτικός. Ὅταν τις χωρία, αἵτινα ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ ἔχουσι ὀρθῇ, μεταχειρίζεται ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ δὲν ὑπηρετεῖ βεβαίως τὴν ἀλήθειαν. Εἰς τοὺς ἀρχαίους χριστιανούς, τῆς πρώτης χιλιετηρίδος καὶ ἀκόμη μετὰ ταῦτα τὸ δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως ἦτο ἄγνωστον. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν σύλληψιν τῆς Μαρίας, διότι, κατὰ τὴν παράδοσιν αὐτῆς, ἐγεννήθη κατὰ θαυμάσιον τρόπον ἐκ γονέων στείρων καὶ διότι ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ προανήγγειλλε τὴν γέννησιν αὐτῆς»⁽²⁾.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΕΤΡΟΥ

Ἐπισκόπου Ἀργῶν.⁽³⁾

ΛΟΓΟΣ

Εἰς τὴν σύλληψιν τῆς Ἁγίας Ἄννης, ὅταν συνέλαβε τὴν Ἁγίαν Θεοτόκον⁽⁴⁾

α'. Μεγάλα βλέπων καὶ ξένα μεγίστων προτρέχοντα θαύματα, μεγάλως ἀγαμαὶ τῇ καρδίᾳ γηθόμενος, καὶ τὴν εἰς

(1) σελ. 175 (2) «Ἱερός Σύνδεσμος» περιοδ.φυλ.66.(3) κατωθ., ἀντὶ Ἀργείων (4) Εἰς τὴν ἐν Σύρῳ ἔκδοσιν εὐθὺς μετὰ τοῦτο ἀπαντᾷ ἡ φράσις: εὐλόγησον πᾶτερ, ἥτις συνηθίζεται νὰ λέγεται παρὰ τοῦ ἀναγνώστου ἐπ' Ἐκκλησίας πρὶν ἢ ἀρξῇ τῆς ἀναγνώσεως.

ἡμᾶς τοῦ Δεσπότητος εὐσπλαγχνίαν καὶ ὑπὲρ λόγον προμήθειαν καταπλήττομαι. Σήμερον γὰρ τῆς ἡμετέρας πρὸς Θεὸν καταλλαγῆς τὰ μὲνύματα· σήμερον ἡ ἀπωσθεῖσα φύσις ἡμῶν, τῆς ἀνακλήσεως τὰ προοίμια κατοπτεύουσα, γένηθε· σήμερον οἱ προπάτορες τῆς εἰς γῆν ἀναστροφῆς τὴν ἀπόφασιν ὅσον οὐπὼ λύεσθαι μέλλουσιν ἐνωτιζόμενοι χαίρουσιν. Ἄρτι τὸ εὐωδέστατον ῥόδον ἐν ἀκάρπῳ φυτευόμενον ἀρούρα, πάσῃ τῇ ὑψηλῇ μέλλον εὐωδιάζειν, καὶ τῆς παραβάσεως ἐλαύνειν τὸ δυσῶδες εὐαγγελιζόμενοι, γήθονται. Νῦν τὸ καθαρώτατον ἀνάκτορον τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ θεμελιούμενον πᾶσα ἡ κτίσις ὁρῶσα σκιρτᾷ, χαριστήρια καὶ χεῖρας κροτεῖ καὶ τῷ πάντων αἰτίῳ τῶν ἀγαθῶν εὐχαριστοῦσα γεραίρει Θεῶ. Νῦν ὁ θεὸς παράδεισος ἐν ἀνίκῳ νηδύϊ φυτεύεται τοὺς ἐκ τοῦ πρώτου ἐξορισθέντας ἡμᾶς καὶ θανάτῳ ⁽¹⁾ κατακριθέντας, πρὸς ζωὴν διὰ τοῦ ἐξ αὐτοῦ βλαστήσειν μέλλοντος ἐπανάξων ζωηφόρου φυτοῦ. Νῦν τοῦ πνευματικοῦ ἔαρος τὰ ἄνθη μυρίζουσιν καὶ τὴν αὐτοῦ προαγγέλλουσιν εἴσοδον. Νάρδος, κρόκος καὶ κρίνα κυπρίζουσιν καὶ τὴν ἡδίστην ὄψιν προδεικνύντα, τοὺς ἐν τῇ κατηφείᾳ τῆς ἁμαρτίας ἡμᾶς κατατέρπουσιν. Προέκυψε μετὰ τῆς νυκτὸς τῆς ἁμαρτίας ὁ κατηφείας πλήρης χειμὼν καὶ ἤγγικεν μετὰ τῆς ἡμέρας τῆς εὐσεβείας τὸ χαριέστατον ἔαρ, καὶ τὴν ἀλέαν τοῦ θεοῦ συνεπαγόμενον Πνεύματος.

β'. Ἀγαλλιασώμεθα τοίνυν καὶ ψαλμοῖς ⁽²⁾ ἀλαλάζωμεν ἅπαντες ὁρῶντες τὴν τῆς ἡμετέρας εὐγένειαν ⁽³⁾ φύσεως ἀρχομένην ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Ἄννης φυτεύεσθαι. Κροτήσωμεν χεῖρας καὶ πνευματικούς χοροὺς συστησώμεθα, τῆς αἰτίας ἡμῖν εὐφροσύνης ἀπάσης καὶ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου προξένου γεννησομένης ἐορτάζοντες σύλληψιν. Ἄσωμεν συμφώνως τῷ Θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν, ὡς τὴν τῆς ἡμετέρας πρόξενον ἐλευθερίας τῶν καταδουλωθέντων τῇ ἁμαρτίᾳ Παρθένον διὰ τῆς Ἄννης καὶ τοῦ Ἰωακείμ πλουτοῦντες πανάμωμον δέσποιναν. Εἰπώμεν καὶ ἡμεῖς ὡς ἐν ἐκπλήξει

(1) θανάτου (2) ψαλμικῶς (3) εὐγένειαν

μετὰ τοῦ θεοῦ Δαβίδ. «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας». Τίς γὰρ αὐτοῦ τὰς δυναστείας λαλῆσαι δυνήσεται; Ποίας δὲ καὶ καρδίας πλάτος τῶν ἀνεξιχνιάστων αὐτοῦ κριμάτων ἀναμετρήσαι τὴν ἄβυσσον; Οἱ προσκεκρουκότες, τῆς καταδίκης ἀπολνόμεθα· οἱ τῷ ἀρχεκάκῳ δαίμονι πεισθέντες διὰ τοῦ ὀφews συμβουλεύοντι, παρὰ τοῦ πλάσαντος ἡμᾶς δεσπότητος καὶ παρακρουσθέντες προσλαμβάνόμεθα· οἱ ἐκοντὶ τοῦ ἡμετέρου τραχήλου τὸν αὐτοῦ ζυγὸν ἀπορρίψαντες καὶ τῷ δυσμενεῖ προσχωρήσαντες, πρὸς τὸν χρηστὸν ἐκείνον πάλιν διὰ σπλάγχχνα ἐλέους ὑποβαλλόμεθα· οἱ τὰ δύσοιστα τῶν ἁμαρτῶν φορτία ἑαυτοὺς ἐπιφορτίσαντες, πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν προσκεκλήμεθα. Τούτων ἀπάντων ἀρχὴ καὶ αἰτία ἡ παροῦσα καθέστηκεν ἐορτὴ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων καθάπερ τις ἡλίου ἐωσφόρος προανατέλλουσα, καὶ δι' ἑαυτῆς ἀπάσας μὲνύουσα.

γ'. Ἰωακείμ γάρ τις τῶν ἐξόχων καὶ μέγα ⁽¹⁾ παρ' ἐβραίοις ἔχων τὸ ὄνομα, ἐκ δαυϊτικοῦ φύλου κατάγων τὸ γένος, τὴν τῆς θείας χάριτος ἐπώνυμον Ἄνναν, τῆς αὐτῆς συγγενείας οὔσαν ἐκτέησατο σύνοικον· οὐ γὰρ ἐξῆν ⁽²⁾ κατ' ἐκείνους ⁽³⁾ ἐξ ἄλλης φύλης τὰς συζυγίας ἀρμόζεσθαι καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν ὁμοτίμως καὶ ὁμοψύχως ἀμφοτέροι ἐξασκήσαντες, οὐχ ἥττον ἄτερος ⁽⁴⁾ θάτερον, πάντας τοὺς κατ' ἐκείνου καιροῦ ἐν ταύτῃ ὁπόσον οὐκ ἦν εἰπεῖν ῥαδίως ὑπερηκόντισαν. Καὶ τούτου σαφὴς τὰ μετὰ τὸν τόκον ἀπόδειξις. Μόνοι γὰρ τῶν ἄλλων ἀπάντων τοιούτῳ μυστηρίῳ διακοινῆσαι κατηξιώθησαν, ὡς Θεοῦ μητρὸς χρηματίσαι γεννήτορες, καὶ τούτου πρόγονοι τῆς κάτω γεννήσεως. Ἀλλὰ γε καίπερ τοιοῦτοι πρότερον ὄντες, ἄπαιδες κατεγήρων ⁽⁵⁾ τὸν βίον, καὶ τὴν ἐκ τούτου λύπην συναύξουσιν παρ' ὅλον ἐκέκτηντο ⁽⁶⁾, ὡς τῶν παρ' αὐτοῖς ἐπληγυμένων ἐκ Θεοῦ ἀγαθῶν ὑπάρχοντος τὸ κεφάλαιον ἐν τούτῳ ἐφυστερίζοντες.

(1) μέγαν (2) ἐξῆς (3) παρ' ἐκείνους ἐκδ. Σύρ. (4) θάτερο; (5) ἐν ἐκδ. Σύρου κατῆγον (6) εἰσέκτηντο

δ'. Ἐπεὶ δὲ τῆς παρ' ἐκείνοις φθασάσης μεγάλης ἡμέρας ταύτην δὲ οἶμαι (1) τὴν σκηνοπηγίαν εἶναι, κατὰ τὸν Γορπιαῖον τελουμένην, ἡγουν (2) Σεπτέμβριον. Ἐδει δὲ πάντας ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν κατὰ τὸν νόμον ἐν Ἱεροσολύμοις ἀθροίζεσθαι τρις τοῦ ἔτους τοῦτο προστάττοντα ἐν ταύτῃ τε, καὶ τῇ τέσσαρες καὶ δεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνός, καὶ τῇ πεντηκοστῇ, καὶ διὰ τοῦτο καλουμένας μεγάλας πάντες (3) κατὰ τὸ ἐνὸν (4) εἰς τὸν θεῖον καὶ περιώνυμον ἐκείνον νεὼν προσερχόμενοι, δῶρά τε προσέφερον τῷ Θεῷ. «Οὐ γὰρ ὀφθήσῃ κενὸς ἐναντίον μου», παρ' ἐκείνου τούτοις ἐνομοθετεῖτο, ἀπάγων αὐτοὺς τὸ μὴ τι (5) σέβας, ἢ ἄλλω τι προσφέρειν τῶν οὐκ ὄντων Θεῷ, καὶ μόνῳ προσοικειοῖ ἑαυτῷ· οὐ γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐν χρεΐα Θεός, ὁ ἐκ μὴ ὄντων τὰ πάντα παραγαγών, ἀλλ' ἡμῶν ὡς πάσης ἀγαθότητος ὑπάρχων πηγὴ, τὴν σωτηρίαν ζητεῖ. Πάντων τοίνυν, ὡς ἔφην, κατὰ φυλὰς προσφερόντων τὰ δῶρα Θεῷ, παρῆν καὶ τὸ θεῖον ζευγος, Ἰωακείμ, φημί, καὶ Ἄννα, τῆς νομικῆς λατρείας τὸ στήριγμα, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς φιλοσοφίας τὸ καύχημα, τὸ τῆς Ἰούδα (6) φυλῆς εὐγενέστατον γνῶρισμα, καὶ τοῦ πάντων δεσπότου Χριστοῦ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως περιφανέστατον, ὡς ἀρχὴ καὶ αἴτιον (7) σεμνολόγημα, τὸ τοῦ Δαυὶδ ἱερώτατον ἐγκαλλώπισμα καὶ τῆς ἀπάντων ἡμῶν σωτηρίας ἀστειότατον γνῶρισμα. Καὶ παρῆν οὐκ αἶρον κατὰ τοὺς ἄλλους τὸν τένοντα, καὶ μάλιστα τὸν Ῥουβὶμ, οὐκ ἀνασπῶν τὰς ὀφρὺς, καὶ τῶν ἄλλων κατεπαιρόμενον καὶ τὰ τούτων δῶρα παραμετροῦν· ἀλλ' ἡρέμα καὶ ἡσυχῇ, καὶ πρὸ τῶν αἰσθητῶν καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην τῷ ταύτῃ μὴ ἐξουθενοῦντι προσάγοντες.

ε'. Ἀλλ' ἀναιδῶς κατὰ πρόσωπον ὁ Ῥουβὶμ ἀπαντᾷ, καὶ τούτους ὡς ἄπαιδας κατονειδίζειν καταθρασύνεται καὶ τὰ τούτων δῶρα (8) ὡς παρ' ἀξίαν ἐκκρούεται προσφερόμενα.

(1) οἶμοι (2) ἐκδ. Σύρου ἦτοι (3) Πάντες (4) ἐνὸν (5) τίς (6) Ἰούδας (7) ἔτι (8) Ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Cozza—Luzi ἠλείπεται τὰ «καὶ τούτους ὡς ἄπαιδας κατονειδίζειν καταθρασύνεται καὶ τὰ τούτων δῶρα» παρελήφθησαν δὲ ἐκ τῆς ἐν Σύρῳ ἐκδόσεως.

Τί ταῦτα πράττεις Ῥουβὶμ; (1) Τί τοὺς ἀναιτίους, ὁ πολλῶν αἴτιος ἀπνηχεστάτων θρασέως γράφειν αἰτίας κατατολμᾷς; Τίς ὑπὲρ ὧν οὐ πέφυνκε πράττειν εὐθύνεται; Τίς Θεοῦ προστάττοντος ἀντιστῆναι δεδύνηται, καὶ πρὸς κέντρα λακτίζειν καταθρασύνεται; Ποῦ Θεὸν ἄπαιδας ἡκουσας ἀποστρέφεισθαι; Οὐ τὸν Ἀδελ τὰ δῶρα προσφέροντα προσεδέξατο ἄπαιδα; Οὐ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὴν Σάρραν νυλόγησεν ἄπαιδας; Οὐ τὴν Ἄνναν τῆς Φαινάννης ἀντίθετον προσεσυχόμενῃν, ὕστερον ὑπήκουσε τυγχάνουσαν ἄπαιδα; Τὸν δὲ μέγαν Ἠλίαν καὶ τὸν Ἐλισσαῖον πότε τεκνογονήσαντας προσεσυχόμενους ὑπήκουσε, καὶ τὰς παρ' αὐτῶν προσαγομένας θυσίας ἀπείροις ἐδόξασε θαύμασιν; Ἡ οὐδὲ Ζαχαρίαν ὁμολογήσεις ἀποδεκτέον εἶναι προσφέροντα, καὶ διὰ τοῦτο ἀρχιερέα γενόμενον, καὶ τὰ τῶν ἄλλων δῶρα δεχόμενον, καὶ τῷ δεσπότῃ προσάγοντα; Ἀλλῶς δὲ ἱερέως ἀντικρὺς τὰ τοιαῦτα κρίνειν, οὐχὶ σοῦ τοῦ τὴν πατρώαν εὐνὴν ὑβρίσαντος; Δεὺ τούτο τὸ γέρας δέδωκε Μωσῆς, οὐχὶ σοί, μᾶλλον δέ, δι' ἐκείνου, Θεός.

ς'. Πῶς οὐ φρίττεις τοῦ ἱερατικοῦ καὶ βασιλικοῦ γένους κατεξανίστασθαι; Μὴ γὰρ εὐλογῶν ἡμᾶς ὁ πατριάρχης, ἢ προλέγων τὰ μέλλοντα ἡμῖν ἀπαντήσεσθαι, (2) σὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αἰνέσειν προήγγειλε καὶ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ἠττήσιν προανεφώνησεν; Ἰούδα τοῦτο τὸ γέρας ἀπένειμε, σοῦ δὲ καὶ τὴν πρᾶξιν πικρῶς ἐστηλίτευσεν, καὶ ἥττονα τῶν ἄλλων φυλῶν ἀπέφηνεν ἔσεσθαι ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ τὸ ἀποκεκρυμμένον ἐπ' ἐσχάτων (3) τῶν ἡμερῶν ἐκλάμπειν προεῖπε μυστήριον, τὴν τῶν ἐθνῶν προσδοκίαν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις ἡμῖν, ὁ μέγας τῆς δικαιοσύνης ἐπιφανήσεται ἥλιος, εἰρηκῶς. «Οὐκ ἐκλείψει ἀρχων ἐξ Ἰούδα, οὐδὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ, ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν». Προλέγει καὶ τούτου τὸ πάθος, τὸ πᾶσιν ἀπάθειαν

(1) Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, ὁ ἀπιστῶν τῷ Μεσσίᾳ παρίσταται ποιῶν ἐνστάσεις ὡς κατὰ τῶν Θεοπατέρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ῥουβὶμ, ὃν ὁ Ἰακώβ προεφήτευσεν «σκληρὸν» ἐν τῇ Γενέσει (2) ἀπαντήσεσθε (3) ἐπ' ἐσχάτου

πρυτανεύσαν καὶ τὸν ἀθανασίας πρόξενον θάνατον κατα-
λῦσαν. «Ἀναπεσὼν, φησὶν, ὡς λέων ἐκοιμήθη, τίς ἐγερεῖ
αὐτόν; Καὶ πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵ-
ματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ». Εἶτα τὸ τῆς ἀνα-
στάσεως χαριέστατον: «Χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ
οἴνου, καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ μᾶλλον ἢ γάλα». Καὶ
πάλιν, τὸ τοῦ κηρύγματος ἐναργέστατον. Δεσμεῦον πρὸς
ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, τῷ τῶν ἀποστόλων κηρύγματι
τὰ ἔθνη παρασκευάζων ἀκολουθεῖν, καὶ τῇ ἔλικι τῆς ἄμ-
πέλου τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Οὐ γάρ τοι μόνοις τοῖς ἔθνεσιν,
ἀλλὰ καὶ Ἰουδαίοις οἱ θεῖοι μυσταγωγοὶ καὶ τούτοις γε
πρώτοις τὸ σωτήριον διεπόρθμευσαν κήρυγμα.

ζ'. Τί οὖν ἡ θεοχαρίτος (1) καὶ ἁγία ἐκείνη дуας, Ἄννα φημι
καὶ Ἰωακείμ, ἀντιτιθέασι (2) ταῖς ἀγερωχαῖς τοῦ ἀδικοῦντος
τὰς ἰδίας εὐλόγους αἰτίας, καὶ συνιστάναι ἑαυτοὺς κρεῖτ-
τον ἐκείνου σπουδάζουσι, πολλὰ τὰ εἰς τοῦτο συντείνοντα
ἔχοντες εὐλόγα; Μηδαμῶς. Ἀλλὰ δριμεύαις μὲν καὶ πικρο-
τάταις τὴν καρδίαν ὀδύναις κατατιτρώσκονται, οὐ τοσούτον
διὰ τὸν ἔλεγχον, ὅσον διὰ τὸ ἀπρόσδεκτα μεῖναι τὰ δῶρα,
καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀποσώβησιν. Ἦνυχῃ
δὲ ὅμως καὶ πραέως στένοντες καὶ δακρύνοντες ὑποστρέ-
φουσιν οἴκαδε. Ἦδη γὰρ αὐτοῖς τὸ τοῦ κατὰ σάρκα ἀπο-
γόνου Χριστοῦ κατνύγαζε θέλημα. «Ὅς λοιδορούμενος
οὐκ ἀντελοιδόρει πάσχων οὐκ ἠπεῖλει» οὐ καὶ διὰ Ἡσαίου
βοῶντος πρότερον ἤκουον. «Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ
ἐπὶ τὸν πρῶτον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λό-
γους».

η'. Ἐπειδὴ ὑπέστρεψαν, ὅλους πρὸς Θεὸν ἑαυτοὺς ἐπι-
στρέφουσιν καὶ πάντα λιπόντες, ἔν τούτῳ καὶ μόνον αἰ-
τούσι, παῖδα ἑαυτοῖς χαρίσασθαι, ὑπομιμνήσκοντες αὐτόν,
ὅσα παραδόξως πεποίηκεν ἐξ ἀρχῆς, ὅσους (3) τὴν στείρω-
σιν λύσας, παίδων πατέρας ὀφθῆναι πεποίηκεν, ὅσους
ἀπογνωσθέντας διὰ τὸ εἰς ἔσχατον γῆρας ἐλθλακέναι, παρ'
ἐλπίδας τεκνογονίας παρέσχετο ὅπως ἐξ ὀδυνηρᾶς τινος

(1) Ἡ ἐν Σύμφων. ἔχει θεοχαρίτωτος (2) ἀντιθέσσι (3) ὅσοις

καὶ κατηφοῦς διαθέσεως πρὸς εὐφροσύνης μετήγαγε βίον
καὶ θυμηδίας ἀνάπλεων.

θ'. Οὕτω νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τῷ τῆς δεήσεως τῶν δικαίων
Θεῷ εἰσακούοντι ἀδιαλείπτως μετὰ νηστειῶν καὶ πάσης
εὐποιίας ταῖς ἀνενδότοις σχολάζουσι προσευχαῖς καὶ προ-
στιθέασιν (1), ὡς εἰ τοῦ αἰτουμένου τύχοιεν, προσάξειν δῶ-
ρον τῷ δεδωκότι Θεῷ. Εἰσήκουσεν ὁ θέλημα τῶν φοβου-
μένων αὐτὸν ποιῶν, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούων
Θεός, ὁ τοῖς ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐγγίζων
καὶ δὴ οὐχ ἀπλῶς γονεῖς ἀλλὰ πάντων ὑπερέχοντας δεί-
κνυσιν. Ὅσῳ γὰρ τῶν ἄλλων παίδων ἢ τούτων ἀσυγκρίτως
ὑπερανέστηκε, τοσούτῳ τῶν γεννητόρων ἀπάντων οὗτοι
γνωρίζονται προύχοντες. Ἐπεὶ γὰρ ἐδεήθημεν Θεοῦ σαρ-
κομένου, διὰ τὴν ἁμαρτίαν θανάτῳ κατακριθέντες καὶ τῇ
φθορᾷ, ἔδει δὲ τὴν τὸ τοιοῦτο μεγαλεῖον διακονήσουσαν,
κρεῖττονα πάντων ἀνθρώπων ὑπάρχειν εἰς καθαρότητα, ὡς
γεννησομένην (ὡ τοῦ θαύματος) μντέρα Θεοῦ, ἔδει (2) πάντως
καὶ τοῖς ταύτης γεννήτορας Θεοτόκου, ὡς τῶν ἄλλων εἶναι
κρεῖττόνας, Θεοῦ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχνησομένου προπάτορας.
Οὐ γὰρ ἄλλου ἐξῆν ἢ ταύτης εἶναι πατέρα, οὐδὲ ταύτην
ἄλλων θυγατέρα ἢ ἐκείνων ὀνομασθῆναι.

ι'. Διὰ τοῦτο χαρᾶς τὰ σύμπαντα γέγηθε σήμερον, καὶ
ἡ φύσις ἡμῶν χαριστηρίους προσφέρει φωνὰς τῷ Θεῷ. Εὐ-
χαριστῶ σοι, δέσποτα, λέγουσα, ὅτι με στεῖραν οὔσαν καὶ
ἄγονον πρὸς τεκνογονίαν διήγειρας· ὅτι μου τὰς τῆς κατα-
κρίσεως ἀκάνθας καθαίρειν ἀπήρξω, καὶ πρὸς φυτουργίαν
διὰ τῆς θείας Ἄννης καὶ τοῦ Ἰωακείμ καθωμάλυσας. Εὐχα-
ριστῶ σοι τῷ παιδεύσαντι καὶ πάλιν παραλαμβάνομένῳ
σήμερον. Τί ἀνταποδώσω σοι, τῷ ἐν λύπαις με τίκτειν διὰ
τὴν παράβασιν κατακρίναντι, καὶ πάλιν με διὰ τοκετοῦ χα-
ρᾶς εὐαγγελιζομένῳ μηνύματα; Νῦν ἐξ ἐμοῦ ῥόδον προ-
φανὲν ἢ Μαριάμ, ἐν νηδύϊ τῆς Ἄννης τὴν ἐκ φθορᾶς μου
δυσωδίαν ἐκ μέσου ποιεῖ, καὶ τὴν ἑαυτῆς εὐωδίαν διδοῦσα
θείας ἀγαλλιάσεως μεταδίδωσι. Διὰ γυναικὸς μέχρι τοῦ

(1) προστίθησι (2). Ἐδεῖ

νῦν ἀθλία ἐγώ· διὰ γυναικὸς ἄρτι μακαρία γεγέννημαι. Ὅρῳ γὰρ τὰ διὰ τῶν σῶν περὶ σοῦ προφητῶν προλελεγμένα τελεῖσθαι ἀρχόμενα καὶ τὸ τέλος τούτων ὅσον οὐπω κατιδεῖν ἀπεκδέχομαι.

ια'. Νῦν ἡ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν παρθένος ἔξουσά σε τὸν Ἐμμανουὴλ καὶ τέξουσα τῆς σῆς ⁽¹⁾ στείρας νηδυΐ φυτεύεται, καὶ ἡ κούφη νεφέλη συνίσταται, καὶ ἡ ῥάβδος ῥιζοῦται, ἐφ' ἣ στηριχθήσομαι. Νῦν ἡ κατὰ ἀνατολὰς, κατὰ τὸν Ἰεζεκιήλ, βλέπουσα πύλην, καὶ σοὶ μόνῳ τηρουμένη πρὸς εἰσόδον, κατασκευάζεται. Ἄρτι τὸ κατὰ τὸν Δαυιδ ὄρος αὐξάνεται, ἐξ οὗ σύ, ὁ ἀλάξεντος λίθος τηθηὶς πάσας τὰς ἀντιπάλους σοὶ βασιλείας ἐκ μέσου ποιήσας τὴν σὴν αἰῶνιον δόξαν ἀπεργάσεις ἅπασιν. Σήμερον τὸ ὄρος, ὃ εὐδοκήσεις κατὰ τὸν Δαυὶδ κατοικεῖν, ἐν γαστρὶ τῆς Ἀννης ἐπαίρεται, καὶ τὴν Δαυιδικὴν φυλὴν αὐξανομένην προδείκνυσιν ἅπασιν. Σήμερον κατὰ τὸν μέγαν πατριάρχην πρὸς οὐρανὸν ἀπὸ γῆς ἡ κλῆμας στηρίζεται, δι' ἧς ἐνωθήσῃ μοι καταβάς, καὶ πρὸς τὸν πατρικόν με θρόνον ἀναβιδάσεις τὴν ἑκπτώτον.

ιβ'. Χαίρετε μετ' ἐμοῦ σήμερον καὶ τῆς Ἀννης τῆς στείρας καὶ τοῦ μεγάλου Ἰωακείμ οἱ προπάτορες· ἡ ὑμῶν ἀνάκλησις ἤδη ἤγγικεν· ἡ ὑμῶν λύτρωσιςπραγματεύεται ἡ ὑμῶν διὰ τοῦ ἑαυτῆς τοκετοῦ τῆς μακρᾶς καταδίκης ἐξάξουσα κτίζεται. Χαίρετε ἅπαντες δίκαιοι· χαίρετε πατριάρχαι καὶ προφῆται ἅπαντες· τὸ τοῦ γένους ἄνθος ἀνέτειλεν· τῶν ἡμετέρων προρρήσεων ἡ ἑκβασὶς ἤγγικεν· αἱ τῶν ἐπαγγελιῶν προθεσμίαι πεπλήρωνται· αἱ πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ὑμῖν ἐκ Θεοῦ λαληθεῖσαι ὑποσχέσεις πρὸς τὸ πέρας κατήντησαν. Οὐκ ἔτι ἐν ἐλπίσι τὰ προσδοκώμενα, αὐταῖς ταῖς ὁψεσιν ὡς ὀρώμενα. Νῦν χαίρει καὶ ἡ οὐράνιος τῶν ἁγίων ἀγγέλων πληθὺς, εἰσὶ γὰρ λίαν φιλόανθρωποι τὸν ἴδιον δεσπότην μιμούμενοι. Εἰ γὰρ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι χαίρουσι, πῶς τῆς πάντων ἡμῶν ἀνακλήσεως οὐ χαίρήσουσι τὰ προοίμια βλέποντες; Πῶς τὸ

(1) ἡ

καθαρώτατον τοῦ δεσπότη καὶ παμβασιλέως Χριστοῦ βλέποντες ἀνάκτορον, οὐκ ἀγαλλιάσονται κατασκευαζόμενον; Πῶς τὸν φραγμὸν ὀρώντες λυόμενον, καὶ εἰς ἐν τὰ διεστώτα συνερχόμενα, καὶ μίαν ποίμνην ἅπαντας γιγνομένους Χριστοῦ, οὐκ εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς ὑπὲρ λόγον καὶ νοῦν πληρωθήσονται;

ιγ'. Χαίρετε καὶ αὐτὴ ἡ συζυγία ἡ πανθαύματος, ἡ πᾶσι σήμερον τὴν χαρὰν προξενήσασα ⁽¹⁾. Χαίροις ἡ Ἄννα, χάρις ἡ ἔνθεος· χαίροις ἡ στείρα ἡ πάντως τὸ γένος τῇ εὐπαιδία νικήσασα· χαίροις ἡ ἀνικμος γῆ, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ παράδεισον καταρδεύσασα· χαίροις ἡ ἅπαις διὰ τὴν στείρωσιν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ μντέρα βλαστήσασα· χαίροις ἡ συλλαβοῦσα ἐν γαστρὶ τὴν συλλήψεσθαι μέλλουσαν τὸν κατέχοντα τὸ πᾶν τῇ δρακί· χαῖρε τὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς πλατυτέραν ἐν γαστρὶ σου χωρήσασα· χαῖρε πασῶν ὑπερανεικκυῖα μντέρων, ἄτερ τῆς σῆς θυγατρός. Παρὰ ταύτης γὰρ μόνης τὰ πρῶτα παρὰ πᾶσι φέρειν κεκάλυσαι. χαῖρε τὴν ὄντως χαρὰν τῷ ἡμετέρῳ γένει γεννήσασα· χαίροις ἡ ἐν νόμῳ καλῶς τῷ Θεῷ λειτουργήσασα, καὶ τὴν χάριν ὡς χάρις ἀντιπαρεισάξουσα. Χαίροις ⁽²⁾ μήτηρ τῆς τοῦ δεσπότη μντρός, καὶ προμήτωρ Χριστοῦ, καὶ μντέρων ἀπασῶν ⁽³⁾ τὸ σεμνολόγημα· χαίροις ἡ τὸ γῆρας καὶ τῆς στείρωσεως ἄχθος ἀποθεμένη τῷ τόκῳ σου, καὶ νέαν ἐνδυσάμενη διὰ τοῦ τόκου σου στολὴν θεοῦφαντον.

ιδ'. Χαίροις καὶ αὐτὸς Ἰωακείμ, ἀπάντων δικαίων ἐγκαλλώπισμα, καὶ πατέρων ἐξαίρετον σεμνολόγημα. Χαίροις ὁ πατὴρ τῆς μντρός τοῦ Θεοῦ, καὶ προπάτωρ τούτου σεβασμιώτατε. Χαίροις ὁ καταξιωθεὶς κρατῆσαι χειρὶ τὴν κρατήσασαν τὸν ὡς Θεὸν μνδαμοῦ χωρητόν. Χαίροις ὁ πρὸς τὴν τῶν ἀγγέλων ὁμοτιμίαν ἀναβιδασθεὶς διὰ τῆς σῆς θυγατρός. Χαίροις ὁ πάντας ὑπερακοντίσας πατέρας τοὺς ἐπὶ γῆς. Χαίροις ὁ διὰ τῆς ἐμμόνου προσευχῆς πρὸς Θεὸν θυγατέρα πασῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ υἱῶν ⁽⁴⁾ ὑπεραίρουσαν κληρωσάμενος πλὴν καὶ μόνου τοῦ ταύτης υἱοῦ καὶ Θεοῦ.

(1) προξενίσασα (2) Χαῖρε (3) ἀπάντων (4) ἡ ἐν Σόφω ἐκδ. ἔχει υἱῶ

Χαίροις ὁ ἐν νόμῳ δικαιοτάτος καὶ ἐν τῇ χάριτι, ὡς καὶ τὰς ταύτης ἀρχὰς διὰ τῆς σῆς θυγατρὸς παρασχόμενος, ἀγιώτατος. Ὑμεῖς τοῦ μεγάλου Ἀβραὰμ καὶ Σάρρας κατὰ τὴν γέννησιν κρείττονες, ὅσον τὸ ἡμέτερον γέννημα τοῦ Ἰσαὰκ τιμιώτερον. Ὑμεῖς Ῥεβέκκας καὶ τοῦ (1) ταύτης συνεύνου κατὰ τὴν γέννησιν, καὶ τὰλλα (2) ἀσυγκρίτως ὑπερκεείμενοι· ὅτι μὴδὲ μήτηρ Θεοῦ πρὸς τὸν ἐκείνου παῖδα συγκρίνεσθαι πέφυκεν· οὐ γὰρ ἐν τούτῳ τὸν ἐπὶ κακίᾳ κατατάξαιμι περιβόητον. Ὑμεῖς Ἰακώβ τὸν πολυπαῖδα μετὰ Λίας καὶ Ῥαχήλ, ὅσον οὐδ' εἰπεῖν ἐστίν, ὑπερηλάσατε· ὑπέρτεροι κατέστητε σφόδρα Φαίνας καὶ Ἐλκανᾶ, αὐτῶν τῶν ὑμῶν συγγενῶν Ζαχαρίου καὶ Ἐλισάβετ, ὡς τὴν τῶν ἀπάντων δεσπότην τετοκυῖαν γεννήσαντες.

ιε'. Ἀλλ' ὦ πατέρες τῆς Θεοτόκου καὶ Θεοῦ προπάτορες ἀγιώτατοι, ὦ τῆς ἡμετέρας φύσεως τὸ γλυκύτατον παρηγόρημα, ὦ νόμου καὶ χάριτος ἱερώτατα καὶ σεβάσματα ἀκροθίνια, νέμοιτε πᾶσιν ἡμῖν εἰρηναίαν κατάστασιν. Παύσατε τὸ φρύαγμα τῶν ἐθνῶν, καὶ τὸν εἰς ὕψος τούτων αἰρόμενον καταβάλετε τένοντα, καὶ τὴν ἐπλημένην αὐτῶν ὄφρ' ὦν κατασπάσατε· τὴν αὐτῶν καθ' ἡμῶν τεθνηγμένην μάχαιραν ἀμβλύνετε. Ἐπαῖραι Χριστὸν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὰς ὑπερηφανείας αὐτῶν ἱκετεύσατε, καὶ μὴ ἐπὶ πλεῖον ἐάσετε ἡμᾶς ληΐζεσθαι, καθάπερ τινὰ χόρτον ὑπὸ τῆς ἀνοσίῃ καὶ μαιφόνου αὐτῶν χειρὸς. Μὴ λυσσῶν βάρβαρος ἐπέλθοι καθ' ἡμῶν ἐπανατείνων ἀσπίδας καὶ μάχαιραν καὶ τόξα καὶ δόρατα· καὶ μὴ ἐπὶ πλεῖον ἡμῖν ἐπιχαρεῖνσαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. Ὁρᾶτε ὅσους καὶ οἷους ἐλεεινῶς κατηκόντισαν· ὁρᾶτε ὡς ἀριθμοῦ κρειττόνων ἐκχέαντες αἷματα τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ θοίνην ἀτάφους κατέλιπον (3) καὶ ἡλίῳ καὶ ἀστροῖς, καὶ χειμῶνι καὶ θέρει καὶ τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἀνθρώποις ἐλεεινὸν καὶ πολλῶν δακρύων ἄξιον προσέθηκαν θέαμα.

ις'. Ἀλλὰ διεγέρθητε, σπεύσατε, κινήσατε πρὸς τὴν πρεσβείαν τὴν ὑμῶν θυγατέρα καὶ μητέρα Θεοῦ· οὐ γὰρ πα-

(1) τὸ τοῦ ἑλλείπον, εὐρηται ἐν τῇ ἐν Σόρῳ ἐκδ. (2) τ' ἄλλα (3) κατέλειπον

ρόψεται γονέας καθικεύοντας. Ὁμοῦ δὲ πρὸς τὸν ταύτης υἱὸν καὶ Θεὸν καὶ ὑμέτερον, τὸ κατὰ σάρκα ἀπόγονον. Ἴσμεν γὰρ ὡς οὐδαμῶς Μητρὸς καὶ Προπατόρων ἐκκρούσεται δέησιν· ἀλλ' εἰσακούσεται, καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐπεμβαίνόντων ἡμῖν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων πικρῶν δυσμενῶν· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμετέρας ζωῆς εὐσταθὲς καὶ εἰρηνικὸν καὶ ἀτάραχον διατηρήσει λείψανον ὅτι Θεὸς αὐτὸς ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας ἐστί. Καὶ αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Β'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

εἰς τὸν μακάριον Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον Μεθώνης.

Ὁ λόγος οὗτος φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Πέτρου ἐλαχίστου ἐπισκόπου Ἀργείων ἐπιτάφιος εἰς τὸν μακάριον Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Μεθώνης». Ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ λέξις ἐλαχίστου, ἥτις εἶνε ἐκφρασις ταπεινοφροσύνης τοῦ Ἀγίου ἡμῶν Πέτρου· τὴν λέξιν ταύτην μετεχειρίζοντο τὸ πάλαι πλεῖστοι ἐπίσκοποι, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ὑπὸ τὰ πρακτικὰ τῶν διαφόρων Συνόδων ὑπογραφῶν αὐτῶν. Ἐνταῦθα εἶνε βεβαίως τεθειμένη ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀγίου, ἣν διετήρησε καὶ ὁ ἀντιγραφεὺς· ἀποδεικνύει δ' ἅμα καὶ τὴν γνησίαν καταγωγὴν ἀπὸ ὑποδείγματος τοῦ συγγραφέως. Εἰς τοὺς ἄλλους λόγους τοῦ Ἀγίου τὴν λέξιν ταύτην δὲν ἀπαντῶμεν, διότι οἱ ἀντιγραφεῖς ἐθεώρησαν καλὸν νὰ παραλείψωσιν αὐτὴν μὴ θέλοντες ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς νὰ ὑπάρχῃ τόσον ταπεινωτικὴ προσωνυμία διὰ τὸν μέγαν τοῦτον τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον.

Ἐν τῇ Λατινικῇ μεταφράσει, ἣν πρῶτος ἐδημοσίευσεν ὁ Blandizi καὶ πρὸ τῆς ὁποίας ὁ λόγος οὗτος ἦτο ἄγνωστος, ἡ ἐπιγραφὴ αὐτοῦ ἦτο ἐλαττωματικὴ, διότι μετὰ τὴν

λέξιν Πέτρου είχε προστεθῇ ἡ λέξις **Siculi**=Σικελιώ-
του, ἐξ ἧς ἐνομιζέτο παρὰ πολλῶν μέχρι τῆς ἀνευρεύσεως
τοῦ πρωτοτύπου Ἑλληνικοῦ κειμένου, ὅτι ὁ συγγραφεὺς
τοῦ λόγου τούτου ἦτο Πέτρος ὁ Σικελιώτης, ἢ ὑπετίθετο
ὅτι δύο ὁμώνυμοι Πέτροι ἐχρημάτισαν διαδοχικῶς ἐπί-
σκοποι Ἀργείων καὶ συγγραφεῖς. Ὅτε ὅμως τῷ 1878 ὁ
Langia, παρουσίασεν Ἑλληνιστὶ τὸν λόγον τοῦτον κατε-
δείχθη ὅτι ἡ λέξις **Siculi** ἔλειπεν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, διότι
ἔλειπεν καὶ ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου (1).

Διεσώθη δὲ ὁ λόγος οὗτος ἐν κώδικι τῆς ἐν Μεσσήνῃ
βιβλιοθήκης τῶν μοναχῶν τοῦ Ἀγίου Βασιλείου, ἐν τῷ
ἀρχιμανδριτικῷ ἀσκητηρίῳ τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἐδημοσιεύθη
Λατινιστὶ τὸ πρῶτον. Ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἀνωτέρω μο-
ναστηρίου Ἀλέξανδρος d' Amico ἀπέστειλε πιστότατον
ἀντίγραφον τοῦ λόγου, πρὸς τὸν Cozza — Luzi, ὁ ὁποῖος
τὸ Ἑλληνικὸν τοῦτο κείμενον, ἀνέκδοτον μέχρι τοῦδε,
μετὰ πιστῆς μεταφράσεως εἰς τὴν Λατινικὴν, ἐξέδωκεν ἐν
τῷ IX τόμῳ τῆς εἰρημένης νέας πατρολογίας.

Ὁ Μεθώνης Ἀθανάσιος, ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ὁποίου ἐξε-
φώνησε τὸν λόγον τοῦτον ὁ ἡμέτερος Πέτρος, ἐγεννήθη ἐν
Κατάνῃ τῆς Σικελίας, νεανίας ἐφυγεν ἐκ τῆς Σικελίας μετὰ
τῶν γονέων αὐτοῦ ἕνεκα τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σαρακηνῶν
καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Πάτρας τῆς Πελοποννήσου· κατετάχθη
μετὰ ταῦτα εἰς μοναστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγείνει καὶ ἡγού-
μενος, ὁπόθεν ἄκων προεχειρίσθη ἐπίσκοπος τῆς εὐκλεοῦς
τότε πόλεως Μεθώνης. Ὁ Πέτρος ἐπαινεῖ τὴν παιδείαν,
τὰς ἀρετάς, τὴν μοναστικὴν ζωὴν, τὴν προστασίαν τῶν μο-
ναχῶν, τὸ λαμπρὸν ἐπισκοπικὸν ἔργον, τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελε-
σθέντα θαύματα καὶ τὸν θάνατον ἐν βαθεῖ γήρατι. Γνωστὸν
δὲ εἶνε προσέτι, ὅτι παρεκάθησεν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει τῷ 879 γενομένην σύνοδον, ἐν ᾗ ὑπογράφεται ἐλ-
ληνιστὶ οὕτω «Ἀθανασίου Μεθώνης» καὶ «Ἀθανάσιος Με-
θώνης» (2).

(1) Ἰδὲ ἀνωτέρω καὶ σελ. 35 σημ. 1. (2) Le Quien Oriens Chistianus vol
II p. 231. Ἰδὲ καὶ ἀνωτέρω σελ. 8—9 σημ. 1.

ΠΕΤΡΟΥ

ΕΛΛΑΧΙΣΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΡΓΕΙΩΝ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

εἰς τὸν μακάριον Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Μεθώνης.

α'. Τοὺς ταῖς ὑψηλαῖς ἀρεταῖς (1) τὸν ἑαυτῶν βίον λαμπρύ-
ναντας, καὶ πάσης ἑαυτοὺς ὑλώδους καὶ χαμερποῦς κακίας
χωρίσαντας, καὶ πρὸς τὸ θεῖον καὶ οὐράνιον ἐκεῖ ὕψος ἀπά-
ραντας, ἄξιον μακαρίζειν καὶ ἐπαινεῖν. Εἴπερ ἄλλο τι τῶν
κακῶν νομιζομένων καλῶν, ἄπερ τὴν πρὸς τὰ θάτερα
ράστην ἔχει μετὰκλησιν τῇ τῶν χρωμένων ῥοπῇ συμμε-
ταβαλλόμενα, κάκείνους ταῦτα μεταφέροντα πρόσληψιν.
Οὕτω γὰρ ἂν ἐπίδοσιν λάβοι ἡ ἀρετὴ τῶν ταύτην μετιόν-
των θαυματούμενων, καὶ τῶν λαμπηδόνων τοῦ ταύτης φωτός
ταῖς τῶν συνειλεγμένων (2) ἀκοαῖς, κατασπειρομένων διὰ
τῆς εὐφημίας. Καὶ πρὸς τὴν ταύτης ἐγχείρησιν νηφούσῃ
καὶ ἐγρηγορυῖα διεγειρομένων ψυχῇ· κακία δὲ οἰχίσεται
καὶ τέλεον μισθθήσεται, τῇ ἐκείνης ἀντιπαραθέσει κατα-
φρονουμένη, καὶ σκότος (3), ὥσπερ τῷ τῆς ἡμέρας ὑποχω-
ρήσει φωτί. Τούτου γὰρ ἕνεκα καὶ ὁ Χριστὸς αὐτὸς ὁ τῆς
ἡμετέρας φύσεως, ὡς ταύτης δημιουργὸς καὶ διορθωτὴς
ἀκριβέστατος, μακαρίζει αὐτούς, καθὼς ὑψηγείται τὸ Εὐαγ-
γέλιον. Διὸ καὶ τοῖς μιμῆσθαι τοῦτον ἐθέλουσι κατὰ δύνα-
μιν γεραίρειν, ὡς τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα δοξάσαντα μέλη (4)
καὶ προσφέρειν ὥσπερ τι δῶρον, κἂν ἐκ πενιχρᾶς διανοίας
τὸν ἑπαινον, ἐποφείλεται.

β'. Ἀλλὰ γε τούτοις ἑμαυτὸν παρενείρων δέδοικα, μὴ
θράσους ὑπόισω γραφὴν τὸν τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμον
εὐφημεῖν Ἀθανάσιον. Ὅμως τοιούτῳ γε ὄντι, σιγᾶν οὐκ

(1) τὸ ἀρεταῖς ἐλλείπει, παρελήφθη δὲ ἐκ τῆς Λατινικῆς μεταφράσεως virtuti-
bus (2) συνηλεγμένων (3) σκότους (4) ὡς τοῖς ἑαυτοῦ εἰκόνας δοξάσαντας μέλεσι,

ἔξεστι τὰ καλά, καὶ μεμυκότες στόματι τὴν ἐκ τούτων κρύπτειν ὠφέλειαν· ὥς μὴ τῷ τὸ ἔν εἰληφότῳ φανήσονται τάλαντον ὁμοίως εἰς γῆν τὸ πιστευθὲν διὰ τῆς παραλόγου δειλίας κατακρυψάμενος. Ἄλλος μὲν γάρ τις τῶν ἐν κομψίᾳ ῥητόρων, ὃς τοὺς τῶν ἐγκωμίων μὴ φυλάττειν ὅρους βουλόμενος, ὥς ἐκ τοιούτων ἐπαίνων τὸν εὐφημούμενον δόξειεν ἂν ἐγκωμιάζειν λαμπρότητα τε βίου καὶ περιφάνειαν λέγων, καὶ συνθήκην εὐρυθυμον, καὶ λέξιν ἐξηνησιμένην καὶ καθοράν· καὶ ἐπὶ πᾶσιν μετὰ τοῦ σοφοῦ τὸ σύντομον ἐπιτετηδευκώς, ὅγκον ἀξιωμαίων, καὶ τὰ τούτοις ἐφάμιλλα διηγήσεται· ἴν' ἐκ τούτων πρὸς τὴν τῶν λεγομένων, τοὺς ἀκροωμένους ἐπισπάσῃται εὐνοίαν, ὥσπερ τι ταῦτα προβαλλόμενος δέλεαρ. Ἡμῖν δ' οἷς ὥσπερ τᾶλλα τοῦ βίου λαμπρὰ καὶ ταῦτα ἐπιλείπεται καὶ διέπνυσται, μόνη δὲ ἡ ἀλήθεια καὶ τὰ τοὺς λόγους ἐμπεδοῦντα ἔργα στέργεται καὶ σπουδάζεται. Πῶς, εὐαπολόγητος ἡ τοιαύτη φανήσεται (1) πρόφασις· καίπερ εἰδόσι σαφῶς, ὥς οὐδ' αὐτοῖς ἐκείνοις, οἷς ἅπας ὁ βίος περὶ τοῦ λέγειν τι καὶ ἀκούειν κατετρίβη, κενώτερον τῆς ἀξίας τοῦ εὐφημουμένου ἐφικέσθαι δυνατόν. Ἐμοὶ δὲ καὶ ἄλλως εἴη συγγνώμη, τῷ ὑπὲρ δύναμιν ἐπιβάλλοντι, τὴν ἐξ ἀνηκούας ὀρθοδοῦντι κατάκρισιν· καὶ τὸ τῆς ὑπεροψίας ταπεινόν, ἢ ὄν, ἢ νομιζόμενον, φεύγοντι· διδόναι γὰρ τοῖς αἰτοῦσιν οὐ πλούσιοι μόνον, ἀλλὰ καὶ πένντες προσταττόμεθα, εἴπερ (2) οὐκ ἀξιωμαίων καὶ δώρων μισθοί, ἀλλὰ τῶν προθέσεων ἐκ Θεοῦ ἀποδίδονται. Διὰ τι τοῦτο θαρρήσας τῷ λόγον ἐν ἀνοίξει διδόντι τοῦ στόματος, πρὸς τὴν τοῦ παρορμῶντος ἀξίωσιν ἤξαμεν περιβλέπτου καὶ θείου ἀνδρός.

γ'. Πατὴρ τοίνυν τοῦ νῦν εὐφημουμένου Πατρός, πρώτη μὲν καὶ ἀληθὴς ἡ οὐράνιος, εἰς ἣν μετὰ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων, ἐξ ἀπαλῶν τῶν ὀνύχων ἀπογραφάμενος, τῆς προθέσεως οὐ διήμαρτε. Δευτέρα δὲ κάκεινης τοσοῦτον ἀποδέουσα, ὅσον, ἀληθείας σκιά καὶ ἰνδάγματα, Κατάνη μὲν προσεχής, Σικελία πόρρω περίπυστος. Ὡς εἰ βουλή-

(1) πενήσεται (2) ἥπερ

θεῖν νῦν ἐπαινεῖν τὰ ἐξαίρετα, θέσιν, καὶ κάλλος, καὶ μέγεθος, ἀέρων εὐκрасίαν, καὶ ὑδάτων τὸ ποτιμώτατον, δένδρων εὐκάρπων τε καὶ ἀκάρπων πληθός, ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ θρηνησίᾳ καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνῃ λαμπάντων πληθύν, ὥς καὶ τὴν ἐξάκουστον Ἀγάθην, τὴν Μάρτυρα, ἐν ταύτῃ καὶ γεννηθεῖσιν καὶ τραφεῖσιν καὶ μαρτυρήσασιν διὰ Χριστόν, καὶ τὸ ἅγιον αὐτῆς κατακεῖσθαι λείψανον εὐδοκήσασαν, ὃ (1) καὶ ῥύακες πυρός τῆς ὑπερκειμένης Αἰτνης ἠδέσθησαν κατερχόμενοι, τὸ παραδοξότατον, ὥς πάλοι φόρτον εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον, πατέρας γέροντας ἐπ' ὤμων φερομένους εὐγνωμόνων υἱῶν καὶ πρὸς τοῦπίσω χωρεῖν ἐπετάχθησαν· αὐτὴν τε τὴν ἐρευγομένην Αἴτην, τὸ πῦρ καὶ καλὸν παχὺν ἐκπνέουσιν ὑπερθεῖν, καὶ φρικτὸν ὑψηλοῦσαν, καὶ λίαν ἐξαίσιον, καίπερ (2) οὐκ ἀθάναστον ἐχόντων τὴν ἐρευναν, ἔξω τῆς ὥρας καὶ τῆς προθέσεως δόξομεν φέρεσθαι.

δ'. Εἰ γὰρ ὁ εὐφημούμενος ἐτέρας πατρίδος ἀπλῆτως ἔρων, ταύτης ὥς ὑπερορίας κατεφρόνησε καὶ διὰ τοῦτο τοῦ μακαρίου τέλους, ἐνθα ἡμῶν ἡ πρώτη ἐστία καὶ πάντων εὐφραϊνομένων ἡ κατοικία τετύχηκε, πῶς ἦν ὑπεριδεῖν (3) τῶν πρώτων εἶναι καλῶν ἐδοκίμασε γεραιόμενος ἐκ ταύτης ἡσθήσεται (4). Τοίνυν ὥσπερ τις ἐωσφόρος ἐκ δυσμῶν ταύτης ἀνίσχων τοὺς φύσαντας εὐσεβεῖς καὶ φιλοθεοὺς ἐκήρυσσεν, ἐκ βρέφους καὶ αὐτὸν παρὰ τῶν φύσάντων ἀνατιθέντων Χριστῷ καὶ πρώτον ἔργον ποιουμένων, εὐαρέστως αὐτῷ παρὰ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἀνατρέφεσθαι. Καὶ τί δὴ τὰ τούτων καθ' ἑν ἀριθμεῖν προτερήματα; ἔδειξαν γὰρ αὐτῶν τὸ τῆς ψυχῆς ἀταπείνωτον καὶ γενναῖον οἱ σφοδρῶς προσήξαντες (5) αὐτοῖς, ὥς καταιγίδες καὶ χάλασαι, καὶ μηδόλως παρασαλεύσαντες πειρασμοί. Ὡς γὰρ χωνεῖα μὲν δοκιμάζει χρυσόν, ἀνεμοὶ δὲ καὶ βροχαὶ καὶ χάλασαι καὶ χεῖμαρροι θέμεθλα, οὕτως οἱ ἀπροσδόκητοι πειρασμοὶ στερερὰν καὶ καρτερικωτάτην, ἢ σεσαθρωμένην ἀπελέγχουσι ψυχὴν. Τὸ γὰρ Ἰσραηλιτικὸν ἔθνος,

(1) Ὁ (2) Καίπερ (3) ἣν ὑπερῆγεν (4) ἡσθήσεται (5) προσήξαντες

καὶ τῆς Ἀγαρ ἀπόγονον, ἐξ οὗ διὰ τὰς ἡμετέρας ἀμαρτίας προορηθεῖται νήσῳ προσεφθόρει (1) ποινάς, ὥσπερ τις ἡμῖν τῶν παραβάσεων εἰσπραζομένων δῆμιος. Ἐπεὶ μὴδὲ πατρικῶς ἤξαμεν, καὶ εὐήνιον ἐκλίναμεν αὐχένα καλοῦντι Θεῷ, πολλὰς μὲν πόλεις πορθῆσαν ἐδίωξε καὶ τοὺς τούτων μετὰ τῶν περιχώρων οἰκήτορας· τοὺς μὲν πικροτάτῳ θανάτῳ διὰ ξίφους καὶ λιμοῦ καὶ θαλάσσης παρέπεμψε, τοὺς δὲ δουλείᾳ χαλεπωτάτῃ καὶ δεσμοῖς κατεδίκασεν· ἄλλους τῆς θρεψαμένης ἐλεεινῶς ἐκφεύγειν, καὶ διὰ τῆς ξένης ἀλεύειν ἠνάγκασε. Τότε δὴ καὶ οὗτοι, μετὰ τοῦ σφετέρου παιδὸς τὰ οἶκοι χαίρειν ἠρώσαντες· οὐ γὰρ ἔφερον ὄραν γελοιαζόμενον τὸ τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, τὸ ἅγιον ἔθνος, τὸ βασιλεῖον ἱεράτευμα, καταφρουατομένους δὲ τούτους καὶ κατεντρυφῶντας τῆς αὐτοῦ συμφορᾶς· καὶ κατὰ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ διατιθεμένους διαθήκην ὡς ἐξολοθρεύσουσι τέλειον λαὸν τὸν Χριστῶνυμον· καὶ οὐ μὴ τούτου ἔτι μνησθήσεται, εἰς τὰς ἐν Πελοποννήσῳ παλαιὰς Πάτρας κατήραν· ἐν αἷς καὶ ὁ πρῶτος ἐν Ἀποστόλοις κληθεὶς Ἀνδρέας καὶ Πέτρον τὸν ἀδελφὸν καὶ τῆς μακαρίας ἐκείνης ἄρξαντα φάλαγγος καλέσας πρὸς τὸν καλέσαντα, μετὰ πολλὴν τοῦ εὐαγγελίου δρόμον, τὸ διὰ σταυροῦ μακαριώτατον τέλος ἐδέξατο, τὸν ἴδιον δεσπότην κἀν τούτῳ μιμησάμενος, ὡς ἐν ἅπασιν. Ἦκουσαν γὰρ καὶ αὐτοὶ τῆς θείας τοῦ Πατριάρχου ὁμῆς, πατρῶαν γῆν καὶ ἐστίαν καταλιπόντες καὶ συγγένειαν ἐνταῦθα ἐλθεῖν. Τί οὖν ἐν τούτοις δισταγμῷ τινι ἢ ἀχαριστίᾳ περιεπάρησαν, ἢ τῶν θείων κατεγόγγυσαν κριμάτων, ὡς παρ' ἀξίαν, ὃν περ περὶ ὅλον τὸν βίον εἰργάσαντο, πάσχουσιν; Οὐδαμῶς πάντα δὲ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐκείνῳ παραχωρήσαντες, ὃ ἂν αὐτῷ ἀρεστὸν ἐστὶν εἶποντο (2). Ὁ δὲ τούτων τῆς ἀθανασίας φερώνυμος παῖς θεῷ ζήλῳ τὴν καρδίαν ἀναφλεγόμενος πρὸς τοὺς γενικοὺς ἀγῶνας, ὥσπερ τῶν ἐν χερσὶν ἐπιλαθόμενος θλίψεων ἀπεδύσατο.

ε'. Τοιούτως γὰρ ψυχὴ στερεὰ καὶ ἰλύος κεκαθαυμένη

(1) προσεφθόρη (2) εἶποντο

τῆς ἐκ παθῶν, οὐ πρὸς τὸν συνειλεγμένον (1), ἀλλὰ τὸν ἐτι λειπόμενον πλοῦτον ὀρώσα, κάκεινον ἐφ' ἑαυτὴν πονήσασθαι σπεύδουσα, τῶν μὲν ὀπισθεν κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον ἐπιλανθάνεται, τοῖς ἐμπροσθεν δὲ δεῖ ἐπεκτείνεσθαι καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ὀσημέραι (2) τὸν χοῦν ἐτι περιειμένῃ, καὶ τὴν γῆν περιπολοῦσα ἀναπτῆναι φιλονικεῖ. Τῷ μοναχικῷ τοίνυν ἑαυτὸν ὑποβάλλει ζυγῷ, οἷα δὴ τῆς τῶν κοσμικῶν συγχύσεως ἀπαλλάττοντι καὶ τῆς ἀκαίρου περιδινήσεως, καὶ πρὸς τὸν ἥσυχον βίον καὶ ἀπράγμονα τοὺς μετιόντας ὡς ἐν ἀκλύστῳ λιμένι προσάγοντι πάντα χαίρειν ἐάσας (3) καὶ αὐτοὺς τοὺς γονεῖς, ὅπως ἀμέσως προσομιλοῖν Θεῷ. Καὶ οὕτω διπνεκῶς ἐνούμενος, τῷ θεῷ ἔρωτι κάτοχος γένοιτο, σχολάσας καὶ γνοὺς ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ Θεός. Οὐδὲ πρότερον τῶν χρονισάντων (4) ἐν τοῖς τοιοῦτοις φέρειν τὰ δεύτερα, καίπερ κομιδῇ νέος ὑπάρχων τὸ σῶμα· ἔξω γὰρ τῶν ἀσκητικῶν θορύβων καὶ τῆς κοσμικῆς τύρβης ἀποτρέχων, ἐν ἐρημίαις, καὶ σὺν τοῖς σχολῇν ἐξ ἐκείνων ἐμάκρυνεν ἄγουσιν. Τὴν γὰρ ἐπίπονον πολιτείαν οἶδν τινα ζυγόν, ἐκ νεότητος αἶρειν ἐφίετο καὶ κατὰ μόνας καθέζεσθαι. Ἐπὶ πολὺ τοίνυν αὐτὸν ἐν τῷ τοιοῦτῳ βίῳ κοινωσάμενον, καὶ τὴν πάλιν, οὐ πρὸς τὸ αἷμα καὶ σάρκα, βλέπων ἀράμενον ὁ τῶν ἐκείσε πρόεδρος, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς ποιηρίας, γενναίως γὰρ κατὰ τοὺς νόμους τῆς μοναχικῆς ἐπαπιδύσατο καταστάσεως, καὶ πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἁνῶ κλήσεως ἐνδίκως διὰ τοῦ ὀξυτάτου δρόμου καταλαμβάνειν ἐπείγετο· συστήματος μοναχῶν, καίπερ ἀπαναινόμενον, μήπως ἢ περὶ τούτων φροντὶς τὸν αὐτοῦ λογισμὸν ἐκ τῆς ὑψηλῆς καταπέμψῃ θεωρίας, τὴν προστασίαν ἐνεχέισεν. Οὐ γὰρ δίκαιον ἦν τὸ τῷ χρόνῳ βεβαιωθὲν καλὸν καὶ παγιωθὲν ἐν αὐτῷ, ἀργὸν μένειν καὶ ἀμετάδοτον, μὴ δὲ κατασπειρόμενον ἐν τοῖς χρήζουσιν ὡς γὰρ ὁ τὸν αἰσθητὸν πλοῦτον παρακατέχων εἰς ἑαυτόν, καὶ μὴ τοῖς ἐνδεέσι τοῦτον ἐκχέων, ψεκτός, καὶ πηγὴ τοῖς διψῶσιν ἀντλεῖν εἰργο-

(1) συνλεγμένον (2) ὀσημέραν (3) φθίσας (4) χρονισάντων

μένν τὰ νάματα, καὶ γῆ θησαυρὸν ἐν κόλποις κρύπτουσα, οὕτως καὶ ὁ συσχὼν εἰς ἑαυτὸν πλοῦτον πνευματικὸν καὶ μὴ τοῖς ἄλλοις προθεῖς. Εἵπερ οὐ τοσοῦτον δι' ἑαυτόν, ὅσον διὰ τοὺς ἄλλους ἕκαστος, ἐκ Θεοῦ εἰληφε χάρισμα. Καὶ διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Χριστός· «Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως εἰδῶσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

ς'. Ἐπεὶ δὲ πλεον τὸν ἐν αὐτῷ πλοῦτον αὐξανόμενον, καὶ πολλοὺς πλουτίζειν ἱκανώτατον, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ φωτισμὸν μεταδιδόναι τοῖς προσπελάζουσιν εἶδε⁽¹⁾, μετὰ τὸ πάντας αὐτὸν ἀμέμπτως τοὺς τῆς Ἐκκλησίας βαθμοὺς διελθεῖν, πρὸς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης μέγιστον ἀγαγεῖν ἀξίωμα διασκέπτεται· ἵν' ὥσπερ ἐξ ὑψηλοτάτης περιωπῆς⁽²⁾ πλείστους αὐγάζων τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν δεικνύσειε, καὶ προστάτην ἀπροσκόπτως βαδίζειν ὡς ἐν ἡμέρᾳ παρασκευάσειεν. Οὐ γὰρ θέμις ἐν γωνίᾳ μικρᾷ μέγα φῶς κατακρύπτεσθαι, οὐδὲ ποταμὸν ἀένναα ῥέοντα μικρὸν κατάρδειν παράδεισον. Διὰ τοῦτο τὴν τῆς Μεθώνης προεδρείαν λαχὼν, περιφανὴς δὲ αὕτη πόλις τῆς κατὰ Πελοπόννησον, οἷά τις ἐμμελὲς γεωργός, τοῖς τῆς εὐσεβείας φητρίς κατάκοσμον ἀπετέλεσεν, καὶ καρπὸν ὥραϊον καὶ εὖοσμον⁽³⁾ φέρειν, ταῖς τῆς διδασκαλίας ἀενάοις ἀρδείαις, τῷ πάντων Δεσπότη καὶ ἐρασιμώτατον παρεσκεύασεν. Οὐ γὰρ ὡς μισθωτὸς θρασιῶν καὶ νωχελείᾳ τὸ πιστευθὲν ἔργον ἐξήνυεν· ὡς ποιμὴν δὲ καλὸς τὰ τοῦ Δεσπότη γινώσκων ὡς ἴδια πρόβατα, τὴν ψυχὴν οὐ παρητεῖτο τιθέναι καλοῦντος καιροῦ, ἐν περιστάσεσι προῖστάμενος, ἐν ἀνάγκαις ὑπερμαχῶν, ἀσθενοῦσιν ἰατρὸς εὕρισκόμενος ἐμπειρότατος, γυμνιτεύουσι σκεπαστής⁽⁴⁾, πεινῶσι τροφή, θλιβομένοις παραψυχή, ἀθυμοῦσι θυμῷ, καὶ μόνον ὀρώμενος πατὴρ ὀρφανοῖς, χηρῶν⁽⁵⁾ ὑπερασπιστής, καὶ ἀπλῶς τοῖς πᾶσι πάντα γινόμενος, ἵνα κερδάνῃ τοὺς πλείους. Καὶ τίς τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγρυπνίας διηγῆσεται, τὰς συνεχεῖς φροντίδας, τοὺς κόπους, μήπως ἔν ἐξ αὐτῶν γέννηται θηριόλω-

(1) ἑλλείπει τὸ εἶδε (2) περιωπῆς (3) εὖοσμον (4) σκεπαστής (5) χήραις

τον, ἢ τῇ νοτιῇ, μὴ σαλπίσαντος, ῥομφαίᾳ ἀποσφαγῇ⁽¹⁾, καὶ αὐτὸς παρ' αὐτοῦ πιστεύσαντος, τὸ αἷμα τοῦ σφαγέντος ἀπαιτηθήσεται. Οὐδέ τις ἦν ἐκείνων τῶν κατασφαττόντων τὰ πύονα, καὶ ἀπεμπολούντων τὰ ἰσχυρά, καὶ περιβαλλομένων τὰ ἔρια ὡς ὁ προφήτης φησί· καὶ λεγόντων· Εὐλογητὸς Κύριος, πεπλουτήκαμεν, ἀλλὰ τῶν ἐνισχυόντων τὸ ταπεινόν, τῶν ἀνορθούντων τὸ καταπίπτον⁽²⁾, τῶν καταδεσμούντων τὸ χῶλόν καὶ τρέχειν παρασκευαζόντων καὶ ἄλλεσθαι. Ἦγεῖτο γὰρ οὐκ ἀνέσεως τὸ ἀξίωμα· ἀγῶνος δὲ μᾶλλον καὶ κόπου πλείονος, τῆς προτέρας ζωῆς· ὅσῳ καὶ πλείονων ἐπιστάσιαν ἐπεπίστευτο. Καὶ διὰ τοῦτο οὐ λόγῳ μόνον ὑπετίθει τὰ δέοντα· ἔργῳ δὲ μᾶλλον εἴλκε πρὸς τὰ ἐκ λόγων ὑποτιθέμενα· τὰς μὲν οὖν γενικὰς οὕτω κατῴρθωσεν ἀρετάς.

ζ. Καὶ σὺν αὐταῖς τὰς ἐπομένας αὐταῖς, ὡς μηδέποτε ταῖς μαχομέναις αὐταῖς ὑπερβολαῖς καὶ ἐλλείψεσι τῆς βασιλικῆς ἐκκλίνων ὁδοῦ, ἢ τῶν ἐσκεμμένων ἔξω βαίνειν ὁρᾶσθαι πόρρωθεν· φρονήσει μὲν τὸ λογιστικὸν ἐνεύρωσεν, ὡς πάσας τὰς τούτου κινήσεις πρὸς τὸν Θεόν, καὶ οἷς αὐτὸς ἀνάγειν ἐφίεται. Σωφροσύνη δὲ παιδαγωγήσας τὸ ἐπιθυμητικόν, ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ οὐράνια ἀνεπτέρωσε, καὶ πάντα πόθον ἐκεῖσε καινώσας, νεκρὸς τις ἐν τούτῳ τῷ μέρει πρὸς τὰ γῆϊνα ἦν· καὶ τὸν ἐκ τούτων τοῖς ἀπαιδευτοῖς ἐγγιγνόμενον ἔρωτα, κατωχύρωσε, καὶ τῇ ἀνδρείᾳ τὸ θυμικόν, ὡς κατὰ μόνον τοῦτο κινεῖσθαι τοῦ ὄψεως, τοῦ τῷ γένει ἡμῶν θάνατον καὶ φθορὰν ἐπεισάξαντος, καὶ πρὸς τὰς τῶν παθῶν ὀρμὰς, καὶ τοὺς ταῦτα δαίμονας ὑποσπείροντας ἀνδρείως ἀντικαθίστασθαι κατηύνασε. Καὶ τῇ δικαιοσύνῃ τὸ περιττόν, καὶ νόθον τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς· καὶ ἰσονομίαν τούτοις βραβεύσας πᾶσι τὰ πρόσφορα κατὰ καιρὸν ἐπρυτάνευσε, ψυχῇ, λέγω, καὶ σώματι, φυλάττων ἀρρεπῇ καὶ ἀπαρέγκλιτα⁽³⁾ τὰ τῆς δίκης ζυγὰ καὶ πᾶσι τὰς ψήφους ἐκφέρων ὀρθὰς, βιαίων συναλλαγμάτων λύων στραγγαλιάς, πιπτόντων στάσις γενόμενος, ἱσταμένον

(1) ἀποσφαγῇ (2) καπίπτον (3) ἀπαρέγκλιτα

έρυμνότατον ἔρεισμα, λυπούμενοις πᾶσι χορηγία ἢ ἀφθονω-
τάτη (1), πούς τῶν κατὰ ψυχὴν χωλευόντων καὶ κατὰ σῶμα (2)
ἀνέφκτο καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ, κατὰ τὸν θεῖον Ἰώβ, ἢ θύρα
αὐτοῦ. Ἐθέρμαναν καὶ ὤμους γυμνῶν τὰ ἐξ αὐτοῦ διαδι-
δόμενα ψυχῇ τε καὶ σώματι περιδόλαια. Διὰ τοι τοῦτο
καὶ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ τετύχηκε τιμῆς (3)· ὡς ἄμεμπτος δι-
καιος, καὶ ἀληθινῶς μαρτυρούμενος· μετὰ συνέσεως ἠλεγχε
τοὺς ὑψοῦ τένοντα αἶροντας, καὶ τῷ χρηστῷ ζυγῷ τοῦτον μὴ
ὑποβάλλοντας· παρακαλῶν, ἐπιτιμῶν, λόγῳ διαγράφων τὸ φο-
βερὸν δικαστήριον, καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ βήματος φρικτῶς δι-
καστὴν ἐφεζόμενον, καὶ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ τὴν ποινὴν
εἰσπραττόμενον καὶ τοὺς ἀγγέλους βλοσυρὸν καὶ πυρῶδες
τοῖς καταδικασμένοις ἐμβλέποντας, καὶ οὐδένα τούτοις
οἰκτείροντας, ὡς οὐ μετανοίας ἀλλ' ἀνταποδόσεως πε-
φθακότας (4) καιρόν. Τούτοις εἴργει πολλοὺς, καὶ εἴσω τῆς
ἑαυτοῦ συνεῖχε σαγήνης, καὶ τῷ Δεσπότη, ὃς πολλοῦ τὴν
τῶν ἀνθρώπων τιμᾶται σωτηρίαν, ὁψώνιον ἔφερε κάλ-
λιστον.

η'. Οὕτως τὸ δοθὲν πολλαπλασιάσας τάλαντον Ἀθανάσιος,
ἐπάνω πολλῶν ὡς πιστὸς γεγέννηται πόλεων· οὕτως εἰς τὴν
χαρὰν τοῦ Κυρίου ἐλήλυθεν, ἑαυτὸν καὶ τὰ δεδωρημένα
παιδία δεικνὺς ἄσπιλα καὶ ἀλώβητα. Διὰ τοῦτο καλῶν τὸ
πλῆθος ἄδουσιν ἄνθρωποι ταῦτα καὶ κλέος εὐρὺ δέδεκται
παρὰ Θεοῦ, καὶ πάντες τῶν ὑπεργμένων (5) παράκλησιν
οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐκ μόνης τῆς μνήμης καρπούμενοι. Ὡς
γὰρ ἢ τῶν ἀπηγορευμένων ἐνθύμῃσι καὶ διήγησις τοὺς
ἀκρωμένους καὶ λέγοντας, ἢ λογιζομένους πολλακίς κα-
τέβλαψεν· οὕτως ἢ τῶν ἀγαθῶν ὠφελείας ἐγένετο πρόξε-
νος Οὕτω διδάσκων καὶ πράττων, διδακτοὺς ἅπαντας Θεοῦ
κατὰ τὸν θεῖον χρῆσμον ἀπετέλεσε, καὶ διακριτικούς κα-
λοῦ καὶ τοῦ χείρονος οὐ καθάπερ Ζάμολξις καὶ Ἀνάχαρις,
οὓς ἐπὶ σοφίᾳ καίτοι βαρβάρους ὄντας, ἐθαύμασαν Ἕλλη-
νες· οὐ μὴν ὡς Κρησὶ Μίνως (6) ἐνθεῖς καὶ (7) Λυκοῦργος

(1) ἄφθονώτατος (2) καὶ σώματι (3) ἡ λέξις αὕτη προστεθῆ διὰ τὴν εὐδωσίαν
τῆς ἐννοίας (4) πεφθακότας (5) ὑπεργμένων (6) Κρητὲς μόνους (7) ὁ καὶ ἐλλείπει

τοῖς Σπαρτιάταις καὶ Μνησίων Ἀργείοις· οὐ Νέστορ Πη-
λίοις, οὐ τοὺς λόγους μέλιτος γλυκυτέρους ἐκάλεσεν Ὀ-
μηρος, οὐ Σόλων καὶ Κλεισθένης Ἀθηναίοις νομοθετήσαν-
τες, οἵτινες οὐ μόνον ἀγχιστέρμονας Ἕλληνας τοὺς αὐ-
τῶν δέξασθαι νόμους, καὶ κατ' αὐτοὺς πολιτεύεσθαι· ἀλλ'
οὐδ' ἐκείνους, οἷς τούτους ἐξέθηκαν, μέχρι τέλους ἔπεισαν
κατασχεῖν. Ἀπαντες γὰρ νῦν τοὺς ἐκείνων ἐρίῳ στέψαντες
ἢ μύρῳ καθάπερ τοὺς χελιδόνας ἀλείψαντες, οὐδ' ὅλως
τούτων ἐπ' αἶν ἔχωνται. Ἀλλὰ τὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν
αὐτοῦ παθημάτων νόμους τῇ ἑαυτοῦ ποίμνῃ προσενηνο-
χῶς ὁ ἡμέτερος Ἀθανάσιος λίαν περιχαρῶς ἀσπάσασθαι
πέπεικε, καὶ μέχρι τέλους ἀλωβήτους τηρεῖν. Οὕτως μα-
κάριος οὗτος, ὃς φῶδον Θεοῦ τὸν τελειοποιὸν καὶ οὐκ εἰσα-
γωγικὸν κτησάμενος, ἐφίλησε γὰρ σφόδρα Χριστόν, τούτου
τεκμήριον ἀληθέστατον, ἢ εἰς τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐπιμέλεια.
Ἦν πολλῶν ὄντων τῆς ἀρετῆς εἰδὼν ὁ Δεσπότης προτί-
θησι τῷ Πέτρῳ διαλεγόμενος καὶ ταύτην ἐγχειρῶν, ὡς
θεριωτέρῳ τῶν ἄλλων ὑπάρχοντι. Ἡθέλησε, κατὰ τὸν
Προφήτην, σφόδρα ἐν ταῖς ἐντολαῖς· καὶ διὰ τοῦτο ἔστι ἐν
τῇ τῶν ἐντολῶν γῇ τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Εἴτε ὁ διδασκαλικὸς
λόγος διὰ τῆς ἀρίστης πράξεως ἐν τῇ τῶν ἀκουόντων καὶ
ὁρώντων κατασπειρόμενος γῇ· εἴτε καὶ αὐτοί, οἱ διὰ τού-
του οἰονεῖ (1) κυοφορηθέντες καὶ γεννηθέντες, καὶ τέκνα
τοῦ σπείραντος χρηματίσαντες. Ὅντως δόξα καὶ πλοῦτος
μέγιστος ἐν τῷ οἴκῳ, τῇ Ἐκκλησίᾳ λέγω, αὐτοῦ· ὡς τῆς
δικαιοσύνης αὐτοῦ μενούσης εἰς τοὺς αἰῶνας. Οὐ κενὴ τις
δόξα καὶ οἶόν τις πομφόλυξ ἐπαιρομένη· καὶ τάχιστα ῥη-
γνυμένη· οὐ πλοῦτος ὁ τοῖς εἰς βασιλείαν οὐρανῶν εἰσελ-
θεῖν βουλομένοις ἀντίπαλος· οὐχ ὁ τοῖς ἐφιεμένοις αὐτὸν
μυρίων πρόξενος συμφορῶν, καὶ πρὸς λόχους καὶ παγίδας
ἀγαγὼν τοὺς τοῦτον δουλεύειν διὰ τῆς ἀκορέστου ἐπιθυ-
μίας ἐθέλοντας· οὐχ ὁ τῶν ἁμαρτᾶδων ἕτοιμος ὑπηρέτης
ἀφθόνως ὑποβάλλων ἕλιν τῷ τούτων πυρὶ· ἀλλὰ δόξα μὲν
ἢ πρὸς τὴν τῶν ἀγγέλων ὁμοτιμίαν ἀνάγουσα, ἢ Θεὸν

(1) οἶον εἰ

παρασκευάζουσα τὸν ἐν ἀγίοις ἀναπαυόμενον ἅγιον παρὰ τῶν γυνίων καὶ φθειρομένων ἡμῶν ἀγιάζεσθαι. Ἡ ἀρραβὼν τῆς ἐκείθεν δόξης, τῶν ἀγίων ὑπάρχουσα, ἡ χαρὰς τὸν ἐν- τὸς ἡμῶν ἄνθρωπον πληροῦσα καὶ αἰδίου ἀγαλλιάσεως. Πλούτος δὲ ὁ μὴ κενούμενος, ὁ μὴ λησταῖς καὶ κλέπταις διορυττόμενος. Μακάριος ὡς ἀληθῶς ὁ ἱερός Ἀθανάσιος· οὐ γὰρ ἐν συνεδρίῳ ἀσεβῶν καὶ καθέδρᾳ λεγόντων καὶ πραττόντων αἰσχρὰ κεκάθηκε (1) πορευθεὶς ἀλλ' ὡς ἀθανασίας φυτόν, παρὰ τὰ ζωνῶν τοῦ Σωτῆρος ἐνεπεφύτευτο νάματα, ἅπερ ἐν κοιλίᾳ τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων τηρή- σαι ἐπέσχετο. Οὐδὲ δόλος ἐν τῷ αὐτοῦ εὐρέθη στόματι· λόγος δὲ μόνος Θεοῦ, ᾧ τινι καθάπερ τι καθαρώτατον ἀφώ- ριστο ἐνδιαίτημα. Νοθεῖν καὶ ὄρος Σιών ὁ τρισόλβιος· οὐκ ἐσαλεύθη γὰρ παρ' ὅλον αἰῶνα, τὴν νέαν κατοικῶν Ἱερου- σαλὴμ καὶ πρὸς Θεὸν αἶρων τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὴν μὴ βραδύ- νουσιν ἐκείθεν, ἡτεῖτο βοήθειαν. Διὰ τοῦτο χαρὰ καὶ εὐφρο- σὺνη σήμερον τοῖς συνειλεγμένοις (2) προστίθεται, οὐ πρόσ- καιρα τέρπουσα, ἀλλ' αἰώνια· τὰς γὰρ ψυχὰς ἐνδύνουσα πρὸς Θεόν, διὰ τῆς εἰς ἐκεῖνον μιμήσεως ἀνυψοῖ. Ὅτι κα- κείνος ἐστὶ τὸν χοῦν περικείμενος, εἰς τόδε τὸ τῆς ἀρετῆς ὕψος, ὡς δένδρον ὑψίκομον ἐφθασεν, πρὸς τοὺς Θεῷ εὐα- ρεστήσαντας βλέπων· καὶ τῷ τούτων βίῳ οἶόν τι φῶτι ποδηγούμενος.

θ'. Τίς γὰρ τὸ τοῦ τούτου φιλόξενον, τὸ τῆς πίστεως εἰ- λικρινές (3) τε καὶ ἀληπτον βλέπων, τὸν πατριάρχην οὐκ ἐδόκει καθορᾶν Ἀβραάμ; Τίς τὸ καρτερικὸν καὶ εὐήνιον ἐν πᾶσιν, οἷς ἐπιτάττει Θεός, τὸν Ἰσαὰκ βλέπειν ἐκεῖνον οὐκ ἂν ἐπώπτευσεν; Τίς ἐν ταῖς περιστάσεσι τὸ στερεὸν καὶ μακρόθυμον, καὶ τὸ τοῦ ἥθους ἀπλαστον καὶ ἀκέραιον, τὸν Ἰακώβ ἤδει παρεῖναι οὐκ ἂν ἐνενόησεν; Τίς τὸ σῶφρον τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἀνεξίκακον οὐκ ἐδόκει σπενδόμενον τοῖς μισήσασιν καὶ πωλήσασιν ἀδελφοῖς καθορᾶν; Τίς τὸ γεν- ναῖον καὶ ἀταπείνωτον ἐν τοῖς ἀπροσδοκίτοις προσπί- πτουσι λυπηροῖς, ὑπόψιν παρεῖναι τὸν γενναῖον οὐκ ἂν

(1) κεκάθηκε (2) συνελεγμένης (3) εἰλικρινές

εἶπεν Ἰώβ; Ἐμιμήσατο Μωσέως καὶ Ἀαρὼν τὸ προῶν καὶ ἀνεπίληπτον καὶ πρὸς θεοπτίαν ἀνηγμένον καὶ ὑψη- λότατον· τὸν ζῆλον τοῦ Φινεές, οὐ ζιβύνῃ παρανομήσαντας ἐκκεντῶν· ἀλλὰ λόγῳ τῷ στύφοντι καὶ μαλάσσουντι καὶ τὸν τῆς ἁμαρτίας δρόμον ἰστῶν, καὶ τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω φοράν· οὐδὲ τὴν γῆν ὑπορραγῆναι, καὶ τοῖς εἰς τὴν μεγάλην ἱε- ρωσύνην τολμηρῶς (1) ἐξυβρίσασιν πολυάνδριον ἐργαζόμε- νος· οὐδὲ πυρὶ παραδοθῆναι, ἕπερ παρανόμως ἐβάσταζον. Ἀπῆται γὰρ ὁ τότε ταῦτα καιρός. Ἀλλὰ τὸν ὅμοια δεδρα- κότα ἐκείνοις, τῶν ἀναισθήτων ἀπογυμνῶν διὰ τῆς προ- σευχῆς καὶ μόνων τριχῶν, αἵπερ ἐκ τῶν περιτετυμμάτων τοῦ σώματος φύουσιν, οὔτε παροῦσαι πρὸς τὴν τῆς οὐσίας συντελοῦσι σύστασιν, οὔτε παραβλάπτουσιν ἀφαιρούμε- ναι. Μόνον δὲ τὸ τῆς πράξεως ἄγος (2) τῷ τολμητῇ δει- κνῦσαι πρὸς μετὰ μελόν ἄγουσι καὶ τὴν τοῦ μύσους φυγὴν καὶ ἀπόκαρσιν. Ἐζήλωσε καὶ Δαυὶδ τὸ ἀνεξίκακον καὶ φι- λόθεον· καὶ διὰ τοῦτο κατεπῆδεν (3) οὐ δαιμόνων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ τούτων ὑποβαλλομένων καὶ κρατυνομένων πα- θῶν. Καὶ τούτων πολλοὶ μάρτυρες, ὧν τοὺς μὲν ἔτι τῷ βίῳ περιῶν ἐθεράπευσε, τοὺς δὲ μεταστὰς πρὸς ὃν ἔτετο ποθῶν ἀεὶ τὴν ἀνάλυσιν ὡς καθαρώτερον καὶ τρανώτερον συνών, ἐπαπολάβοι Χριστοῦ, τῇ τούτου προσερχομένους μετὰ θερμῆς πίστεως καὶ πόθου σορῶ. Ἡλιοῦ καὶ Ἐλισ- σαίου τὸν ἀσκητικὸν βίον καὶ αἰχμητηρὸν ἐμιμήσατο. Καὶ ζῆλον ὡς πῦρ ἀποπνέοντα, οὐ πῦρ ἄνωθεν κατά- γων καὶ δυσσεβεῖς ἐμπιπρῶν, οὐδὲ θηρίοις αἰμοδόροις θοίνην ποιούμενος τοὺς ὑβρίζοντας. Καὶ ταῦτα γὰρ ὁ τότε καιρὸς ἀπῆται, Θεοῦ τὰς ἰατρείας ἐπάγοντος πρὸς τὰ τραύματα· ἀλλὰ λόγῳ τῷ διδασκαλικῷ, ἅλατι ἡρτημένῳ καὶ βίῳ ἀλήπῳ πρὸς ἐπιστροφὴν ἁγῶν τοὺς ἁμαρτάνοντας. Ἠπίστατο γὰρ κατὰ τὸν Δεσπότην Χριστὸν εἰρηνοποιεῖν τοὺς τοῦ Πνεύματος. Ἐγένετο κατὰ τὸν μα- κάριον Δανιὴλ καὶ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ Πνεύματος, ἀνδρεῖως κατὰ τῶν παθῶν ἰστάμενος τῆς σαρκός, καὶ μόνον

(1) τολμηρὸς (2) ἄγος (3) κατεπῆδεν

τὰ θεῖα καὶ οἷς εὖροι Θεὸν καθαρώτερον ἐφίεμενος. Κατεφρόνησε καὶ αὐτὸς κατὰ τοὺς τρεῖς ἐν Βαβυλῶνι νεανίας τὴν κάμινον τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ὥσπερ τινὰ τέφραν, τὸ ἐκ τούτων καταπατῶν ἀναπτόμενον πῦρ, διὰ τὸ μὴ συσχεῖν ἐν καρδίᾳ τὰς τούτων εἰκόνας καὶ προσκυνεῖν εἰδωλα πορνικὰ καὶ ὀλέθρια. Εἶδε καὶ Ἰωάννου τοῦ πάνυ, οὗ μείζων ἐν γεννητοῖς οὐκ ἐγήγερται γυναικῶν, τοῦ προδραμόντος ἐν βίῳ καὶ ἐν Ἀδῇ Χριστοῦ, ἵνα κηρύξῃ Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν ἐλθόντα καὶ ἐν Ἰορδάνῃ τοῦτον βαπτίσαντος, ὅτε τὴν ἡμετέραν ἀμαρτίαν ἐκείσε κατέκλυσεν. Ἐν τούτῳ χαρακτῆρας, εἰ θέλεις ἰδεῖν, καὶ μυχῆματα, σκόπει τὸ πρὸς τὰ κάτω ὑπέροπτον, τὸ παρηρησίας ἀνάπλεων (1), τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος, τὸ πρὸς δυνάστας ἐλεγκτικόν, ὅτε νόμοι Θεοῦ ἐν δευτέρῳ τιθέμενοι, παρωθοῦντο καὶ παρεκρούοντο. Τὴν τῆς μετανοίας εἰσήγησιν, τὸν ὑπ' ἐκείνου βαπτισθέντα Χριστόν, ὑποδεικνύντα πάλιν κρῖναι πάντας ἐρχόμενον, καὶ ἐκάστῳ κατὰ τὰς πράξεις ἀποδόντα (2) τὰς ἀμοιβάς. Ἰδὲ τὸ καὶ τῶν μαθητῶν Χριστοῦ καὶ ὅς (3) ἐν τούτῳ μεσιτεύειν ἐφίεται, σύμβολον ἔστω (4) καὶ βλεπέτω τὴν τοῦ βίου παντός καταφρόνησιν, ἵν' εὖρῃ κερδήσας Χριστόν· τὸ σύντονον ἐν τῷ τοῦ Εὐαγγελίου κηρύγματι τὸ μεγαλόψυχον ἐν ταῖς ὀχληραῖς περιστάσεσι, τὸ συνεῖναι διὰ τῆς μνήμης αἰὲν τῷ Χριστῷ καὶ παρὰ μηδενὸς ταύτης ἀφέλκεσθαι, ἀλλ' αἰρεῖν αὐτὸν διὰ βίου παντός τὸν σταυρὸν καὶ ἀκολουθεῖν αὐτῷ, πάντα ἡγνισάμενον σκύβαλα. Ὡν Ἀθανάσιος τὸν βίον ζηλώσας, εἰκόνα τὴν (5) ἑαυτοῦ ζῶσαν, ὡς ἀπ' ἀρχετύπου τοῦ ἐκείνων ἀπκριβώσατο, ὡς εἴ τις ἐθέλοι ἐκάστου χαρακτῆρας ἰδεῖν, ἐν τούτῳ κατοπτεύσας εἰλικρινεστάτους εὐρήσει καὶ σχεδὸν οὐδὲν ἀποδέοντας.

ι'. Ἀλλ' ἦκεν ὁ τῆς ἐκδημίας καιρὸς· οὐ γὰρ ἄλλο τι τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὀνομαστέον, ἢ ἐξ ὑπερορίας πρὸς τὴν ἐνεγκοῦσαν (6) μετástασιν. Καὶ δὴ τὰ κατ' αὐτὸν ἐπισκήπτοντι, παρήσαν πολλοί, σφόδρα παθαινόμενοι (7), καὶ

(1) ἀνάπλεον (2) ἀποδόντα (3) ὁ (4) εἶτω (5) τὸν (6) ἐνεγκοῦσαν (7) παθαινόμενοι

ὡς ζημίαν μεγάλην τὸν αὐτοῦ χωρισμὸν ἀπολοφύρομενοι· ἀλλ' ἤκουον ἐκείνου κατακειμένου τῷ σκίμποδι, οὐ χρημάτων διαταττομένου (1) εἵνεκα, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου βαλάντια τοῖς ἐπιτρόποις καταλιμπάνοντος (2). ὦν τὴν ἀκτησίαν, ὡς ἄλλοι τὴν κτῆσιν, εἰδῶξεν· οὐ γῆς καὶ δένδρων καὶ ἀμπελώνων καὶ βοσκημάτων, ὦν (3) ξένος ἔως ἐτύγχανεν ἐπὶ γῆς, ἀλλ' ἐκείνων, περὶ ὧν αἰεὶ διελέγετο, συντόμως διὰ τὴν ἐκ τῆς νόσου συνοχὴν ὑπομιμνήσκοντος (4). ἄνθρωπος γὰρ ἦν, εἰ καὶ τοῦ τῆς ταπεινώσεως ὑψηλότερος διὰ τὴν προθυμίαν ἐγίνετο σώματος. Ἐδει με, λέγων, εἰς ἑαυτὸν συστραφέντα καὶ μόνον, τὰ νῦν περὶ τῆς ἀποδημίας σκοπεῖν, καὶ τὸ φοβερόν καὶ φρικτὸν ἐκδέχεσθαι πρόσταγμα, καὶ τοὺς παραληψομένους μου τὴν ψυχὴν, τοὺς τε τόποις, οἷς διέρχεσθαι μέλλω, καὶ τοὺς λοχῶντας αἰεὶ δυσμενεῖς τὴν πορείαν ἡμῖν, ὡς φῶράς τε καὶ ληστὰς ἐμποδίζοντας· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἑμαυτοῦ τὸ ὑμέτερον συμφέρον ὡς αἰεὶ καὶ νῦν ἐκζητῶ. Τοῦτο γὰρ νόμος Θεοῦ, ὅσα ὁ καιρὸς ἐπιτρέπει καὶ τὸ λειπόμενον ἐν ἐμοὶ ζωτικόν, φράσω καὶ νῦν. Ἐγὼ μὲν ὡς ὁρᾶτε (5) πρὸς τοὺς ἐμοὺς πατέρας πορεύομαι, καὶ οὐκέτι ἐν τούτῳ με τῷ βίῳ θεάσασθε. Ἀλλ' εἰ τῶν ἐμῶν μὴ ἐπιλάβησθε παραινέσεων, αἷς ἡμῖν προσῆγον διαπύρῳ φίλτρῳ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπῃ κινούμενος, ἔσομαι ἀδιάστατος ὑμῖν· μάλλον δὲ Χριστὸς αὐτὸς σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι· καὶ οὕτω κατοικητήρια θεῖα γενήσεσθε καὶ ναοὶ ἑμψυχοὶ τοῦ τὸν οὐρανὸν ἔχοντος θρόνον καὶ τὴν γῆν ὑποπόδιον. «**Ἐγὼ γάρ, φησὶν ὁ Σωτὴρ, καὶ ὁ Πατὴρ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, δῆλον ὅτι τὸν τηροῦντα τὰς ἑαυτοῦ ἐντολάς, καὶ μὲν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.**»

Γενικωτέρα δὲ καὶ πρώτη τῶν ἐντολῶν, ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἰσχύος καὶ διανοίας, καὶ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Ταύτη γὰρ ἔπονται πᾶσαι, ἑτέρα τῆς ἐτέρας ἐχόμεναι· ἡ ἀγαπᾶν κελεύουσα τοὺς ἐχθρούς· τιθέναι δὲ ὑπὲρ φίλων καιροῦ καλοῦντος τὴν ἰδίαν ψυχὴν· ἀφίεναι τοῖς ὀφειλέταις τὰ ὀφειλήματα, ὅπως ἡμῖν καὶ τὰ ὑμέτερα

(1) διαταττόμενον (2) καταλιμπάνοντα (3) ὦν (4) ὑπομιμνήσκοντα (5) ὁρᾶται

παρὰ τοῦ οὐρανίου Πατρὸς ἀφεθῇ, τὴν φοβερὰν ἐννοουμένων ἀπόφασιν, τοὺς τὰ πλεῖστα συγχωρηθέντας καὶ τῷ συνδούλῳ κατάχοντας, διὰ τὰ ἐλάχιστα ἐπικλίνειν τοῖς δεομένοις διὰ τῆς συμπαθείας εὐήκοον οὖς, ὅπως οἱ γήϊνοι καὶ φθαρτοὶ κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν Θεοῦ, τοῦ εἰς βασιλείαν τοὺς τοιοῦτους εἰσάγοντος, καὶ ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἐλέους δεόμενον λέγοντος, γενώμεθα ὅμοιοι· τοὺς δὲ τὸ θηριῶδες νοσήσαντας καὶ ἀπάνθρωπον, ὡσαύτως (1) παρεωραμένους εἰς πῦρ τὸ αἰώνιον ἀποπέμπονται μετὰ τοῦ ἀρχεκάκου Σατᾶν καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Ἀναμνησκόμεθα οὖν συνελθὼς τὸν ἡμέτερον δεσπότην, κριτὴν ἀδέκαστον ἐπὶ θρόνῳ φρικτῶς καθεζόμενον, καὶ ποταμὸν πυρὸς ἐμπροσθεν αὐτοῦ πορευόμενον, καὶ τετραχλισμένους εἰσαγομένους εἰς τὸ κριτήριον, εὐθύνας εἰσπραξομένους, ὧν εὖ ἢ κακῶς εἰργασάμεθα, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, Χριστὸν ἐνδεδύμεθα· μὴ οὖν διὰ ποιᾶς (2) πρὸς τὰ γήϊνα συμπαθείας, τὸ τοιοῦτον ἀποβαλλώμεθα ἐνδύμα, ἵνα μὴ τοῦ νυμφῶνος ἔξω ῥιφθῶμεν (3) τοῦτ' ἐστὶ τῆς τῶν δικαίων ἀγαλλιάσεως. Λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἀλλ' εἴ τις πρὸς οἰκδομὴν τοῦ πλυσίου καὶ ὠφέλειαν. Λόγον γάρ, οὐ μόνον περὶ πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ λόγων ἀργῶν, δώσομεν τῷ Θεῷ καὶ τῶν πονηρῶν ἐνθυμήσεων. Ἐκαστος τῷ πλυσίῳ ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθόν, χρεωστεῖ γὰρ ἕκαστος τὸν πέλας ἡμῶν ὠφελεῖν. Οὐδεὶς ἡμῖν μάτην προβαλλόμενος τὴν ἀγνοίαν, τῆς δίκης ἐξαιρήσεται· πάντες γὰρ καθ' ἑκάστην σχεδὸν τῶν θείων εὐαγγελίων ἀκούομεν, καὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ προφητικῶν παραινέσεων. Τί μοι Σωκράτους τὰ τελευταῖα (4) πρὸς ταῦτα φιλοσοφήματα νομιζόμενα, πρὸς ἃ τὰς ὀφρῦς ἐπαίρουσιν Ἕλληνες, ὅτι περ, ὡς αὐτοὶ φασί, κρείττων ὁ φιλόσοφος τῆς τοῦ θανάτου δειλίας γεγένηται; Κενοῦ γὰρ δοξαρίου καὶ σκηνῆς τὰ γινόμενα, προσωπεῖον καὶ μόνον φιλοσοφίας ὑποδύμενα, ὡς εἰς ἑαυτὸν οὐκ εἰς τοὺς ἄλλους, παριστῶντος τὸ πραττόμενον. Καὶ τούτῳ κράζει ὁ τῷ

Ἀσκληπιῷ τυθεῖς (1) ἀλεκτρῶν, καὶ τὰ τούτου ἀνθρωπαρεσκείας γέμοντα ῥήματα, ἅπερ τῶν μαθητῶν εἰσηγομένων τὸν πειρασμὸν ἐκφυγεῖν, ὃν Ἀνυτος αὐτῷ καὶ Μέλιτος ἐξήγειραν, ἀπεφθέγγετο.

ια'. Ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὁ ἡμέτερος Ἀθανάσιος, πάντα δὲ τότε λιπὼν· ἐνδὸς δὲ μόνου γίνεται, δεῖξαι τῷ πάντων ἐφόρῳ Χριστῷ, ὡς οὐδὲν αὐτῷ περισπούδαστον, ὡς ἡ τοῦ ἐμπιστευθέντος ποιμνίου σωτηρία γεγένηται, δι' ἣν καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος γίνεται, τὸ παραδοξότατον, καὶ τῶν αὐτῶν φιλοφούντων σύμβολον τοῦτο καθίστησιν ἐναργέστατον. Διὰ τοῦτο καίπερ ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου γενόμενος καὶ τὴν λύσιν τοῦ φυσικωτάτου δεσμοῦ, ψυχῆς, λέγω, καὶ σώματος ὑφίστάμενος, ἅπερ παρὰ πᾶσαν τὴν ἀρχιερωσύνην ζῶντων (2) διετέλεσεν, ὑπεμίμησεν· οὕτως τὴν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλυσίον ἀγάπην τελείαν κατέρθωσεν Ἀθανάσιος. Οὕτως ἡμῖν οὐ διὰ λόγων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργων μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς καταλέλοιπεν ὑποδείγματα. Πρὸς ἃ βλέποντες οἱ Ἑλλήνων νυκτὶ ναυτιλόμενοι, πρὸς τοὺς ἀστέρας πάσας τὰς ἐπανισταμένας ἐν βίῳ τρικυμίας καὶ ζάλας ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ κοινοῦ δυσμενοῦς ὑπερπλεύσωμεν, καὶ πρὸς τὸν γαλιννότατον τῆς Χριστοῦ βασιλείας λιμένα προσορμισθῆμεν, οἷόν τινα κυβερνήτην τὸν διδάσκαλον ἔχοντες ἐμπειρότατον, πρύμνιον ἐστηκότα καὶ τῶν οἰάκων ἐπειλημμένον (3) καὶ θάρσος ἡμῖν ἐντιθέμενον, καὶ πρὸς τὰ ἐξ ὧν τὸ σῶζεσθαι περιγίνεται, διεγείροντα.

ιβ'. Τοιούτοις ἑαυτοῦ παισὶ κλῆρον λιπὼν ὁ ἱερώτατος Ἀθανάσιος, ἐξάρας τοῦ εὐαγγελίζοντος τοὺς ὠραίους πόδας καὶ τὰς ἀθῶας χεῖρας περιστείλας εὖ καὶ σεμνῶς, τὰ ὅμματ' ἐκτείνας πρὸς οὐρανόν, καὶ τελευταῖον· Εἰς χεῖράς σου, Δέσποτα, παρατίθηναι τὴν ψυχὴν, ὑπειπὼν, τοῖς ἀπαγουςιν ἀγγέλοις χαρίεις (4) τε καὶ μάλα φαιδρὸς ἐναπέψυξε (5).

Πλήρης μὲν ἡμερῶν τῶν τοῦ Πνεύματος, πλήρης δὲ τῶν

(1) ὡς αὐτὸς (2) διὰ ἀπίης (3) ῥιφθῶμεν (4) τελευταῖα

(1) πυθεῖς (2) μυὼν (3) ἐπειλημμένον (4) χαριεῖς (5) ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ ἐναπέπνυξε, ὅπερ οὐδόλως ἤρμοζεν ἐνταῦθα.

ἐξ αὐτοῦ χαρισμάτων γενόμενος, ἔλιπε μετάμελον κατὰ τὸν σοφόν. Τὰς γὰρ τῶν ἀγώνων ἀντιδόσεις ἐκεῖσε βλέπων, οὐ μὲν οὖν πρὸς μετάμελον ἤξει, ἀλλ' εὐφρανθήσεται ὠραῖός τις καθάπερ σῖτος εἰς τὰς θείας ἀποθήκας συγκολληθείς⁽¹⁾, καὶ πᾶσαν ἐγγινομένην τοῖς τελεσφορήτοις βλάβην ἐκπεφευγώς. Καὶ διὰ τοῦτο ζῇ μετὰ δικαίων τὴν ὄντως ζώην· καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ πολὺς παρὰ τῷ Ὑψίστῳ Θεῷ. Ἀνθεὶ ὡς φοῖνιξ, καὶ ὡς κέδρος πληθύνεται, πολὺν ἡμῖν τοῖς εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ ζήλου βλέπουσι τὸν καρπὸν παρεχόμενος, καὶ σκιὰν σχεδιάζει ἂν καυσομένοις ἐκ πειρασμῶν· ὅθεν καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον καὶ εἰς ἄσβεστον κλέος γεγέννηται.

γ'. Ἡμῖν δὲ κατέλιπε⁽²⁾ τὸν τάφον μετὰ τοῦ τρισολβίου σώματος, πηγὰς ἱαμάτων τοῖς πίστει προσιοῦσιν ἅπασιν ἀναβλύζοντα. Ὅθεν αὐτὸν ἐν τούτῳ νομίζοντες καθορᾶν ἀσκέτῳ πόθῳ, τοῦτον κατασπαζόμεθα ὡς πατέρα τιμῶντες καὶ στέργοντες, ὡς εὐεργέτην εὐχαριστοῦντες, ὡς ἱατρῷ τὰς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος νόσους ἐπιδεικνύντες, καὶ πρὸς τὴν τούτων ἐπισπεύδοντες ἴασιν. Ἐνταῦθα καὶ οἱ μακρὰν ἀποδημίαν στελλόμενοι παραγίνονται, καλῶς ἀναστρέφαι δεόμενοι οἴκαδε, καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν ἢ παισὶν ἴασιν καὶ ἀνάκλησιν ἐξαιτούμενοι οἱ καταδυναστευόμενοι, ὑπὸ στερεωτέρας χειρός, ζητοῦσι τὸν βοήθον· οἱ συκοφαντούμενοι καὶ ἀδίκως ἐλκόμενοι τὸν ὑπερμαχον, καὶ ἀπλῶς οἱ πάντες τὸν πάντα πᾶσι γινόμενον, οἱ καὶ χερσὶ τὸ αἰτούμενον κατέχοντες διὰ⁽³⁾ λήψεως, χαίροντες ὑποστρέφουσι. Βλέπομεν γὰρ τοῦτον ἕτερον Σιλωάμ, παντοίων παθῶν σβεστήριον ἡμῖν ἐκβλύζοντα, καὶ πάντων ταῖς μυριπνόοις ἀρδείαις ψυχὰς τε καὶ σώματα κατενφραίνοντα. Ὡν καὶ ἡμεῖς εὐξώμεθα μετασχεῖν τῷ πάντων καλῶν αἰτίῳ, καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ δοξαζομένῳ, εὐχαριστοῦντες Θεῷ. Ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(1) συγκολληθείς (2) τὸ κατέλιπε τοῦτο ἔλλειπον ἐκ τοῦ κειμένου παρελήφθη ἐκ τῆς Λατινικῆς μεταφράσεως· πρὸς εὐδόξωσιν τῆς ἐννοίας. (3) ἡ διὰ ἔλλειπται.

Γ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Εἰς τοὺς ἁγίους ἀναργύρους κοσμᾶν
καὶ δαμιανόν

ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ἈΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Ὁ πρὸς τοὺς ἁγίους Ἀναργύρους λόγος φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πέτρου, ἐπισκόπου Ἀργεῖων, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους ἐνδόξους καὶ θαυματουργοὺς Ἀναργύρους Κοσμάν καὶ Δαμιανόν». Πρῶτος ὁ Allatius⁽¹⁾ καὶ μετὰ τοῦτον οἱ Fabricius⁽²⁾, Harles⁽³⁾ καὶ Cave⁽⁴⁾ ἀνέφερον τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν συγγραφέα αὐτοῦ. Ὁ ἀκάματος ὅμως Cozza-Luzi προσεπάθησε νὰ ἀνεύρῃ τοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ τῆς Μεσσίνης διὰ τοῦ ἰδίου Ἀρχιμανδρίτου Α. D' Amico, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσεν. Ἐκείνου δέ, ὅπερ δι' ἁλλῶν ἐπεζήτηται, ἐπέτυχεν ὁ ἴδιος κατὰ τὸ ἔτος 1883, ὅτε ἀνερευνῶν τοὺς ἐν τῷ Βατικανῷ κώδικας, εὔρε τὸν λόγον τοῦτον· πλήρης δὲ εὐχαριστήσεως γενόμενος ἐπιμελῶς ἀνέγραψε καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν μετέφρασε καὶ συνεξέδωκεν ἐν τῷ μνημονευθέντι τόμῳ τῆς νέας Πατρολογίας. Ὁ κώδικς ὁ περιέχων τὸν λόγον τοῦτον ὀνομάζεται **Baticanus Palatinus Graecus**, ὑπ' ἀριθ. 317 καὶ ἀπὸ φύλλου 28. Ὡς ἐκ τῆς θέσεως δέ, ἣν κατέχει ἐν τῷ χειρογράφῳ φαίνεται ὅτι ἀνεγινώσκετο τῇ 1 Ἰουλίου· ἐκ σημειώσεως δὲ μεταγενεστέρας χειρὸς φαίνεται ὅτι ἀνεγινώσκετο τῇ 1 Νοεμβρίου, ὅποτε εἶνε καὶ ἡ μνήμη τῶν ἁγίων τούτων Ἀναργύρων. Ὁ πρῶτος μνημονεύσας τὸν λόγον τοῦτον Ἀλάτιος τὴν πληροφορίαν αὐτοῦ πάντως ἠρύσθη ἐκ τοῦ κώδικος τούτου, διότι ἐχρημάτισεν καὶ οὗτος ἔφορος τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ.

(1) Diatriba de Simeonibus (2) Bibl. Graec. ed Hamb. (3) t. XI. p. 336 (4) Hist. litt. Eccl. disset. de script. incertae aetatis p. 176

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΕΤΡΟΥ

Ἐπισκόπου Ἀργείων.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ

Εἰς τοὺς Ἀγίους ἐνδόξους καὶ θαυματουργοὺς Ἀναγύρους Κοσμάν καὶ Δαμιανόν.

α'. Ἀστέρες μὲν αἰσθητοὶ τῷ στερεώματι προδεικνύμενοι πρὸς θαῦμα (1) κινουῦσι μέγα τοὺς πρὸς αὐτοὺς ὁρᾶν οὐ παρέργως ἐθέλοντας· οὐ κινήσεις μόνον καὶ σιτηριγμοὺς καὶ συνόδους καὶ διαστάσεις, ἐπιστολάς τε καὶ φωτισμοὺς ἐννοοῦντας καὶ τὰ διὰ τούτων ἀποτελούμενα, ἀλλὰ καὶ τὸν τούτων γενεσιουργόν, ὥς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἐκ τούτων καταμανθάνοντας καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων τὰ ἀόρατα, καὶ ἐκ τῶν αἰσθητῶν τὰ ὑπὲρ τὴν αἴσθησιν. Τῷ δὲ τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας νοπτῷ στερεώματι καταλάμποντες ἅγιοι πάντας τοὺς πιστῶς βλέπειν προθυμουμένους πρὸς τὸ μέγιστον ὕψος τῆς εὐαγγελικῆς φιλοσοφίας ἀνάγουσι, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἐγγινομένην Θεοῦ καὶ τῶν θείων ὑπὲρ λόγον καὶ νοῦν ἑλαμψὴν καὶ ἀκόρεστον ἔφεσιν. Ἐκεῖνοι τὸν αἰσθητὸν ἥλιον ὑπερλάμποντα κέκτηνται· οὗτοι τὸν νοπτὸν τῆς δικαιοσύνης Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Ἐκεῖνοι τοῦ ἡλίου ἀνίσχοντος ὑπὲρ γῆς, οἷόν τινες δορυφόροι βασιλέως παρουσίᾳ συστέλλονται· οὗτοι τῷ μεγίστῳ φωτὶ καὶ ἀδύτῳ συνεξαστράπτουσιν. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς κόσμου, παρὰ τούτου ἀκούοντες, καὶ τότε ἐκλάμψετε ὥς ὁ ἥλιος, ᾧ τε οὐρανόθεν ἀφικνουμένῳ πρὸς τὴν τούτου ἀπάντησιν ἐν νεφέλαις ἀρθήσονται τοῦ συνεῖναι ἀτελευτήτως αὐτῷ. Ἐκεῖνοι τὸν αἰσθητὸν κόσμον φαιδρύνουσιν· οὗτοι τὸν νοπτόν. Ἐκεῖνοι τοὺς ἐπὶ γῆς λογικούς· οὗτοι πᾶσαν τὴν τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων κατευφραίνουσι χορείαν (2) καὶ χο-

(1) Ἄλλη τις γραφή εὐρῆται θέαμα (2) ἡ λέξις αὕτη ἐλλείπει ἐκ τοῦ κειμένου

ρεύειν ἐπ' αὐτοῖς μετὰ τῶν γυνόνων παρασκευάζουσιν. Ὅρῳσι γὰρ τὸν ἐκείνων ἐν τούτοις βίον ἐν σώματι, τὴν εἰς τὸν κοινὸν δεσπότην ἀγάπην καὶ βεβαίαν οἰκείωσιν τοὺς κατὰ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων ἀγῶνας καὶ μάχας καὶ τρόπαια, καὶ τὴν ἐκ τούτων ἀνάρρησιν.

β'. Τοιαῦτα τῆς ἐκκλησίας ὁ νοπτὸς οὐρανὸς προδείκνυσι θαύματα· τοιοῦτους ἀστέρας προβάλλει, δόξαν Θεοῦ δι' αὐτῶν διηγούμενος καὶ τὴν τῆς νέας αὐτοῦ κτίσεως ποίησιν. Τούτοις ἅπαντες φωταγωγούμενοι σήμερον, ὅσους ὁ θεῖος ἔτρωσεν ἔρωσ, καὶ τὸν ἱερὸν τουτονὶ χώρον καταλαμβάνειν κατηνάγκασε, τοὺς ἐξ αὐτῶν δύο φωστῆρας γεραίρωμεν, ὧν ἡ παροῦσα πανήγυρις. Οὐκ ὀργάνοις ἐκτόποις καὶ ἄσμασιν, οὐ τρυφῇ καταργουμένη, καὶ μέθῃ, καὶ γέλῳτι, καὶ τοῖς ἐχθίμοις (1) θεάμασι καὶ ἀκούσμασι, κατὰ τοὺς θύραθεν ἐορτάζοντας· ἀλλ' ὕμνοις πνευματικοῖς καὶ ταῖς θείαις ἀναβάσεσιν ἐκ τῆς θεωρίας ἐγγινομέναις τῆς τῶν ἁγίων ἀγγελικῆς βιοτῆς. Οὗτοι τῷ φωτὶ τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων ἀπαστράψαντες, πάντας χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπλήρωσαν, καὶ πρὸς αὐτοὺς τρέχειν διήγειραν. Οἱ τῶν ἐπουρανίων δώρων διανομεῖς, οἱ σωτῆρες ἀλεξίκακοι καὶ φωστῆρες φανώτατοι, οὐχ ἓν ἔθνος φωτίζοντες, ἀλλ' ἅπερ ὁ ὁρώμενος ἥλιος. Ἀπαντες τοῖνυν πνευματικῶς ἀγαλλιασώμεθα σήμερον· ἀλαλάξωμεν ἐπινίκια· τὸν κοινὸν δυσμενῇ καθορῶντες ἠττώμενον καὶ τοῖς τῶν ἁγίων ποσὶ συμπατούμενον. Εἰπωμεν μετὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ. «Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ», ὅτι τὰ αὐτοῦ θελήματα ἐθαυμάστωσεν ἐν αὐτοῖς. Εἰπωμεν· «Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ;» Οὐκ ἔτι πρὸς τοὺς λαοπλάνους δαίμονας τρέχουσιν ἄνθρωποι, καὶ τὰ τούτων βρέτη καὶ ξόανα καὶ τὰ λοξὰ τῆς ἀγνοίας χαριστήρια. Οὐκ ἔτι πρὸς Διοσκόρους, καὶ Χεῖρῶνας, καὶ Ἀσκληπιοὺς παραγίνονται, καὶ δι' αὐτῶν λαβεῖν ἐξαιτοῦσι τὴν ἴασιν. Ἀλλὰ τῷ τῶν ἀπάντων δεσπότη ὡς ψυχῶν καὶ σωμάτων ἱατρῷ διὰ τῶν αὐτοῦ Ἀναρ-

(1) ἐχθίμοις

γύρων ἀγίων προσφοριτεύουσι, καὶ τὰς αἰτήσεις ἐτοίμως λαμβάνοντες ὑποστρέφουσιν ἄσμενοι, καὶ πλέον ἢ περ τὸ πρότερον ἐν τῇ πίστει στηρίζονται. Οὐδὲ γὰρ ἦττον τῶν ἄλλων αἱ τοῦ σώματος εὐεργεσίαι πολλάκις πρὸς τὴν τοῦ εὐεργέτου στοργὴν τοὺς εὐγνώμονας ποδηγοῦσι καὶ φέρουσι. Διὸ πρὸς τὴν Χριστοῦ μαθητείαν πολλοὺς ὁρῶμεν ἐκ τούτων προκόψαντας, καὶ αὐτὸν τούτους ἀποδεχόμενον, καὶ τοὺς μὴ τοιούτους ὡς ἀχαρίστους σφοδρῶς στηλιτεύοντα. Ἡ οὐχὶ καὶ τῶν θαυμάτων ὁρῶμεν ἐκ τούτων ἀρχόμενον καὶ τοὺς μαθητὰς πρῶτως πρὸς τὴν τοιαύτην εὐεργεσίαν ἐξαποστέλλοντα, καὶ πάλιν εἰς ἑαυτὸν τὴν τοιαύτην θεραπείαν ἀναδεχόμενον, καὶ τῆς ἀπ' αἰῶνος ἐτοιμασθείσης τοῖς οὕτω πράττουσι βασιλείας κληρονόμους ἀπεργαζόμενον. Πολλῶν τοίνυν καὶ μεγάλων ὄντων τῶν ἐκ Θεοῦ τὴν τοιαύτην εἰληφόντων χάριν μετὰ τοὺς ἀποστόλους καὶ τοῖς ἄλλοις ταύτην πρυτανεύσαντων καὶ βοηθῶν γεγονόντων κοινῶν, πάντως οἱ νῦν εὐφημούμενοι Κοσμάς καὶ Δαμιανὸς περιφανέστατοι δείκνυνται, ὅσῳ καὶ τῶν Ἱατρῶν Ἀναργύρων καὶ θαυματουργῶν κατ' ἐξοχὴν πεπλουτήκασιν ὄνομα. Τοιοῦτοι μὲν γεγονότες, οὕτω δὲ παρὰ πᾶσι δῆλοι τυγχάνοντες, ὡς ἐκ τούτων καὶ μόνον γνωρίζεσθαι, καὶ αὐθις ἐκ τῶν κυρίων μὴ ἄλλους σημαίνεσθαι, ὥσπερ τοῖς αἰτιατοῖς τὰ αἶτια καὶ τοῖς αἰτίοις τὰ αἰτιατὰ συνεισφέρεται.

γ'. Τίνες δὲ οὗτοι καὶ ἐκ (1) ποίας πόλεως ὁρμώμενοι, καὶ τίνες οἱ φύσαντες, καὶ τίνες οἱ πρόγονοι, λέγειν νῦν ἢ ζητεῖν καὶ ταῦτα πειρᾶσθαι τοῖς λόγοις ἐξαίρειν, ὡς τοὺς ἐπαινουμένους ἐκ τούτων, ὥσπερ τοῖς χαμαιπετέσι σκοποῦσιν ἐπαίρεσθαι, περιττόν, οἶμαι, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς αὐλῆς ἔξω καὶ λίαν ἀλλότριον. Εἰ δέ τις τὴν ἀληθῆ τούτων ἐθέλει πατρίδα καὶ πόλιν καταμανθάνειν, βλεπέτω τὸν οὐρανόν, ἐννοεῖτω (2) τὴν ἐν αὐτῷ Ἱερουσαλήμ, τὴν πάντων ἀγίων μητρόπολιν, εἰς ἣν καὶ τῇ γῇ περιόντες ἐκέκτηντο τὸ πολίτευμα, ἥς τὴν δόξαν ποθοῦντες, τὴν κάτω ποσὶν

(1) τῆς (2) ἐννοεῖτο

ὠκύτατοι παρέδραμον, ἥς τὸν ὄλβον ἡγαπηκότες τὸν κάτω, καθάπερ ἀδοξίας ἐμίμησαν πρόξενον· ἥς ἐννοοῦντες τὸ βέβαιον καὶ στερέμνιον, τὴν ἑτέραν ὡς ἄστατον καὶ δίκην παρατρέχουσαν ῥεύματος καὶ τοὺς κρατεῖν βουλομένους παίζουσιν καὶ μᾶλλον ἐκκρουομένην, ἢ τοὺς ἴχνη νηὸς ἐπὶ θαλάσσης εὐρίσκειν νομίζοντας, καὶ ὁδοὺς ἐπὶ πέτραις ταύτην παραδραμόντος ὁφείας. Αὕτη τοῖς ἀγίοις πρώτη πατρὶς καὶ πόλις ἐξαίρετος, ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Κύριος ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς ταύτης· νύλῳγησε τοὺς υἱοὺς ἐν αὐτῇ. Δευτέρα δὲ καὶ τῆς κάτω πλεῖστον ἢ τῆς ἀληθείας ἀποδέουσα τὰ ἰνδάγματα ἢ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. Πατὴρ δὲ πρῶτος καὶ ἀληθὴς ὁ πάντων Θεὸς καὶ μήτηρ ἡ Ἐκκλησία· ἀδελφοὶ καὶ φυλᾶται καὶ ἀγχιστεῖς οἱ ἀπ' αἰῶνος Θεῷ εὐαρεστήσαντες δίκαιοι, πατριάρχαι, προφῆται, ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ πάντες οἱ ὁσίως καὶ ἀνεπιλήπτως βιώσαντες, συμπολῖται καὶ φίλοι καὶ συνεργοὶ καὶ συμπράττοντες οἱ ἐπουράνιοι ἄγγελοι. Οἱ δὲ τῆς κάτω πατέρες γενέσεως ἐπιεικεῖς τε καὶ ἥπιοι καὶ μάλιστα Θεοδοτὴ ἡ μήτηρ τῶν κατ' ἐκεῖνον καιρὸν ἄλλων οὐ φέρουσα τὰ δευτέρα· ἥτις τοὺς δύο φωστῆρας τούτους κυήσασα, τῇ εὐσεβείᾳ μᾶλλον καὶ πάσαις ταῖς τὰ ἦθη κοσμοῦσαις ἀρεταῖς ἢ γάλακτι ἀνέτρεφεν. Ἐαυτὴν γὰρ πρότερον προσάξασα τῷ Θεῷ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς εὐγενεστάτους συνήγαγε βλαστήσαντας ὄρνικας, ὡς ἄλλη τις Ἄννα καὶ Σάρρα καὶ Ἐλισάβετ, δῶρα τῷ δεδοκῶτι ἐπάξια· δῶρα μηδὲνα σπίλον (1) ἢ ρυτίδα ἔχοντα, ἀναθήματα καθαρώτατα, καλλιερήματα τέλεια. Πολλὰς τῶν πάσαις βοωμένων ἐπὶ καλλιτεκνία καὶ τεκνοτροφία (2) νικήσασα, καὶ τῇ (3) τῶν ἐξ αὐτῶν φύσάντων ἀστεία ἀναγωγῇ.

δ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὕτη μετὰ τὸν ὁμόζυγον τὸ (4) τοῦ βίου τέρμα κατέλαβε, καὶ προτέραν ἀνένδοτον εἶχε τὴν ἔφθειν, ὡς ἐκ τινων (5) λυθεῖσα μετέστη δεσμῶν, ἄρα τὸ (6) νέον τῆς ἡλικίας καὶ ἄωρον αὐτοὺς ἐμαλάκισεν, ἢ πρὸς ἄλλον ἀποκλίνει βίον, ὃς τὸ κατ' αἴσθησιν ἡδὺ προβαλλόμενος ἐπει-

(1) σπῆλον (2) τεκνοτροφία (3) τὴν (4) ὁμόζυγον (5) ἐκ τινων (6) τὸν

σεν ἢ τῆς θεωρίας τῶν νοητῶν ἀποδοουκοῦσιν αὐτούς καὶ κατασῶναι πρὸς τὰ βλεπόμενα τῶν κρειττόνων προτιμήσαντας ἀσυγκρίτως τὰ χείρονα; Οὐ μὲν οὖν καθάπερ δέ τινες Μωσῆς καὶ Ἀαρὼν, ἢ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας, καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος τὸ τοῦ βίου μάλα σαφῶς ἀνώμαλον καὶ συγκεχυμένον ἀθροίσαντες⁽¹⁾, προκρίνουσι τοῦτου τὸν εὐθύτητος ἔμπεδον καὶ γαλήνης ἀνάμεστον; Καὶ δὴ, μετὰ τὴν ἀστείαν ἐκείνην ἀγωγὴν, ὅλους ἑαυτοὺς Θεῷ καὶ τῇ τῶν θείων θεωρίᾳ ἐναπνοσχόλησαν, οὐ τρυφαίς ταῖς καταργουμέναις ἡδόμενοι, οὐ τοῖς ἐκ τούτων γαργαλισμοῖς, πρὸς ἃ μὴ θέμις, κατασυρόμενοι, οὐ πλούτῳ προστιθέμενοι ῥέοντι, οὐ λόγοις ὀργοῖς καὶ γέλωτι μετεωρίζομενοι· ἀλλ' ὕμνοις θείοις, καὶ προσευχαῖς ἐπαιρομένοις, νηστεία καὶ συλλόγῳ συννοία, ἐξ ὧν ἐστι γινώσκειν Θεὸν εἰς τὸ τῆς φιλοσοφίας ἄκρον, ὡς ὁμοιωθῆναι τούτῳ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώποις, ἀνήχθησαν. Φρονήσει μὲν εἴπερ⁽²⁾ τις ἄλλος τῶν τότε τὸν νοῦν ὀχυρώσαντες, ἐξ ἧς σοφία τοῖς κεκτημένοις ἢ λογικοῖς οὖσιν ἡμῖν πρὸς τὸ πρῶτον ἀξίωμα φέρουσα περιγίνεται. Τῇ δὲ σωφροσύνῃ ὥσπερ τινὲς ἄγγελοι ἐν βίῳ φαινόμενοι τοὺς εἰς αὐτοὺς ὀρώοντας πρὸς αὐτὴν εἰλκον ὀσημέραι. Ἀνδρείας δὲ τίς αὐτοὺς κατὰ τί γοῦν ἐλλείπειν ὁ φάναι τολμῶν; Καὶ ταύτης σαφέστερον γνῶρισμα ἢ κατὰ τῶν παθῶν σύντονος ἐνστασις, καὶ τούτων ἀπέλασις καὶ τῆς ἀπαθείας πρόσληψις καὶ βεβαίωσις; Τὸ δὲ τῆς δικαιοσύνης τίς οὐκ ἀγαθὰ τὸ τέλειον, ἢ ψυχῇ τε καὶ σώματι τὰ πρόσφορα διένειμον· καὶ μεθ' ἧς ταῖς εὐεργεσίαις πάντας τοὺς πρὸς αὐτοὺς ἀφικνουμένους καταπλουτίζουνσιν; Οὕτως ἑαυτοὺς καθαργίσαντες καὶ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος διαστήσαντες τῆς παναγίας Τριάδος γεγόνασι καθαρῶτα οἰκητῆρια. Καὶ διὰ τοῦτο τῶν ταύτης χαρισμάτων ἀνάπλεοι.

ε'. Καὶ τίνος γὰρ θείου δωρήματος ἔμπλεως⁽³⁾ οὐ γενήσεται, ὁ ἐν ἑαυτῷ διὰ τὴν τῆς καρδίας ἀγνεῖαν χωρήσας τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος; Εἰ γὰρ ὁ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον βλέ-

πων φωτίζεται, πῶς ὁ τὸν νοητὸν καθορῶν οὐ ταῖς τούτου αὐγαῖς⁽¹⁾ καταυγασθήσεται; Εἰ γὰρ ὁ κόσμος οὗτος τὸν ὀρώμενον ἥλιον ἔχων ἐν ἑαυτῷ καταλαμβάνοντα φωτὸς ἀνάπλεως γίνεται, πῶς ὁ τὸν Θεὸν δεξάμενος ἐνοικον, οὐ διὰ τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων καταστραφθήσεται; Εἰ τὸ τοῦ μύρου δοχεῖον ἐμπίπεται τῆς τούτου ὁσμῆς, ὁ τὸ νοητὸν μύρον δεξάμενος, τὸ πάσας εὐωδιάζον τὰς οὐρανίους ταξιαρχίας καὶ τὴν ἐπὶ γῆς τῶν ἁγίων ἅπασαν διακόσμησιν, πῶς οὐ πλησθήσεται τῆς θείας ὁσμῆς τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος; Ἐπεὶ δὲ διάφορα τὰ θεῖα χαρίσματα, καὶ ἄλλοις ἄλλα προέκκριται, τὸ συμπαθὲς οὗτοι καὶ μάλιστα περὶ τοὺς τὰ σώματα κάμνοντας καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀπάντων προὔτιμησαν. Τοῦτο γὰρ καὶ τῷ τοὺς οὐρανοὺς τῇ ἀρετῇ καλύψαντι Χριστῷ τῶν ἀπάντων προτέθειται· καὶ διὰ τοῦτο Θεὸς ὧν καὶ δεσπότης ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων δυνάμεων, τὸ παραδοξότατον! ἄνθρωπος γίνεται, καὶ τὰς νόσους ἡμῶν αἶρει καὶ τὰς ἀσθενείας ἀναλαμβάνει, καὶ Θεὸς ἐλέους καὶ οἰκτιρῶν καὶ φιλανθρωπίας, ὡς πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν ἰώμενος, ἐστὶ καὶ λέγεται⁽²⁾. Καὶ τῶν σημείων, ὡς ἔφθην εἰπὼν, πρῶτος ἐξ ἱαμάτων ἀπάρχεται, καὶ τοῖς μαθηταῖς δύναμιν πρὸς ταῦτα κατὰ τὴν πρώτην ἀποστολὴν τοῦ παναγίου χαρίζεται Πνεύματος. Ἀγοῦσι γὰρ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ταῦτα τοὺς γνώμην εὐχάριστον ἔχοντας καὶ πρὸς τὰ τελεώτερα προκόπτειν παρασκευάζουσι σὺν ὁδηγίᾳ⁽³⁾ τοῦ Πνεύματος. Τοῦτο τοίνυν εἰς κοινὴν εὐεργεσίαν οἱ ἅγιοι παρὰ τοῦ Δεσπότης τῶν ἀπάντων αἰτήσαντες ἔλαβον, καὶ περισσὸν ἔλαβον, ὡς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ συμφωνήσαντες τὰ τῶν ἱαμάτων χαρίσματα, καὶ δὴ πᾶσι κοινὴ σωτηρία γεγέννηται· οὐκ ἀνθρώποις μόνους πλασθεῖσι κατ' εἰκόνα Θεοῦ, καὶ τὸ νοσεῖν λαχοῦσιν ἐκ παραδόσεως καὶ πρὸς ἅμετρα κατενεχθεῖσι συμπτώματα· ἀλλὰ καὶ τοῖς δι' αὐτοὺς γεγεννημένοις ἀλόγοις, ὡς τὰ τῆς εἰς ταῦτα διαβαινούσης εὐεργεσίας εἰς τὸν δι'

(1) ἀυγάσαι (2) ὑπὲρ (3) ἐμπλεως

(1) αὐγάσαι (2) ἔστι δὲ καὶ λέγεται (3) συνοδηγία

δὲν καὶ παρήχθησαν· τούτου⁽¹⁾ γὰρ ἕνεκα χόρτος παρὰ Θεοῦ καὶ χλόη τοῖς κτήνεσιν, οὐ καθ' ἑαυτοῖς, ἀλλὰ τῇ τῶν ἀνθρώπων δουλείᾳ ἐκφύεται. Οὕτως οὗτοι παρὰ Θεοῦ παντὶ τῷ βίῳ, κοινὸν πρυτανεῖον ἀπάσης ὠφελείας καθίστανται, σωτῆρες σεβάσμιοι, ἱατροὶ ἀλεξικάκοι, ἐπίκουροι ἐτοιμότατοι, βοηθοὶ δυνατώτατοι, ποδηγοὶ ἀπλανεῖς ἀσφαλέςτατοι, λιμένες πανεύδιοι, ἀσάλευτοι καὶ ἀκράδαντοι πρόδοιοι, ἄγρυπνοι καὶ νηφάλεοι φύλακες, τοῖς πᾶσι πάντα κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον, ἵνα πλείονας κερδήσωσι, γίνονται.

στ'. Ὡς γὰρ τῶν ἀπλῶν στοιχείων παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἢ χρῆσις ἐπίσης δεδωρηται, οὕτως καὶ τῆς ἐκ τούτων ὠφελείας προτεθειμένης κοινῆς· ἐπίσης οἱ θέλοντες μετέχουσιν ἅπαντες· οὗτοί εἰσιν αἱ πηγαὶ τοῦ σωτηρίου, ἐξ ὧν μετὰ τὴν κολυμβήθραν τῆς θείας ἀναγεννήσεως ἀντλεῖν ἡμᾶς ὁ προφήτης παρακελεύεται· οἱ ἀέννηοι ποταμοί, αἱ ἀείρουτοι κρήναι, αἱ δύο κατὰ τὸν Ζαχαρίαν ἐλαῖαι, δι' ὧν ἡμῖν τὸ⁽²⁾ τοῦ Θεοῦ μὴ κενούμενον καταπέμπεται ἐλαιον· Ἡ ξυνωρίς ἢ αἰδίμιος, οἱ λαμπρότατοι φωστῆρες, οἱ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον ταῖς τῶν θαυμάτων ἀκτίσι καταφωτίζοντες. Τὸ ἄρμα τοῦ Θεοῦ τὸ τούτων κεκτημένον ἡνιόχων, καὶ ταῖς ἐναντίαις δυνάμεσιν ὡς ἀκαταμάχητον καὶ φοβερώτατον. Οἱ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ συμφωνήσαντες καὶ πάντα δεξάμενοι παρ' αὐτοῦ τὰ αἰτήματα· οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν τυφλῶν, οἱ πόδες τῶν χωλευόντων⁽³⁾ ψυχῇ τε καὶ σώματι· τὰ τῶν κωφευόντων⁽⁴⁾ ὦτα εὐήκοα· οἱ στύλοι τῆς ἐκκλησίας οἱ ἄσειστοι, οἱ στεργοὶ θεμέλιοι καὶ ἀκατάβλητοι, τῶν ὀδυνομένων πικρῶς ἢ παραψυχή, τῶν ταῖς συμφοραῖς καμνόντων τὰ θεῖα στηρίγματα· τῶν χηρῶν οἱ προασπισταί· τῶν ὀρφανῶν οἱ πατέρες τῇ στοργῇ νικῶντες τοὺς φύσαντας· τῶν εἰς δουλείαν πρὸς Θεοῦ δεδωρημένων ἡμῖν ἀλόγων ἐκ συμπτωμάτων ἢ ἀνόρθωσις καὶ καταπτώσεων. Καὶ τούτου μάρτυς ἐκείνη ἢ κάμηλος, τὸν πόδα διὰ τὸν ἐμπαγένητα σκόλοπα δεινῶς ἀλγοῦσα καὶ

(1) τοῦτο (2) ὁ (3) χωλευόντων (4) κωφευόντων

σφόδρα χωλαίνουσα⁽¹⁾ καὶ τοῖς πόνοις ἐκτεκομένη, καὶ τούτοις προστρέφουσα καὶ τὴν ῥῶσιν ἐτοίμως εὐρίσκουσα, καὶ τοῖς εὐεργέταις ὥσπερ τις ἐμῶν τὴν συγγνωμοσύνην ἀποτιννῦσα καὶ μετὰ θάνατον αὕτη τοῖς περὶ τὰς εὐεργεσίας ἀγνώμοσι γίνεται ἑλεγχος. Ὡς⁽²⁾ γὰρ τοῖς ὀκνηροῖς καὶ ἀναπεπτωκόσιν ὁ μύρμηξ, καὶ τοῖς πατραλοῖαις ὁ ἔρωδιός, καὶ τοῖς ἀκολάστοις ἢ τρυγῶν, οὕτω καὶ τοῖς ἀχαρίστοις ἢ κάμηλος ἐκείνη κατήγορος· οὕτως ἐκείνη ῥωσθεῖσα τὴν δόξαν κυρίου καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τῶν ἀγίων διὰ πραγμάτων ἀνήγειλε· καὶ οὕτως τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγνώμοσι καίπερ λογικοῖς οὔσι παρὰ τοῦ φιλανθρωποτάτου Δεσπότη κατέστη διδάσκαλος.

ζ'. Ἐπεὶ δὲ καθάπερ ἐκ τινος κρήνης ἀναβλυσούσης ζωορροῦτα νάματα, πάντες καὶ μάλιστα οἱ ἐκ νόσων ἀλγυνόμενοι πρὸς αὐτοὺς συνέρρεον κάμνοντες τὰ ἐξ αὐτῶν διάφορα καὶ ποικίλα προχέμενα ἀρυσόμενοι θαύματα. Γύναιον τι χρονία νόσῳ καθάπερ ἢ αἰμόρρους ἐκείνη συνεχόμενον, καὶ πλείστοις χρόνοις τοῖς μεγαλοφυσῶσιν ἐπὶ ἱατρικῇ προστρέχουσα, καὶ μηδὲν ἐξανύουσα, μᾶλλον δὲ εἰς τὸ χεῖρον ἐλάσασα· τῇ ἀπογνώσει πεδνηθεῖσα καὶ μακρὰν οἰμῶζειν λέγουσα ταῖς ἱατρικαῖς περιόδοις, οἴκοι κατέμενε, τὴν συμφορὰν πικρῶς ἀπολοφυρομένη, καὶ προσκαλουμένη τὸν θάνατον ὡς τῶν ἀφορητῶν ἐκείνων πόνων ἀνάπανταν. Οἱ μὲν γὰρ ἐν ἐλπίσιν ὄντες ἀπαλλάττεσθαι ποτε τῶν κατεχόντων ἀνιάρων, πρὸς τὸ τέλος ἀποσκοποῦντες ῥῆον τοὺς πόνους ὑφίστανται· οἷς δὲ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ λυποῦντος αἱ πρὸς τὴν τούτου ἀπαλλαγὴν ἐλπίδες ἀφήρηνται, ἀπαρηγόρητον τὸ κακὸν καὶ παντὸς ἀλγεινοῦ⁽³⁾ πεφυκτός ἀφορητότατον. Αὕτη τοίνυν τὰς τῶν ἀγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ παραδόξους ἐνωτισθεῖσα θαυματουργίας, καὶ τὴν ἐξ ἀπογνώσεως ἐπιθυμίαν, ὥσπερ τι δυσδασακτον ἄχθος ἐξ αὐτῆς ἀπορρίψασα, προστρέχει τούτοις νευρωθεῖσα τῇ πίστει. Προσπίπτει τοῖς ἀλεξικάκοις τούτων

(1) χολαίνουσα (2) Ὡς (3) ἀλγύντην

ποσίν· ἐξαγορεύει τὸν πόνον τοῦ πάθους μετ' οἰμωγῆς· αἰτεῖ λύσιν τῶν σφοδρῶν πιεζουσῶν συμφορῶν· εἰς μέσον τῷ λόγῳ προτίθησι τὰ δι' αὐτῶν παραδόξως ὀσημέραι τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπικλήσει γενόμενα· κάμπτει τῇ ἐλεεινολογίᾳ τοὺς καὶ χωρὶς αὐτῆς ἐτοίμους πρὸς τὴν συμπάθειαν, λαμβάνει παραυτίκα τὴν ἴασιν. Ὁραῖται αὐθωρον ἢ πρῶν τῷ πάθει νενεκρωμένη ζῶσα καὶ σθένουσα καὶ ἀλλομένη τῇ προθυμίᾳ ὡς ἔλαφος. Ὡ τοῦ θαύματος! οὐκ ἀντιδότους ἐκπίνουσα, οὐ ληξιπόνους φαρμάκοις περιοδεύουμένη καὶ βοτανῶν καταπλάσμασιν, οὐ κριτικούς ἰδρωτάς ἀναμένουσα καὶ τὰς τούτων αἰτίας, οὐ παρεχομένη τοῖς δακτύλοις ἀναμετρεῖν τοῖς τὰς ὀφρῦς ἀνασπῶσιν ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν οἰκίαν ἀπορίαν τοῦ κάμνοντος ἀταξίαν ἐμβριθῶς ὀνομάζουσι, καὶ τοῖς νύμασι τὴν σωτηρίαν ἢ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ κάμνοντος ταλαντεύουσι, καὶ ταῖς συχναῖς ὑποχωρήσει τῶν ληυμάτων τὴν εἰσπραξιν ⁽¹⁾ αὔξουσιν.

ν'. Ταῦτα γὰρ πάντα χαίρειν εἰποῦσα ἡ ἄνθρωπος τῇ ἐπικλήσει καὶ μόνῃ τῇ θεῖᾳ διὰ τῶν αὐτοῦ ἀγίων τελειώτατης τυγχάνει τῆς ῥώσεως· αἰτοπον ἡγησαμένη ⁽²⁾ κατὰ τὴν ἰδίαν ἀκεραιότητα, εἰ μὴ κατὰ τὸ ἐνὸν τοῖς εὐεργέταις ἀμείψαιτο ⁽³⁾, μήπως ἀχαριστίας ὑπόσῃ γραφὴν. Ἀκοῦσαι ⁽⁴⁾ γὰρ οἶμαι Χριστὸν καὶ τὰ τῆς χήρας ἐκείνης ἀποδεχόμενον τὰ λεπτὰ, ἔτι τε τὸ παρὰ τῶν γυναικῶν ἐκείνων τῶν μακαρίων προσφερόμενον μύρον ἀποδεχόμενον, καὶ διὰ τοῦτο σπεύσασα, ἅπερ ἐκέκτητο, λαβοῦσα τρία ὠὰ τοῖς Ἀναργύροις προσήνεγκεν. Οἱ δὲ τὸ μὲν ταύτης εὐγνώμον ἀσμένως προσήκοντο, τὴν δὲ δόσιν, τοιαῦτα λέγοντες, ἀπεσείσαντο ⁽⁵⁾. Οὐ πιπράσκομεν, ὦ γύναι, ἢν ἐκ τοῦ Θεοῦ δωρεὰν χάριν ἐλάβομεν· οὐ τιμώμεθα τὰ ἀτίμητα· οὐ καπηλεύομεν τὰ θεῖα καὶ οὐχ ἡμέτερα. Οὐκ ἤκουσας τί πέπονθε Γιεζῆ τοῦτο νομίσας καὶ ληυμάτων ἥττον γενόμενος; Οὐ Σίμων ταύτην ὦνιον οἰκθεις ἀναθέματι ⁽⁶⁾ παρὰ τοῦ τῆς θάλαγγος ἐξάρχου τῶν ἀποστόλων παραπεμφθεῖς; Δωρεὰν τοῖς χρήζουσι χάριν διδόναι, ἢν περ ἐλάβομεν

(1) εἰσπραξιν (2) διηγησαμένη (3) ἀμείψαιτο (4) Ἀκοῦσα (5) ἀπεσείσαντο (6) ἀναθέματος

προσπετάγμεθα· οὐκ ἀπεμπολοῦμεν τὰ τοῦ Δεσπότου· οὐ σφετεριζόμεθα τὰ οὐχ ἡμέτερα· οὐκ ἰδιοποιούμεθα τὰ κοινά. Ἀλλ' ἴσως ὡς εὐτελὲς τὸ δῶρον οὐ φέρειν φήσεις τῷ δεξαμένῳ κατάκρισιν· μᾶλλον μὲν οὖν εὔ ἴσθι· τοῦτό γε καταγνώσεως ἄξιον. Ἡ οὐχὶ τοῖς τὰ τιμιώτατα ⁽¹⁾ εὐώνως ἀπεμπολοῦσι πλεον τῶν ἄλλων καταγινώσκουμεν, ὡς τοσοῦτο ὑπὸ τῆς φυλαργυρίας λυσσῆσαι ⁽²⁾, ὧν Ἰσκαριώτης ἐκεῖνος παράδειγμα, λήμμασιν ἐλαχίστοις ἀπεμπολῶν τὸν ἀτίμητον καὶ Δεσπότην τῆς κτίσεως, καὶ τῷ ἰδίῳ αἵματι τοῦ κόσμου τὴν ἁμαρτίαν ἐξάραντα καὶ ἡμᾶς τῆς ⁽³⁾ τοῦ διαβόλου δουλείας ἐξαγοράσαντα; Ἀλλ' ὦ, φησί, τρισμακάριοι ἱατροί, Θεὸς δὲ πάντας ποικίλως εὐεργετῶν, οὐ τὸ προσφερόμενον παρ' αὐτῶν προσδέχεται; ⁽⁴⁾ οὐ τοὺς μὴ τοῦτο, πράττοντας ὡς ἀχαρίστους ὀνειδίζει καὶ λίαν ἀγνώμονας; Θεὸς μὲν φησίν, ὡς ἴστε ⁽⁵⁾, τινὸς οὐδαμῶς ἐνδεής· αὐτοῦ γὰρ ἔστι τὰ πάντα· καὶ πῶς παρ' αὐτοῦ τινος τῶν αὐτοῦ δενηθήσεται; ἡμῖν δὲ διδοὺς ἀφορμὰς τοῦ γνωρίζειν τὸν εὐεργετὴν καὶ μὴ πρὸς ἄλλον βλέπειν, ὅπερ ἡ τῶν Ἑλλήνων μωρία πεποίηκεν, προσφέρειν αὐτῷ τινα νενομοθέτηκε τῶν αὐτοῦ εὐγνώμονως εἶναι πρὸς αὐτὸν βουλόμενος, ὡς δεδήλωται. Καὶ ἵνα μόνος αὐτὸς Θεὸς ὧν ἀπάντων γνωρίζεται καὶ κύριος, καὶ φιλανθρωπίας ἀνεξάντλητον πέλαγος. Τούτοις τὸ γύναιον ⁽⁶⁾ κατασιγασθὲν οὐκ ἐνδίδωσι τοῦ ἐπιχειρήματος· θάτερόν δὲ προσβάλλει τοῦ ἐνὸς ἀμελήσασα, καὶ τινι τρόπῳ ὄρκοις φρικωδεστάτοις δέξασθαι τὰ τρία ὠὰ πείθει ⁽⁷⁾ τὸν ἅγιον τῇ τῶν ὄρκων ἰσχυρίαιρήσασα. Δαμιανὸς ἦν ὁ ἀοίδιμος. Γίνεται τοῦτο καταφανὲς τῷ ἀδελφῷ, λίαν δεινοπαθῆ ψῆφον ἐκφέρει. Τίς αὕτη; τῆς μετ' αὐτοῦ ἀμοιρῆσαι ταφῆς· ὅπερ, οἶμαι, τοῖς ἀγίοις διὰ συμφώνου ἐδέδεκτο. Λύει ταύτην θεῖος χρησμός, οὐ φειδωλίας εἵνεκα τοῦτο γεγονέναι πληροφωρῶν, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ὀνόματι τῶν ὄρκων εὐλάβεια. Ἀφίησι τὸ πραχθὲν ὁ θεῖος Κοσμᾶς καὶ κυροῖ μετὰ τοῦ ὁμαίμονος ὁσίαν

(1) τιμιώτατα (2) λυσσῆσαντα; (3) τῇ (4) προσδέχεται (5) ὡς οἴσθε (6) γυναῖκα (7) πείθει

ταφὴν. Οὐ γὰρ εἶχε κελεύοντος ἀντιθεῖναι (1) Θεοῦ. Οὕτως ἦν τοῖς ἁγίοις ἐμμελῶς τοὺς θείους ἀτρώτους φυλάττειν θεσμούς, οὕτως μικροῦ καὶ μεγάλου διαφορὰν οὐκ ἠπίσταντο πταίσματος· οὐδὲ γὰρ δηλητηρίου παντὸς ἐπίσης ἐπάγοντος θάνατον ἄλλως τε τὴν ἐν τοῖς μικροῖς ἀσφάλειαν, ἔρυμά τι πρὸς τὰ μέγαρα νομίζοντες. Οὐ γὰρ τοι πρὸς ταῦτα προκόψειεν μὴ ἐξ ἐκείνων ἀρξάμενος· οὐκ ἂν τὰ προδήλως μέγαρα κατατολμήσειεν, μὴ πράττειν ἐθίσας (2) αὐτῶν τὰ ἐλάχιστα. Οὕτως ὁ μὴ τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς θεᾶς ἀλούς, οὐ πρὸς τὸν βόθρον τῆς μοιχείας κατολισθήσειεν· οὐδ' ὁ τῇ τῆς ὀργῆς παγίδι περιπαρεῖς (3) τῷ τοῦ φόνου μιάσματι μολυνθήσεται· ἀναιρεῖν γὰρ προσῆκε τὰ αἷτια· ἵνα μὴ κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ τέλη κατολισθήσωμεν.

Θ'. Ἄλλ' οἱ μὲν ἅγιοι οὕτω καὶ λέγοντες καὶ πράττοντες κοινὸν ὠφέλειαν παράδειγμα τῷ βίῳ καθίστανται, καὶ πάντα πρὸς τὴν ἑαυτῶν διεγείρουσι μίμησιν, πολυτρόπως εὐεργετοῦντες καὶ τῇ ἐκάστου χρεῖα καὶ περιστάσει διαγεμόμενοι. Καθάπερ γὰρ τὸ ὕδωρ ἀρδεῦον τὴν γῆν, πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς φυομένοις δύναμιν ἐμπαρέχει βλαστήσεως καὶ καρποφορίας οὐ μίαν καὶ τὴν αὐτήν, ἀλλὰ ποικίλην καὶ πρὸς τὰ ὑποκείμενα καὶ διάφορον, καὶ ταῦτα κατίδοις μᾶλλον ἐν τοῖς καρποῖς, οὕτω καὶ οἱ θεῖοι οὗτοι Ἄνδρες, δύο ὄντες, μᾶλλον δὲ τῇ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ὀνόματι συμφωνίᾳ καὶ ἀγιότητι τὰς ἑαυτῶν (4) ἐνεργείας εἰς τὰ ὑποκείμενα διαφόρως προβάλλονται. Οὐ ζῶντες μόνον καὶ τὸν τοῦ κατὰ Θεὸν βίου δρόμον σύντονον ἐξανύοντες, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ φθάσαι τὸ σκάμμα καὶ τῶν πόνων ἐκχειρίαν (5) εὐρεῖν καὶ νῦν μᾶλλον, ἢ τότε, ὡς τὸ ἄκρον κατειληφότες ἐφετὸν καὶ καθαρώτερον ἐλλαμπόμενοι ταῖς ἐξ αὐτοῦ πεμπομέναις αὐγαῖς καὶ τῶν δεσμῶν ἀπολυθέντες τοῦ σώματος, καὶ θαυμασίαν καὶ λόγον καὶ νοῦν ὑπερβαίνουσιν, καρπούμενοι ἡδονήν. Εἰ γὰρ ταῖς τοῦ σώματος σειραῖς (6) συνεχόμενοι οὕτως τοῖς ἐν ἀνάγκαις ἐτοίμως

(1) ἀντιθεῖν (2) ἐθίσας (3) περιπαρεῖ (4) εἰς τὰς ἑαυτῶν (5) ἐκχειρίαν (6) σηραῖς

κατελάμβανον θεόντες, πόσῳ λελυμένοι τυγχάνοντες καὶ τούτου καθεστηκότος ἐλεύθεροι· εἰ τῷ νέφει κρυπτόμενοι πλεον ἡλίου κατηνύγαζον ἅπαντας, πόσῳ τούτου σκεδασθέντος καὶ αἰθρίας εἰλικρινεστάτης ἐγγινομένοις αὐτοῖς· εἰ τοῖς κάλυξι κρυπτόμενοι οὕτω τὰ τῆς γῆς ταῖς εὐοσμίαις τοῦ Πνεύματος κατενωδίασαν πέρατα· πολλῷ μᾶλλον τούτων περιρραγέντων καὶ γυμνὴν τὴν ὥραν δεικνύντων αὐτῶν καὶ ἀνεπισκότητον·

Ι'. Οὕτως οἱ δύο φωστῆρες Κοσμάς καὶ Δαμιανὸς ταῖς τῶν θαυμάτων ἀκτίσι καὶ τοῦ ἀνεπιλήπτου βίου φαιδρῶς ἐξαστράπτοντες, ὡς ἐκ τοῦ κρασπέδου γινώσκειν τὸ ὕψος καὶ πᾶσι λαμπρὰν δεδωκότες ἀπόδειξιν, ὡς δοξάζειν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς Πατέρα διὰ τὸ τούτων ἐκλάμψαν ἐνώπιον αὐτῶν φῶς πρὸς τὸν τρισόλβιον καὶ μακαριώτατον μετέστησαν χαίροντες ὡς οἱ ἐν ναυτικοῖς ἀγωγίμοις μακρὸν καὶ δυσθάλαττον πλοῦν διανύσαντες καὶ πρὸς τοὺς λιμένους καταίροντες καὶ τούτοις (1) εὐλυμενίσαντες, οὕτως τὸν βίον ὑπερνηξάμενοι, καὶ τὰς ἐν τούτῳ φρικτὰς ἐμβολὰς πρὸς τὸ γαλήνης ἀνάμεστον ἐφθασαν· ἐνθα πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία, ὑμνούντων καὶ χορευόντων χορείαν τὴν ἀκατάλυτον, ἀγγέλων ταξιαρχαί, δικαίων τὰ τάγματα, πατριαρχῶν χορεῖαι, προφητῶν προεδρεῖαι, ἀποστόλων θίασοι, (2) μαρτύρων ὁμηγύρεις καὶ τῶν ὁσίων ἀγγέλαι. Τούτοις οἱ ἅγιοι συναγάλλονται, σὺν τούτοις σκιρτῶσι, καὶ μέλος χαριστήριον ᾄδουσιν· ὧν γὰρ τὸν βίον ἐζήλωσαν, τούτων καὶ τὸν χῶρον κατέλαβον, καὶ τῆς ἐφέσεως ἀπολαύουσιν· τῶν μὲν γὰρ τὸν φιλόθεον τρόπον ἐζήλωσαν· τῶν δὲ τὸ φιλόξενον, ἄλλων τὸ γενναῖον ἐν πειρασμοῖς καὶ ἀνένδοτον· ἐτέρων δὲ τὴν ἀσαρκίαν, καὶ πάντων ὑπεροψίαν, ὅσα ῥεῖ καὶ παρέρχεται· ἄλλων τὸ καθαρὸν πρὸς θεοπτίαν ἀνηγμένον καὶ κατανόησιν· τῷ δὲ ποικίλῳ πρὸς οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν πλείστων ἐκράτησαν. Ἐξῆλθε καὶ τούτων εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος τοῦ θείου κηρύγματος· ἔλαμψε καὶ αὐτῶν ἐμπροσθεν τῶν

(1) τούτους (2) θείασοι

ἀνθρώπων τὸ φῶς. Ἐλάβον ἐξουσίαν καὶ οὗτοι σκορπίους καὶ ὄφεις καταπατεῖν καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπέδνησαν θαρσαλέως ἐπὶ τὰς νοτιὰς ἀσπίδας καὶ βασιλίσκους, καὶ κατεπάτησαν τοὺς ἀτιθάσσους (1) λέοντάς τε καὶ δράκοντας. Πᾶσα νόσος καὶ πᾶσα μαλακία τούτων ταῖς λάμπεσι, ὥσπερ τοῦ ἡλίου σκιαί, ἠτήθη καὶ ὑπεχώρησεν.

ια'. Ἦνυσαν καὶ οὗτοι τῶν μαρτυρικῶν ἀγώνων τὸν διαυλον, οὐ πρὸς ὀρωμένους τυράννους καὶ βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀοράτους καὶ κοσμοκράτορας ἀντικαθιστάμενοι ἦσαν ἐπ' ὧμων ὥσπερ ζυγὸν τὸν θεῖον σταυρόν, τὸν σύντονον βίον καὶ σκληρὸν καὶ ἀνένδοτον καὶ πάσης ὑλώδους κεκαθαρμένον ἐμφάσεως. Εἰ δὲ καὶ τινες τῶν ἀγίων τὴν ἀκτησίαν κατωρθώκοτας (2) καὶ ἀφιλαργυρίαν θαυμάζομεν, πῶς οὐκ ἐν τούτῳ τῷ μέρει σχεδὸν ἀπάντων μετὰ τοὺς ἀποστόλους θαυμάζομεν, ὅσον καὶ κατ' ἐξοχὴν Ἀναργυροὶ καλεῖσθαι, καὶ παρὰ πάντων γέρας κατεκληρώσαντο; Ἐπεδείξαντο πολλοῖς καὶ θαυμασίων δύναμιν; Ἀλλὰ καὶ τοῦτ' μετ' ἐκείνους εὐρήσομεν (3) τοὺς πλείονας παρελάσαντας, ὅσῳ καὶ τὸ ἐπίθετον ὡς κύριον ἐκληρώσατο. Τίς γὰρ θαυματουργοὺς καὶ μόνον εἰπὼν τις ἄλλους ἐνόησεν; Ὡς γὰρ ἀπλῶς τις ἀπόστολον, ἢ προφήτην εἰπὼν τὸν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους κατ' ἐξοχὴν ἐσήμανεν τοῦτο καλούμενον, οὕτω θαυματουργοὺς ἢ Ἀναργύρους ἢ Ἱατροὺς Ἀγίους ἢ Κοσμοῦν καὶ Δαμιανὸν λελεχώς, τοὺς θαυματουργοὺς καὶ Ἀναργύρους δέδωκεν ἀναμφιλέκτως νοεῖν. Καὶ καθάπερ αἱ προσηγορίαι τῆς φύσεως μετὰ τῶν κυρίως ἰδίων ἀντιστρέφουσιν, ὡς ἄνθρωπος καὶ γελαστικόν, οὕτω Κοσμῶν καὶ Δαμιανῶν τὸ θαυματουργοὶ καὶ ἀναργυροὶ καὶ μὴν καὶ ἅγιοι ἱατροί, γέγονεν (4), ὡς ἐκ φύσεως ἴδιον, καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις· εἴ περ ἐν ἐκείνοις καὶ τῷ μόνῳ καὶ παντὶ ταῦτα καὶ αἰεὶ καθορίζουσιν. Οὐ γὰρ τις γελάσει μετὰ τὴν τελευταίαν· τούτων δὲ τὸ θαυματουργεῖν καὶ τᾶλλα μᾶλλον ἐπίδοσιν λαμβάνει καὶ μετὰ θάνατον. Καὶ τούτων ἀψευδέστατοι

(1) ἀντιθάσσου; (2) κατορθώκοτας; (3) τούτων εὐρίσκωμεν (4) Γέγονεν

μάρτυρες τὰ καθ' ἐκάστην· ἐν τε τῷ Φερεμῶν τελούμενα, ἐνθα τὰ τούτων πανάγια κατετέθησαν λείψανα, καὶ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένη σχεδόν, ἐνθα τούτων σηκοὶ λαμπροὶ καὶ περιδλεπτοὶ, καὶ μεγέθει διαπρεπεῖς καὶ παντοδαπῶς πεποικιλμένοι καὶ κάλλους ἀφιέντες μαρμαρυγᾶς.

ιβ'. Καὶ ὅποι γῆς καὶ θαλάσσης καλοῦνται παρὰ τῶν ἐν ἀνάγκαις κεκρατημένων πιστῶς, ὡς γὰρ τῷ ἡλίῳ παρέπεται τὸ φωτίζειν καὶ τῷ πυρὶ θερμαίνειν, οὕτως καὶ τοῖς Ἀναργύροις τὸ ἐτοίμως θαυματουργεῖν. Εὗγε (1) τοῦ ἀσθέστου κλέους ὑμῶν! Εὗγε (1) τοῦ κατ' ἐξοχὴν τῶν ἄλλων ὀνόματος! Πολλοὶ τὴν φιλαργυρίαν ὥσπερ τινὰ βδελυξάμενοι λέπραν, προῖκα τοῖς αἰτοῦσι δόται γεγόνασι· πολλοὶ τὴν τῶν θαυμάτων ἐνέργειαν ἐκ Θεοῦ κατεπλουτίσθησαν ἅγιοι· ἀλλ' ὑμῖν παρὰ πάντων τὰ ἐκ τούτων ἐκείνοις ὀνόματα παραχθέντα παρηκολούθησε· καὶ τοῦτο τὸ γέρας ἐξαίρετον δέδοται καὶ σὺν ἐκείνοις ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Οὕτω Θεὸς δοξάζει τοὺς τοῦτον δοξάζοντας· οὕτω τοὺς κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπῳ τούτῳ ἐξομοιοῦσθαι σπεύδοντας, οὐ τῆς χάριτος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτοῦ θείων ὀνομάτων μεταδίδωσι. Τίνος γὰρ ἄλλου τὸ Ἅγιος, τὸ Δίκαιος, τὸ Ἀγαθός, τὸ Οἰκτίρων καὶ τὰ λοιπὰ καὶ αὐτὸ τὸ Θεός, ἅπερ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐξ αὐτοῦ τῶν θαυμάτων ἐλάβετε χάριτος; Διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ τούτων τοῖς ἐφ' ὑμῖν προστρέχουσιν ἐτοίμως μεταδιδόατε, ἁγιασμὸν πορεχόμενοι, χρηστοὶ καὶ οἰκτίρμονες γενόμενοι σύμπασιν ἐπίσης τοῖς οἰκέταις τὰ πρόσφορα διανέμεται, καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐλέους. Ὡσπερ κρουνοὶ θεόρρυτοι (2) τοῦτον αὐτοῖς ἐπιχέετε, τὰς ψυχὰς μετὰ καὶ τῶν σωμάτων ἱᾶσθε (3) καθαίροντες, ἀρτίους ἀπεργαζόμενοι. Καὶ τούτων τὰ ὑφ' ὑμῶν τελεσθέντα, καὶ καθ' ἐκάστην τελούμενα μάρτυρες ὁ τῶν χωλῶν δρόμος, τῶν τυφλῶν ἡ ἀνάβλεψις, ἡ λαλιὰ τῶν κωφῶν, ἡ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἀπέλασις, τῶν πυρεττόντων παντοίως ἡ ἄκεις.

ιγ'. Καὶ πρὸς τούτοις ὁ τοῖς ἐγκάτοις τὸν ὄφιν δεξάμενος

(1) Εὗγε (2) θεόρρυτοι (3) ἱᾶσθε

(φεῦ τοῦ ἀκούσματος!) ὡς πονηρότατον ἔνοικον, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα κατεσθιόμενος⁽¹⁾, καὶ βοαῖς ἐλεεινοτάταις καὶ δάκρυσι τὸν ἀλεξίκακον ὑμῶν τάφον καταλαβόμενος· καὶ τοῦτον ὡς ἀπεπτον καὶ φθοροποιὸν ἐξεμῶν⁽²⁾ δηλητήριον· καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μετὰ καὶ τῶν συνειλεγμένων⁽³⁾ ἔρποντα καθορῶν πρὸς τὸν ἴδιον καταδυσόμενον χηραμὸν⁽⁴⁾.

ιδ'. Καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τοῖς ἐντοσθίοις⁽⁵⁾ τὸ ἐξ ὑγρῶν περιττωμάτων κατὰ τοῦ θώρακος ἔχων ἀπόστημα, καὶ τὸ ξένον ἐκείνων κέδρινον νῆμα προσενέγκασθαι κελευόμενος· καὶ διὰ τὴν ἀπείθειαν πολλαπλασιασθεῖσαν τὴν πόσιν ἐν τῷ θεάτρῳ δεχόμενος· κάκεισε γόνις κρινόμενος, καὶ τὴν τιμωρίαν ὡς εὐεργεσίαν παρὰ τῶν χορηγησάντων⁽⁶⁾ δεχόμενος· σὺν αὐτῇ γὰρ τῇ πόσει τοῦ πάθους εὐθὺς ἀπαλλάττεται· καὶ τῆς ψυχῆς εὐρίσκει τὴν ἴασιν τῆς θέας τῆς τῶν ἵππων ἀμίλλης ἀπαλλαγείς.

Ἦκετο σὺν τούτοις ὁ τῷ⁽⁷⁾ τοῦ ὑδέρου πάθει σφοδρῶς ἐξογκούμενος· καὶ τὴν ἀκόλαστον γλῶσσαν κινῶν κατὰ τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, ὅτι μὴ τάχιον⁽⁸⁾ τοῦτον ἰάσασθε καὶ τοῦ κοινοῦ ἱατροῦ σὺν ὀργῇ καὶ χόλῳ ἀποπηδῶν καὶ ὑμῶν τοῦ Θεοῦ μιμουμένων τὸν ἔλεον, εὐρίσκων τὴν ἐπιμέλειαν βραγείσης αὐτοῦ ὑγιεινῶς τῆς γαστροῦ· ὅτι καὶ γέρων ἦν καὶ μεμψίμοιρος ὁ ἀπαίδευτος.

ις'. Καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τὴν ὀφθαλμίαν νοσῶν καὶ τῷ τῆς σφῆρονος γάλακτι διὰ τῆς ὑμετέρας προστάξεως ἐξιώμενος, καὶ τῆς μακρᾶς ἐκείνης ἀμφιβολίας ἀπολυόμενος καὶ ἡμερον καὶ προσηνὲς βλέπων τὴν ἰδίαν ὁμόζυγα.

ιζ'. Καλείσθω σὺν τούτοις καὶ ὁ τὸν στόμαχον ἐκ πονηροτάτου χυμοῦ πικρῶς ὀδυνώμενος, καὶ τὰ τῶν μαινομένων παραπλήσια ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐπιδεικνύμενος· ὅτε μὲν ἔρριμμένος καὶ σπαίρων⁽⁹⁾ πρηνὴς⁽¹⁰⁾ κατὰ γῆς, ὅτε δὲ κείμενος ὑπτίος καὶ σφοδρῶς σπαραττόμενος· καὶ ἄλλοτε, ἰστάμενος ὀρθριος καὶ πάλιν καταπίπτων συχνῶς καὶ ὀλο-

(1) κατεσθιόμενος (2) ἐξαίμων (3) συνηλεγμένων (4) χηραμὸν (5) ἐντοσθίοις (6) χορηγάντων (7) τὸ (8) τάχιον (9) σπέρων (10) πρηνής

λυγαῖς ἐκπλήσσω τὸς προστυγχάνοντας· εἴτα τελεωτάτην λαμβάνων τὴν ἴασιν.

ιη'. Πρὸς τούτοις καὶ ὁ παρειμένος χεῖρας καὶ πόδας κῆρυξ ἀχθήσεται μεγαλοφρονότατος τῆς νόσου τὰ λείψανα φέρων ἐπὶ τῶν βάσεων καὶ βακτηρία τινὲς σκηπτόμενος· ἔν' ὥσπερ τις δυσχάλινος ἵππος ἀναχαιτίζοιτο, καὶ μὴ κατὰ κρημνῶν⁽¹⁾ φέροιτο τῆς ἀμαρτίας τὸν χαλινὸν ἀπώσάμενος.

ιθ'. Ἐπέσθω τούτῳ καὶ ὁ τὰς γνάθους λίαν ἀλγῶν ἐκ τῆς ἔνδον ἐλκώσεως, καὶ τὸν ἐκ φάρυγγος ὅσον οὐπὼ πνιγῶδη μέλλων ὑφίστασθαι κίνδυνον διὰ τῆς ἐκείσε περιτροφίας τοῦ τραύματος, εἴτα τῆς ἀκολάστου δι' ὑμῶν ὀργῆς ἀπειργόμενος· τοῦτο γὰρ τῆς ὑμετέρας ἱατρείας τὸ θαῦμα, ταῖς σωματικαῖς ἱατρείαις συμπλέκειν τὰς ψυχικάς.

Ἐπεὶ καὶ ἐξ ἀμφοῖν διαρτῶμεθα⁽²⁾, εἰσείτω⁽³⁾ καὶ ὁ τῇ χρόνιᾳ νόσῳ δεινῶς ὡς ὁ παράλυτος ἐκτνηκόμενος, καὶ τοὺς συμπαθεστάτους ὑμᾶς ταχεῖς ἱατροὺς, ἐξ ἀπογνώσεως διαλοιδωρούμενος, καὶ πικρῶς ἀποτρέχων, καὶ ταῖς τῶν ὑβριζομένων διακαρτερῶν εἰσηγήσει καὶ τελείαν τὴν ἴασιν πλουτίζόμενος.

κα'. Δεῦτε καὶ γυναῖκες τὰ τοῦ Θεοῦ διηγῆσασθε θαυμάσια· ὅσα καὶ μεθ' ὑμῶν ἐποίησε διὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ. Ἡ μὲν προδεικνύτω μαστὸν⁽⁴⁾ τῷ καρκίνῳ σφοδρῶς ἀλγυνόμενον καὶ τοῦτον ἐπὶ τῶν ὤν κρεῶν μεταβαίνοντα· ὧν τὴν μετάληψιν ἀπννήνατο, πρότερον Ἰουδαία τυγχάνουσα. Καὶ διὰ τοῦ θαύματος ἐκ τῆς τοῦ νόμου δουλείας τῇ τοῦ πνεύματος ἐλευθερίᾳ ἀποστρέχουσα καὶ θυγάτηρ γενομένη Θεοῦ, ὡς ἀναγεννηθεῖσα διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος.

κβ'. Ἡ δὲ τὰ ὅμοια κατὰ τοῦτο πεπονθυῖα, τὸ μῦριον καὶ τοῦτο σφοδρῶς ἐξογκούμενον βλέπουσα· οὐπὲρ ἀσκληπιᾶδαι μὲν τὴν ἴασιν ἀπεγνώκεισαν, ἄλλοι δὲ θανατηφόρους ἠπεύλουν⁽⁵⁾ τομὰς, ξίφει θήγοντες, καὶ ταῦτα τῇ πασχούσῃ δεικνύοντες ἀποστίλβοντα, καὶ διὰ τοῦτο ταύτην πρὸς ἑκστασιν φέροντες· ἡ δὲ τοῖς εὐσπλάγχχοις προστάταις προσφεύγουσα καὶ διὰ τούτων ποριζομένη ταχεῖαν τὴν ἴασιν.

(1) κατακρημνῶν (2) διαρτῶμεθα (3) εἰσείτω (4) μαστὸν (5) ἀπεύλουν

κγ'. Ἄλλη πάλιν ἐρχέσθω ταῖς προλαβούσαις ἐφεπομένη καὶ τὸ αὐτὸ δεικνύτω μόριον διὰ τοῦ ἀποπαγέντος ἐμφραττόμενον γάλακτος, καὶ τῆς ἀπειλκομένης⁽¹⁾ τομῆς οὐδὲ τὸν λόγον ἐνωτίσασθαι σθένουσα, καὶ παρὰ τῶν μεγάλων καὶ θείων περιοδευομένη θαυματουργῶν καὶ τὴν θεραπείαν διὰ τῶν ἐξαίφνης κενωθέντων ὑγρῶν ἐτοιμοτάτην εὐρίσκουσα.

κδ'. Καὶ σὺ τὴν μακρὰν ἐκείνην ἀφωνησίαν ἢ παθοῦσα, διὰ τὴν ἐκ τῆς αἰφνιδίου λύπης κατάπληξιν, πρόελθε. Καὶ ὁ παρειμένος μετὰ τὴν χρονίαν ἐκείνην κατάκλινιν, καὶ τὸν τοῦ σκίμποδος τῆς νοσοῦσης προσεγγισμόν. Εἶτα ἢ μὲν λαμπρὸν ἀναφωνοῦσα καὶ ἐνάρετον καὶ ἐξάκουστον· ὁ δὲ τρέχων ὀξέως καὶ συχνοῖς τοῖς ἄλμασι τῶν ἐπιτιθεμένων ἐκφεύγων τὴν κάκωσιν.

κε'. Ἀλλὰ τί μετρεῖν πειρῶμαι κυάφω τὴν θάλασσαν; Τῇ σπιθαμῇ τὴν ἅπασαν γῆν; Τί τοὺς οὐρανίους ἀστέρας, ἢ τὴν θαλάττιον ψάμμον, ἢ σταγόνας⁽²⁾ ἀπαριθμεῖν ὑετοῦ; Ὡς γὰρ ταῦτα ἀδύνατον, οὕτω καὶ τὰ ὑφ' ὑμῶν τελεσθέντα θαυμάσια καὶ τελούμενα καὶ μέχρι συντελείας τελεσθησόμενα. Καθάπερ γάρ τισιν αἱ φαῦλαι πράξεις, οὐκ εἰς κρίσιν μόνον προάγουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπακολουθοῦσι τὴν κόλασιν αὐξοῦσαι, οὕτως ὑμῖν τῶν καλῶν ἔργων τὸ πλῆθος, οὐκ εἰς βασιλείαν προάγον μόνον τὴν ἐπουράνιον, ἀλλὰ καὶ μέχρι τέλους τῆς τοῦδε τοῦ κόσμου συμπήξεως, διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ δεδομένην ὠφέλειαν ἅπασιν παρακολουθοῦν· καὶ ὑμῖν τὸν θεῖον ὄλβον, ἡμῖν καὶ πᾶσαν ἀγαθὴν ἀφθονίαν ἐν οὐρανοῖς πολλαπλασιάζον⁽³⁾ παρέπεται. Διὸ δεσποτικὴν ἡμῖν προσφθεγγόμεθα καὶ χαριστάτην φωνήν· Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, τῆς ὄντως χαρᾶς τὴν κατάσχεσιν οἱ πλουτίσαντες ἅπασαν.

κς'. Χαίρετε οἱ οἰκεῖοι⁽⁴⁾ καὶ κληρονόμοι Χριστοῦ. Χαίρετε οἱ τῶν ἀγγέλων ὁμοδαῖοι καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων σύσκηνοι καὶ συμμέτοχοι. Χαίρετε χριστιανῶν ἀπάντων χαρὰ καὶ εὐθυμία καὶ ἀγαλλίασις. Χαίρετε τῶν ἐν τῇ ζάλῃ

(1) ἀπειλκομένης (2) σταγῶνας (3) πολυπλασιάζον (4) οἰκεῖοι

τοῦ βίου χειμαζομένων λιμένες οἱ ἀκλυστοί. Χαίρετε τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἀκράδαντοι στύλοι καὶ πρόβολοι. Χαίρετε οἱ τὰς ἐκ δυσμενῶν προσφερομένας ἡμῖν κακώσεις σοφῶς ἀπελαύνοντες· οἱ τὰς ἐπηρμένας ὀφρῦς καὶ τὰ θράση τῶν πολεμίων ἐθνῶν κατασπῶντες καὶ καταβάλλοντες. Χαίρετε οἱ τῶν πεπτωκότων ἀνόρθωσις, τῶν ἱσταμένων στηρίγματα, τῶν ἀμφιβόλων ἢ βεβαίωσις, τῶν ὀδυνομένων ἀπάντων παράκλησις. Χαίρετε οἱ τῶν θείων δώρων διανομεῖς ἀφθονώτατοι. Χαίρετε οἱ ἀνελλιπεῖς ποταμοὶ τῆς θείας χρηστότητος, οἱ τὴν Ἐκκλησίαν ποτίζοντες ὡς ἄλλον παράδεισον, οἱ τὰ ἐν ταύτῃ φυτὰ ταῖς μυστικαῖς ἀρδεΐαις τοῦ Πνεύματος καρποφόρα τελοῦντες καὶ εὐθαλέστατα. Χαίρετε τὰ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἀνάκτορα καθαρώτατα, τὰ σκεῦη τὰ εὐχρηστα, τὰ τὴν αἴγλην τούτου τῶν χαρισμάτων ἀπάντων χωρῆσαντα. Χαίρετε θεῖαι νεφέλαι τὴν θείαν δρόσον τοῖς ἐκ πολυτρόπων ἡμῖν κεκαυμένοις παθῶν ἐπομβρίζουσαι. Χαίρετε κρῖναι ἀείρουτοι, ἀναστομώμεναι πηγαί, τὰ ῥεῖθρα, τὰ μὴ κενούμενα, ἐξ ὧν οἱ νόσοις ἐκλείποντες καταρδεύουσι. Χαίρετε οἱ κοσμοπόητοι ἄγιοι. Χαίρετε οἱ φρουροὶ ἀγρυπνότατοι, καὶ στερρότατοι πρόμαχοι. Χαίρετε οἱ μεγαλοθυέστατοι σύμμαχοι τῶν καμνόντων ἐν περιστάσει. Χαίρετε οἱ τῆς οἰκουμένης φωστῆρες λαμπρότατοι τὴν ῥῶσιν τοῖς ἀρρωστοῦσιν οἱ καταλάμποντες ἐτοιμώτατα. Χαίρετε τῶν ἐν τῷ σκότει φῶς, τῶν πεινόντων τῆς σωτηρίας τροφή, γυμνητευόντων ὑγειαστὰ περιβόλαια. Χαίρετε πενήτων προμήθεια, πλουσίων αὐχήματα καὶ στηρίγματα. Χαίρετε δικαίων ἐγκαλλωπίσματα, ἁμαρτωλῶν πρὸς ἐπιστροφὴν ποδηγοὶ ἐμπειρότατοι. Χαίρετε διεστώτων συνούλωσις, ἡνωμένων καλῶς συντήρησις καὶ βεβαίωσις. Χαίρετε τὰ κρίνα τὰ εὐωδέστατα, τὰ ῥόδα τὰ εὐοσμώτατα, τὰ μύρα τὰ ἐκλεκτά, τὰ πᾶσαν τὴν κτίσιν μυρίζοντα. Χαίρετε τῶν λυπούμενων χαρὰ, τῶν εὐθυμούντων φρουροί, τῶν πλανωμένων χειραγωγοί. Χαίρετε τῶν πολεμουμένων οἱ βοηθοί, τῶν καταπονουμένων οἱ ἀντιλήπτορες. Χαίρετε τῶν πιπτόντων ἀνορθωταί, καὶ τῶν ἱσταμένων ἐρείσματα ἀσφαλέστατα.

κζ'. Εἴτε τοιοῦτοι τανῦν πᾶσιν ἡμῖν, τοσούτοις κάμνουσι

πόνους καὶ τοιαύταις ἐξ ἁμαρτιῶν υποπίπτουσι περιπτώσεσιν. Ὁρᾶτε τὴν πίστιν, ὁρᾶτε τὸν πόθον τὸν ἄσχετον. Ὁρέξατε χεῖρας βοηθείας ἡμῖν. Γένοισθε πάντων δυσχερῶν ἀποτρόπαιοι, καὶ τῶν χρηστῶν χορηγοὶ καὶ συντηρηταὶ συλλήπτορες. Μὴ φανῶμεν τῆς ὑμῶν ἐπικουρίας δύσνοι (1) τε καὶ ἀπρακτοί, μὴ τῶν εἰς ὑμᾶς μετὰ Θεὸν ἐλπίδων ἐκπέσοιμεν. Μὴ τῷ πελάγει τῶν συμφορῶν ἐαθῶμεν, καὶ τῷ τῶν τούτων καταβαπτίζεσθαι κλύδωνι (2) οἱ πρὸς ὑμᾶς ὡς ἐν εὐδίῳις λιμέσι καὶ γαληνωτάτοις ὅρμοις προστρέχοντες. Μὴ τῇ συνεχείᾳ καταποθῶμεν τῶν πειρασμῶν οἱ κυβερνήταις ὑμᾶς θέμενοι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς. Μὴ ἐπὶ πλεόν αἰρεσθαι τὴν Σκυθικὴν ὁφρῦν καὶ Ἀγαρννὴν ἐάσῃτε καθ' ἡμῶν. Τὰς ἀσθενείας ἢ καχεξίας (3) καὶ ἀρρωστείας ψυχῆς τε καὶ σώματος ἐξ ἡμῶν ἀπελάσῃτε. Εἰρήνην πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πάντας ὡς θεοὶ θεραπεύοντες ἄγειν παρασκευάσατε· τῶν θείων ἡμᾶς θεσμῶν ἀκριβεῖς ὑπάρχειν ἐνδυναμώσατε φύλακας· ὅπως τὸ τοῦ βίου ἀπροσκόπτως διανύσαντες στάδιον, καὶ τὸν ἀόρατον καὶ ὁρώμενον ἐκνικῆσαντες πόλεμον, τὰς ἐν οὐρανῷ μονὰς κατοικήσωμεν μεθ' ὑμῶν. Κἂν ὑπερβαῖν μάλιστα τὴν ἡμετέραν ταπείνωσιν τὸ αἰτούμενον, καὶ τύχοιμεν τῶν ἐπαγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν χάριτι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα οὖν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Δ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Εἰς τὴν ἈΓΙΑΝ ἈΝΝΑΝ

ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Ὁ πρὸς τὴν Ἀγίαν Ἀνναν ἕτερος λόγος τοῦ Πολιούχου ἡμῶν φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου ἐπισκόπου Ἀργείων ἐγκώμιον εἰς τὴν Ἀγίαν

(1) εὐνοί (2) κλύδωνι (3) καχεξίας

Ἀνναν». Τὸ ἔτος 1878 ὁ Lanciā πρῶτος ἀνεκάλυψεν εἰς τὴν ἐν Μεσσήνῃ μονὴν τοῦ Ἀγίου Σωτῆρος τὸν λόγον τοῦτον, ὃν καὶ ἐξέδωκε τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐν Πανόρμῳ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ πρωτοτύπῳ καὶ ἐν Λατινικῇ μεταφράσει. Ὁ δὲ Cozza—Luzi προκειμένου νὰ συνεκδώσῃ αὐτὸν μετὰ τῶν προειρημένων ἀντιπαρέβαλεν αὐτὸν διὰ τοῦ Ἑλλήνος Ἱερῶς Φιλ. Ματράγκα πρὸς τὸ χειρόγραφον τῆς Μεσσήνης καὶ ἐβελτίωσε τὸ κείμενον· βραδύτερον δὲ κατὰ τὸ 1883 ἀνεκάλυψεν ἐν τῷ 317 κώδικι τοῦ Βατικανοῦ, ἐν ᾧ περιείχετο καὶ ὁ εἰς τοὺς ἀγίους Ἀναργύρους, τὸν λόγον τοῦτον διὰ τοῦ ὁποίου ἠδυνήθη νὰ κάμῃ νέας βελτιώσεις. Ὁ ἐν τῇ μονῇ τῆς Μεσσήνης κώδων εἶνε ὁ ὑπ' ἀριθ. 42 (1), ἐξ οὗ ἐλήφθη καὶ ὁ εἰς τὴν σύλλληψιν τῆς ἀγίας Ἀννης ἀνωτέρω δημοσιευθεὶς λόγος (2) Καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν δὲ 485 χειρογράφῳ τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ φύλλῳ, εὑρηται ἡ ἀρχὴ ἐγκωμίου εἰς τὴν Ἀγίαν Ἀνναν, μνῆρα τῆς Θεοτόκου, ὑπὸ τοῦ ἀγίου Πέτρου τοῦ Ἀργείων. Ἡ ἐπιγραφὴ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐγκωμίου, κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν ἐκ τοῦ χειρογράφου, ἔχουσιν ἀκριβῶς ὧδε :

«Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν | Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Ἀργείων | ἐγκώμιον εἰς τὴν Ἀγίαν Ἀνναν | τὴν μνῆραν τῆς Θεοτόκου, εὐλόγησον Πάτερ.

Τῶν τοῖς μεγάλοις Ἀννης μέλων ἐ- | παίων ἐπιχειρεῖν, δέδοικα μὴ | θράσους ὑποίσω γραφὴν ὡς | τοῖς ἀνεφύκτοις κατατολμῶν |»

Τὸ σφζόμενον ἀπόσπασμα τοῦ ἐγκωμίου περατοῦται διὰ τῶν λέξεων :

«ἥτις ἐτίᾳ τῶν αὐ | τοῦ δυσμενῶν καὶ τῶν δεδομένων | πρεσβειῶν τῶν ὁμαιμόνων | ἐξ εὐλογίας αὐτῶν διὰ τὸν....»

— Ἡ συνέχεια δυστυχῶς ἐλλείπει, ἐκπεσόντος τοῦ τέλους τοῦ χειρογράφου.

Ὁ λόγος οὗτος ἔχει πολλὰς τὰς ὁμοιότητας πρὸς τὸν εἰς τὴν σύλλληψιν τῆς ἀγίας Ἀννης λόγον. Ἀνεγινώ-

(1) Ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 76 (2) σελ. 79

σκετο δέ, κατὰ τὴν ἐν τῷ χειρογράφῳ τῆς Μεσσήνης σημείωσιν τῇ 25 Ἰουλίου. Ὁ Πέτρος ἀπήγγειλεν αὐτὸν πρὸ πολλοῦ πλήθους καὶ ὡς τινες νομίζουσιν ἐν Κωνσταντιπόλει ὅτε μετέβη διὰ τὴν ἐν ἔτει 920 σύνοδον· τὸ πιθανώτερον ὅμως εἶνε, ὅτι ἐξεφώνησεν αὐτόν, ὡς καὶ τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ ἐπιταφίου εἰς τὴν Ἀθανάσιον, ἐν Ἀργεῖ, τὴν πρωτεύουσάν τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΕΤΡΟΥ

Ἐπισκόπου Ἀργείων.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ

Εἰς τὴν Ἀγίαν Ἀνναν

α'. Τῶν τῆς μεγάλης Ἀννης μέλλων ἐπαίνων ἐπιχειρεῖν, δέδοικα μὴ θράσους ὑποίσω γραφὴν, ὡς τοῖς ἀνεφίκτοις κατατολμῶν, καὶ ὑπὲρ τὴν ἰδίαν ἐπεκτεινόμενος δύναμιν. Εἰ γάρ τις ἦν τῶν εὐδοκιοῦντων ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐγώ, τάχα ἂν οὐδ' οὕτως ἐκείνης καθειστήκειν ἐκτός, ὡς μὴ πρὸς τὸ μέγιστον ὕψος ταύτης ἀφορῶν καὶ παντὸς ἐγκωμιάζειν ἐθέλοντος ὑπερκείμενον. Ἐπεὶ δ' οὐ τοιοῦτός ποθεν, ἀλλ' ὡς οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ἀπολιμπανόμενος, καὶ οὐδ' ἐπιβάλλειν ἱκανὸς τὴν ἀρχὴν τῷ τυχόντι, πάντως οὐκ ἄδηλόν ὡς ἀγνοῶν ἑμαυτὸν ληφθῆσομαι καὶ ὑπεράλλεσθαι τὰ ἐσκαμμένα φιλονικῶν. Ἀλλ' εἰ μὲν τὸν ἡμέτερον νόμον περὶ τούτων ἀφείς, τοῦ θύραθεν ἔμελλον ἔχεσθαι, πάντως οὐκ ἔδει μὴ τὸ κατ' ἀξίαν εἰσφέρειν δυνάμενον. Εἰ δ' οὐ τοῦτο, νόμοις γὰρ ἐγκωμίων οἱ τῶν ἁγίων οὐχ ὑποπίπτουσιν ἔπαινοι· πάντως ὁ τὸ κατὰ δύναμιν φέρων οὐκ ἀπόβλητος τῷ μὴ τὴν φύσιν τῶν προσφερομένων, ἀλλὰ τῶν προσαγόντων μετροῦντι τὸ πρόθυμον.

β'. Τοῦτό με τανῦν ποιεῖ τολμηρὸν πρὸς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, καὶ τὴν τῆς θείας χάριτος ὁμώνυμον Ἀνναν

εὐφημῆσαι προτρέπεται, τὴν πάσης χαρᾶς διὰ τοῦ ἰδίου γεννήματος πληρώσασαν τὴν σύμπασαν, τὴν ἐν νόμῳ δικαιοσύνην καὶ ἐν τῇ χάριτι ἀγιωτάτην ὑπάρξασαν, τὴν τοῦ μὲν τὸ τέρμα μετὰ τῆς ἀλήπτου βιοτῆς κατεληλυθῆσαν, τῆς δὲ τὰς χαριεστάτας οὐκ εἰδυῖαν μόνον ἀρχάς, ἅπερ πολλοὶ προφητὰ καὶ δίκαιοι ἰδεῖν ἐπεθύμησαν, καὶ οὐκ εἶδον· ἀλλὰ καὶ αὐτουργήσασαν. Τὸ τούτων οἶόν τις ἀρχὴ γεγενηῖα καὶ πρὸς ἔσχατον γνῶρισμα, εἶδεν Ἀννα μειομένην τὴν σελήνην, καὶ τὸν λαμπρότατον ἀνατέλλοντα ἥλιον καὶ τὸν μέγιστον ἐκ τῆς ἰδίας ἐστίας, μᾶλλον δὲ θυγατρὸς, ὥσπερ τινὸς ὑψηλοτάτης ἀνατολῆς· ἐκ ταύτης γὰρ ὥσπερ ἐξ ἀενάου κρήνης ὑπερβλυσάσης ἐξέδραμεν ὁ σωτήριος ποταμός, καὶ καταπεφρυγμένην τῇ ἁμαρτίᾳ κατήρδευσε γῆν. γ'. Ἐθεάσατο Ἀννα ἐν αὐτῇ καθάπερ τινὸς δι' ὁπῆς, οὐ τὰ ὀπίσθια Θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄντως ἀλήθειαν· ἀμέσως καὶ οὐ διὰ παραδειγμάτων Ἀννα κατώπτευσε τὸ πρωτότυπον. Αὕτη διὰ μέσου τῆς ἰδίας ἡμῖν ἀνεβλάστησε θυγατρὸς τὸν πάντων Δημιουργὸν καὶ Δεσπότην Χριστόν· ἐκ ταύτης ἢ πρὸ αἰώνων τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν ἀπῆρξατο περαιοῦσθαι βουλὴ· ἐκ ταύτης τῷ ἡμετέρῳ γένει τὰ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ἐβλάστησεν ἀγαθά. Αὕτη ἔστιν ὁ παράδεισος τοῦ Θεοῦ, τὴν τῶν καλῶν παγκαρπίαν ἡμῖν ἐνεγκών· ἢ εὐγείος καὶ ζεῖδωρος ἄρουρα· ἢ εὐθηνουμένη καὶ πάντροφος γῆ, ἢ τὸν τοῦ ἐλέους καρπὸν ἀντιβρύουσα, καὶ πᾶσι τοῦτο προχέουσα δι' ἰδίου γεννήματος, ἐλαία κατάκαρπος· ἢ τὸν εὐφροσύνης ἅπαντας πλήσαντα, καὶ τὴν τῆς ἁμαρτίας λύπην ἐξαφανίσαντα βότρυν βλαστήσασα θεόφωτος ἀμπελος.

Ἡ τοῦ Πατριάρχου γνησία θυγάτηρ Ἀβραὰμ καὶ τοῦτον τῇ εὐκλείᾳ ὑπεράρασα· ὁ γὰρ ἐκεῖνος, πόρρωθεν ἰδὼν διὰ τοῦ παιδὸς τὴν τοῦ πάθους ἡμέραν, ἠγαλλιάσατο· τοῦτον διὰ τῆς ἰδίας θυγατρὸς αὕτη προσεσχῶς ἡμῖν παρήγαγε γενόμενον, ὃ τοῦ θαύματος! ἀληθῶς καθ' ἡμᾶς, καὶ ὁφθέντα, καὶ τὰ τοῦ Πατρὸς ἡμῖν ἐπαγγείλαντα.

Ἡ τῆς Ἰούδα φυλῆς εὐγενεστάτη θυγάτηρ, καὶ τῆς εὐκλείας πρόξενος, καὶ τῆς ἥτις αἰτία τῶν αὐτοῦ δυσμενῶν, καὶ τῶν δεδομένων πρεσβειῶν ὁμαιμόνων ἐξ εὐλογίας

αὐτῷ διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ βλαστήσειν πόρρωθεν μέλλοντα, τὸ τέλος ἐπισφραγίσασα· καὶ αὐτοῖς ὄμμασι κατοπτεύσασα· καὶ διὰ τοῦτο τὸν πρόγονον, ὅσον οὐδ' εἰπεῖν ἐστι, παρελάσασα.

δ'. Τὸ τοῦ περιφανεστάτου καὶ οὐ κλέος εὐρὺ καὶ αἰδιμον ἐν προφήταις καὶ βασιλεῦσι Δαυὶδ κάλλιστον σεμνολόγημα· καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ βοωμένων περὶ τοῦ Δεσπότου προρρήσεων ἡ περαίωσις· τὰ γὰρ τῶν παίδων προτερήματα τοῖς εὐσεβέσι γονεῦσι λογίζεσθαι δίκαιον. Ἄννα τῶν ἀπ' αἰῶνος δικαίων τὸ ἐγκαλλώπισμα, τῶν ἀγγέλων τὸ σεμνολόγημα, τὸ μέγα καὶ εὐρυχωρότατον τοῦ Κτίστου παλάτιον, ἐν ᾧ τῆς ἰδίας Μητρὸς εὐδόκησε γενέσθαι τὴν κύνησιν, τὸ καθαρὸν ἀνάκτορον τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἐν ᾧ τῆς πάσης ἡ τῇ ἀγιότητι ἀσυγκρίτως ὑπερανέχουσα κατεσκύνωσε κτίσεις, τὸ τῆς παναγίας Τριάδος ὑπερφυστικὸν οἰκητήριον.

Οὕτως ἡ ἐξ Ἀβραὰμ καὶ Ἰούδα καὶ τοῦ Δαυὶδ τὸ γένος κατάγουσα, εἰς μέγιστον ἀρετῶν ὕψος ἀνέδραμεν, οὐ μᾶλλον ὑπ' ἐκείνων, ἢ ἐκείνους αὕτη πρὸς τοσαύτης εὐκλείας ἐπάρασα μέγεθος τῇ κτήσει τῶν παντοδαπῶν ἀρετῶν γενικῶν, αἷς αἱ κατ' εἶδος ἀναμφιλέκτως παρέπονται.

ε'. Τίς γὰρ ἐν ἔξει σωφροσύνης, καὶ φρονήσεως, καὶ ἀνδρείας τε καὶ δικαιοσύνης γενόμενος, οὐ πάσας ἑαυτῷ ταύτας συνεισπνέγκατο, καὶ πάσης εὐπραξίας τὸ πλήρωμα κατεπλούτησεν;

Οὕτως Ἄννα πάντας καὶ πάσας τοὺς τὴν ὁδὸν ταύτην τρέχειν ἐθέλοντας ὑπερήλασε, κατὰ πάντα τὸν τέλειον ὅρον φυλάξασα, καὶ τοσοῦτον, ὅσον τὸ ταύτης τῶν ἄλλων ἐκράτησε γέννημα· καὶ τοῦτο τὰ εἰς ὕστερον ἐπ' αὐτῇ παράδοξα καὶ πᾶσαν διάνοιαν ὑπερβαίνοντα μαρτυρεῖ.

ς'. Τίς γὰρ ἄλλη Μητρὸς Θεοῦ μήτηρ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίως τὸν βίον ἀνυσσασῶν, καὶ τούτου προσεχυστάτη προμήτωρ γεγένηται; Τίς ἄλλη τὸ τοιοῦτο μυστήριον διακονήσασθαι κατηξίωται;

Ἀλλὰ καίπερ τοιαύτη τυγχάνουσα πρότερον, ἅπαις τὸν βίον κατεγήρα τὴν τῆς τεκνογονίας καταστυγνάζουσα στέρησιν· ἦν γὰρ ἐπηγγελμένον ἐκείνοις εὐλογεῖσθαι τοῖς

σπέρμα ἐγείρουσιν, ἵν' ὁ περιούσιος, οἶμαι, Θεοῦ λαὸς καὶ ἀπόλεκτος εἰς πλῆθος ἐπιδίδωσι μέγιστον, ὥς τοῖς οὐρανόις ἄστροις, καὶ τῆς θαλάσσης, ὥς ἦσιν, ἡ ἐπαγγελία, τῇ ψάμμῳ συνεπεκτείνεσθαι.

Τί οὖν; ἀπέγνω ταύτης ὥς ἄλλη τις κατολιγώρησασα; ἢ μικρὸν τὸ τοῦ νόμου ποιεῖται παράγγελμα, ἢ πρὸς ἕτερον εἶδεν, ὅπερ τινὲς πάσχουσι, καὶ τὸν Πλάστην ἀφέντες, τοῖς ἐναντίοις προστρέχουσιν, ἐπ' ὧδαῖς τισι καὶ κλήδοσι λύειν τὸ πάθος βουλόμενοι; Οὐ μενοῦν τὸν σύννοικον πείσασα ταῖς θαμναῖς εἰσπηγήσασιν, Ἰωακείμ οὗτος ἦν ὁ αἰδιμος, ἔλη μετ' ἐκείνου προσφύεται τῷ Θεῷ· καὶ τῇ νηστεία καὶ μονώσει, καὶ λοιπῇ κακοπαθείᾳ ἑαυτὴν ἐκδίδωσι συντονώτατα, οἷς Θεὸς θεραπεύεται· τοῦτον ὥς πάσης Δημιουργὸν ὑπομιμνήσκουσα φύσεως, ὅσαις τοῦτο παθούσαις ἴασατο καὶ πολὺπαιδος ἀντὶ στείρων ἀπειργάσατο· ὅπως παντὸς ζῶου ἐξ ὁμοίων γεννᾶσθαι προστέταχεν ὅμοια· καὶ διὰ τούτου εὐλογήσας αὐξάνεσθαι πεποίηκε καὶ πληθύνεσθαι.

ζ'. Πρὸς τοῦτοις καὶ ἀφιερῶν ὑποσχομένη τὸ γεννώμενον τῷ δεσπότη Θεῷ, ὅπερ καὶ πεποίηκεν ὕστερον, ἀναθεῖσα τὴν θυγατέρα τῷ θεῷ ναῷ, ἤκουσεν ὁ τοῖς ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένοις αὐτόν, καὶ ἔτι λαλοῦντων παρῶν· καὶ λύσας τὰ δεσμὰ τῆς στειρώσεως οὐχ ἀπλῶς καὶ τῆς τυχοῦσης, ἀλλὰ τῆς ἰδίας μητρὸς μντέρα ποιεῖ.

Τοῦ γὰρ μεγίστου καὶ νοῦν καὶ λόγον ὑπερβαίνοντος θαύματος οὐκ ἀμέσως Θεός, ἀλλὰ διὰ παραδόξου τὰς ἀρχὰς προβάλλεται πράγματος. Διὰ τοῦτο τὴν τῆς Παρθένου θυγατρὸς ἡ τῆς στείρας μητρὸς προέλαβε γέννησις, εὐπαράδεκτον τὸ παραδοξώτατον πείθουσα τοῖς εὐγνώμοσι γίνεσθαι. ὦ τοῦ θαύματος! Τίς μέχρι τότε τοιοῦτον ἤκουσέ ποτε, ἢ ἐθεάσατο;

η'. Σάρρα τίκει μετὰ τὴν στείρωσιν ἑκατονταετῇ τῷ συνευνέτῃ τυγχάνοντι, καὶ θαῦμα πῶς ἡ φύσις τῷ μακρῷ χρόνῳ οἶονεὶ νεκρωθεῖσα πάλιν ἡδᾶ, καὶ νεάζει, καὶ πρὸς παιδοποιίαν διανίσταται, τὸν τὸ Χριστοῦ πάθος Ἰσαὰκ προτυπώσοντα τίκτουσα.

Ἄννα δὲ στεῖρα εἰς γῆρας ἐλάλασα, οὐ παραψυχὴν τῆς ἀτεκνίας ζητεῖ, καθάπερ ἐκείνη τὸν Ἰσμαήλ, οὐδὲ τὸ γεννηθὲν φροντίζει διὰ τοῦ νομίμου γάμου καταδεσμεῖν· ἀπῆ-
τει γὰρ ὁ καιρὸς τὸ θεοφιλὲς σπέρμα πληθύνεσθαι· ἀλλ' ἀπὸ βρέφους ἀνατίθῃσι τῷ δεδωκότι Θεῷ, μηδὲν εὐλαβη-
θεῖσα διὰ τὸ τῆς ἡλικίας, ἢ δείσασα ἄωρον· διὸ καὶ Θεοῦ Μη-
τρὸς μήτηρ καθίσταται καὶ πάντων μητέρων ἄτερ τῆς ἑαυ-
τῆς θυγατρὸς ὑπερτέρα γεγέννηται.

θ'. Ρεβέκκα μετὰ τὴν στεῖρωσιν τίκτει τὸν Ἰακώβ τὸν ἡγαπημένον καὶ πρὸ γεννήσεως, τὸν τῶν μεγάλων ἐκείνων ἐπόπτην ὁράσεων, τὸν Ἰσραὴλ ὀνομασθέντα ὡς ὑπὲρ νοῦν ὁρῶντα Θεόν, καὶ γεννήσαντα τοὺς δώδεκα Πατριάρχας, ἐξ ὧν τὸ δωδεκάφυλον εἰς πλῆθος ἀπειρον διαδίδοται. Ἄννα τὴν τὸ πᾶν δρακὶ κατέχοντα τέξασαν τέτοκε, καὶ τὰς ὁράσεις ἐν τοῖς ἀγίοις πληθύναντα, καὶ ἑαυτὸν ἐν συμ-
βόλοις καὶ τύποις ἐκείνοις γνωρίσαντα.

Ραχὴλ κύει μετὰ τὴν στεῖρωσιν τὸν ἐπὶ σωφροσύνη περι-
βόητον Ἰωσήφ. Αὕτη τὴν Παρθένον ὀφθειῖσαν καὶ μετὰ γέν-
νησιν, ὡς ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον Θεὸν καὶ Σωτῆρα κυήσασαν.

Ἄννα ἡ ταύτης ὁμῶννυμος τὸν μέγαν ἐν Προφήταις καὶ τὰ ἔμπροσθεν βλέποντα γεννᾷ Σαμουήλ, λυθείσης αὐτῇ τῆς στεριώσεως· καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Ἠλὶ τοῦ τόκου τὰ εὐαγγέλια δέχεται, καὶ τὸ δοτὸν ἐκ βρέφους Θεῷ καθὼς ὑπέσχετο δίδωσιν. Αὕτη δι' οὐρανοῦ ἀγγέλου καὶ τὸ καθα-
ρώτατον τίκτει τοῦ Κτίστου παλάτιον· καὶ ὃν ἐκεῖνος δεξά-
μενος διὰ τῆς καθαρότητος ἔνοικον, βλέπειν τὰ πόρρωθεν ἐδιδάσκετο, τὴν τοῦτον ἐν μήτρᾳ χωρήσασαν καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος χρησμῶν περὶ τῆς τῶν βροτῶν τέξασαν τέτοκε, καὶ σωτηρίας τὰς ἀρχὰς αὐτουργῆσαι ἡξίωται.

ι'. Ἐλισάβετ τῷ Ζαχαρίᾳ τὸν ἐν γεννητοῖς μέγιστον μετὰ γῆρας καὶ τὴν στεῖρωσιν τέτοκεν Ἰωάννην, τὸν ἐτι κυοφορού-
μενον Δεσπότην ἑωρακότα ἐγγάστριον, καὶ τοῦτον τοῖς ἰδίους σεβασθέντα σκιρτήμασιν, ὃ τοῦ θαύματος! τὸν προδρα-
μόντα καὶ τοῦτον ἐν Ἰορδάνῃ, τὸν αἶροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου βαπτίσαντα, καὶ πᾶσιν ὡς Θεὸν καὶ Δεσπότην γνωρίσαντα. Αὕτη τὴν μητέρα τοῦ Κυρίου τῆς Ἐλισάβετ

τέτοκεν· καὶ τὴν κυήσασαν τὸν ὑπ' ἐκείνου προσκυνηθέντα καὶ κηρυχθέντα καὶ βαπτισθέντα, ὡς Θεὸν διὰ τὴν ἡμετέ-
ραν σωτηρίαν ἐνανθρωπήσαντα.

Οὕτως Ἄννα τῶν γεννητόρων ἀπάντων, ὑπέρκειται ἄτερ τῆς ἰδίας Παιδός· καθ' ὃ καὶ τὸ γεννηθὲν ἐξ αὐτῆς τῶν γεννηθέντων, πάρεξ τοῦ ἀσπόρου ταύτης γεννήματος, κἂν ἐπὶ μεγάλας εὐκλείας ὡς Προφῆται καὶ Πατριάρχαι θαυ-
μάζωνται.

ια'. Τοιούτων Ἄννα παρὰ τοῦ ταύτης ἀπογόνου τὸ κατὰ σάρκα Χριστοῦ καταξιοῦται γεράτων· τοιούτων ἀθλῶν τυγ-
χάνει τῆς ἀλήπτου ταύτης καὶ σχεδὸν ὑπὲρ ἄνθρωπον βιοτῆς. Αὕτη τῶν πολλῶν ἐκείνων ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγώνων καὶ τῆς καθαρότητος ἡ ἀνάρρησις· αὕτη τῶν πρὸς Θεὸν ἀμετακινήτων ἐλπίδων ἡ εὐκλεία· αὕτη τῆς ἀκραίφνου αὐτῆς πίστεως ἡ ἐλπισθεῖσα ὑπόστασις. Ἐπεὶ γὰρ πρὸ πάντων αἰῶνων ἡ σωσίκοσμος τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπη-
σις ἔμελλεν ὡς εἰδυῖα σαφῶς (εἴπερ παρὰ πόδας ἡμεῖς), ἥπερ ἡμῖν συνήγαγε μοχθηρὰ παράδοσις ὕστερον, πάντως καὶ ἐξ ἧς ταύτην ἐργάσεσθαι καθεώρακε, καὶ ὅθεν ἐκείνη καὶ ὅτου χάριν ἡ πάντων γεννητῶν ὑπερέχουσα γεννηθή-
σεται. Οἶδε (1) τοῦτο πάντως ὡς αὕτη τῶν γεννηθησομέ-
νων, οὕτως ἐκείνη τῶν γεννησομένων μητέρων σαφῶς ὑπερκρίσεται· οὐ γὰρ ἐξ ἄλλης τῶν ἀπ' αἰῶνος, ἀλλ' ἐκ ταύτης τὴν ἰδίαν μητέρα τεχθῆναι, ὃ Θεὸς εὐδόκησεν, ὅτε ὁ προωρισμένος τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐνεστήκει καιρὸς.

ιβ'. Τοιαύτης ἐξαρχούσης πανήγυριν ἄγομεν σήμερον· τοιαύτης ἐστιάτορος ἡ προκειμένη πανδαιοῖα τοῖς πιστοῖς ἡμῖν δαιτυμόσι προτέθεται. Φαιδροὶ τοίνυν καὶ γηθόσυνοι συνδράμωμεν ἅπαντες· μὴ τις ὁκνῶ ληφθεὶς ἑαυτὸν ἐξω-
θείτω τῆς τοιαύτης τρυφῆς. Αὕτη γὰρ τῆς μελλούσης προ-
τύπωσις· αὕτη προχάραγμα καὶ σύμβολον ἐναργέστατον· αὕτη θύρα πρὸς ἐκείνην εἰσάγουσα γίνεται. Θέλεις ὡς δι' ὁπῆς τινος τὴν θρυλλουμένην καὶ μὴ λήγουσαν ἰδεῖν ἀγαλ-
λίαις; τὴν τελουμένην κατὰ μαθε πρόσκαιρον. Ποθεῖς

(1) Ἡ δὲ

ἐκείνης ἐπαπολαῦσαι· διὰ ταύτης, ὡς διὰ τινος γεύματος, ἐν μεθέξει γενήθητι. Ἦδη τοῦ ἤχου τῶν ἐορταζόντων αἰῶνια ἐνωτίσασθαι· ἴθι ταύτη, καὶ ὑπόθεες ψυχῆς τε καὶ σώματος εὐήκοον οὖς· ἐλλάμψθητι ταῖς τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμέρας αὐγαῖς, καὶ ὅψει τὸν μέγαν ἐκεῖθεν Ἥλιον φαιδρῶς ἐξαστράπτοντα, καὶ τοὺς ἀξίους διηνεκῶς καταυγάζοντα.

ιγ'. Τίς μύων τὰς ὀψεις τὸ γλυκύτατον φῶς ἐθεάσατο· Τίς τὰς βάσεις πεδήσας τὸν ἀγῶνα διήνυσε, καὶ τὸ τέρμα κατείληφε, καὶ τὸ σκάμμα κατέλαβε, καὶ τῆς τῶν ἐπάθλων ἀναρρήσεως ἔτυχεν· Οὐ στερηθήσῃ τῇ προθυμίᾳ, εἰ ὡς ἔλαφος συγχοῖς τοῖς ἄλμασιν ἐφ' ὕδατι ζητοῦσα τὸ τοῦ δίψους ἱάμα, ἐπαχθήσῃ Θεοῦ προμήτορος ἀκούων πανήγυριν, καὶ ἀρθήσῃ μετάρσιος, καὶ σπεύσεις ἐν ἀγαλλιάσει ταύτην καταλαβεῖν, καὶ τοῖς ταύτης θιασώταις καταλεγεῖναι, καὶ εἰς ὀφθῆναι τούτων παρὰ τῆς ταύτην ἀγούσης, καὶ πάντας ὑψηλῶ καὶ διαπρυσίῳ συγκαλούσης κηρύγματι·

Τίς αὕτη· Ἄννα, ἡ τὴν τοῦ παντός Κυρίαν καὶ Δέσποιναν ὡς χάρις ἡμῖν ἐκβλαστήσασα· ἡ τοὺς ἀπωσθέντας τῆς πρώτης ἐστίας διὰ τὴν πρώτην παράβασιν πρὸς ταύτην ἐπαναγαγοῦσα διὰ τοῦ ἰδίου γεννήματος· ἡ χαρὰς ἀμύρτου τοῖς λύπῃ καταδικασθεῖσιν ἐμπλήσασα καὶ ἀγαλλιάσεως· ἡ τοῖς τῷ ζόφῳ κατακριθεῖσι τῆς ἀμαρτίας τὸν μέγαν Ἥλιον διὰ μέσου τῆς ἰδίας ἐκλάμψασα θυγατρός· ἡ τοῖς πενία καταβλήθεισι τῶν ἀρετῶν, τὸν ἐξ αὐτῶν ὄλβον ἀναφαίρετον καὶ ἀείρουτον προξενήσασα, καὶ τούτους πρὸς τὴν πρώτην ἐστίαν ὑψώσασα· ἡ τῆς προμήτορος Εὐας διὰ τῆς ἰδίας παιδὸς τὴν πτώσιν ἐπανορθώσασα, καὶ τὴν σκιάν, ὡς τέλος λαβοῦσαν λοιπὸν ἐκδιώξασα, καὶ τὸ φῶς τῆς νέας χάριτος προξενήσασα.

ιδ'. Οὕτως ἡμᾶς ἡ τοῦ Χριστοῦ προμήτωρ ἐδεξιώσατο, καὶ τοιούτων σήμερον πρόξενος ἀγαθῶν ἡμῖν τοῖς δαιτυμόσιν ἐγένετο· αὕτη καὶ τὴν ἐαυτῆς θυγατέρα καὶ Δέσποιναν ἀπάσης τῆς κτίσεως συνεφαπτομένην ὡς φιλομήτορα, καὶ συλλαμβανομένην ἐπάγεται, καὶ μετὰ ταύτης τὸν ταύτης Ἰῖδν καὶ Θεόν, ἀκεῖνης τὸ κατὰ σάρκα παρὰ πόδας ἀπόγονον.

Καὶ πῶς γὰρ οὐ συνδραμοῦνται, καὶ συγχαίρουσι σήμερον, ἡ μὲν τῇ Μητρί, ὃ δὲ τῇ Προμήτορι· Ὅς καὶ μετὰ τὸν Πλάστην καὶ πρῶτον Πατέρα νενομοθέτηκε τιμᾶν τοὺς γεννήτορας. Ναὶ μὴν καὶ ἡ ἐν οὐρανοῖς παναγία συνδραμεῖται πληθύν, ὥσπερ ἐφεπομένη, καὶ δορυφοροῦσα τῷ πάντων καὶ ἑαυτῶν Θεῷ καὶ γενεσιουργῷ καὶ διανομαὶ τοῖς συνθηροισμένοις γενήσονται δωρεῶν, ἵν' ἐπὶ πλεῖον, καὶ χαριστάτῃ καὶ φαιδρотаτῃ παρασκευασθῇσεται ἡ πανήγυρις, καὶ οἱ ταύτην συμπληροῦντες γηθόσυνοι καὶ φαιδρότεροι.

ιε'. Διόπερ ὅσοι τὸν ὄλβον τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων μαστεύομεν, συνδράμωμεν χαίροντες, καὶ τοὺς κατὰ τι γοῦν καθυστερίζοντας πρὸς τοῦτο διαναστήσωμεν ταῖς συχναῖς συμβουλίαις καὶ παρακλήσεσι. Τοιαύτην τρυφὴν Ἄννα, τοιαύτης πρόξενον ἡμῖν εἰστιάσατο χάριτος, οὐ βέουσαν καὶ πρὸς φθορὰν χωροῦσαν, καὶ τοὺς μετέχοντας μικρὰ ἢ οὐδ' ὄλως εὐεργετεῖσθαι παρασκευάζουσαν, ἀλλὰ μένουσαν ἔμπεδον, καὶ φθορὰς ἀνεπίδεκτον, καὶ τοὺς μετόχους ταῖς κρείττοσιν ἐλπίσιν εὐφραίνουσαν καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς ὄντως μακαριότητος ἄγουσαν, καὶ καθαρώτερον ἐορτάζειν τοὺς ταύτης ἡξιωμένους παρασκευάζουσαν.

ις'. Ἐκεῖ χορεῖται τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων ἀκαταπαύστως χορεύουσαι, καὶ τῆς ἡτοιμασμένης αὐτοῖς βασιλείας κληρούμεναι τὴν ἀπόλαυσιν· ἐκεῖθεν ὁδύνῃ, καὶ λύπῃ καὶ στεναγμὸς ἀπελήλαται· ἐκεῖ τὸ μακαριώτατον τῶν ὀρεκτῶν τοῖς ἐνταῦθα καθηραμένοις ἑαυτοὺς διὰ θεωρίας καὶ πράξεως ἀφθονώτατα καθαρῶς διαδίδονται· ἐκεῖ φῶς αὐτὸν πολλαπλάσιον τοῦ νῦν ὑλικοῦ τοῖς τοῦ φωτὸς υἱοῖς καταλάμπεται· ἐκεῖ τὸ ζῶν ὕδωρ τῆς ἀναπαύσεως, καὶ τῆς ἀειθαλοῦς χλόης ὁ τόπος, καὶ οἱ κόλποι τοῦ Ἀδράμ, καὶ αἱ πολλαὶ μοναὶ τοῦ πάντων Θεοῦ καὶ Πατρὸς· ἐκεῖ χιλιάδες καὶ μυριάδες ἀγγέλων ἐπουρανίων ἀπείρων ὑμνούντων ἀκαταπαύστως, καὶ χορευόντων χορεῖαν αἰώνιον. Ἐκεῖ καὶ ἡ θεόφρων Ἄννα, τῇ ἰδίᾳ συννηδομένη καὶ συγχαίρουσα θυγατρί· ἐκεῖ καὶ ἡμεῖς ἀξιωθείμεν εἰσελθεῖν διὰ τῆς ἐνταῦθα σπουδαίας τῶν ἀρετῶν, καὶ συντονωτάτης, καὶ ἀνεπιστρόφου διώξεως.

Τὸν παρόντα βίον, καθάπερ τι διανηξάμενοι ἄγριον πέλαγος, καὶ τοὺς ἐν τούτῳ πειρατὰς καὶ φῶρας ἄπρακτα καὶ ἀνόνητα καταδραμόντας ἐάσαντες, καὶ ὡς πρὸς θείους λιμένας προσορμισθεῖν, πρεσβευούσης τῆς πανευφύμου καὶ θεόφρονος Ἀννης ὑπὲρ ἡμῶν, μετὰ καὶ τῆς Πανααχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ αὐτῆς θυγατρὸς τῷ φιλευσπλάγχυνῳ καὶ φιλανθρωποτάτῳ ταύτης Ὑῖῳ καὶ Θεῷ· ὅτι αὐτός ἐστιν ἡ πηγὴ τοῦ ἐλέους, καὶ τῆς φιλανθρωπίας ἡ ἄβυσσος, καὶ αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ συναϊδίῳ Πατρὶ καὶ ζωοποιῷ καὶ παναγίῳ Πνεύματι νῦν, καὶ ἀεὶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ε΄.

Ο ΠΕΡΙ ΦΥΓΗΣ ΛΟΓΟΣ

Πέμπτος λόγος τοῦ Ἀγίου εἶνε «ὁ περὶ φυγῆς», δι' οὗ φαίνεται δικαιολογεῖ τὴν φυγὴν αὐτοῦ, μὴ στέργων ν' ἀναλάβῃ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα. Δυστυχῶς, ὁ λόγος οὗτος, ὁ καὶ μόνος ὑπὸ τοῦ βιογράφου ἀναφερόμενος, δὲν ἀνευρέθη εἰσέτι.

Οἱ μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντες τέσσαρες λόγοι τοῦ Ἀγίου ἀντιπαραβαλλόμενοι πρὸς ἀλλήλους μαρτυροῦσι μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντες, ὅτι εἶνε ἔργα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, ἐκείνου δηλονότι, ὁ ὁποῖος φέρεται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν λόγων τούτων, ἥτοι τοῦ Ἀγίου ἡμῶν Πέτρου. Ἐν ἅπασι τοῖς λόγοις τούτοις ὑπάρχουσι κοινὰ ἐσωτερικὰ δείγματα, ἥτοι αἱ αὐταὶ ὑψίσται περὶ Θεοῦ ἰδέαι, ἡ αὐτὴ μοναδικὴ εὐσέβεια, ἡ αὐτὴ σπουδὴ περὶ τὸ κοσμεῖν τὸν λόγον, ὁ αὐτὸς συνειρμὸς τῶν γνωμῶν καὶ σκέψεων. Τὸ αὐτὸ ἐν ἐνὶ λόγῳ διαλάμπει ὕψος καὶ τὸ αὐτὸ λεκτικόν.

Η

ΠΑΛΑΙΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΕΤΡΟΥ

Ἐπισκόπον Ἀργονς, τοῦ Θανματουργοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΤΑΥΤΗΣ

Τὴν παλαιὰν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀγίου δικαίως πρέπει νὰ θεωρῶμεν σπουδαῖον ἱστορικὸν μνημεῖον, καθ' ὅσον μάλιστα μαρτυρεῖ καὶ τὴν γνησιότητα τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ ἀνευρεθείσης ἐσχάτως βιογραφίας αὐτοῦ. Τοσαύτη δὲ εἶνε ἡ συγγένεια τῆς ἀκολουθίας ταύτης πρὸς τὴν βιογραφίαν, ὥστε ἂν ἀποκλεισθῇ ἡ ὑπόθεσις, ὅτι συγγραφεὺς αὐτῆς εἶνε ὁ βιογράφος, δὲν δύναται ὅμως ν' ἀρνηθῇ τις, ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἶχε τὴν βιογραφίαν ὑπ' ὄψει· διότι ἄλλως δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τὸ πῶς ὁλόκληρον ἄσμα εἶνε εἰλημμένον αὐτολεξεῖ ἐκ τῆς βιογραφίας. Τὸ τρίτον τροπᾶριον λ. χ. τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος ἔχον οὕτω:

«Πολλὼν ἐγκύμων φανείς, σοφῶν ῥημάτων, μακάριε, ἀπέτεκες τὴν καλὴν ὥδιν αὐτῶν λόγων σου, ῥητορεύων ἄγχι, πολυστίχοις βίβλοις, τῶν μαρτύρων τὰ παλαίσματα», εἶνε σχεδὸν ἀπαράλλακτον πρὸς τὰ ἐν τῇ βιογραφίᾳ ἀναφερόμενα, διότι καὶ ἐν ταύτῃ ἀναγινώσκουμεν αὐταῖς λέξεσι τὰδε:

«Πολλὼν ἐγκύμων ἐγένετο σοφῶν μαθημάτων· καὶ ταύτην ἀπέτεκε τὴν καλὴν ὥδιν αὐτῶν λόγων, ὡς καὶ αὐτὰ δηλοῖ τὰ τούτου ἐκπονηθέντα συγγράμματα» (1). Καὶ κατὰ τὴν διήγησιν δὲ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἀγίου ὁ ὑμνογράφος ἀκολουθεῖ τὴν αὐτὴν σειρὰν, ἣν ἔχει καὶ ὁ τῆς βιογραφίας

(1) Vita S. P. Episc. Arg. § ζ'

συγγραφεύς· καὶ λέξεις δὲ καὶ φράσεις τῆς ἀκολουθίας ἀπαντῶσι καὶ ἐν τῇ βιογραφίᾳ. Μόνον ὁ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ βίος τοῦ Ἀγίου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι συνετάχθη βραδύτερον παρ' ἄλλου, μὴ ἔχοντος ὑπ' ὄψει τὴν βιογραφίαν, ἀλλὰ τὴν παράδοσιν. Τοῦτο δὲ δύναται νὰ ἐνισχυθῇ καὶ δι' ὧν λέγει περὶ ἀνακαινίσεως τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ λεκτικοῦ ιδιώματος, ὅπερ εἶνε ὅλως διάφορον καὶ προσιδιάζον εἰς πολὺ μεταγενεστέραν ἐποχὴν.

Κατὰ τὰ εἰρημένα ἡ ἀκολουθία εἶνε ἀρχαιοτάτη, εὐρὼν δ' αὐτὴν χειρόγραφον καὶ σεσαθρωμένον ὁ Ἀργεῖος Γεώργιος Μάρκος, ὁ Ζωγράφος ⁽¹⁾, ἐξέδωκε τὸ πρῶτον Ἐνετίῃσι τῷ 1727. Δευτέρα ἐκδοσις ἐγένετο μετὰ 109 ἔτη ἐν Ναυπλίῳ, ἥτοι τῷ 1836 διὰ συνδρομῆς τῶν Ἀργείων καὶ τρίτη ἐν Ἀθήναις τῷ 1861. Ἐν τῇ Β' ἐκδόσει σημειοῦται ὅτι ἡ μὲν Α' ἐκδοσις ἐγένετο διὰ συνδρομῆς Νικολάου Ταρωνίτου τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, ἐν ᾧ ὁ ἐκδότης Μάρκος λέγει ὅτι ἐξέδωκεν αὐτὴν δι' ἰδίων ἀναλωμάτων.

Ὁ τῆς ἐν Ἀθήναις τῷ 1861 ἐκδότης Κ. Ἀντωνιάδης ὀνομάζει καὶ οὗτος τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ Β', ἅτε γενομένην ἐκ τῆς ἐν Ἐνετίᾳ Α' ἐκδόσεως, ἀγνοῶν φαίνεται τὴν ἐν Ναυπλίῳ γενομένην. Ἀξιοπαρατήρητον ὅμως εἶνε τὸ ὅτι, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις ἐγένοντο ἐκ τῆς Α' ἐν Ἐνετίᾳ ἐκδόσεως, δὲν ὁμοιάζουσιν ἐν ἅπασι πρὸς ἀλλήλας· διότι ἀντὶ τῶν λέξεων Ἀργος Ἀργείων, ὧν ὁ Ἅγιος ἦν ποιμενάρχης, ἀναφέρονται αἱ λέξεις Ναύπλιοι Ναυπλίου ἐν τῇ ἐν Ναυπλίῳ ἐκδόσει. Ἡ τροποποιήσις δὲ αὕτη ἐγένετο πάντως ἐξ εὐσεβοῦς πόθου τοῦ ἐκδότου, ἵνα ὁ Ἅγιος θεωρῇται κοινὸς ποιμάντωρ τοῦ Ἀργούς καὶ τοῦ Ναυπλίου ἐν ᾧ πράγματι, ὡς ἐδείχθη ἀνωτέρω, ἦτο ἐπίσκοπος μόνον τοῦ Ἀργούς, καθ' ὅσον τὸ Ναύπλιον εἶχεν ἴδιον ἐπίσκοπον καὶ ἡ ἔνωσις ἐγένετο μετὰ ἑκατοντάδας ἐτῶν. Τὴν ἀντικατάστασιν τῶν λέξεων Ἀργούς ἢ Ἀργείων διὰ τοῦ Ναύπλιον ἢ Ναυπλίου μαρτυρεῖ ἡ τῶν Ἀθηνῶν ἐκδοσις τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐδαμοῦ

(1) Τὸ ἐπώνυμον Ζωγράφος εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρχεν ἀγιογράφος Ἀργεῖος Γεώργιος Μάρκος.

ἀπαντᾷ ἡ λέξις Ναύπλιον. Ἐπίσης ἀνεξήγητος φαίνεται καὶ ἡ διάφορος τοποθέτησις τροπαρίων τινῶν ἐν τῇ τοῦ Ναυπλίου· οὕτω τὰ ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ Ἑσπερινοῦ τροπάρια εὐρίσκονται εἰς τοὺς αἶνους ἐν τῇ τοῦ Ναυπλίου ἐκδόσει· ἐπίσης εἰς τὰ ἐσπέρια ὑπὸ τὸν αὐτὸν πρόλογον δύο τροπάρια εἶνε διάφορα ἐν ἑκατέρᾳ· τρία δ' ὡσαύτως ἐν τῇ τῶν Ἀθηνῶν ἐκδόσει δὲν ἀπαντῶσι παντάπασι ἐν τῇ τοῦ Ναυπλίου, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τρία τῆς τοῦ Ναυπλίου οὐδαμοῦ εὐρίσκονται ἐν τῇ τῶν Ἀθηνῶν. Κατὰ πάντα δὲ τὰ ἄλλα ὑπάρχει ὁμοιότης μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐκδόσεων καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐν ἀρχῇ εἰκόνα τοῦ Ἀγίου, μὲ μόνον τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ φελώνιον ἐν τῇ τῶν Ἀθηνῶν ἐκδόσει εἶνε πολυσταύριον.

Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἐκδόσεσι πρὸ τοῦ Κανόνος φέρεται ἡ ἀκροστιχὶς ἡδε :

Ἀρχιερεῖα Θεοῦ, μέγαν Πέτρον, ἔξοχα μέλπω.

Ἐκαστον δὲ γράμμα αὐτῆς εἶνε τὸ ἀρκτικὸν ἐκάστου κατὰ σειρὰν τροπαρίου τοῦ Κανόνος· μετὰ τὸ **Ξ** ὅμως τῆς λέξεως ἔξοχα ἐλλείπουσι τὰ δύο τροπάρια, τὰ ὁποῖα εἶχον τὰ ἀρκτικὰ γράμματα **Ο** καὶ **Χ**, μετὰ δὲ τὸ ἔχον τὸ ἀρκτικὸν **Α** εὗρηται ἄλλο ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ **Τ**, μὴδὲ ὅπως σχετιζομένου πρὸς τὴν ἀκροστιχίδα.

Ἐν ἀμφοτέραις δ' ὡσαύτως μετὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου φέρεται καὶ ἡ τοῦ Α' ἐκδότου τῆς ἀκολουθίας Γεωργίου Μάρκου τοῦ Ζωγράφου πρὸς τὴν φιλτάτην αὐτοῦ πατρίδα, τὸ Ἀργος, προσφώνησις, τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς κατωτέρω καταχωρίζομεν αὐτολεξεῖ.

Ἐχοντες δ' ὑπ' ὄψει τὴν ἐν Ναυπλίῳ ἐκδοσιν διορθωθεῖσαν ἐν τισιν, ἐτάξαμεν ἐν ὑποσημειώσεσι τὰ ἐν τῇ τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ πλέον ὑπάρχοντα τροπάρια.

« ΠΕΡΙΒΑΛΕΠΤΕ

καὶ Ἐκλαμπροτάτη μοι Πατρίς,
τὸν ὀφειλόμενόν σοι ἀσπασμὸν προσκομίζω.

Ὑστερον ἂν οὐ οἱ ποταμοὶ ἐντρυφήσωσιν εἰς τοὺς κάμπους, καὶ λειμῶνας, θαλάσσας περιπολεύοντες, περικυκλοῦντες πόλεις, τέλος ἀναπαύονται εἰς τὸν Ὠκεανόν, ἐξ οὗ καὶ ἐξέβησαν· πρὸς σέ τοίνυν ὡς πρὸς ὄρμον τινὰ ἐπανακάμπει ἡ παρούσα βίβλος, περιέχουσα τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς Πέτρου, τοῦ Θαυματουργοῦ, καὶ ἡμετέρου Ἱεράρχου, τὴν ὁποίαν οὖσαν πρότερον χειρόγραφον, καὶ ἄχρι τοῦ νῦν σεσαθρωμένην τυγχάνουσαν, δι' οἰκείων ἀναλωμάτων ταύτην τύποις ἐκδέδωκα, εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν, καὶ Ἱεράρχου ὡσάν ὅμως ὁποῦ ἀρχαῖον ἔθος νενόμισται, ὅτι αἱ νεωστὶ τυπούμεναι βιβλίοι νὰ ἀφιερώνωνται εἰς κάποια ὑπέροχα, καὶ ἀξιωματικὰ πρόσωπα, ὡς δῶρον ἠθέλησα καὶ ἐγὼ νὰ προσφωνήσω εἰς τι ἐξαίρετον ὑποκείμενον τὴν παροῦσαν· πόσις δὲ ἄλλος ἀξιώτερος, καὶ ἐξαιρετώτερος ἐν ἐμοί, παρὰ σέ τὴν ἡμετέραν Πατρίδα, τὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ σχήπτρου Βασιλίδας, τοῦτο μὲν ἀποδίδους τὰ οἰκεῖα πρὸς τοὺς οἰκείους, ὡς τέκνον σόν, ἀφιερώνω εἰς αἰδὶον μνήμην τὴν τοῦ Πατρὸς ἡμῶν ἀκολουθίαν, αὐθὶς πρὸς τὰ οἰκεῖα· πρὸς σέ τὴν ὑπὸ Θεοῦ αὐτῷ κληρωθεῖσαν ποίμνην, πρὸς σέ τοίνυν τὴν ἡμετέραν Πατρίδα, μὴ ἔχωντας ἀξιώτερον δῶρον, προσφωνῶ τὴν παροῦσαν, δείχνωντας μὲ τοῦτο, πόση εἶναι ἡ ἀγάπη ὁποῦ πρὸς σέ προσφέρνω, φιλοφρόνως καὶ εὐλαβῶς, τὴν ὁποίαν καὶ δέομαι νὰ δεχθῆτε ἀσπασίως, ἐορτάζοντες ἐτησίως τὴν τοῦ Πατρὸς ἡμῶν μνήμην, διὰ νὰ εἶναι ἐπισκεπτής, καὶ ἐλευθερωτῆς σοῦ τῆς ποίμνης αὐτοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἀγίου ἐνδόξου Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου ῥύσαιτό σε τῆς δεινῆς δουλείας, διατηρῶν σε ἀνεπηρέαστον εἰς ἔτη πολλὰ.

Τῆς σῆς περιβλέπτου Ἐκλαμπρότητος προσφιλὲς τέχνον
Γεώργιος Μάρκος ὁ Ζωγράφος»

Τῇ Γ' τοῦ Μαΐου μηνός.
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ

Ἐπισκόπον Ἀργους,
Τοῦ θαυμάτων πλήρους καὶ χαρίτων, κλέους Ἀργείων,
καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀγλαΐσματος.

Εἰς τὸν ἐσπερίον
Ἰστώμεν στίχ. ς'. Καὶ ψάλλομεν τῆς τυχούσης Ἑορτῆς γ'.
καὶ τοῦ Ἀγίου γ'.
Ἦχος πλ. β'.

Ὅλην ὀποθέμενοι.

Νόμῳ τοῦ Δεσπότη σου, ἐμμελετῶν Θεοφόρε, καὶ αὐτῷ ἐνούμενος, θεωρίαν πράξεως βάσιν ἔσχηκας, τὸν γὰρ νοῦν ἄριστα, ὡς ἐχέφρων Μάκαρ, ἡγεμόνα ποιησάμενος, τὰ ἀγριαίνοντα, πάθη τῆς σαρκὸς ὑπεδούλωσας· φρονήσει καὶ ἀνδρείᾳ τε, καὶ τῇ σωφροσύνῃ κοσμούμενος, καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταύτῃ ἐπιδίφριος ἀρθεῖς, ὡς ὁ Θεοβίτης κατέλαβες, χῶρον τὸν οὐράνιον.

Εστῆς τῆς ἐφέσεως, μακαριώτατε Πέτρε, ὀρεκτῶν εὐράμενος, ὡς ἐπόθεις ἄριστα τὸ ἀκρότατον, τῷ Χριστῷ ζήσας γάρ, ἀλλ' οὐχὶ τῷ κόσμῳ, καὶ τῆς τούτου δόξης ἔτυχες, μάκαρ σκηνοῦμενος, ἐν ἐπουρανίαις σκηνώμασι, καὶ θρόνῳ τοῦ παντάνακτος, ᾧ καὶ λειτουργὸς παριστάμενος, μέμνησο τῆς ποίμνης, τῆς σῆς ἣν ἐξεθρέψω μυστικῶς, καὶ τοῖς τῶν λόγων σου νάμασι, ταύτην ἐνεφόρησας.

Φόβον τὸν ἀγνότατον, ἐν σῇ καρδίᾳ Τρισμάκαρ, σοφῶς εἰσδεξάμενος, θεῖον οἰκητήριον ὄντως γέγονας,

καὶ σαρκὸς ἅπασαν, τὴν γεώδη ὕλην, ὥσπερ φόρτον τιναζάμενος, ἐν γῇ ὡς ἄσαρκος, χαίρων πεπολίτευσαι ἅγιε, διό σε ἐθαυμάστωσε, ξένοις τερπαστίαις ὁ ὕψιστος. Καὶ νῦν μετὰ πότμον, τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ παρεστῆ-
κώς, συμβασιλεύεις τῷ Κτίστῃ σου, τῷ σὲ στεφανώ-
σαντι⁽¹⁾.

Δόξα, Ἦχος β'.

Η τῶν λειψάνων σου θήκη, Πανεύφημε Ἱεράρχα, πη-
γάζει ἰάματα, καὶ ἡ ἀγία σου ψυχὴ ἀγγέλοις συ-
νοῦσα, αἰωνίως ἀγάλλεται. Ἐχὼν οὖν πρὸς Κύριον
παρρησίαν, καὶ μετὰ τῶν ἁσωμάτων χορεύων ἐν οὐ-
ρανοῖς, αὐτὸν ἱκέτευε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς. Εἰσόδος.

Φῶς ἱλαρόν. Προκείμενον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Παροιμιῶν τὸ Ἀνάγνωσμα.

Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, καὶ εὐλογία Κυρίου ἐπὶ
κεφαλῇ αὐτοῦ. Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὔρε σοφίαν,
καὶ θνητὸς ὃς οἶδε φρόνησιν. Κρεῖττον γὰρ αὐτὴν ἐμπο-

(1) Ἐν τῇ τῶν Ἀθηνῶν ἐκδόσει ἀντὶ τῶν α' καὶ γ', ὡς α' καὶ β' εἶνε τὰ
ἑξῆς δύο ὑπὸ τὸν αὐτὸν πρόλογον:

«Ὁλὴν ἐν καρδίᾳ σου τὴν μετοχὴν τῶν κρεῖττόνων, Μάκαρ εἰ-
δεξάμενος, θεῖον οἰκητήριον ὄντως γέγονας, τῆς σαρκὸς ἅπα-
σαν, τὴν γεώδη ὕλην, ὥσπερ φόρτον τιναζάμενος, καὶ τὴν Οὐ-
ράνιον Πόλιν περιῶν ἐν τῷ σώματι, παυμάκαρ αὐλιζόμενος καὶ
τῶν ἐν αὐτῇ ἐντροφόμενος, ἔτυχες τοῦ πόθου, Ἀγγέλοις διαιω-
μενος δοφέ, καὶ τρισηλίου θεότητος αἰγλῇ φωτιζόμενος.

«Πόνους τοῦ Κυρίου σου, προσδομιῶν κατὰ νόδας, καὶ αὐτῷ
ἐνούμενος, θεωρίαν πράξεων βάσιν ἔσχικας. Τὸν γὰρ νοῦν ἄρι-
στα, ὡς ποθὼν εὐστόργως, ἡγεμόνα ποιηδόμενος, σαρκὸς καὶ
πνεύματος, ὥσπερ χαλινῷ κατεδύμασας, τῇ σωφροσύνῃ Ἁγίε,
καὶ δικαιοσύνῃ κοσμούμενος, φρονήσει καὶ ἀνδρεία, καὶ ταύτης
ἐπιδηριὸς ἁρθεῖς, ὥσπερ Ἡλίας κατελνθήσας, χρόνον τὸν Οὐρά-
νιον».

ρεύσθαι, ἢ χρυσίου, καὶ ἀργυρίου θησαυρούς. Τιμιωτέρα δέ
ἐστὶ λίθων πολυτελῶν οὐκ ἀντιτάσσεται αὐτῇ οὐδὲν πονη-
ρόν· εὐγνωστός ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἐγγίζουσιν αὐτήν· πᾶν δέ τι-
μιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστίν. Ἐκ γὰρ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπο-
ρεύεται δικαιοσύνη, νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ γλώσσης φορεῖ. Τοι-
γαροῦν ἀκούσατέ μου, ὦ τέκνα, σεμνὰ γὰρ ἐρῶ· καὶ μακάριος
ἄνθρωπος, ὃς τὰς ἐμὰς ὁδοὺς φυλάξει. Αἱ γὰρ ἐξοδοί μου, ἐξοδοὶ
ζωῆς, καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου. Διὰ τοῦτο παρα-
καλῶ ὑμᾶς, καὶ προίεμαι ἐμὴν φωνὴν υἱοῖς ἀνθρώπων. Ὅτι ἐγὼ
ἡ Σοφία κατεσκεύασα βουλήν καὶ γινώσκω καὶ ἐννοίαν, ἐγὼ ἐπε-
καλεσάμην. Ἐμὴ βουλή καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰ-
σχὺς. Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ· οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες,
εὕρησουσιν χάριν. Νοήσατε τοίνυν ἄκακοι πανουργίαν, οἱ δὲ ἀπαί-
δευτοι, ἐνθεσθε καρδίαν. Εἰσακούσατέ μου καὶ πάλιν, σεμνὰ
γὰρ ἐρῶ· καὶ ἀνοίγω ἀπὸ χειλέων ὀρθά. Ὅτι ἀλήθειαν μελε-
τήσῃ ὁ λάρυγξ μου· ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἐμοῦ, χεῖλη
ψευδῆ. Μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός
μου· οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σχολιὸν οὐδὲ στραγγαλιῶδες. Πάντα
εὐθέα ἐστὶ τοῖς νοοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὐρίσκουσι γινώσκω δι-
δάσκει γὰρ ὑμῖν ἀληθῆ, ἵνα γένηται ἐν Κυρίῳ ἡ ἐλπίς ὑμῶν,
καὶ πλησθῆσεσθε πνεύματος.

Παροιμιῶν τὸ Ἀνάγνωσμα.

Στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν, γλῶσσα δὲ ἀδίκου ἐξο-
λεῖται. Χεῖλη ἀνδρῶν δικαίων ἐπίστανται χάριτας, στόμα
δὲ ἀσεβῶν καταστρέφεται. Ζυγοὶ δόλιοι, βδέλυγμα ἐνώπιον
Κυρίου, στάθμιον δὲ δίκαιον δεκτὸν αὐτῷ. Οὐ ἂν εἰσέλθῃ
ὑβρις, ἐκεῖ καὶ ἀτιμία· στόμα δὲ ταπεινῶν μελετᾷ σοφίαν.
Τελειότης εὐθέων ὁδηγήσῃ αὐτοὺς, καὶ ὑποσκελισμὸς ἀθε-
τούντων προνομεύσει αὐτούς. Οὐκ ὠφελήσῃ ὑπάρχοντα ἐν
ἡμέρᾳ θυμοῦ, δικαιοσύνη δὲ ῥύεται ἐκ θανάτου. Ἀποθανὼν
δίκαιος ἐλπιε μετὰμελον, πρόχειρος δὲ γίνεται καὶ ἐπίχαρ-
τος, ἀσεβῶν ἀπώλεια. Δικαιοσύνη ἀμώμου ὀρθοτομεῖ ὁδοὺς,

ἀσέβεια δὲ περιπίπτει ἀδικίᾳ. Δικαιοσύνη ἀνδρῶν ὀρθῶν ῥύσεται αὐτούς, τῇ δὲ ἀβουλία ἀλίσκονται παράνομοι. Τελευτήσαντος ἀνδρὸς δικαίου, οὐκ ὀλλυται ἐλπίς, τὸ δὲ καύχημα τῶν ἀσεβῶν ὀλλυται. Δίκαιος ἐκ θήρας δύνει, ἀντ' αὐτοῦ δὲ παραδίδεται ἀσεβῆς. Ἐν στόματι ἀσεβῶν παγὶς πολίταις, αἰσθήσις δὲ δικαίων εὐοδός. Ἐν ἀγαθοῖς δικαίων κατέρθωται πόλις, καὶ ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῶν ἀγαλλίαμα. Ἐν εὐλογίᾳ εὐθέων ὑψωθήσεται πόλις, στόματι δὲ ἀσεβῶν κατασκαφήσεται. Μυκτηρίζει πολίτας ἐνδεὴς φρενῶν, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος ἡσυχίαν ἀγει.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

Δίκαιος ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. Γῆρας γὰρ τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται. Πολιὰ δὲ ἐστὶ φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γῆρας, βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος Θεῷ γενόμενος ἡγάπηθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἀμαρτωλῶν μετετέθη. Ἠρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἡ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος, ἀμαυροὶ τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροὺς· ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μὴδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Λιτὴν ψάλλομεν στιχηρὰ Ἰδιόμελα
Ἦχος β'.

Τὸν ἐν σαρκὶ ἰσάγγελον βίον σου, Ἀγγελοι καὶ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν, Ἱερεῖς, καὶ μονάζοντες εὐλαβήθησαν, ὁ εὐσεβὴς δὲ λαὸς τῶν Ἀργείων, εὐφραίνεται καὶ σκιρτᾷ. Θεὸς γὰρ σε ἐδόξασεν, ὁ ὑπὸ σοῦ δοξασθεὶς, ὃν νῦν ἡμῖν ἐξιλέωσαι, Πάτερ ἀγιώτατε.

Ἦχος γ'.

Τὸν θρόνον τῆς ἱερωσύνης διττῶς ἐκόσμησας, ὅσιε Πάτερ, ἀρετῇ τε καὶ τάξει· τῇ μὲν τῶν Ἀγγέλων ἐφάμιλλος γενόμενος, τῇ δὲ τὸν Χριστὸν ἐξεικόνισας· ἀλλὰ καὶ νῦν τῷ θρόνῳ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς σὺν παρρησίᾳ παριστάμενος, αἵτησαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος δ'.

Ως ὅρος εὐσεβείας, καὶ κανὼν ἀρετῆς, πίστεώς τε ἀκρίβειαν τοῖς ἔργοις δεικνύμενος, Πέτρε Ἱεράρχα· τῷ θείῳ πνεύματι, τὸν τοῖς Πατράσιν ἐγκαταθέντα ὅρον ἀγιώτατον, πνευματοκινήτως ἐκύρωσας, καὶ στήλην ὀρθοδοξίας ἡμῖν παρέδωκας· ἀλλ' αἵτησαι Χριστὸν τὸν Θεόν, σὺν τοῖς σοῖς ἀγωνισταῖς, καὶ στεφανίταις, ἀπαράτρωτον ταύτην τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἡμῶν διαφυλάττεσθαι, εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Δόξα, Ἦχος β'.

Τὸν τῶν Ἀργείων ἅπαντες σοφὸν Ἱεράρχην τιμήσωμεν, τὸν προῖον καὶ εὐθύτατον, τῆς Ἐκκλησίας τὸ στήριγμα καὶ τῆς Οἰκουμένης τὸ καύχημα, τὸ λαμπρότατον σκεῦος τοῦ πνεύματος, τὸν ποταμὸν τὸν ἀεὶ πλήρη τῶν θαυμάτων, εὐφημοῦντες καὶ λέγοντες· χαῖρε πιστὲ οἰκονόμῃ τῆς χάριτος, δοχεῖον διδασκαλίας ἀνεξάντλητον, ταμεῖον θησαυρισμάτων ἀδαπάνητον, Ἀρχιερέων ἐγκαλλώπισμα, τῶν ὀρθοδόξων ἀγλάισμα, ἡ πέτρα τῆς εὐσεβείας ἡ ἀκράδαντος. Πέτρε θεότατε, δεόμεθα ἀεὶ, ὑπὲρ ἡμῶν πρέσβευε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς

Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ προσόμοια. Ἦχος β'.

Ὅτε ἐκ τοῦ Εὐλίου σε Νεκρόν.

Σκευὸς ἐκλογῆς σὺ γεγονώς, τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, Πέτρε μακάριε, ἔτι ἐκ νεότητος τὸν νοῦν ἐπτέρωσας, εἰς τὰ ἄνω βασιλεία, ἐν οἷς ἀπολαύεις, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, Θεῷ ἐνούμενος, δόξης ἀκηράτου καὶ θείας, καὶ τῆς χαρμονῆς τῶν ἀγγέλων, σὺν τῷ Θεῷ Παύλῳ Τρισμακάριστε.

Πόρνης ἡξιώθης λογικῆς, σὺ τῆς τῶν Ἀργείων τῇ νεύσει, Μάκαρ τοῦ κρείττονος· ταύτην δὲ ἐποίμανας, ὡς Ἱεράρχης σεπτός, διδασκαλίας ταῖς τῶν λόγων σου, δι' ὧν περ Παμμάκαρ, εἰς ζωὴν ἀνέσπερον ἐποδηγέταις αὐτήν· ὅθεν σοῦ τελούσης τὴν μνήμην, καὶ ἑορταζούσης ἐν πίστει, μέμνησο Χριστῷ νῦν παριστάμενος.

Ωφθης ἐν τῷ βίῳ περιών, ὡς προχειρισθεὶς ἐπαξίως, ἀρχιερεὺς τοῦ λαοῦ, ὃν καὶ ἐξεπαίδευσας διδασκαλίαις ταῖς σαῖς, νομοδότης πανάριστος, τῇ σῇ κληρουχίᾳ, ὡς Μωσῆς τὸ πρότερον τὸν Ἰσραὴλ ποδηγῶν, τοῦτον εἰς νομὰς σωτηρίους, καὶ τῆς αἰωνίου καὶ θείας, βασιλείας ἄγων τὴν κατάσχεσιν.

Δόξα, ἦχος πλ. δ'.

Οὐκ ἔτι ἐπὶ τοῖς Ἀγαμέμνονος σκῆπτροις κομπάζει ἡ πόλις τοῦ Ἀργους, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ποιμαντικῇ ῥάβδῳ τῆς σῆς θεοσόφου διοικήσεως αὐχεῖ, Ἱεραρχῶν ἀγιώτατε Πέτρε· πρῶτον γὰρ Ἱεράρχην, καὶ πρέσβυν ἐκτήσατο, καὶ ἐπὶ σοὶ τὰς ἐλπίδας μετὰ Θεὸν ἀνατέ-

θηκε· διὸ μὴ ἐπιλάβῃ αὐτῆς, ἀντιβολουμένης σε μετὰ δακρύων, πιεζομένης ὑπὸ πενίας, καὶ τῆς δεινῆς δουλείας· κάμψῃ τοίνυν τοῖς στεναγμοῖς, καὶ διὰ τάχους τὰς τῶν λυπηρῶν ἐπαγωγὰς διάλυσον, καὶ τῶν τοῦ βίου συμφορῶν ἐλευθέρωσον, ὅπως χαρμωδύνως ὑμνήσῃ τὴν πανέορτον καὶ πάνσεπτον μνήμην σου.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς,

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος γ'. Μέγαν εὐρατο.

Ολβον εὐρατο, Ἀργείων Πόλις, κτησαμένη σε, φρουρὸν προστάτην, καὶ γὰρ ταύτης Ποιμενάρχης κατέστηκας. Τῶν πολεμίων τὰ θράση κατάβαλε, τὰ κατ' αὐτῆς ἐς αἰὲ ἐπερχόμενα, Πέτρε ὅσιε, δυσπραγίας πάσης αὐτὴν ἀπάλλαξον, καὶ δώρησαι αὐτῇ, τὸ ἔτος εὐφρόσυνον.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς

Εἰς τὸν Ὁρθρον

Μετὰ τὸ Θεὸς Κύριος, τὸ Ἀπολυτίκιον ὡς ἐν τῷ Ἑσπερινῷ.

Ὁ Πολυέλεος.

Κάθισμα, Ἦχος γ'. Θεῖας πίστεως.

Νέος γέγονας, Μωσῆς τοῖς ἔργοις, πλάκας πίστεως, ἐπὶ τοῦ Ὁρους, τῆς μυστικῆς θεοφανείας δεξάμενος, νομοθετήσας λαοῖς τὴν εὐσέβειαν, τοῦ τῆς Τριάδος μυστηρίου θεϊότατε, Πέτρε μακάριε· ὅθεν ἅπαντες τιμῶμεν τὴν μνήμην σου ὅσιε, αἰτοῦντες διὰ σοῦ τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα, Ἦχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Ως θῦμα ἱερόν, σεαυτὸν προσενέγκας, οὐράνιον μονήν, ἐκκληρώσω παμμάκαρ, Ἀγγέλοις χορεύων τε, καὶ

Ὅσις μακάριε, εὐφραίνόμενος, χαρὰν τὴν ἄληκτον Πέτρε, ὅθεν πρέσβευε, ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Δεσπότῃ, ῥυσθῆναι κολάσεως.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ δόσιου αὐτοῦ. Στίχος· Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ. Εὐαγγέλιον ζητεῖ εἰς Ἱεράρχην ὁ Ν'. Δόξα, ταῖς τοῦ Ἱεράρχου. Καὶ νῦν, ταῖς τῆς Θεοτόκου.

Εἶτα τὸ παρὸν Ἰδιόμελον.

Ἦχος πλ. β'.

Τοὺς τελοῦντας τὴν πανσεβάσμιον ἑορτὴν σου, λύτρωσαι παντοίων πειρασμῶν, καὶ δυσχερῶν, Πέτρε θεϊότατε.

Τὸ Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου.

Ὁ Κανὼν τῆς Ἑορτῆς εἰς η'. Καὶ τοῦ Ἀγίου εἰς ζ'.

Ὁ Κανὼν τοῦ Ἀγίου, οὗ ἡ Ἀκροστιχίς.

Ἀρχιερεῖα Θεοῦ, μέγαν Πέτρον, ἔξοχα μέλπω.

ᾠδὴ α'. Ἦχος πλ. δ'. Ἀρματηλάτην Φαραώ.

Ἀνακριθεὶς δι' ἀρετῶν ἀκρότητα, τῷ ποθουμένῳ Χριστῷ, καὶ τῆς αὐτοῦ αἵγλης μάκαρ ἐμφορούμενος, καὶ νῦν κατοπτριζόμενος, τὸ ἀμήχαναν κάλλος, τοῖς ὑμνηταῖς σου κατάπεμψον, ἄνωθεν τοῦ Πνεύματος ἐλλαμψιν.

Ρευστῶν ἀπάντων παριδὼν τὸ ἄστατον, καὶ παρωσάμενος, τῆς ἐμπαθοῦς ὕλης, Πέτρε τὸ ἐπίκηρον, καὶ μόνον τῷ Κυρίῳ σου, προσλαλῶν ἀνενδότως, ἐφέσεως οὐ διήμαρτες, ἄφθαρτα φθαρτοῖς ἀλλαξάμενος.

Χριστοῦ τῷ νόμῳ γεγονῶς πειθόμενος, τὸν ἐλαφρότατον, ἐξ ἀπαλῶν ἤρας, τῶν ὀνύχων Ὅσιε, ζυγὸν τὸν ἐπαυ-

χένιον, σεαυτὸν προσενέγκας, θῦμα τῷ κτίσαντι τέλειον, ὅθεν σὲ σεπτῶς μακαρίζομεν.

Θεοτοκίον.

Ἰνα τὸν πάλαι τῇ ἀπάτῃ ρεύσαντα, καὶ ἀποκλίναντα, καὶ πρὸς φθορὰν ὅλον, νενευκότα ἄνθρωπον, ὁ λόγος ἀνακτήσῃται, ἐξ ἀγνῶν σου λαγόνων, τὴν σάρκα Κόρη ἐνδύεται, μείνας ὥσπερ ἦν ὁ φιλάνθρωπος.

Καταβασία. Ἀναστάσεως ἡμέρα.

ᾠδὴ γ'. Ὁ στερεώσας κατ' ἀρχάς.

Ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ζωῆς, προσεπερείσας ταὺς πόδας, ἀκλινὴς τις ἐμβολεὺς τῶν θαυμάτων, τῷ σοφῷ λογιστικῷ, διέμεινας μακάριε, τὴν γὰρ ψυχὴν οἰκείαν, οὐκ ἐπὶ ψάμμων δεδομῆκας.

Ρῶμη τοῦ κρείττονος σοφέ, τὸ χεῖρον καταπαλαίσας, καὶ χριτὴς οὐκ ἀγενὴς δεδειγμένος, κατεδίκασας σφοδρῶς, τὰ πάθη καὶ ἐξώρισας, ψυχῆς ἐκ τῆς ιδίας, ἀπαλείψας τοὺς τύπους αὐτῆς.

Ἡ κατὰ μέρος ἀρετὴ, τῇ γενικῶς ἐκτεθείσῃ, καὶ θυγάτηρ ὡς μητρὶ ἐπομένη, τῆς ψυχῆς σου τὸ εὐθές, ἐδήλωσε μακάριε· διὸ τῆς τοῦ ποιμαίνειν, πάτερ φροντίδος ἡξίωσας.

Θεοτοκίον.

Ἀνασκευάσαι βουλευθεὶς, τὴν συντριβεῖσαν εἰκόνα, καὶ τοῖς κάτω ἐπιγράψαι μητέρα, ἐπ' ἐσχάτων ἀληθῶς, ἐκ σοῦ προῆλθεν ἄχραντε, ἐκ σῶν ἀγνῶν λαγόνων, σάρκα φορέσας ὁ εὐσπλαγχνος.

Καταβασία. Δεῦτε πόμα πίωμεν.

Κάθισμα, ἤχος πλ. δ'. Τὴν σοφίαν καὶ λόγον.

Απὸ βρέφους Κυρίῳ ἀνατεθείς, τὸν ζυγὸν ὑπεισέδους τὸν ἐλαφρόν, καὶ σάρκα ἐδάμασας, ἐγκρατεία μακάριε, καὶ σαυτὸν τελέσας τοῦ Πνεύματος τέμενος, θεωρία καὶ πράξει, τὸν βίον ἐκόσμησας, ἔχων καὶ τὸν λόγον, συνεργοῦντα τῷ τρόπῳ, σοφία γὰρ ἔρρει σου, ἐκ χειλέων ὡςνάματα. Ἱεράρχα θεόπνευστε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἀγίαν μνήμην σου.

Καὶ νῦν, **τῆς Ἑορτῆς.**

Ὡδὴ δ'. Σὺ μου ἰσχύς, Κύριε.

Θῦμα δεκτόν, ὅλον σαυτὸν προσενήνοχας τῷ Κυρίῳ, ὅλην σου τὴν ἔφεσιν, ἀρνητικῶς, Πέτρε πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν τοῦ σαρκίου, προσπάθειαν ἀπώσάμενος, νηστεία σου τὸν βίον, χαμευνία καὶ στάσει, καὶ θανάτου μελέτῃ φραζάμενος.

Εξω σαρκός, καὶ τῶν τοῦ Κόσμου γεγνημένοις, καὶ τῷ ὄντι, μύσας τὰς αἰσθήσεις σου, βίον ἀσώματον ἀληθῶς, Πάτερ ἐνεδείξω, τῷ σκῆνι τούτων βαρούμενος, οὐδὲν γὰρ τῶν τοῦ νέφους, σὲ προσκάλυμμα Πέτρε, ἀμιλλᾶσθαι τοῖς ἄνω κελύκεν.

Ο τοὺς νεφροὺς καὶ τὰς καρδίας ἐτάζων Θεός, τῆς ψυχῆς σου, βλέπων τὸ ἀθλόωτον, σώματος δέ, σοῦ τὸ καθαρόν, ἀρχιερωσύνη, καὶ προεδρία τετίμηκεν· διὸ καὶ Ἐπισκόπων, ἐν καθέδρᾳ καθήσας, τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου ἐποίμανας.

Θεοτοκίον.

Ιδε τῆς σῆς, κληρονομίας τὸ σχοίνισμα, Θεοτόκε, ἄρδην καλυπτόμενον, βαρβαρικῆς ὑπὸ δεξιᾶς, ξίφει τομωτάτῳ,

ἐλεεινῶς θεριζόμενον, καὶ στήσον τὴν τοσαύτην, τῆς ὁρμῆς καταιγίδα· ἀπειρήκαμεν γὰρ ταῖς κακώσεσιν.

Καταβασία. Ἐπὶ τῆς θείας φυλακῆς

Ὡδὴ ε'. Ἵνα τί με ἀπώσω.

Ο Μωσῆς ἐν τῷ ὄρει, γνώφῳ καὶ θυέλλῃ ποτὲ σκιαζόμενος, τὸν σκιώδη νόμον, ἐν πλαξὶ ταῖς λιθίναις ἐδέχετο, ἀλλ' ἀδιαλείπτως, τοῖς ἱεροῖς καθυπαισδύνων, μυστηρίων φρικτῶν ἐνεπίμπλαστο.

Μεμυσταγωγημένος, τὰ ἀνεξερεύνητα καὶ τὰ ἀπόρρητα· ἀντεμυσταγωγείς, ὃν ἐκτήσω λαὸν περιούσιον, ἁμαρτίας πάσης, τρανῶς ἀπέχεσθαι προτρέπων, ἀπειλὴν τοῦ Θεοῦ ὅπως φύγωσι.

Επιθλέπων συνήθως, Κύριος ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὸν κληρὸν αὐτοῦ, τὸν εὐθὺν καὶ πρᾶον, τὸν ἀόργητον καὶ καθαρῶτατον, δεδοκῶς σὲ μάκαρ, τοῖς ἑαυτοῦ λαοῖς ποιμένα, τὴν καρδίαν ἐκάστου ρυθμίζοντα.

Θεοτοκίον.

Γεννηθῆναι θελήσας, ἐκ καθαρωτάτης Παρθένου Κύριος, τὴν ἀγνήν μητέρα, ἀνωτάτην ἀπάσης τῆς κτίσεως, εὐρηκῶς ἐκ ταύτης, τὸ καθ' ἡμᾶς εἴληφας ὅλον, τὸ πεσὸν καὶ φθαρὲν ἀνορθούμενος.

Καταβασία. Ὁρθίσωμεν ὄρθρου βαθέος.

Ὡδὴ ε'. Ἰλάσθητί μοι Σωτήρ.

Ανάλωτον συντηρῶν, τὸ τῆς καρδίας σου φρούριον, τὸ τῆς ψυχῆς τριμερές, καλῶς περιέφραξας, τοὺς κατεπεμβαίνοντας, λογισμοὺς ἀστάτους, ἐντοξεύων τοῖς βελτίοσι.

Νοήσας σου τὸ στερρόν, τῆς διανοίας ὁ δόλιος, πολλάκις σοὶ προσβαλὼν, αἰσχυρῶς ἀνατέτραπται, ὅσας τε ὥρμησεν, ὅλως ἀνετράπη, προσευχῇ σου καὶ διώλολε.

Πολλῶν ἐγκύμων φανείς, σοφῶν ῥημάτων μακάριε, ἀπέ-
τεκες τὴν καλὴν, ὡδίνα τῶν λόγων σου, ῥητορεύων
ἅγιε, πολυστίχοις βίβλοις, τῶν μαρτύρων τὰ παλαίσματα.

Θεοτοκίον.

Εξέλιπον ἀληθῶς, ἀπὸ ἰσχύος χειρός σου Χριστέ, ἀπό-
στησον ἀπ' ἐμοῦ, τὰς μάστιγας δέομαι, μητέρα προ-
βάλλομαι, τὴν σὴν εἰς πρεσβείαν, μὴ ἀπόσῃ τὸν οἰκέτην σου.

Καταβασία. Κατῆλθες ἐν τοῖς κατωτάτοις.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ σταυρῷ.

Τὸν Ἱεράρχην τοῦ Χριστοῦ θεῖον Πέτρον, τῆς Ἐκκλη-
σίας τὸν φωσφόρον λαμπτήρα, τὸν τῷ Πατρὶ τὸν
Λόγον ὁμοούσιον τρανῶς, μέτῳ πολλῶν κηρύξαντα, καὶ
Ἀργείων τὸν θρόνον, λαμπρῶς κατακοσμήσαντα, ἱαμά-
των τε χάριν, παρὰ Θεοῦ λαβόντα ἀφειδῆ, συμφώνως
τοῦτον ὑμνήσωμεν ἅπαντες.

Ὁ οἶκος.

Ομυστολέκτης τῶν Θεοῦ ἀρρήτων μυστηρίων, Ἀπό-
στολος, ὡς ὁ μέγας Παῦλος, τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ
πόρρωθεν προέβλεπε, καὶ τὸ μέλλον προέγραφε, τὸν ἄ-
ξιον προέφησε τῆς πόλεως Ἀργείων, τοιοῦτος ὑμῖν φά-
σκων, ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος καὶ ἄκακος, δίκαιος καὶ
ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἡνω-
μένος τῷ πνεύματι, ταῖς ἄνω οὐρανίαις δυνάμεσιν, ὡς
ἔχων παρρησίαν, εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων παρίσταται
αἰεὶ, τῷ Θρόνῳ τῆς χάριτος αἰτούμενος, δοθῆναι ἡμῖν
ἔλεος, καὶ χάριν εὐρεῖν, καὶ εὐκαιρον βοήθειαν· αὐτὸν

οὖν χρεωστικῶς ἀνευφημοῦντες, ὡς χάριν ἐκ Θεοῦ λα-
βόντα, συμφώνως ὑμνήσωμεν ἅπαντες.

Χαίροις, λαμπτήρ παμφαέστατε Κόσμου.

Χαίροις, πιστῶν ἐδραιότατε γνώμων.

Χαίροις, τῆς Κωνσταντίνου ὠραίσας τὴν χθόνα.

Χαίροις, ὁ καὶ Κορίνθου καλλωπίσας τὴν χώραν.

Χαίροις, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἀμέτοχος.

Χαίροις, Χριστοῦ καὶ Ἀγίων συμμέτοχος.

Χαίροις, Πελοποννήσου ἐκλαμπρύνας συστήματα.

Χαίροις, τὴν τῶν Ἀργείων καθοπλίσας πιστότητα.

Χαίροις, ποιμὴν ἐλατὴρ τῶν ἀνόμων,

Χαίροις, φωστὴρ ἀρρωγῇ εὐγνωμόνων.

Χαίροις, σοφὲ θεῖε Πέτρε παμμάκαρ.

Χαίροις, ὀρθῶς τῶν δογμάτων πανέμπορε.

Χαίροις, Πέτρε Μάκαρ.

**Τῷ αὐτῷ Μηνὶ γ'. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν
Πέτρου Ἐπισκόπου Ἀργους, τοῦ θαυματουργοῦ.**

Ῥίψας τὸν ἐχθρὸν ἔνθεν ἀτρώγῃ βίῳ

Ζωστῆρα νίκης ζῶν ἢ θανόν Πέτρε.

Πέτρος ἐν τριτάτῃ ἀνεβήσατο εἰς θεῖον ἄστν.

Ἐπειδὴ περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τοῦ Ἀγίου Πατρὸς
ἡμῶν Πέτρου ἱκανὰ ἐρρήθησαν ἀνωτέρω, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς 35
μέχρι τῆς 75 σελίδος, περιττὸν κρίνομεν νὰ δημοσιεύσωμεν
τὰς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἀκολουθίαις τοῦ Ἀγίου φερομένας
μικρὰς καὶ ἀτελεῖς βιογραφίας.

Παραλαμβάνομεν ἐν τούτοις ἐκ τῆς ἐν τῇ Παλαιᾷ ἀκο-
λουθίᾳ βιογραφίας, ὅσα λέγει ὁ βιογράφος διὰ νὰ θερμάνῃ
τὴν πρὸς τὸν Ἅγιον εὐλάβειαν τῶν Ἀργείων ἔχοντα οὕτω:

« Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ θερμότης ἐκείνη ἀγάπη; καὶ ποῦ ἡ εὐλάβεια,
ὅπου ἐπρόσφεραν οἱ προπάτορες ἡμῶν εἰς τὸν ἀγιώτατον τοῦτον

μας ποιμένα; φαίνεται βέβαια κατὰ τὸ παρόν, ὅτι νὰ ἐψυχράνθῃ, καὶ νὰ ὀλιγόστευσεν ἡ προθυμία καὶ εὐλάβεια, καὶ ποσὸς κατὰ νοῦν δὲν τὸν ἔχομεν. Πόσοι ἄρα ἐπιθυμοῦν νὰ εἶχασιν ἀγίων ἀποβίωσιν εἰς τὸν τόπον τους, καὶ ἡμεῖς μὲ τὸ νὰ βλέπωμεν καθεκὰς τὴν τὸν ἰδίον του Θρόνον ἀμελοῦμεν καὶ ἀμνημονοῦμεν τοιοῦτου χαρίσματος; Ἀλλ' ὅσον ἡμεῖς σμικραίνουμεν τὴν ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν, τόσον περισσότερον ὑστερούμεθα τῆς βοήθειας τῶν ἀγίων, καὶ ἐπισκέψεως. Τί δὲ πρέπειν εἶναι εἰς ὅλους τοὺς ἐπαρχιώτας του, καὶ μάλιστα εἰς ὑμᾶς τοὺς Ἱερεῖς τῆς πολιτείας τοῦ Ἀργους, νὰ ἀναγκάζετε Ἐκκλησιαστικῶ τρόπῳ, καὶ νὰ προστάζετε ὅλον τὸν χριστιανικὸν λαόν, νὰ ἐορτάζῃ καὶ νὰ σχολάζῃ καθοποίας λογῆς δουλείαν τὴν ἡμέραν τοῦ ἀγίου τούτου, καθὼς καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἐορταζομένων ἀγίων, καὶ μάλιστα ὅσοι ἐγκατοικοὶ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἰδίαν χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀγιώτατος αὐτός Πατήρ, καὶ ποιμένας μας, θεκρέστῳ, ἐπολιτεύθη, καὶ ἀπεβίωσεν· ὁ ὁποῖος πάντοτε ὀξυδερκῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ποιμνίου του· εἶδε καὶ ἡμεῖς τοῦτον ἀληθμονήσωμεν, θέλουν μᾶς ἐπανεῖθαι τριπλάσια κακὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου μᾶς ἐσυνέβησαν· διότι καὶ ἐκεῖνα ἡ ἀμαρτία μᾶς τὰ ἐπροξένησε, μὲ τὸ νὰ μακρύνωμεν ἀπὸ τὰς προσταγὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἐγίναμεν ὁπαδοὶ τῶν κακῶν μας θελημάτων. Λοιπὸν ὦ ἀδελφοί ἅς θερμάνωμεν τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἅγιον τοῦτον πατέρα μας· ἅς θερμάνωμεν, λέγω, καὶ μὲ οἷον τρόπον δυνηθώμεν νὰ ἀνακκινίσωμεν τὸν ἐξ ἀρχῆς ἅγιόν του Ναόν, ὁ ὁποῖος, κρίμασιν οἷς Κύριος οἶδεν, ἐχαλάσθη ἀπὸ τῶν νῦν κρατοῦντων βερβάρων εἰς τὰς ἡμέρας μας. Ἀγκυλὰ καὶ διὰ τὸν ναόν τοῦτον ἔχομεν νὰ δώσωμεν λογαριασμὸν τῷ Θεῷ, ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν μας δὲν ἐθάλαμεν σκοπὸν καὶ ἐπιμέλειαν νὰ ἐλευθερώσωμεν τοιοῦτον περίφημον ναόν τοῦ Ἀγίου, ἀλλὰ οἱ πάντες ἐδόθημεν ὅλως διόλου, διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν πάλιν φαρτὰ καὶ βέροντα πράγματα, μάταια καὶ ἀνωφελῆ, καὶ εὐρὼν τότε ὁ μισόκαλος χώρον, ἐπλήρωσε τὸ ἔργον του διὰ τῶν συνεργῶν του. Ὅθεν παρακλῶ ὑμᾶς ἀδελφοί νὰ ἠθέλετε βάλῃ διπλάσιον τὸν πόθον καὶ δύναμιν εἰς τὸν ἀνακκινισμόν τοῦ ναοῦ τούτου, διότι ἀνίσως καὶ ἡμεῖς ὅπου ἠξεδύρομεν πῶς ἦτον, πῶς ἀνεκκινίσθη διὰ τῶν ἰδίων μας κόπων, καὶ πῶς τὴν σήμερον θεωρεῖται, ποῖος ἄλλος ἄρα ἀπὸ τοῦς ἀπογόνους μας καὶ ὑστέρους ἤθελεν ἐπιμεληθῇ τὸ θεάρεστον τοῦτο

ἔργον; Καὶ οὕτως κάμνοντες θέλομεν ἔχει τὸν Ἅγιον βοηθόν καὶ ἐπιτηρητὴν εἰς ὅλα μας τὰ καλὰ ἐπιχειρήματα, καὶ ἡ χάρις του δὲν θέλει ἀπολείψει ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του ἐπειδὴ μὲ εὐλάβειαν, μὲ καλὰ ἔργα πανηγυρίζομεν τὴν μνήμην του, αὐτὸς θέλει μᾶς ἐπισκέπτεται διαπαντός εἰς ταύτην μας τὴν ζωὴν ἀπὸ τὰς βερβερικὰς χειρας, καὶ εἰς τὴν ἄλλην θέλει γένει πρέσβυς θερμότητος διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς Οὐρανίου Βασιλείας, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ, ἀμήν».

Ῥωδῇ ζ'. Οἱ ἐκ τῆς Ἰουδαίας.

Τοῦ δι' οἶκτον ἀφθόνως, ἐλέω τὸν κόσμον σώσαντος Πέτρε ὅσιε, μιμούμενος τοὺς τρόπους, ἐξέχεας πλουσιῶς, ταῖς αἰτοῦσι τὸν ἔλεον, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς Εὐλογητὸς εἶ.

Ρημάτων ἐνεργεία, ὡς Ἡλίας ἀλεύρω θεραπεύων τὴν ἐνδεῖαν, παμμάκαρ δεομένοις, ἐπήρκεσας ἀφθόνως, καὶ κραυγάζοντας ἐδειξας, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς Εὐλογητὸς εἶ.

Οὐκ ἐξέλειπες Πάτερ, ἐκ τῶν διαρπαζόντων ρύεσθαι πένητα, ἐλέγχων τοὺς ἀδίκους, τὴν γνώμην ἀναστέλλων, εἰς κακίαν τὴν πρόχειρον· ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς Εὐλογητὸς εἶ.

Νεκρὰν ὥσπερ τὴν κόρην, ὑπὸ πνεύματος πάτερ δηχθεῖσαν τοῦ πονηροῦ, εὐχῇ συντονωτάτῃ, ἐλαίῳ ὑπαλείψας, δεινῶν ἔλυσας ψάλλουσαν· ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς Εὐλογητὸς εἶ.

Θεοτοκίον.

Επ' ἐμέ σου τὸν πλοῦτον, τῆς φιλανθρωπίας κενώσασα ἄχραντε, ὁρῶσα συμφοραῖς με, διόλου βεβλημένον,

καὶ πρὸς γῆν ἀποκλίναντα, μή με παρόψη ἀγνή, τὸν πεποι-
θότα εἰς σέ.

Καταβασία. Ὁ παῖδας ἐκ καμίνου.

Ὡδὴ η'. Ἑπταπλασίως κάμινον.

Εύλου ζωῇ μετέσχηκας, τὴν φθορὰν βδελυξάμενος, καὶ
πρὸς ἀφθαρσίαν διαβάς μακάριε, μὴ δ' ὅλως μετάρθο-
ρος, ταῖς ἡδοναῖς πάτερ γεγονώς, μόνην περιφέρων, τὴν
σκιὰν τοῦ σαρκίου· οὐκ ἔξης γὰρ τῷ κόσμῳ ἀλλ' αὐτῷ τῷ
Σωτῆρι, βοῶν ὑπερυψοῦται, λαὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Απολυθεὶς τοῦ σώματος, φωταυγὴς ὥσπερ ἥλιος, λάμ-
πων τῷ προσώπῳ, ὠφθης τρισμακάριε, φωτὶ λαμπρυ-
νόμενος, ἡλίου Πάτερ τοῦ νοητοῦ, καὶ γὰρ τοῦ φωτός, ὄντως
υἱὸς ἀνεδείχθης· διὸ καὶ ἐνεργείας, ἐπέτυχες ἀφθόνως, ὥσπερ
ἀχλὺν διώκειν, τὰς νόσους τῶν καμνόντων.

Τυραννουμένοις ἅγιε, καὶ ποικίλαις κακώσεσι, κατατρυ-
χομένοις, ῥύστης ἐτοιμότατος, ἐδείχθης τρανώτατα·
τῆς δυναστείας τῶν δυσεθῶν, τούτους ἐκλυτρῶν, καὶ κείνους
καταπλήττων· διὸ ὕμνοιοῦμεν, Τριάδα τὴν ἁγίαν, θερμὸν
ἢ σε προστάτην, ἀνέδειξε τῷ κόσμῳ.

Θεοτοκίον.

Μόνη Θεὸν ἐγέννησας, παρθενομῆτορ ἄχραντε, μόνη δια-
δράσα, ὄρους τοὺς τῆς φύσεως· παρθένος γὰρ ἔμεινας,
ὡς πρὸ τοῦ τόκου πανύμνητε, τῇ ὑπερφυεῖ, καὶ ὑπὲρ νοῦν
σὴ λοχείᾳ· διὸ σε εὐλογοῦμεν, χεῖλεσι καὶ καρδίᾳ, λαοὶ φυ-
λαὶ καὶ γλῶσσαι, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Καταβασία. Αὕτη ἡ κλητὴ.

Ὡδὴ θ'. Ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ.

Εδέξω τῶν καμάτων τὰς ἀμοιβάς, ὀφθαλμὸς ὃ οὐκ εἶδε,
καὶ οὖς ἀληθῶς, Πέτρε σοφέ, ὃ οὐκ ἐνωτίσθη καὶ ἐπὶ

νοῦν, ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβησαν, ὅσα προητοίμασε τοῖς αὐτόν,
ἐξ ὅλης ἀγαπῶσι, ψυχῆς ὡς πανσεπόπτης, ὃν ἐκ καρδίας
ἐπεπόθησας.

Λαμπρά σου τὰ βραβεῖα καὶ εὐκλεῆ· θεραπεύεις γὰρ πάθη
ἀνίατα, καὶ μαρτυρεῖ, δαίμων πολυχρόνιος ἐκβληθεὶς,
ἡ δὲ τὴν χεῖρα ἔχουσα, τὴν ἐξηραμένην καὶ σκολιάν, ἀπέλαβεν ὦ
Πάτερ, ὁμοίαν τῇ ἑτέρᾳ, τῇ προσεγγίσει τῶν λειψάνων σου.

Πολλὰ τῶν ἀναρρήσεων αἱ τιμαί, καὶ μακάριος εἰ καὶ
καλῶς σοι ἔσται, ὅστις ζωῆς, τῆς νῦν ἀνωτάτῳ κατα-
τρυφᾷ, ἀλλ' ἴδε συνηγμένα σου, τῇ σοφῇ τὰ τέκνα τῇ εὐ-
χλεεῖ, ζητοῦντα τὸν Πατέρα, δακρύοις λελουμένα, τῇ μετα-
βάσει ὁλολύζοντα.

Θεοτοκίον.

Ως ἥλιος ὑπάρχουσα νοητός, τὴν ψυχὴν μου παρθέने κα-
ταύγασον, τὸ ζοφερόν, νέφος διιστῶσα τῶν λυπηρῶν·
ἀπενεκρώθην ὅλος γὰρ, τῇ τῆς ἀθυμίας ὑπερβολῇ· δεινῆς
αἰχμαλωσίας, Θεοτόκε με ῥύσαι τῶν θλιβομένων παραμύθιον.

Καταβασία. Φωτίζου φωτίζου.

Ἐξαποστειλάριον. Γυναῖκες ἀκουτίσθητε.

Τὸν μέγαν ἀρχιποίμενα, καὶ ἱεράρχην ἅπαντες, τὸν
πρόεδρον τῶν Ἀργείων, Πέτρον ἀνευφημοῦμεν,
τὸν σῖτον γὰρ διένειμας, καὶ σὸν λαὸν ἐκόρυσας, καὶ
ἱαμάτων τὴν χάριν, πλουσίαν Πάτερ ἐδέξω· ποιμὴν
πολλῶν γὰρ ἐγένου, Πέτρε Πατέρων ἀκρότης.

Καὶ αὖθις τὸ αὐτό. Καὶ τῆς ἑορτῆς.

Εἰς τοὺς Αἴνους ἱστῶμεν στίχ. δ'. δευτεροῦντες τὸ α'.

Ἦχος α'. Τῶν Οὐρανίων Ταγμάτων.

Σημειοφόρος ἐγένου διὰ τῆς πίστεως, καὶ ζηλωτῆς τῆς
θείας, μακαρίας Τριάδος, σώματος ἀφειδίσας ὅλως

τοῦ σοῦ, ἐν τῷ διδάσκειν Μακάριε, τῶν σὼν Ἀργείων τὴν ποίμνην ἕως αὐτήν, ἐτροφοδότησας τοῖς λόγοις σου.

Η φωτοσφόρος σου μνήμη, συγκαλεῖ σήμερον, πᾶσαν τὴν πόλιν Ἀργους, εὐσεβῶς ἐορτάσαι, ἅσαι τε τὴν δόξαν, ἣν ἐκ Θεοῦ, Ἱεράρχα ἀπείληφας, καὶ ἀμφιάσασθαι κλέος, Μάκαρ τὸ πρῖν, τῇ πρεσβείᾳ σου, Θεόσοφε.

Κ ατακοσμήσας τὸν θρόνον, τοῦ Ἀργους ὅσιε, θαυματουργαῖς ξέναις, ἃς τελεῖς καθ' ἐκάστην, ὡς ἔχων παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν, μὴ ἐπιλάθου τῆς ποίμνης σου, ἀλλὰ πρεσβεύων μὴ παύσῃ ἀεὶ σοφέ, διασώζεσθαι ἀπήμαντον (*).

Δόξα, Ἦχος β'.

Θ εἰς χάρις ἐπὶ ῥόρηται, ἐπὶ τῇ θήκῃ τῶν λειψάνων σου, ἡ γῆ ἅπασα καταγλαίζεται, σήμερον εὐφραίνεται.

(*) Ἐν τῇ τῶν Ἀθηνῶν ἐκδόσει εὐρηγται ἀντὶ τούτων τὰ τρία ἐπόμενα, αἵτινα ἐν τῇ τοῦ Ναυπλίου ἐκδόσει οὐδόλως ὑπάρχουσι. Ψάλλονται δὲ εἰς ἤχον Β' κατὰ τὸ «Ποίοις εὐφημιῶν στέμμασιν».

Ποίοις πνευματικοῖς ἡδμασι, καταδότην τὸν Ἱεράρχην, τοῦ Θεοῦ πνεύματος ὄργανον, καὶ φωτοειδόμενον ἄγαλμα, ἀρετῆς ἀπάσης τε κανόνα, τὸν λόγον διαφανῆ καὶ διαπρύσιον, τὸν βίον εὐλικρινῆ καὶ διαδόχον, τὴν τῶν δογμάτων κρηπίδα, τῶν θαυμάτων ἁγνίστον, δι' ὃν Χριστὸς ὁ Θεὸς πιστοῖς κατεπλούτισεν, ὁ ἔχων τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος.

Ποίοις δὲ λογικοῖς χεῖλεσιν, ἀνυμνῶμεν Πέτρε ἀξίως, τὸν οὐρανοβάμονα ἔρωτα, ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ πνεύματος, ἄνδρα ἐπὶ γῆς Ἀγγελον ὄντα, τὸν ὅρον Ἱεροδύνης ἀκριβέστατον, τῶν θείων κατορθωμάτων τὴν τελείωσιν, τὸν ποταμὸν τῆς σοφίας, τῶν θαυμάτων ἁγνίστον, δι' ἧς ἰαμάτων πηγὰς, τοῖς πᾶσι χαρίζεται, ὁ ἔχων τὸ μέγα ἔλεος.

Τίνα σοὶ τῶν ἐπὶ τὰ ἡδματα, προσκομιδῶμεν Πέτρε θεόφρων, τῷ τῆς θεωρίας καὶ πράξεως, ὄντως ἀκροβάμονι φύλακι, καὶ ῥενότῳ ἀπάντων ὑπερόπτη, τῷ χάριν διδασκαλίας πᾶσι βρύνοντι, τῷ μύρα ἁγιαστικῆς ἀναβλύζοντι, ἀσκητικῶν τῷ φωστῆρι, Ἱερὸν θαυμάτων τὸ θεοαύρισμα, μεθ' ὃν δὲ Χριστὸς κατέστειπεν, ὁ ἔχων τὸ μέγα ἔλεος.

νομένη καὶ χαίρουσα διὰ καὶ εἰς ὁσμὴν μύρων σου δραμούμεθα, τῶν θαυμάτων ἀπολαύοντες, καὶ νοσημάτων τὴν ἱασιν ἀρυόμενοι· ἀρχιερεῦ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Δίδονται καὶ ἐκ τῆς κανδήλας τοῦ Ἀγίου τὸ ἅγιον ἔλαιον, ψαλλομένων τῶν Ἱδιομέλων, ἅπερ προσεγράφησαν ἐν τῇ λιτῇ εἰς ἤχον β'.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά, καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ Ἀγίου. Ὡδὴ γ' καὶ ε'.

Ἀπόστολον, καὶ Εὐαγγέλιον ζῆτει εἰς Ἱεράρχην.

Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος.

Τέλος σὺν Θεῷ τῆς Ἀκολουθίας ταύτης.

Η

ΝΕΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΕΤΡΟΥ

Ἐπισκόπου Ἀργους, τοῦ Θαυματουργοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΤΑΥΤΗΣ

Τὴν νέαν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀγίου συνέθεσεν ὁ ἐν μακαρία τῇ λήξει γενόμενος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος Δανιὴλ

ὁ Πετρούλιας, περὶ οὗ εἶπομεν ἀνωτέρω (1). Συνέθεσε δὲ ταύτην, ὡς γράφει ἐν ἀρχῇ, ὅτε ἀρχιερεὺς γενόμενος καὶ ἐγκατασταθεὶς ἐν τῇ λαχοῦσῃ αὐτῷ Ἐπισκοπῇ, ἐμελέτησε τὴν ἐν φυλλαδίῳ σφωζομένην ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγίου καὶ εὗρεν αὐτὴν ἐλλιπῶς ἐν πολλοῖς ἔχουσιν. Ἐνόμισε δὲ διὰ τοῦτο ὅτι εἶχε καθῆκον νὰ συμπληρώσῃ τὸ πόνημα καὶ διασκευάσῃ πρὸς τὸ ὀρθὸν τοῦ ῥυθμοῦ. Καὶ τῷ ὄντι ὁ μουσοτραφεὶς Ἱεράρχης Δανιὴλ ἐξετέλεσε μετὰ πολλοῖς ἀκριβείας καὶ εὐλαβείας τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ ταύτην προσθεὶς καὶ **Μικρὸν Ἑδπερινὸν** καὶ τᾶλλα ἐπὶ τὸ πανηγυρικώτερον συμπληρώσας καὶ μεταβαλὼν, καὶ τὸν **Κανόνα** δ' οὕτω διαρρυθμίσας, ὥστε ἡ Ἀκροστιχὶς αὐτοῦ νὰ ἐκφράζῃ τὸν τίτλον, τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ συνθέτου «**Ἀργολίδος Δανιὴλ Πετρούλιας**». Τὸν βίον δὲ τοῦ Ἁγίου πληρέστερον, ἢ ἐν τῇ παλαιᾷ ἀκολουθίᾳ, ἔγραψεν ὁδηγοῖς χρῆσάμενος τῷ τε Συναξαριστῇ καὶ τῷ Νέῳ Ἐκλογίῳ, καὶ μονονουχὶ νέαν ἐπεξεργάσατο ἀκολουθίαν, ἣν καὶ περιβαλὼν τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τύποις ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις τῷ 1870.

Ἐν τῇ ἀρχῇ ἡ ἀκολουθία αὕτη φέρει τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου. Κάτωθι δὲ τῆς εἰκόνης ταύτης φέρονται οἱ ἐπόμενοι τέσσαρες στίχοι :

« Ἀρχιερῆς θειόφρονος καὶ θαυματοεργοῦ
Πέτρου τοῦ ὁσίου εἰκόνα, χριστιανοί,
σεπτὴν εὐλαβίης μετὰ πάσης προσκυνέοντες,
ἔξετέ μιν πρέσβυν πρὸς Θεὸν οὐράνιον ».

(1) Ἐκκλησία τοῦ Ἀργους σελ. 32.

Μαΐου Γ'

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ

Ἐπισκόπου Ἀργους, τοῦ Θαυματοεργοῦ.

ΕΝ ΤΩ ΜΙΚΡΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ.

Ἰστῶμεν Στίχους δ', καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσό-
μαα δευτεροῦντες τὸ α'.

Ἦχος δ'. Ἐδωκας σημείωσιν.

Νόμῳ τοῦ Δεσπότου σου, ἐμμελετῶν πρακτικώτατα, ἱεράρχα πανόλβιε, τὸν νοῦν ἀνεπτέρωσας, πρὸς τὰς οὐρανίους, καὶ ὑπερκοσμίους, ἱεραρχίας καὶ σαυτόν, δοχεῖον θεῖον ἀπεργασάμενος, καὶ στέφανον ἀμάραντον, παρὰ Χριστοῦ χομισάμενος, εἰς τὰ ἄνω βασίλεια κατοικεῖς, Πέτρε ὅσιε.

Πάθη τὰ τοῦ σώματος, προθανατώσας μακάριε, κρατερῶς κατεπάλαισας, ἀσκήσει νηστεία τε, καὶ τῇ ἐγκρατεῖᾳ, καὶ ὥφθης θεὸς ἀθλητής, κατατροπώσας τὸν παναλάστορα· διό σε μακαρίζομεν, καὶ ἐν ὥδαϊς εὐφημοῦμέν σε, ἱεράρχα θεσπέσιε, πρεσβευτὰ τῶν τιμώντων σε.

Εφθασας αἰοδιμε, τῶν ἐφετῶν τὸ ἀκρότατον, καὶ ἐγένου μετάρσιος, τῇ πτήσει τοῦ πνεύματος, καὶ τῶν ἐπιγείων, πάντων καὶ ἡδέων, καταπεφρόνηκας αἰεὶ, τοῖς οὐράνιοις ἐνοπτριζόμενος· διό σε καὶ ἐδόξασεν, ὁ ἐπουράνιος Κύριος, ἐν σημείοις καὶ τέρασι, λειτουργεῖ ἱερώτατε.

Δόξα, ἦχος πλ. β'.

Σήμερον πιστοὶ χορεύσωμεν, καὶ πνευματικῶς εὐωχηθώμεν, ἐπὶ τῇ πανηγύρει τοῦ σεπτοῦ διδασκάλου, Πέτρου τοῦ τρισμάχαρος, καὶ χαρμονικῶς ἀναδοήσωμεν αὐτῷ· Πάτερ

ἀγιώτατε, ἱεραρχῶν ἐγκαλλώπισμα, ὁσίων ὁμόσκηγε καὶ δια-
καίων, μὴ διαλίπης τὴν ποίμνην σου φρουρῶν καὶ σκέπων,
ταῖς πρὸς Κύριον πρεσβείαις σου.

Καὶ νῦν, **Θεοτοκίον.**

Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου, εἰς σὲ ἀνατίθην, Μήτηρ τοῦ
Θεοῦ, φύλαξόν με ὑπὸ τὴν σκέπην σου.

Ἀποστίχου στιχηρά.

Ἦχος πλ. β'. Τριήμερος ἀνέστης Χριστέ.

Τὴν μνήμην σου τελούντες πιστῶς, ὑμνοῦμεν καὶ δοξά-
ζομεν, τὸν Σωτῆρα καὶ φιλόανθρωπον Θεόν, ὦ Πέτρε
θεοφόρε, τὸ σέμνωμα τοῦ Ἀργους, καὶ Ἐκκλησίας ἡεὺπρέπεια.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ.

Παντοίων πειρασμῶν καὶ δεινῶν, τὴν ποίμνην σου διά-
σωζε, ἰκετεύων τὸν τῶν πάντων ποιητὴν, καὶ πάντας
περιφρουρεῖ, τοὺς ἐπικαλουμένους, σὴν προστασίαν καὶ ἀν-
τίληψιν.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ
οἱ ὅσιοί σου ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται.

Σὲ ἔρεισμα καὶ τεῖχος στερρόν, παμμάκαρ πιστοὶ ἐγνωμεν,
ἀπροσμάχητον καὶ ἀγρυπνον φρουρόν, καὶ εὐδιον λιμένα,
ἐν θλίψεσι τοῦ βίου· διό σε πόθῳ μακαρίζομεν.

Δόξα, Καὶ νῦν. **Θεοτοκίον ὁμοιον.**

Ικέτευε ἀπαύστως Ἀγνή, τὸν σὸν Υἱὸν καὶ Κύριον, κατα-
πέμψαι τῶν δεινῶν ἀπαλλαγὴν, καὶ ἄφεσιν πταισμάτων,
τοῖς πίστει αἰτουμένοις, τὴν μεσιτείαν σου, Πανάμωμε.

Ἀπολυτίκιον.

Τὸν φρουρόν καὶ προστάτην.

Καὶ ἀπόλυσις μικρά.

ΕΝ ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ.

Μετὰ τὸν Προοιμιακὸν στιχολογοῦμεν τὴν α' στάσιν
τοῦ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἱστώμεν
στίχους ε'. καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ Ἀγίου
τρία καὶ τῆς ἑορτῆς τρία.

Προσόμοια τοῦ Ἀγίου.

Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσι.

Τὸν ἀστέρα τὸν ἄδυτον, τὸν τὴν κτίσιν φωτίζοντα,
καὶ καταλαμπρύνοντα κόσμον ἅπαντα, τὸν τῆς
ἀγνείας διδάσκαλον, ἀσκήσεως γνῶμονα, καὶ κανόνα
ἀκριβοῆ, ἐγκρατείας ὑπόδειγμα, Πέτρον ἅπαντες, εὐφη-
μῶμεν ἄσμασιν ἐνθέοις, τῶν Ἀργείων τὸν προστάτην
καὶ Ἀργολίδος ποιμάντορα.

Βασιλεῖς τε καὶ ἄρχοντες, ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι, καὶ
πιστῶν συστήματα πάντα σήμερον, ἐπὶ τῇ μνήμῃ
σου Ἄγιε, φαιδρῶς ἀγαλλόμενα, καὶ χορὸν πνευματικόν,
συγκροτοῦντα δοξάζουσι, τὸν δωρούμενον, διὰ σοῦ τοῖς ἀν-
θρώποις σωτηρίαν, καὶ ρυόμενον κινδύνων, πειρατηρίων
καὶ θλίψεων.

Βυζαντίου τὸ βλάστημα, καὶ Κορίνθου τὸν τρέφοντα,
Ἀργους καὶ Ναυπλίου τε ἀρχιποίμενα, ἱεραρχῶν
τὸν ἀκρέμονα, δογμάτων ὑπέρμαχον, καὶ τῆς πίστεως
φρουρόν, δεομένων θερμότατον, ἀντιλήπτορα, τῶν πει-
νῶντων τὸν ἔτοιμον τροφέα, αἰχμαλώτων τε τὸν ῥύστην,
ἀξιαγᾶστως τιμήσωμεν.

Δόξα, **Ἦχος πλ. α'.**

Δεῦτε τῶν φιλεόρτων τὰ πλήθη, συνελθόντα σήμερον,
φαιδρῶς πανηγυρίσωμεν τὴν μνήμην τοῦ σοφοῦ

ιεράρχου, καὶ σκιρτήσωμεν ἀγαλλόμενοι. Δεῦτε μακαρίσωμεν τὸν ὑπέρλαμπρον φωστῆρα τῆς Ἐκκλησίας, τὸν περιφανῆ διδάσκαλον τῆς Ἀργολίδος, καὶ τῆς Ἑλλάδος τὸ καύχημα· τοῖς Ἀποστόλοις τὸν ὁμότροπον, τοῖς διδασκάλοις τὸν ὁμόζηλον, καὶ τοῖς ὁσίοις τὸν ὁμόσκηνον, τῶν δεομένων τὸ θερμὸν ἱλαστήριον, τῶν αἰχμαλώτων τὸν ῥύστην, Πέτρον τὸν πανένδοξον, τὸν πᾶσι καὶ πανταχοῦ ἐτοίμως προφθάνοντα, καὶ πρεσβεύοντα ἀπαύστως ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς.

Εἴσοδος. Τὸ Φῶς ἱλαρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ ἀναγνώσματα, τὰ ἐν τῇ Παλαιᾷ ἀκολουθίᾳ, ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 142 — 144 ἢ τὰ τῆς 13 Νοεμβρίου, ἅτινα φέρονται καὶ ἐν τῇ Νέᾳ ταύτῃ ἀκολουθίᾳ.

Εἰς τὴν Λιτὴν στιχηρὰ Ἰδιόμελα.

Ἦχος α'.

Φιλοσοφίας ἔρωτι τρωθεῖς, ἱερώτατε, ῥεόντων τὸ ἄστατον κατεφρόνησας, καὶ τῶν ἀγίων τὸν βίον ἐζήλωσας, καὶ μάρτυς ἀπαράτρεπτος τῇ προαιρέσει γεγόμενος, μετὰ τοῦ Προφητάνακτος ἔκραζες· ὡς ἐπιποθεῖ ἢ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἢ ψυχὴ μου πρὸς σέ, ὁ Θεός. Διὸ καὶ ὁ τὰ πάντα πρὸς τὸ μακάριον τέλος οἰκονομῶν σὲ προσήκατο καὶ ἐδόξασε, τέρασι καὶ σημείοις, Πέτρε ἀξιάγαστε.

Ἦχος β'.

Ενδιαίτημα τοῦ ἁγίου Πνεύματος Πάτερ γενόμενος, πράξει τε καὶ θεωρίᾳ κατακοσμούμενος, τοὺς νοη-

τοὺς λύκους τῆς ποιμένης τοῦ Χριστοῦ, τῇ σφενδόνῃ τῶν λόγων σου ἀπεδίωξας, ταύτην δὲ εἰς νομὰς σωτηρίους καθοδηγήσας, καὶ τὸ δοθὲν σοι τάλαντον πολυπλασιάσας, ἤκουσας τῆς μακαρίας φωνῆς· εὖ δοῦλε ἀγαθε καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἢς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

Ἦχος γ'.

Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθε δαυϊτικῶς ὁ φθόγγος σου, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα τὰ σά, ἱεράρχα πανσεβάσμιε· καὶ γὰρ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομῶν, τῇ ἀστραπῇ τοῦ σοῦ κηρύγματος, τῆς πλάνης τὸ σκότος ἐφυγάδευσας· πάντων δὲ τὰς διανοίας καταυγάσας, ἐδίδαξας ὑμνεῖν Πατέρα καὶ Υἱόν, σὺν ἁγίῳ Πνεύματι, ἓνα Θεὸν τρισυπόστατον, ὃν ἰκέτευς σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἦχος δ'.

Δεῦτε εὐφημήσωμεν πιστοί, Πέτρον τὸν θεϊότατον ἱεράρχην, τὸν πνευματοκινήτως κυρώσαντα τὸν τοῖς Πατράσιν ἐγχαραχθέντα ἀγιώτατον ὄρον, τὸν ἐπίγειον ἄγγελον καὶ οὐράνιον ἄνθρωπον, τὴν ἀκριβεστάτην στάθμην τῆς εὐσεβείας, τὴν εὐχον σάλπιγγα τοῦ λόγου, τὸν πρόμαχον τῆς πίστεως. Οὗτος γὰρ γενναίως ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγωνισάμενος, τὰς γλωσσαλγίας τῶν αἰρετιζόντων κατέρραξε, καὶ τὴν καλὴν τῆς πίστεως ὁμολογίαν ἡμῖν παρέδωκε· Διὸ τοῦτον μακαρίζοντες εἰπώμεν· μὴ διαλίπης πρεσβεύων ὑπὲρ ἡμῶν, Πάτερ ἀγιώτατε.

Δόξα, ἤχος πλ. β'.

Σήμερον τῶν ἀγγέλων τὰ τάγματα, καὶ τῶν ἁγίων οἱ δῆμοι, σκιρτῶσιν ἐν πνεύματι, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐνδόξου διδασκάλου καὶ σεπτοῦ ἱεράρχου, Πέτρου τοῦ τρισμακάρου. Βίον γὰρ ἱσάγγελον βιώσας, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα ἀλώβητον τηρήσας, μοναζόντων ἐδείχθη ἀκρότης, καὶ ἱεραρχῶν τὸ σέμνωμα· καὶ νῦν ἐν οὐρανοῖς σὺν ἁγγέλοις χορεύων, παρίσταται τῷ θρόνῳ τῆς μεγαλωσύνης, καὶ πρεσβεύει ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν, Θεοτοκίον.

Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος, ἡ ἀληθινή, ἡ βλαστήσασα τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς. Σὲ ἱκετεύομεν, πρέσβευε Δέσποινα, μετὰ τοῦ ἱεράρχου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Εἰς τὸν στίχον, Στιχηρὰ προσόμοια.

Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν ἀληθῶς.

Χαίροις τοῦ Βυζαντίου βλαστός, Πελοποννήσου τὸ λαμπρὸν ἀκροθίνιον, συμπάτης τε Ἀργολίδος, ἀρχιερεὺς καὶ ποιμήν, ὁ πυρσὸς ὁ μέγας καὶ πολύφωτος, ἀστήρ τηλαυγέστατος, νοητοῦ στερεώματος, ταῖς σαῖς ἀκτῖσι, καταυγάζων τὰ πέρατα, καὶ πληρῶν αὐτά, οὐρανίου ἐλλάμψεως, Πέτρε διδασκαλίαις σου, καὶ θείοις νοήμασι, Θεὸν κηρύττων τὸν ἕνα, τρισὶ προσώποις ὑμνούμενον, καὶ πᾶσι διδόντα, ἰλασμὸν καὶ σωτηρίαν, καὶ μέγα ἔλεος.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ.

Δόξη τῇ ἀκράτῳ σοφέ, λελαμπρυσμένος, εἰς τὰ ἄνω βασίλεια, μετέστης ἡμφιεσμένος, ἱεραρχίας στολήν,

ἢν ἀξίως Πάτερ περιβέβλησαι, καὶ νῦν ἀξιάγαστε, ἱερεὺς ἐννομώτατος, καὶ τοῖς ἁγίοις, συμπολίτης καὶ σύσκηνος, παρίστασαι ὅσις, σὺν προφήταις καὶ μάρτυσι, θρόνῳ τῷ Παντάνακτος, φωτὸς σε πληρούμενος, τοῦ ἀπροσίτου καὶ θείου, τῆς τρισηλίου θεότητος, ἦν Πέτρε δυσώπει, καταπέμψαι, τοῖς τιμῶσί σε μέγα ἔλεος.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὁσίοί σου ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται.

Ωφθης ἀρχιερέων κανών, λαὸν Κυρίου σου ποιμάνας σοφώτατα, καὶ τοῦτον ἐκ τῆς δουλείας τοῦ νοητοῦ Φαραώ, ὡς Μωσῆς ὁ μέγας λυτρωσάμενος, ἰθύνων εὐθύτατα, πρὸς τὰ ἄνω βασίλεια, ἔνθα ὑπάρχει, ἡ τρουφή ἡ ἀδάπανος, καὶ τὸ ἄρρητον, καὶ ἀμήχανον αὐγασμα, Πέτρε μακαριώτατε· διό σε γεραίρομεν, καὶ μετὰ πόθου τελῶμεν, τὴν ἱεράν σου πανήγυριν, Χριστὸν ἀνυμνοῦντες, τὸν παρέχοντα τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα, ἤχος πλ. δ'.

Ποιμένα καὶ διδάσκαλον, καὶ θησαυρὸν πολύτιμον, ἡ πόλις τῶν Ἀργείων σὲ εὐρατο, καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τῇ σῇ προστασίᾳ ἐγκαυχωμένη, γηθοσύνης ἀνακράζει· τοιοῦτος ἔπρεπέ μοι ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἀκακος, ἀμίαντος, καὶ μιμητῆς τοῦ ἀρχιποίμενος Χριστοῦ. Διὸ πάνσοφε ἱεράρχα, ὡς παρησίαν πρὸς Θεὸν κερκτημένος, τὴν ποίμνην σου διαφύλαττε, καὶ σῶζε πειρασμῶν καὶ κινδύνων, καὶ πάσης κακώσεως, ταῖς πρὸς Κύριον πρεσβείαις σου.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλ. α΄. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Τὸν φρουρὸν καὶ προστάτην Ἀργείων ἅπαντες, Ἀργολίδος τε πάσης τὸν ἀντιλήπτορα, εὐφημήσωμεν πιστοί, Πέτρον τὸν ἔνδοξον, τὸν ποιμάναντα σοφῶς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, Πατέρων τὸ θεῖον κλῆος· προσβέβυι γὰρ τῷ Κυρίῳ, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΟΝ

Μετὰ τὸ Θεὸς Κύριος, τὸ Ἀπολυτίκιον,

Τὸν φρουρὸν καὶ προστάτην.

Μετὰ τὴν Α΄ στιχολογίαν, Κάθισμα. Ἦχος πλ. δ΄.

Τὴν σοφίαν καὶ Λόγον ἐν σῇ γαστρὶ.

Αναβάς εἰς τὸ ὄρος τῶν ἀρετῶν, καὶ τῆς πλάκας δεξάμενος ὡς Μωσῆς, τὸν νόμον τῆς χάριτος, ἐν καρδίᾳ σου ἔγραψας, αἰρετικίζόντων τε θράση, ἐν τούτῳ κατέβαλες, τοῖς πᾶσι τρανώσας, Τριάδα τὴν ἀκτιστον. Ὅθεν καὶ πρὸς γινώσκιν, ἀληθείας ἀνάγων, λαὸν περιούσιον, τὴν σὴν ποιμνὴν ἀπέφηνας, ἱεράρχα θεόσοφι, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ τῶν πταισμάτων δοῦναι τὴν συγχώρησιν, τοῖς ἑορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἁγίαν μνήμην σου.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.

Μετὰ τὴν Β΄ στιχολογίαν, Κάθισμα. Ἦχος δ΄.

Κατεπλάγη Ἰωσήφ.

Ως θυσία καθαρὰ, προσενεχθεὶς δι' ἀρετῆς, τῷ τυθέντι δι' ἡμῶν, καὶ ἀναστάντι ἐκ νεκρῶν· πάντα τὸν βίον διήνυσας ἐν ἀγῶσι, λάμπων τηλαυγῶς ἐν τοῖς ἔργοις σου, κηρύσσων τοῖς λαοῖς τὰ θεῖα δόγματα· καὶ ἐκδι-

δάσκων ἅπαντας λατρεύειν, ἕνα Θεὸν τρισυπόστατον· Αὐτὸν δυσώπει, ὑπὲρ τῶν πίστει, Πέτρε σὲ εὐφημούντων.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα. Ἦχος δ΄.

Ταχὺ προκατάλαβε.

Σὺ δόξα καὶ καύχημα, πάντων πιστῶν πεφυκώς, ἐλάμπρυνας λόγοις σου, τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, τὴν πίστιν ἐτράνωσας, ἐπλησας τὴν Ἑλλάδα διδαγμάτων ἐνθέων, πόλιν τὴν τῶν Ἀργείων τῶν πολλῶν σου θαυμάτων· διό σε ἀνευφημοῦμεν, Πέτρε τρισόλβιε

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Θεοτοκίον.

Παρθένε πανάμωμε, μόνῃ ἐλπίς τῶν πιστῶν, τοὺς δούλους σου φύλαττε, τοὺς πεφευγότας πρὸς σέ, ἀπαύστως πρεσβεύουσα· ἔχεις γὰρ παρρησίαν, πρὸς τὸν πάντων Δεσπότην, μήτηρ οὔσα τοῦ Λόγου, καὶ Θεοῦ Πανκράτια. Διὸ καὶ σῶζεις τοὺς πόθῳ σε μεγαλύνοντας.

Οἱ Ἀναβαθμοί, τὸ Α΄ Ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου.

Προκείμενον, ἤχος δ΄,

Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν. **Στίχ.** Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη. **Τὸ Πᾶσα πνοή. Τὸ Εὐαγγέλιον.** Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην. Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας. **Ὁ Ν΄.** Δόξα, Ταῖς τοῦ ἱεράρχου. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου.

Εἶτα τὸ παρὸν Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β΄.

Πατέρων δόξα, Πέτρε παμμακάριστε, σὺ καὶ ζῶν κατὰ τῆς πλάνης τοῦ ἐχθροῦ ἠγώνισαι, σὺ καὶ μετὰ θάνατον τὴν ποιμνὴν σου φρουρεῖς καὶ σκέπεις, ταῖς πρὸς Κύριον πρεσβείαις σου.

Τὸ Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου.

Ὁ Κανὼν τοῦ Ἀγίου εἰς δ', καὶ τῆς ἑορτῆς εἰς ε'.

Ὁ Κανὼν τοῦ Ἀγίου.

Ῥδὴ α'. Ἦχος δ'. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

Αγάλλονται σήμερον, πιστῶν ἀπάντων συστήματα, ὁσίων οἱ δῆμοί τε, ἱεραρχῶν οἱ χοροί, ἐν τῇ μνήμῃ σου, σεπτὲ ἱεροφάντα, καὶ ὕμνοις τιμῶσί σε, Πέτρε ἀοίδιμε.

Ρημάτων ὁ φθόγγος σου, καὶ τῶν δογμάτων ἡ εὐσημος, κιθάρα διέδραμε, τὴν οἰκουμένην σαφῶς, τὸ μυστήριον, τὸ τῆς οἰκονομίας, τοῦ Λόγου διδάσκουσα, Πέτρε θεόληπτε.

Γονέων εὐσέθειαν, καὶ βιοτὴν ἐκμιμούμενος, τοῦ κόσμου κατέλιπες, πλουτοῦν καὶ δόξαν σοφέ, καὶ ἀράμενος, σταυρόν σου θεοφόρε, ἀγῶσιν ἀσκήσεως, Πέτρε ἐξέλαμψας.

Θεοτοχίον.

Εκύτῃσας Πάναγνε, παρθενικῶν ἐξ αἱμάτων σου, Ἰῶν προ-αἰώνιον, τοῦ προανάρχου Πατρός, καὶ ἐκόσμησας, τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, παρθένος τε ἔμεινας, μητὲρ ἀπειράνδρε.

Καταβασίαι τῆς ἑορτῆς.

Ῥδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὕμνολόγους Θεοτόκε.

Οβίος σου πᾶσιν ἐπιλάμπων, λαοὺς κατεφώτιζε πολλούς, ἄγων πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν, τῆς ἀληθείας ἅπαντας, καὶ σὲ λαμπτήρα ἄδυτον, αὐτοῖς ἐποίει μακάριε.

Λειμῶσι Γραφῶν τῶν θεοπνεύστων, ἐγκύψας ἀπήνθισας πιστῶς, διδάγματα σωτήρια, ἀναδιδάξας ποιμήνην σου, λατρεύειν ὁμοούσιον, Τριάδα κήρυξ τῆς χάριτος.

Ιθύνων καρδίας μοναζόντων, πρὸς τρίβους τῶν θείων ἐν-τολῶν, τούτους σοφῶς ἐδίδασκες, καταφρονεῖν προσκαίρων τε, καὶ αἰώνιων ἔχεσθαι, ἀγῶσι Πάτερ ἀσκήσεως.

Θεοτοχίον.

Τὸν ἄχρονον καὶ πρὸ τῶν αἰώνων, ὑπάρχοντα τέτοκας Ἰῶν, Πατὴρ τὸν ὁμοούσιον, ἐν χρόνῳ ἀπειρογάμε, Παρθένος διαμείνασα, μετὰ τὸν τόκον πανύμνητε.

Κάθισμα. Ἦχος πλ. δ'. Τὴν σοφίαν καὶ Λόγον.

Τὴν σοφίαν τῶν ἔξω καταμαθὼν, καὶ ἀκτῖσι τοῦ Πνεύματος αὐγασθεῖς, σοφὴ τὴν διάνοιαν, πρὸς τὰ ὕψη ἀνέδραμες, θεολογίας μάκαρ, τὸν κόσμον ἀρνούμενος, καὶ τὰς ἐρήμους ὥκει, Κορίνθου μακάριε. Ὅθεν ὁ δοξάζων τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ δούλους, Θεὸς σε ἀνέδειξεν, ἱερέρχην θεσπέσιον, καὶ τῆς πίστεως πρόμαχον, κήρυκα τοῦ λόγου αὐτοῦ, καὶ θαυμάτων, ἔδωκέ σοι δύναμιν. Διὸ μὴ παύσῃ πρεσβεύων, ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.

Αμαρτίας εἰς βίραθρον ἐμπεσὼν, καὶ οἰκτρῶς κατακείμενος ἐν αὐτῷ, πρὸς σὲ τὴν Πανάμωμον, ἀτενίζω ὁ ἄθλιος, καὶ παρὰ σοῦ ἐλπίζω, τυχεῖν ἀντιλήψεως. Σὺ γὰρ ὑπάρχεις μόνη, πεσόντων ἀνόρθωσις, ὅτι ὁ Δεσπότης καὶ Θεὸς τοῦ ἐλεύους, ἐν σοὶ κατεσκήνωσε, καὶ τοῦ κόσμου ἀνέδειξε, προστασίαν ἀπρόσμαχον. Πρέσβευε τῷ σῷ Ἰῶ καὶ Θεῷ, τῶν πταισμάτων δοῦναί μοι τὴν ἄφεσιν· σὲ γὰρ ἔχω ἐλπίδα ὁ δοῦλός σου.

Ῥδὴ δ'. Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ.

Διετέλεσας διδάσκων, τὰ σωτήρια δόγματα, τῆς ὀρθοδόξιας, Πέτρε καὶ σὴν ποιμήνην ἀκήρατον, διαφυλάξας ἐξέθρεψας τοῖς ἄνθεσι, καὶ ἐπίανας, πόα λειμώνων τῆς χάριτος.

Οὐρανίων μυστηρίων, λειτουργὸς ἀναδέδειξαι, ἀναιμάκτως θύων, Πάτερ τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὸν σαρκω-

θέντα καὶ σώσαντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὡς ἄγγελος χαίρων
ἐψαλλες, ὕμνον ἀεὶ τὸν τρισάγιον.

Σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία, ἐγκρατεία καὶ σκάμμασι, τὴν
ψυχὴν καθάρας, ἐφθασας ἀγγέλων τὰ τάγματα, τὸν
βίον ὧν ἀμέμπτως ἐζήλωσας, ἱερώτατε, σκευὸς γενόμενος
Πνεύματος.

Θεοτοκίον.

Ο πανάγιός σου τόκος, τοὺς ἀνθρώπους ἐρρύσατο, ἐκ
φθορᾶς καὶ σκότους, πάντα γνε Παρθένε καὶ ἄγγελοι,
ὕμνοιοῦντες αὐτὸν σὲ μακαρίζουσιν, ἀναμέλποντες· χαῖρε
πιστῶν ἡ βοήθεια.

ᾠδὴ ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Δρεπάνη τῶν λόγων σου, καὶ ἱεροῖς διδάγμασιν ἕτεμες
αἱρέσεων ἀκάνθας, σῶον φυλάξας τὸν τοῦ Κυρίου λαόν,
καὶ θεὸς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀσινῇ παρέδωκας, τῷ σοφῷ
Ἀρχιποίμενι.

Αστήρ φαινότατος, ἐξ ἑω ἀνατέταλκας, πάση τε Ἑλ-
λάδι ἐπεφάνης, λάμπων ἀκτῖσι θεοσοφίας τῆς σῆς,
καὶ πλάνης ζιζάνια πυκνά, φλέγων τὰ λυμαίνοντα, σωτη-
ρίας τὰ σπέρματα.

Νικήσας κατέρραξας, δαιμόνων μηχανήματα, ὅπλῳ τοῦ
σταυροῦ καὶ ἐγκρατεία, σάρκα δουλώσας καὶ ὑποτά-
ξας στερεῶς, τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι δειχθεὶς, Πέτρε ἀπροσ-
μάχητος, ἀριστεὺς καὶ ἀήττητος.

Ιλέω τῷ ὄμματι, ἐπὶ τὴν ποίμνην ἐπιδε, Σῶτερ τοῦ πι-
στοῦ θεράποντός σου, Πέτρου τοῦ θεοῦ, παρισταμένου
αἰεὶ, τῷ θρόνῳ τῷ σῷ καὶ ἐκτενῶς, σὲ καθικετεύοντος, ὑπὲρ
ταύτης φιλάνθρωπε.

Θεοτοκίον.

Στενούμενος θλίψεσι, καὶ πάθεσι χωννύμενος, σὲ τῶν οὐ-
ρανῶν τὴν πλατυτέραν, καθικετεύω, μήτηρ τοῦ ζῶντος
θεοῦ πλάτος εἰρηναίας μοι ζωῆς, ὕψος ἀπαθείας τε, ταῖς
πρεσβείαις σου βράβευσον.

ᾠδὴ σ'. Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον.

Η πόλις σύμπασα σήμερον, Ἀργεῖων γηθοσύνης γεραίρει
σου, μνήμην τὴν ἐνδοξον, Πέτρε καὶ ἄδει βοῶσά σοι·
σαῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις ἡμᾶς διάσωζε.

Λιμένα θεῖον καὶ εὐδιον, καὶ πρέσβυν Ἀργολίς σὲ ἐκτῆ-
σατο, πρὸς τὸν φιλάνθρωπον, Πέτρε Θεὸν πανευπρόσ-
δεκτον, καὶ τὴν ἐλπίδα πᾶσαν εἰς σὲ ἀνέθετο.

Πηγὴ ἰάσεων γέγονε, σωρὸς ἡ τῶν λειψάνων σου Ἁγίε,
μύρα ἐκβλύζουσα, πᾶσι τοῖς πίστει προστρέχουσι, καὶ
αἰτουμένοις Πέτρε τὴν σὴν βοήθειαν.

Θεοτοκίον.

Αγνή Παρθένε ἰκέτευε, Θεὸν ὃν ἀπορρήτως ἐγέννησας, καὶ
ἐγαλούχησας, ῥῦσαι κινδύνων καὶ θλίψεων, καὶ σωτη-
ρίαν πᾶσιν ἡμῖν δωρήσασθαι.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια.

Τῆς Ἐκκλησίας τὸν ἀστέρα τὸν πολύφωτον, τὸν
καταυγάζοντα πιστοὺς θεοῖς διδάγμασιν, εὐφημή-
σωμεν ἀξίως Ἑλλήνων παῖδες· Ὁρθοδόξων στύλον ὄντως
ἀπερίτρεπτον· Ἀργολίδος κλεινόν, ποιμένα καὶ διδάσκα-
λον, ἀνακράζοντες· χαίροις Πέτρε ἀοίδιμε.

Ὁ Οἶκος.

Νάμασι ζωηρῦτοις, οὐρανόιο σοφίας, τὴν ἀρουραν ἀρ-
δεύσας Κυρίου, καὶ δόγμασι πιάνας αὐτήν, τῷ ἀρότρῳ

Πέτρε τῶν σοφῶν λόγων σου ἐνέωσας, καὶ ἔδειξας πολύφορον,
διὸ βοῶμέν σοι·

Χαίροις, τερπνὸν Βυζαντίου ἄνθος,
Χαίροις, στερρὸν τῆς Ἑλλάδος σθένος.
Χαίροις, ἱεραρχῶν λαμπρὸν ἀκροθίνιον,
Χαίροις, τῶν ἀσθενῶν κοινὸν καταφύγιον.
Χαίροις, μύστα ἱερώτατε μυστηρίων τῶν φρικτῶν,
Χαίροις, ῥύστα αὐτεπάγγελτε αἱμαλώτων καὶ πτωχῶν.
Χαίροις, τῶν ὀρθοδόξων ἐδραιότατος πύργος,
Χαίροις, τῶν κακοδόξων φλογερώτατος μύδρος.
Χαίροις, λιμοκτονούντων τροφεὺς ἐτοιμότατος,
Χαίροις, ἁμαρτανόντων σωτὴρ συμπαθέστατος.
Χαίροις, ἀπάντων πιστῶν λαμπαδοῦχος,
Χαίροις, Ἀργείων πιστὸς πολιοῦχος.
Χαίροις, Πέτρε αἰδίδιμε.

Τῷ αὐτῷ μηνὶ γ', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Πέ-
τρου ἐπισκόπου Ἀργους, τοῦ Θαυματουργοῦ.

Στίχοι.

Ῥίψας τὸν ἐχθρὸν ἔνθεν ἀτρώτῳ βίῳ,
Νίκης στέφος, Πέτρε, ἔχεις ἐν οὐρανοῖς
Πέτρος ἐνὶ τριτάτῃ ἀνεβήσατο θεῖον ἐς ἄστν.

Ῥδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει οἱ θεόφρονες.

Πέτρον ἅμα καὶ κλεινὸν αὐτοῦ ὁμαίμονα, Κορίνθου πρόε-
δρον, τὸν θεῖον Παῦλον πιστοί, δυάδα τὴν πάμφωτον,
ἄσμασι σήμερον, εὐφημήσωμεν, ἱεραρχῶν ἀκρέμονας, καὶ
Ἑλλάδος πρωτοστάτας.

Επιλάμπει σου ἡ μνήμη ὥσπερ ἥλιος, αὐγάζων πέρατα,
καὶ πάντας θάλπει πιστούς, τοὺς πόθῳ τιμῶντάς σε,
Πέτρε θεόπεμπε, καὶ δοξάζοντας, τὸν σὲ ἡμῖν δωρούμενον
ἀκαταίσχυντον ἐλπίδα.

Τὸ τὴν κόρην βασανίζον πνεῦμα ἄλαλον, δυνάμει λόγου
σου, μακρὰν διώξας αὐτῆς, εἰς ἄδου τὰ τάρταρα, φεύ-
γειν ἐπέταξας, ὡς ἀπόστολος, θαυματουργῶν ὀνόματος, τοῦ
Χριστοῦ τῇ ἐπικλήσει.

Θεοτοκίον.

Ὡς παλάτιον καὶ θρόνος ἡλιόμορφος, ταῖς σαῖς ἐβάστασας,
ὠλέναις μήτηρ Θεοῦ, τὸν πάντα βαστάζοντα, καὶ πάν-
των Κύριον, καὶ ἐλύτρωσας ἀνθρώπων γένος Πάναγνε, τῇ
ἁβρῆτῳ σου λοχείᾳ.

Ῥδὴ η' Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

Ῥήματι Θεοῦ καὶ ζώσῃ πίστει, παμμάκαρ τὸ ἐν τῷ πίθῳ
μένον ἄλευρον, ἔδειξας ἀκένωτον, τούτῳ δὲ ἐξέθρεψας,
τοὺς σιτοδεῖα πάσχοντας, λαοὺς ῥυσάμενος, λιμοῦ τε καὶ θα-
νάτου θεόφρων, ἀνυμνολογούντας Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὡς τῇ ψυχῇ καὶ διανοίᾳ, τὸν νόμον τὸν τοῦ Κυρίου ἐμε-
λέτησας, Πέτρε καὶ ἐνέγραψας, σῆς καρδίας πίναξιν. Διὸ
καὶ σοῦ τοῖς χεῖλεσιν, ἡ θεία χάρις σοφέ, πλουσίως ἐκχυ-
θεῖσα ἐτέλει, τοὺς ἀκρωμένους πολίτας οὐρανίους.

Υἱὸς καὶ σαρκὸς καταφρονήσας, ὡς ἄσαρκος ἐν ἀγνείᾳ
πεπολίτευσαι, ἄγγελος ἐπίγειος, πέλων παμμακάρι-
στε· καὶ εὐλαβῶς τετήρηκας, τὴν πίστιν ἁμωμον, τὸν στέ-
φανον λοιπὸν ὁ Δεσπότης, τῆς δικαιοσύνης ἀπέδωκέ σοι
Πέτρε.

Θεοτοκίον.

Ὡς Μητροπάρθενε ἁβρῆτως, ὁ πάντων δημιουργὸς ἐκ
σοῦ σесάρκωται, σώσας τὸ ἀνθρώπινον, γένος ὡς φι-
λάνθρωπος, καὶ κόσμου σὲ ἀνέδειξεν ὄντως βασιλίσσαν· διὸ
σε Θεοτόκον εἰδότες, μακαρίζομέν σε Ἀγνή εἰς τοὺς αἰῶνας.

ᾠδὴ θ'. Ἄπας γηγενής.

Λύσιν τῶν δεινῶν, παράσχου μοι Ἅγιε ταῖς ἰκεσίαις σου· ἔχεις παρρησίαν γάρ, θρόνῳ ἀστέκτῳ νῦν παριστάμενος, τῷ τοῦ Θεοῦ πανόλβιε, καὶ ἐλλαμπόμενος, τῷ ἐκείθεν, θείῳ ἀπαυγάσματι, ὡς πιστὸς οἰκονόμος τῆς χάριτος.

Ισον τὸν Υἱόν, Πατρί τε καὶ Πνεύματι, καὶ ὁμοούσιον, ἐκφαντορικώτατα, κηρύξας Πέτρε, πάντας ἐδίδαξας, θεολογεῖν μυστήριον, τὸ ἀνερμήνευτον, καὶ λατρεύειν, μίαν τρισυπόστατον, αἰωνίαν ἀρχὴν καὶ τρισήλιον.

Αρας πρὸς Θεόν, καρδίας τὰ ὄμματα, θεομακάριστε, τοῦτον καθικέτευε, ὑπὲρ τῶν πίστει ἀνευφημούντων σε, ἡ Κωνσταντίνου πόλις γάρ, καὶ Ἀργολίς ἡ κλεινὴ, σὺν Κορίνθῳ, Πέτρε ἐορτάζουσι, μετὰ πάντων τὴν θεῖαν σου κοίμησιν.

Σὲ τὸν συμπαθεῖ, προστάτην καὶ πρόμαχον, νῦν μακαρίζουσιν, ἐνθεαστικώτατα, Ἀργείων παῖδες ἀναβοῶντές σοι τὴν πόλιν σου, διάσωζε, καὶ διαφύλαττε, ἀπὸ πάσης, Πέτρε περιστάσεως, ὡς πιστὸς πολιοῦχος καὶ πρύτανις.

Θεοτοκίον.

Νέφη τῶν παθῶν. Ἀγνὴ καὶ τῶν θλίψεων, διασχεδάσασα, αἵγλη εὐφροσύνης σου, καὶ θυμηδίας ἡμᾶς κατάλαμψον, καὶ σὺν τῷ Πέτρῳ πρέσβευε, τῷ σὺ Υἱὸς καὶ Θεὸς, καταπέμψαι πᾶσι τοῖς ὑμνοῦσί σε, σωτηρίαν καὶ ἄφατον ἔλεος.

Ἐξαποστειλᾶριον. Τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν.

Πανευκλεῶς ἐποίμανας, λαὸν τὸν τοῦ Κυρίου, σάλπιγγι θεῶν λόγων σου, ἄγων πρὸς τοὺς λειμῶνας, τῶν μυριπνῶν ἀνθέων, σώζοντος Παραδείσου καὶ τοῦτον ἐναπέφηνας, περιούσιον ὄντως· διὸ καὶ νῦν, Πέτρε

καθικέτευε, ὑπὲρ πάντων, τῶν πίστει γεραιρόντων σου, τὴν πανέορτον μνήμην.

Ἔτερον. Τῶν μαθητῶν ὁρώντων σε ἀνελήφθης.

Τὸν παμφαῖ φωστῆρα τῆς Ἐκκλησίας, Ἑλλάδος τὸν προστάτην καὶ Ἀργολίδος, πρόεδρον πιστοὶ νῦν μακαρίζωμεν, Πέτρον τὸν θεῖον ἅπαντες, καὶ τὴν σεπτὴν αὐτοῦ μνήμην, πανηγυρίσωμεν πόθῳ.

Θεοτοκίον.

Θεὸν ὃν ἐξ ἀγνῶν σου αἱμάτων Κόρη, ἀνερμηνεύτως ἔτεκες γενομένη, θρόνος καὶ παλάτιον τοῦ κτίστου σου· τοῦτον Παρθένε ἱλεων, τοῖς σὲ πιστῶς ἀνυμνοῦσιν, ἀπέργασαι Θεοτόκε.

Εἰς τοὺς αἶνους

Ἰστώμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια.

Ἦχος δ'. Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς.

Καταυγασθεῖς ταῖς τοῦ Πνεύματος ἀκτῖσιν, ὅλος ἐκ νεότητος, πάτερ ἡγίασαι, φιλοσοφίας ἀκρότητι, θεολογίας, θείοις διδάγμασιν ὀπλισάμενος· ὅθεν καὶ ἀνέλαιβες, κεκαθαρμένῳ νοῦ, ποιμεναρχίας τοὺς οἶακας, λαοὺς ἰθύνων, πρὸς ὄρμον θεῖον καὶ ἐπουράνιον, πηδαλιούχος καὶ διδάσκαλος, χρηματίζων αὐτοῖς Πέτρε ὅσιε, καὶ Κυρίῳ πρυσάγων, τῷ Σωτῆρι τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Οτῶν μελλόντων προγνώστης προγινώσκων, Πέτρε τὸ ἀκήρατον τῆς καθαρᾶς σου ψυχῆς, σὲ σκεῦος θεῖον προώρισε, τῶν χαρισμάτων, τοῦ Παναγίου παμμάκαρ πνεύματος· ὅθεν καὶ ποιμάντορα, προβάτων τῶν λογικῶν, σὲ κατεστήσατο Ἅγιε, ἀρχιερέων, καὶ

τῶν ὁσίων τὸ ἐγκαλλώπισμα. Διὸ μὴ παύσῃ παναοίδιμε, προφητῶν καὶ μαρτύρων συνόμιλε, τῷ Κυρίῳ προσβέβων, ὑπὲρ τῶν μακαριζόντων σε.

Τῶν ἱαμάτων τὴν χάριν δεδεγμένος, δαίμονας ἐξήλασας λόγῳ σου Ἁγίε, καὶ τοὺς πεινῶντας ἐξέθρεψας, καὶ τοὺς νοσοῦντας, σπουδῇ ἰάτρεισας παμμακάριστε, θαύματα παράδοξα, ἐπιτελῶν προσευχῇ· πάντα τοῖς πᾶσι γινόμενος, ἵνα τοὺς πάντας, Θεῷ κερδάνῃς, Πέτρε θεόσοφε. Διὸ αἰτοῦμεν συμπαθέστατε, τὸν τῶν ὅλων Θεὸν καθικέτευε, εἰρηνεῦσαι τὸν κόσμον, καὶ φωτίσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ιεραρχίας στολῇ λελαμπρυσμένος, ἔστηκας ἀπρόσμαχος προασπιστὴς τῶν πιστῶν, αἵρετιζόντων τὰς φάλαγγας, καταταράσσων, τῇ πανοπλίᾳ θεοσοφίας σου· ὅθεν καὶ ἀλύμαντον, τὴν πιστευθεῖσαν τῇ σῇ, ἐπιστασία πανάριστε, Κυρίου ποίμνην, πρὸς βασιλείαν τὴν ἐπουράνιον, καθοδηγήσας Πάτερ εἴληφας, ἐπαξίως μισθὸν τῶν καμάτων σου, ὡς σοφὸς ποδηγέτης, διὸ σῶζε τοὺς τιμῶντάς σε.

Δόξα, Ἦχος πλ. α'.

Επέλαμψε σήμερον ἡ μνήμη τοῦ σοφοῦ ἱεράρχου, καὶ πνευματικὴν πανδαισίαν, πᾶσι τοῖς πιστοῖς προτίθησι. Δεῦτε οὖν φιλέορτοι φαιδρῶς πανηγυρίσωμεν, δεῦτε εὐφημήσωμεν τὸν ποιμένα καὶ διδάσκαλον τῆς Ἀργολίδος καὶ ἐν χαρᾷ ἀναβοήσωμεν αὐτῷ· Χαίροις Πέτρε ἱερώτατε, καὶ πιστὲ οἰκονόμε τῶν μυστηρίων Θεοῦ· χαίροις ὁ τὸ δοθέν σοι· τάλαντον πολυπλασιάσας· χαίροις προφητῶν καὶ Ἀποστόλων συγ-

κληρονόμει· χαίροις λαμπαδοῦχε καὶ ποιμὴν καὶ ποδηγέτα τῶν πιστῶν· χαίροις ἀντιλήπτορ τῶν δεομένων καὶ ἰατρὲ τῶν νοσοῦντων. Σὺ γὰρ μετὰ τοῦ Παύλου ἀνέκραζες· τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; Διὸ καὶ νῦν ἀδιαλείπτως πρέσβευε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν, τῆς Ἑορτῆς.

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν Τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου Ὡδὴ γ' καὶ ς'. Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγέλιον ζήτηεῖς τὰς ιγ' Νοεμβρίου.

Μεγαλυνάριον,

Ψαλλόμενον μετὰ τό, Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε, κατὰ πᾶσαν μὲν Κυριακὴν, ἔνθα ὑπάρχει ναὸς τοῦ Ἁγίου, κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ τῆς μνήμης αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Ἐκκλησίαις.

Τὸν τοῦ Βυζαντίου κλεινὸν βλαστὸν, καὶ τῆς Ἀργολίδος ποιμενάρχην τε καὶ φρουρὸν, τῶν θείων δογμάτων, τὸν ἔνθερμον προστάτην, Πέτρον τὸν θεοφόρον, πάντες τιμήσωμεν.

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΩΙ ΘΕΩΙ ΔΟΞΑ.

Σελ.	8	Στίχος	24	ἀνώνωθι	περιωριζόμενα
»	17	»	11	»	Φλαβιανού
»	22	»	4	»	ἀμπλακημάτων
»	26	»	7	»	Ἑλιουπόλεως
»	27	»	23	»	ἀποτελεσάσης ἄνευ τοῦ καὶ
»	43	»	12	»	ἀγανακτήσας δὲ
»	50	»	12 καὶ 13	»	Καὶ ἡμᾶς
»	51	»	23	»	μύρα
»	53	»	2	»	βαιοπραγίας
»	63	»	10	»	πυθόμενος
»	63	»	30	»	τῶν ἄπαξ
»	64	»	6	»	προετιθύμητο
»	78	»	21	»	ἀρετὰς τοῦ
»	79	»	2	»	δοῦξ
»	89	»	1	»	καθικτεύοντας
»	91	»	13	»	ἐγορηγορούα
»	108	»	20	»	ἔλλαμψιν
»	109	»	33	»	χρηστήρια
»	111	»	2	»	ἐμίσησαν
»	115	»	2	»	προστρέχουσα
»	126	»	18	»	τελειοτάτης
»	119	»	2	»	καθεστηκότες
»	120	»	19	»	ἐκπληρώσαντο
»	121	»	21	»	διανέμετε
»	123	»	26	»	ἀποτρέχουσα
»	124	»	26 καὶ 28	»	ὁμῖν
»	128	»	7	»	τῇ πρωτευούσῃ
»	131	»	8	»	οὐμενοῦν
»	156	»	5	»	Εὐλογίᾳ ζωῆς
»	168	»	8	»	μετὰ πολλῆς

Διὰ δὲ τὰ τυχόν μὴ διορθωθέντα ζητοῦμεν τὴν ἐπίεικταν τοῦ ἀναγνώστου.

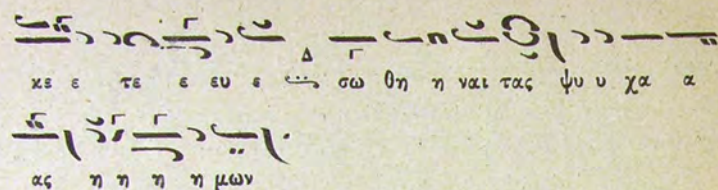
ΔΣΕΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθῶν
τονισθέντα ὑπὸ Κ. Α. ΨΑΧΟΥ κατ' αἰτησίην τοῦ αἰδεσιμω-
τάτου ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ κ. ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

Εἰς τὸν Ἑσπερινόν. «Δόξα».

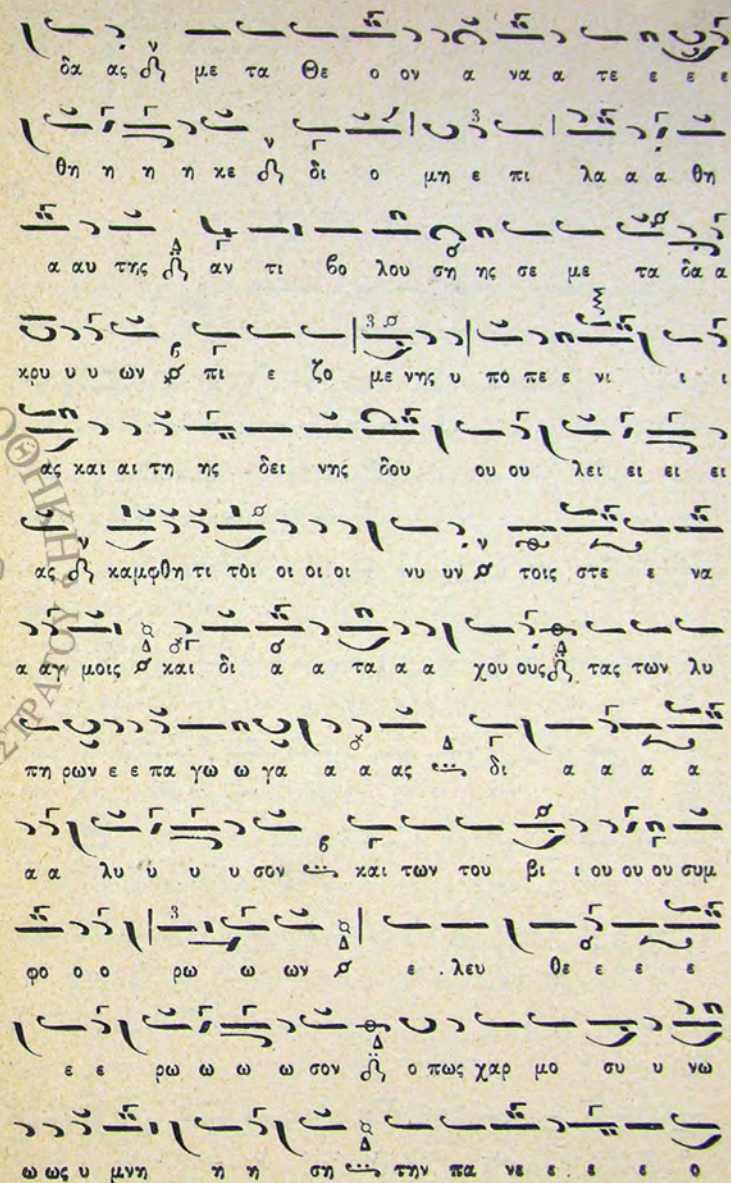
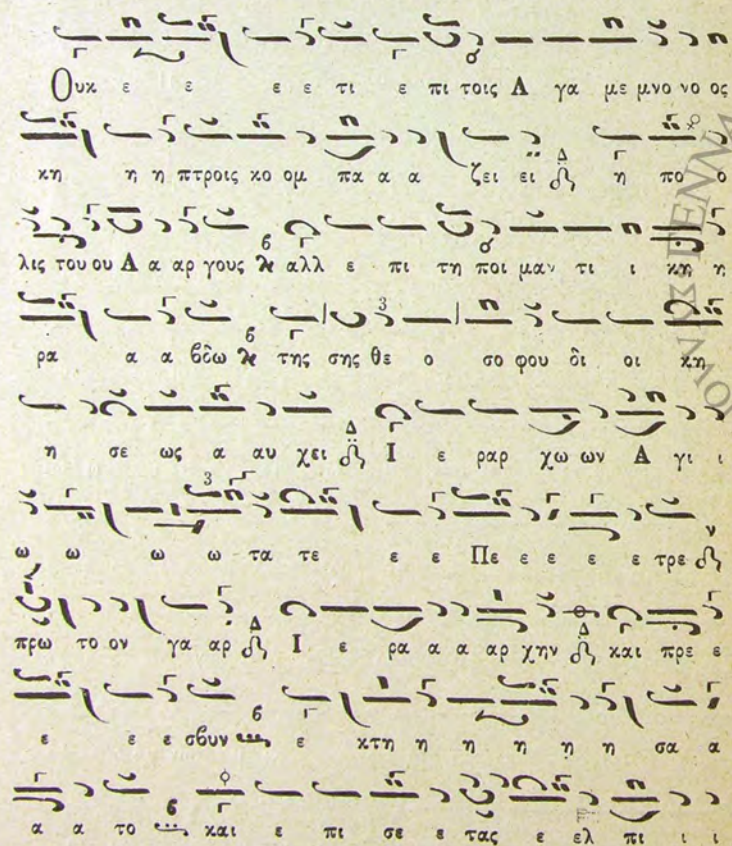
³Ηχος — Δι

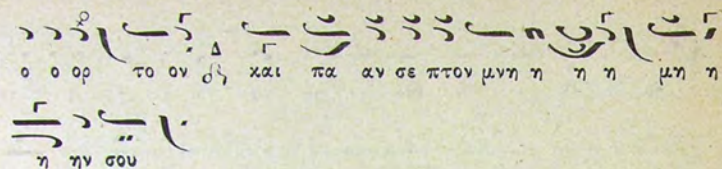
Η των λει ψων σου ου θη η η κη Πα νε ευ
 φη η με ε ε Ι ι ι ε ρα αρ χα πη η γα α
 α α ζει ι α α α μα α α α τα και η α γι
 ι α α σου ψο υ χη η η η η αγ γε λοι οis συ
 υ υ νου ου ου σα α αι ω νι ι ι ω ως
 α α γα α α α α αλ λε ε ε ε ται ε ε
 χω ω ων ουν προς Κυ υ ρι ο ο ον πα α αρ ρη
 σι ι αν και με τα των α σω μα των χο ο ρε ε
 ευ ων εν ου ρα α α νοis αυ το ο ον ι ι ι

Εἰς τὸν Στίχον. «Δόξα»

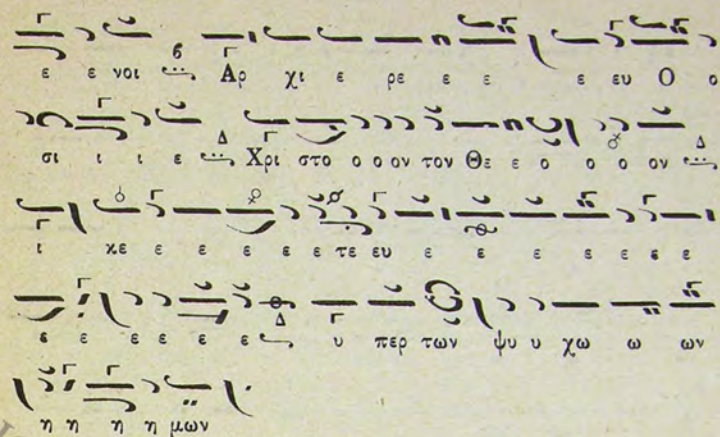
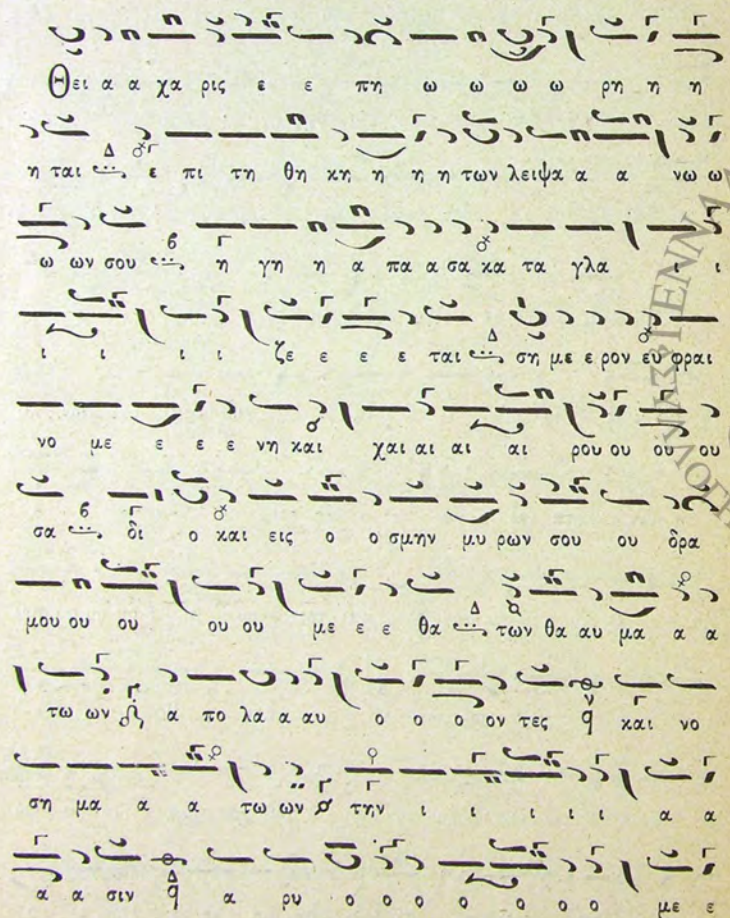
Ἦχος λ δὲ Νη

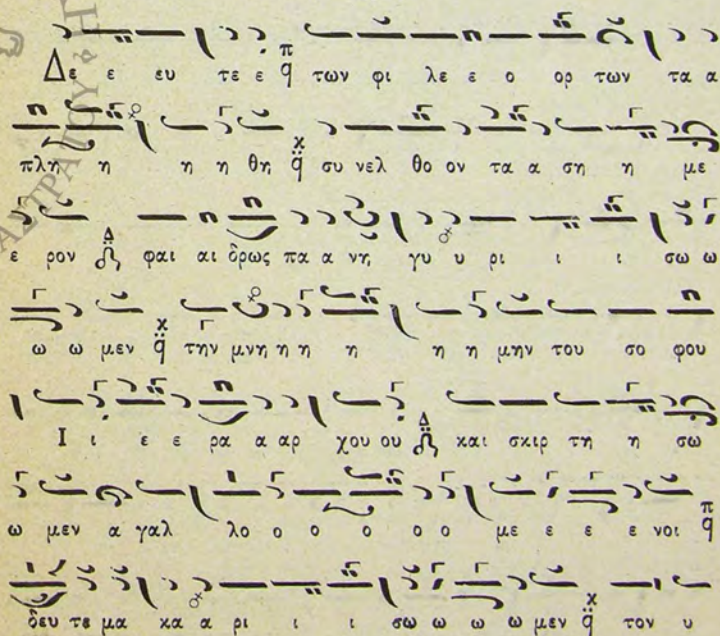
Εἰς τοὺς Αἰνους. «Δόξα»

Ἦχος Δι

Ἔτερον «Δόξα» τοῦ ἑσπερινου

Ἦχος λ̣ ᾠ Πα

Απολυτίκιον. Ἦχος λ̣ ᾠ Πα̣ ο̣

«Τὸν συνάναρχον λόγον»

Τον φρουρον και προστατην Αρ γει ων α παν τε; ᾠ Αρ γὸ
 λι δος τε πασης τον αν τι λη πτο ρα ᾠ ευ φη μη σω μεν
 πι στοι Πετρον τον εν δο ξον ᾠ τον ποι μα ναν τα σο φως
 την Εκ κλη σι αν του Χριστου Πα τε ρων το θει ον κλε ος ᾠ
 πρε σβευ ει γαρ τω Κυ ρι ι ω ε λε η θη ναι τας
 ψυ χας η η μων

Προδωνυμῖαι τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου,
 ἀπαντῶσαι ἐν ταῖς ἀκολουθίαις αὐτοῦ

Α

Ἀβυσσος θαυμαίων
 Ἀγαλμα φωτοειδέστατον
 Ἀγιώτατος Πέτρος
 Ἀγλαῖσμα Ὁρθοδόξων
 Ἀγλαῖσμα ἀξιόγαστον
 Ἀθλητὴς θεῖος
 Ἀκροθίνιον λαμπρὸν
 Ἀκρέμων Ἱεραρχῶν
 Ἀκρότης πατέρων
 Ἀκρότης μοναζόντων
 Ἀμέτοχος χρυσοῦ καὶ ἀρ-
 γύρου
 Ἀμάντος
 Ἀνδρεία κοσμούμενος
 Ἄνθος Βυζαντίου τερπνόν
 Ἀντικλήπιωρ πενομένων
 Ἀντικλήπιωρ Ἀργολίδος
 Ἀξιόγαστος Πέτρος
 Αἰδίμης
 Ἀόρητος
 Ἀπροσμάχητος
 Ἀρχιερεὺς θεῖος
 Ἀρχιποίμην Ἄργους
 Ἀρωγὸς εὐγνωμονούντων
 Ἀσαρκος ἐν ἀγνείᾳ
 Ἀστήρ ἄδυτος
 Ἀστήρ πολύφωτος
 Ἀστήρ τηλαυγέστατος

Β

Βλάστημα καὶ Βλαστὸς Βυ-
 ζαντίου

Γ

Γνώμων ἀσκήσεως
 Γνώμων ἐδραιότατος πιστῶν

Δ

Διδάσκαλος ἀγνείας

Δικαιοσύνη κοσμούμενος
 Διώκτης τῶν ἀνόμων
 Δοχεῖον διδασκαλίας ἀνεξάν-
 τλητον
 Δοχεῖον θεῖον
 Δόξα πιστῶν

Ε

Ἐγκαλλώπισμα Ἀρχιερέων
 Ἐγκύμων σοφῶν ἡμαῖων
 Ἐλατὴρ ἀνόμων
 Ἐλπίς πιστῶν
 Ἐνδιαίτημα Ἁγίου Πνεύμα-
 τος
 Ἐνδοξος Πέτρος
 Ἐπίγειος ἄγγελος
 Ἐρεῖσμα στερεὸν
 Εὐδύτατος
 Εὐηχος σάλπιγξ τοῦ λόγου
 Εὐπρέπεια Ἐκκλησίας
 Ἐφάμιλλος Ἀγγέλων
 Ἐχέφρων

Ζ

Ζηλωτὴς τῆς θείας Τριάδος

Θ

Θαυματοργὸς
 Θεῖον οἰκητήριον
 Θεότατος Πέτρος
 Θεόπεμπτος Πέτρος
 Θεόπνευστος Ἱεράρχης
 Θεόσοφος Ἱεράρχης
 Θεοφόρος Πέτρος
 Θεόφρων Πέτρος
 Θησαυρὸς πολύτιμος
 Θῦμα ἱερὸν

Ι

Ἱεράρχης θεσπέσιος
 Ἱεράρχης πανόλβιος

Ἱεροφάντης σεπτὸς
Ἱερῶτατος
Ἱλαστήριον θερμὸν δεομένων
Ἱσάγγελος

Κ

Καθαρώτατος
Κανὼν πάσης ἀρετῆς
Καταφύγιον κοινὸν ἀσθενῶν
Καύχημα Ἑλλάδος
Καύχημα πιστῶν
Καύχημα οἰκουμένης
Κλέος θεῶν πατέρων
Κρηπὶς δογμάτων

Λ

Λαμπτήρ ἄδντος
Λαμπτήρ παμφαέστατος κό-
σμου
Λιμὴν εὐδίας

Μ

Μακαριώτατος
Μάρτυς ἀπαράτρεπτος τῇ
προαιρέσει
Μέγας Πέτρος
Μύδρος κακοδόξων φλογε-
ρώτατος
Μύστις Ἱερῶτατος μυστη-
ρίων τῶν φρικτῶν

Ν

Ναὸς Θεοῦ θεωρία καὶ πράξις
Νομοδότης πανάριστος

Ο

Οἰκονόμος πιστὸς τῆς χά-
ριτος
Ὁμῶξηλος τοῖς διδασκάλοις
Ὁμόςκηρος ὁσίων καὶ δι-
καίων
Ὁμότροπος ἀποστόλοις

Ὁργανον θεῖον Πνεύματος
Ὁρος ἀκριβέστατος Ἱερῶ-
σύνης
Ὁρος εὐσεβείας
Ὁσιος
Ὁυράνιος ἄνθρωπος

Π

Πανάμωμος
Πανέμπορος ὀρθῶν δογμά-
των
Πανεύφημος
Περιφανὴς διδάσκαλος Ἀρ-
γολίδος
Πηγὴ ἱαμάτων
Πέτρα εὐσεβείας ἀκράδαντος
Ποιμὴν εὐθύνς
Πολιοῦχος Ἀργείων πιστὸς
Ποταμὸς πλήρης θαυμάτων
Πρᾶος
Προγνώστης μελλόντων
Πρόεδρος τῶν Ἀργείων
Προστάτης Ἀργείων
Προστάτης καὶ πρόμαχος
συνπαθῆς
Πύργος ἐδραιώτατος ὀρθο-
δόξων
Πυρσὸς μέγας καὶ πολύφω-
τος

Ρ

Ῥύστις αἰχμαλώτων καὶ
πτωχῶν αὐτεπάγγελτος
Ῥύστις ἐτοιμώτατος

Σ

Σέμνωμα τοῦ Ἀργους
Σέμνωμα Ἱερσερχῶν
Σημειοφόρος τῆς πίστεως
Σθένος Ἑλλάδος στερεὸν

Τ

Σκεῦος ἐκλογῆς λαμπρῶν
χαρισμάτων
Σκεῦος λαμπρότατον τοῦ
Πνεύματος
Σοφὸς θεῖος Πέτρος
Σοφὸς Ἱεράρχης
Στάθμη ἀκριβεστάτη τῆς εὐ-
σεβείας
Σταθμὸς τοῦ λόγου ἀκριβέ-
στατος
Στήλη ὀρθοδοξίας
Στήριγμα τῆς Ἐκκλησίας
Στύλος ὀρθοδόξων ἀπερί-
τρεπτος
Συγγραφεὺς πολυστίχων βι-
βλίων
Συγκληρονόμος μαρτύρων
Συμμέτοχος Χριστοῦ καὶ
Ἀγίων
Συνόμιλος προφητῶν
Σωτὴρ ἁμαρτανόντων συμ-
παθέστατος
Σωφροσύνη κοσμούμενος

Ταμεῖον θησαυρισμάτων ἀδα-
πάνητον
Τεῖχος στερεὸν
Τελειωτὴς θεῶν κατορθω-
μάτων
Τρισμάκαρ
Τροφεὺς λιμοκτονούντων ἐ-
τοιμώτατος
Τροφεὺς πεινώντων ἔτοιμος
Τρόφιμος Κορίνθου

Υ

Υἱὸς φωτὸς
Υπέρμαχος δογμάτων
Υπόδειγμα ἐγκρατείας

Φ

Φρονήσει κοσμούμενος
Φρουρὸς ἄγρυπνος
Φρουρὸς Ἀργείων
Φωστὴρ ἀρωγὸς εὐγνωμόνων
Φωστὴρ ὑπέρλαμπρος
Φωταυγὴς ὥσπερ ἥλιος

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγίου ὡς ἔχει τοιχογραφηθῇ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ ἐν Ἀργεὶ Συλλόγου ὁ «Δαϊαός».	σελ.	3
Ἀφιέρωσις τοῦ πονήματος	»	5
Πρόλογος	»	7
Πηγὰὶ καὶ βοηθήματα	»	11
Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἀργους	»	13
Ἡ ἱστορία τοῦ Πολιούχου τοῦ Ἀργους	»	35
α' Πατὴρ τοῦ Ἀγίου	»	35
β' Γονεῖς καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Ἀγίου	»	36
γ' Ὁ Ἅγιος ὡς μοναχός	»	37
δ' Ὁ Ἅγιος ὡς ἐπίσκοπος	»	41

ε' Ἡ δύνάμις τῶν προσευχῶν τοῦ Ἀγίου. Θαύματα	τελ.	42
στ' Ἀσθένεια καὶ τελευτὴ τοῦ Ἀγίου.....	»	49
ζ' Ταφὴ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου.....	»	50
η' Θαύματα μετὰ θάνατον.....	»	51
θ' Τὸ λειψάνον τοῦ Ἀγίου.....	»	52
Περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀρχαίων χειμένων.....	»	56
Περὶ τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ ἀνευρεθείσης ἀρχαίας βιογρα- φίας τοῦ Ἀγίου.....	»	57
Ἡ ἀνευρεθείσα αὕτη βιογραφία.....	»	59
Τὸ ἅγιον εὐχέλαιον καὶ ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, περιγραφόμενος ἐν τῇ ἀνωτέρῳ βιογραφίᾳ.....	»	74
Ὁ Ἅγιος ὡς ρήτωρ.....	»	75
Περὶ τοῦ εἰς τὴν σύλληψιν τῆς Ἀγίας Ἀννης λόγου τοῦ Ἀγίου Πέτρου.....	»	76
Ὁ Λόγος οὗτος.....	»	79
Περὶ τοῦ ἐπιπαφίου λόγου τοῦ Ἀγίου εἰς τὸν μακάριον Ἀθανάσιον Ἐπίσκοπον Μεθώνης.....	»	89
Ὁ Λόγος οὗτος.....	»	91
Περὶ τοῦ εἰς Ἁγίους Ἀναργύρους, Κοσμάν καὶ Δαμιανόν, λόγου τοῦ Ἀγίου.....	»	107
Ὁ Λόγος οὗτος.....	»	108
Περὶ τοῦ εἰς τὴν Ἀγίαν Ἄνναν λόγου τοῦ Ἀγίου.....	»	126
Ὁ Λόγος οὗτος.....	»	128
Περὶ τοῦ περὶ φυγῆς λόγου τοῦ Ἀγίου.....	»	136
Περὶ τῆς Παλαιᾶς ἀκολουθίας τοῦ Ἀγίου.....	»	137
Ἡ ἀκολουθία αὕτη.....	»	140
Περὶ τῆς Νέας ἀκολουθίας τοῦ Ἀγίου.....	»	159
Ἡ ἀκολουθία αὕτη.....	»	161
Παροραμάτων διόρθωσις.....	»	180
Δοξαστικά καὶ ἀπολυτίκια τοῦ Ἀγίου τονισθέντα εἰς τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν.....	»	181
Προσωνυμίας τοῦ Ἀγίου ἀπαντῶσαι ἐν ταῖς ἀκολουθίαις αὐτοῦ.....	»	189
Πίναξ περιεχομένων.....	»	191

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Προτεδαντικά έργεια ἐν Ἀθήναις 1884.

Ὀμιλῖαι ἠθικαί, ῥηθεῖσαι ἐν Λεβιδίῳ, Μεγάλῳ Σπηλαίῳ
καὶ Ἀργεῖ 1886.

Δαναός, ἐφημερίς τοῦ ἐν Ἀργεῖ ὁμωνύμου Συλλόγου,
ἐβδομαδιαία κατ' ἀρχάς, ἔτη πέντε, ἀπὸ τοῦ 1895.

Λόγοι καὶ ἄλλα διάφορα ἠθικοκοινωνικά εἰς περιοδικὰ
καὶ ἐφημερίδας.

